

0cm

1

2

3

4

5

6

7

8

9

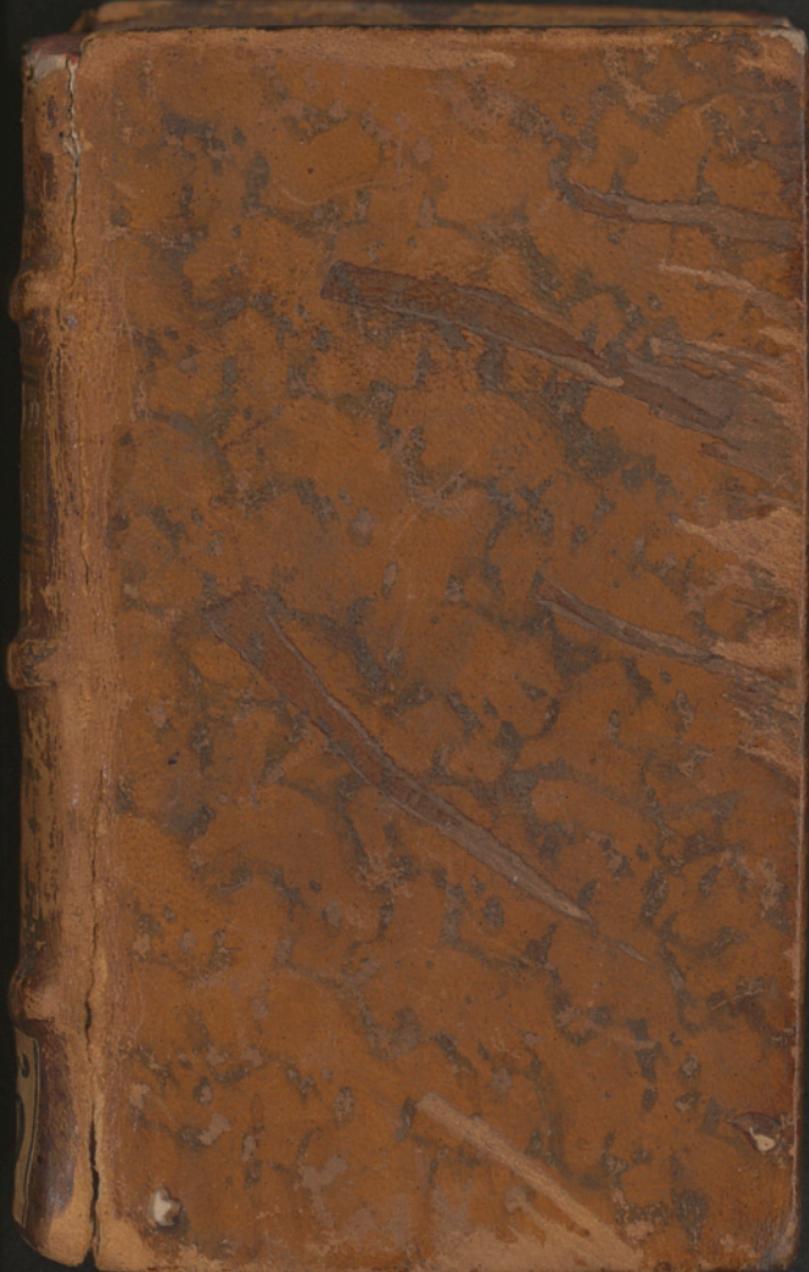
10

11

12

13

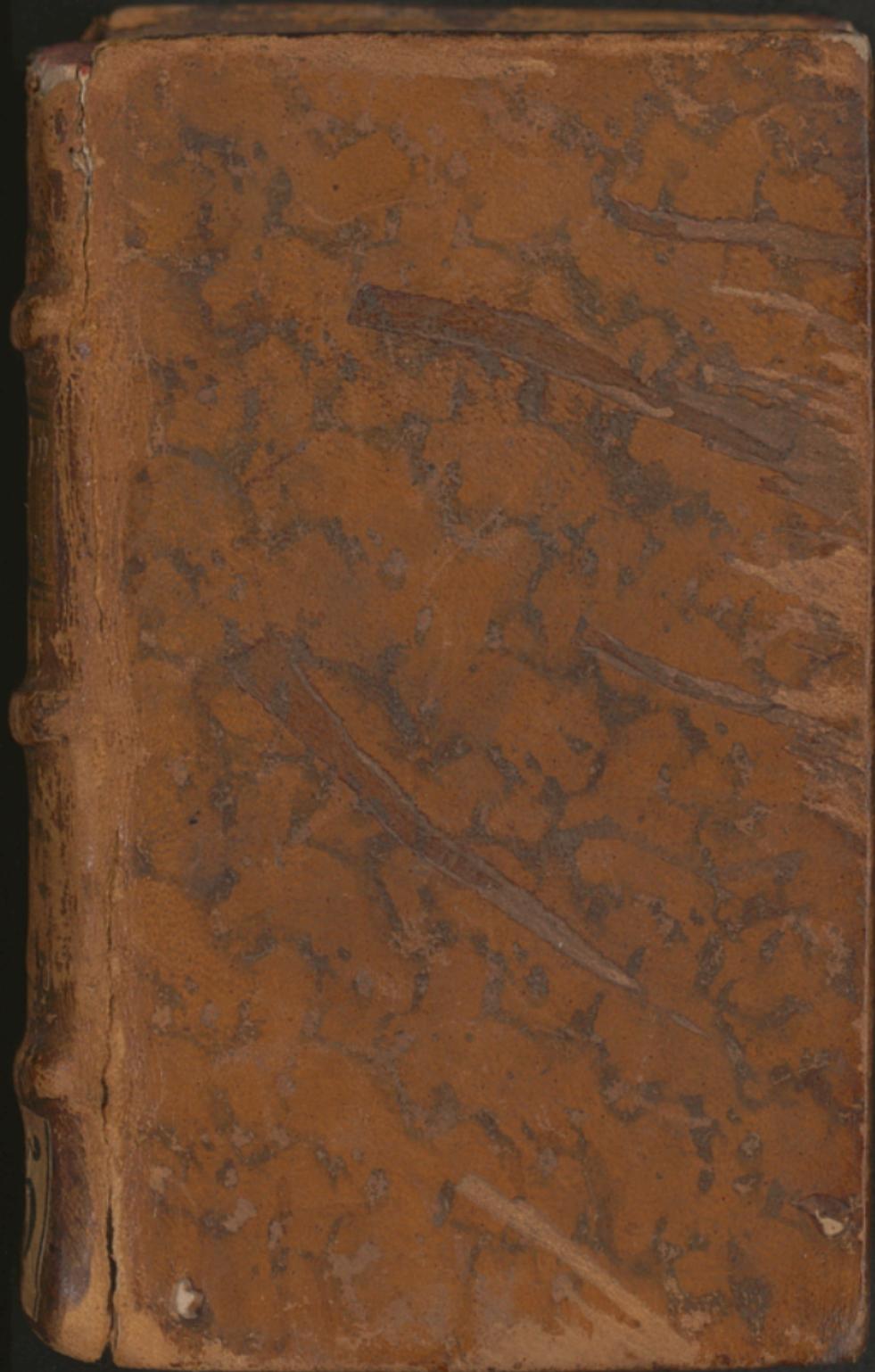
1

AUGERI

PRAXIS

35

4036

PRAEN. Ept. 9f. 1696.
AVGERII FER-

RERII TOLO-

SATIS,

PfXVI-31

VERA MEDENDI ME-

THODVS, DVOBVS

libris comprehensa.

Eiusdem Castigationes Practicæ
Medicinae.

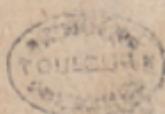
PRAEN.
TOLOSÆ,

9f.

*Apud Petrum du Puys, sub signo fontis,
Typis Guidonis Boudeuillai.*

Cum Priuilegio.

1557.

日

馬王山

AUGERII FER-
RERII TOLOSATIS
in medendi Methodum Præfatio,
ad Reuerendiss. senonum Cardi-
nalem Io. Bertrandum,
Regalium mode-
ratorem.

R A T V-
landum auo
nostro, Cardi-
nal is ampliss.
quo non mino
ri ingeniorum

dexteritate, quam fortunæ fauore,
bonas omnes artes puritati suæ re-
stitui, ac compleri videmus. Iamq;
eò res perducta est ut contentione

A ij quadam;

quadam, vel potius imitatione,
dum unus hanc, vel illam profes-
sionis suæ partem suscipit illustran-
dam, alteram aliis naturæ quodā
instinctu, vel potius numinis affla-
tu aggrediatur, in qua excellere ut
possit, contendat, & totis viribus
enitatur. Philosophiæ partes om-
nes languentes aliquando audiui-
mus, & paulò post in aliquē pro-
motionis gradum erectas: nunc ad
summum prouectas spectare licet,
ut neq; in naturali philosophia,
neq; in ea quæ de moribus est sa-
pientia, neq; in mathematicis di-
sciplinis quicquam hodiè desidere-
tur. Navigationum, artis milita-
ris, architecturæ, & mechanica-

rum

rum inuentionum subtilissima o-
mnis ratio propalata est. Atq; in
iure ciuili, in eloquentia, & poë-
mate adeò res sunt apertæ, vt non
in substituta Rep. sed in veteri &
genuina Romana grauitate doctri-
nam, & eloquentiam referre vi-
deamur. In Medicina, amplissima
nostra professione, suas quisq; par-
tes sibi assumpsit perficiendas: Hic
quidem in corporis humani fabri-
ca, alter in stirpium historia, aliis
in piscibus, & aliis in cæteris
animalibus, aliis etiam in re me-
tallica fidem, & diligentiam extre-
mam adhibens. Nec omittendi qui
in vertendis Græcis authoribus
immortalem gloriam sibi compa-

A iij rarunt.

rarunt. Nec sua laude frustrandi
qui in commentandis authoribus,
& codicibus castigandis operam
impenderunt. In tanta ingeniorū
fertilitate, & operum consumma-
tione, restare mihi videtur unum,
in quo plurimi, iijq; doctissimi, atq;
exercitatissimi viri semina sparse-
runt, summam autem manum nō
imposuerunt: quod est Practicæ
medicinæ artificiosa, ac vera tra-
ditio. Nam quicquid de ea scriptū
est, si ex Galeno petatur, digressio-
nibus, inuolucris, asiatismo obscu-
ratū iudicatur: si ex recentioribus,
empiricæ fauere videtur potius
quam rationali doctrinæ. Non
quod existimemus à Galeno quic-
quam

quam prætermisſum eorum que
ad propositam intentionem faciunt:
ſed quòd methodicam doctrinam,
de qua tam ſæpè gloriatur, in tra-
denda methodo non feruaffe di-
catur. Quod ex locorum collatione
verum eſſe probant. Nam ubi ſta-
tim ab initio medici officium ex-
ponere debeat, tanquam à queri-
monia, aut inuectiuā exorsus, in
ſui temporis inconstātiam, & in-
doctorum temeritatem, & perui-
caciā debacchatus eſt: necessariū
autem illud initium distulit in de-
cimumquartum librum. Nec quid
eſſet Methodius, quid Indicatio,
quid Empirica, una ſerie docuit;
ſed horū veluti momentaneā men-

A iiiij tionem

tionē faciēs, libro primo, et secūdo,
et tertio, et nono, sparsim fra-
gmenta quædam disseminauit. De
indicationibus verò differēs, quod
libro quinto aggressus est, oblata
vel minima digrediendi occasione,
intermittit: quodq; proximè tra-
etandum erat, in decimo excutit:
quod sequens, facto regressu, in se-
ptimo persequitur: à quo rursus in
decimumtertium, et ab hoc in no-
num, et à nono in tertium, aut quar-
tum, saltum facit, interrupta in o-
mnibus sermonis continuatione.
Quod docendi genus Methodicū
vocare quis audeat? Dictorum
tamen veritatem, et exactam
scientiam in eis agnoscimus: sed
et modis
que

quæ nouo authore egeat qui disso-
lutas illas scopas aggreget, & re-
ducat in vnum, additis etiam de
suo decisionibus, & documentis,
quæ artificiosam, veramq; meden-
di Methodum constituant. Miror
autem Oribasium, Paulum, Aui-
cennam, Aetium, posterioresque
alios qui Galeni doctrinam com-
pilarunt, & expilarunt, indicatio-
nes quibus Methodus curatiua co-
staret, præterisse, aut ita negligen-
ter attigisse, ut nihil de his dixisse
videantur. Nam Gordonij, &
barbarorum ineptias quis ferat?
Tā stupidi enim fuerunt, vt quod
integrum erat omiserint: quod dis-
seminatum, corruperint, & in nu-

gas commutarint. Quod me, alio-
qui distractum, & maiora paran-
tem excitauit, ut in eam partē in-
cumberem quæ dignitate, necessi-
tate, & v̄su cæteras omnes ante-
ret, dissimulatione autem lapsus
pateretur, quo substitutis rudiori-
bus præceptis, sinceritatis suæ fa-
stigium assequinequiret. Dabo ope-
ram, vt si non ad summum diriga-
tur, saltem eum perfectionis gra-
dum obtineat, quo rerum integrio-
rum auida nostra ætas si non sa-
tiari, saltē oblectari queat. Quod
cum semel in vniuersalibus fece-
ro, statim ad eam quæ in particu-
laribus consistit exercitationē me
conuertam. Ad quæ, ducibus ut

Hippocrati

Hippocrate, & Galeno: instrumē-
tis, ratione, et experientia: Apolline,
te vno: Authore, Deo Opt. Max.
qui te ad summos virtutis hono-
res erexit, ut & probitatis, et ex-
quisitae doctrinæ nobis essem
plar: & studiorum puritati, in-
tegritatiq; literarum manus da-
res. Quod vt in iure ciuili, seuerio-
ribusq; alijs disciplinis, in quibus
excelleres, iam sœpè fecisti: sic in
medicina, familiarissima tibi pro-
fessione, quod cœpisti, te consum-
maturum speramus. Id autem est
tutela, favor, & protectio, & de-
sudati laboris compensatio: reserua-
ta patriæ, quæ te primum fouit, &
modo ad summum virtutis, & au-
thoritatis

thoritatis fastigium deuectum o-
mni veneratione prosequitur, sua
prærogatiua. Quam sibi dari po-
scit hoc medicinæ opusculum, quod
de patrijs Laribus, & Tolosana
tua ciuitate tibi Reip. moderatori,
& artium patrono offerimus, &
consecramus : maximam gratiam
nos reportaturus existimantes, si
tibi tanto viro conatus no-
stros probari intellexe-
rimus.

Vale Cardinalis ampliss. & tenui-
tatis nostræ munusculum
humaniter ex-
cipe.

Capita primi libri.

De officio Medici.	Cap I.pag.1.
De Methodo, & indicatione quæ Methodum constituit.	Cap. II.pag.11.
De prima indicatione, ab affectu præter naturam.	Cap. III.pag.18.
De secunda indicatione, à temperamento totius corporis.	Cap. IIII pag.32.
De tertia indicatione, à parte affecta.	Cap.V.pag.35.
De quarta indicatione, à viribus agrotatis.	Cap.VI.pag.59.
De quinta indicatione, ab aere ambiente.	Cap.VII.pag.68.
De sexta indicatione, ab AEtate.	Cap.VIII.pag.86.
De septima indicatione, à consuetudine.	Cap.IX.pag.92.
De octaua indicatione, à natrurarum proprietate.	Cap.X.pag.101.
De nona indicatione, à sexu.	Cap.XI.p.104
De decima indicatione, à vita munere, & arte.	Cap.XII.pag.106.
De undecima indicatione, à longitudine	¶

- & breuitate morbi. Cap. XIII pag. 107
De duodecima indicatione, à quatuor mor-
borum temporibus. Cap. XIV. p. 109.
De decimateria indicatione, à particula-
ribus morborū accessionib. Cap. XV p. 113
De decimaquarta indicatione, à quotidie-
bus, ordinatisq; alijs naturæ functioni-
bus. Cap. XVI. pag. 120.
De quintadecima indicatione, à medici-
mentorū facultatibus. Cap. XVII. p. 121.
De sextadecima indicatione, à lumine, &
influxu corporum cælestium.
Cap. XVIII. pag. 131.
De complicatione, contrarietate, & cocura-
tionum. Cap. XIX. pag. 137.

Capita secundi libri.

- De vītu. Cap. I. pag. 151.
De cōmūnib; que in alio retinentur, ex-
crementis educendis. Cap. II. pag. 153.
De sanguinis missione. Cap. III. pag. 161.
De blanda purgatione, quam Minorantes
appellant. Cap. IIII. pag. 171.
De corporis purgandi, & humorum vac-
andorum

- andorium præparatione, ac concoctione.
Cap. V. pag. 190.
- De purgatione vniuersali Cap. VI. pag. 203
- De Reuulsione. Cap. VII. pag. 234.
- De deriuatione. Cap. VIII. pag. 242.
- De simplici à parte affecta vacuatione.
Cap. IX. pag. 245.
- De absumendis morbi reliquijs, & emen-
danda mala qualitate partis affectæ, atq;
robore inducendo. Cap. X pag. 277.
- De Homerica medicatione. Cap. XI. p. 285.
- De Instaurazione, & cōsumptæ, aut deper-
ditæ substaniæ reparatione, ac restitu-
tione. Cap. XII. p. 301.
- De Chirurgia. Cap. XIII. p. 315.
- De intentionum curatiuarum usu.
Cap. XIV. p. 338.

FINIS.

Castigationum practice medicina
capita ponentur in
fine.

AUGERII FER-
RERII TOLOS A-
TIS, DE ME-
DENDI ME-
THODO.

LIBER PRIMVS.

De officio Medici.

CAP. I.

MEDICI naturam, ingenium, mo-
res, pietatem, studium, solertiam, ge-
stus, motū, cultūmque corporis tam
exactè complexus est Hippocrates oēto pri-
mis libris voluminis sui, ut nihil addi vel
reprehendi poscit: nisi forte quod à Plato-
ne in Republica disputatum est, recipiendū
putemus: medicos maximè idoneos euade-
re, si ab ineunte aetate, ultra discenda artis 3. de rep.
studium, inter plurimos corpore male affe-
ctos conuersarentur, ipsiq; omni morborū
genere laborarent, naturaq; essent imbecil-

B la:

A. FERR. METH. MED.

la:existimans aliorum affectus ex proprijs
facilius dijudicari, remediorumq; naturam
modi & usum nulla ratione melius quam
propria in seipso experientia deprehendi
posse. Quod tamen Asclepiades non recepit,
qui fidem arti sua adhiberi noluit, si eam
quam ceteris polliceretur corporis integri-
tatem ipse non seruaret. Et Hippocrates me-
dicum corpore valido, & optimo habitu
esse vult, siquidem vulgo censemur qui ma-
lè sui corporis curam habeat, ceteros non
benè curaturum. Nec Platonis raiio exer-
citatis probari potest, cum constet remedium
pro naturarum diuersitate, etatibus, consue-
tudine, viribus, anni tempore, cæli statu, re-
gione, & similibus variari. Accidit enim,
ut quod vni salutem aitulit, alteri noxam
pariat: quod huic exigua quantitate pro-
fuit, ceteris ne maiore quidem copia confe-
rat. Nec idem corpus eundem semper vi-
etus tenorem patitur: sed alterationum vi-
ces suscipiēs, modo hoc, modo illo aut cibo,
aut potu, aut medicamento iuuari postu-
lat, diuersis tum qualitatum, tum quanti-
tatis moderationibus. Ad quæ respiciens be-
ne natus ille, & liberaliter educatus, inge-
niosus,

niosus, modestus, diligens, studiosus, prudēs,
iustus Hippocratis medicus, optimam viam
eligit, tum ex temporis quo sanare inten-
dit breuitate, tum etiam ex curando citra
dolorem, tum ex maximè tutè curando.

c. 4. lib.

3.

Quod Celsus libro tertio paucis verbis cō-
prehendit, dicens medici officium esse, ut tu-
tò, ut celeriter, & iucundè, hoc est cum volis
ptate curet. Ut tuto cures tria sunt propria
quibus intentus sis oportet. Vnum primūq;
ut omnino absolutionem operis consequa-
ris. Alterum, ut sicubi hanc non consequa-
ris, saltem cubantem non ladas. Tertium,
ut vitium non facile reuertatur. Primum
rationali Meibodo perficitur: verūm per-
petuum esse non potest, cum ob ingenita na-
ture vitia, tum ob morbi symptomatumq;
vehementiam plerunque viribus longè su-
periorem: tum etiam ob errores qui aut ab
agro, aut ab absentibus, aut ab exterio-
ribus committuntur. qui sanè tam frequen-
tes sunt, ut nulla rem agis operis consecu-
tionem impediri putas. Quod vidēs Hippo-
crates in ipso statim Aphorismorum initio
dixit, non solum seipsum præstare oportet
opportuna facientem, sed & agrum, & assi-

I 4. Me-

th.

B ij dentes,

Hipp. & dentes, & exteriora. Alterum sanè medico
Gal. 1. omni cura cauendum est, ne scilicet cuban-
viet. a- tem lèdat, si prodeesse nō posse. Itaque quæ
cuit. agris olim adhibita præsidium attulerint
inquiret, laudabit, & cognoscet. quæ verò
detrimento fuerint, vitabit atque repellat.
& quæ nihil auxilijs vel offensæ effatu di-
gnum præstiterint, in neutro genere cœsabit.
Sed certè ab euidenter offendentibus sem-
per abhorrebit. Vitium non facile reuerte-
tur, si imminentes affectus præuiderit, pro-
uidentiamque eam adhibuerit, quam me-
thodo inuenta applicataque remedia, iu-
xta prædictionum rationes suppeditarint.
Citò curaturus, caueat ne quid temerè præ-
cipitanterve actum videatur. Sicut enim
in mora, sic in festinatione periculum est:
qua propter iuxta vetus prouerbium leniè
festinandum. Quam mediocritatem oppor-
tunitas occasioq; indicabunt, vñā cū mor-
bi symptomatumq; vehementia, considera-
to etiam virium robore. In valde acutis si
quid mouendum videtur, statim ab initio
mouere præcipit Hippocrates: tardare enim
in talibus, malū. Contrà, in febribus ex cru-
derum succorum copia ortis, differenda
quam

quam copia manifestè indicat, vacuatio.
Priùs enim quod crudum est concoquendū,
roborandaq; ips& partes concoctioni deser-
uiētes, priusquam vel ven& sectioni, vel pur-
gationi locum demus. In his omnibus indi-
cationum, quas hoc loco trattaturi sumus,
habenda est ratio. Quod autem tertio loco
venit, ut iucundè curemus, voluptatem ea
mensura præscribit, ut vel omnino citra do-
lorem, vel cum minima ægri molestia mor-
bum propulses. Frustra enim ferrum aut
ignem adhibet, qui medicamentis curare
potest. Frustra etiam medicamentis vtitur,
qui viētu medelam paratam videt. Temerè
verò diacrydium, colocynthis, elateriū ad-
hibentur, ubi vel cassia nigra, vel aloe, vel
rhabarbaro, vel agarico purgatio cōmodè
compleri potest. Molestus verò & natura
infestus ille cēsendus, qui remediorum mul-
titudine naturam onerauerit, quam paucis
contentam esse sciuerit. Videas enim nonul-
los artis suæ peritiam hac impostura men-
tientes, dum omnibus ferè clysteres, sanguin-
is missionem, apozemata, purgationes, mi-
xturas ex conseruis conditis & speciebus,
nec non tabellas, potus cordiales, pulueres

in iure, epithemata, vnguenta, emplastra,
 r̄sitata ostentatione pr̄scribunt: cum mul-
 tis satis fuerit sanguinis missio, vel sola
 purgatio cum moderato alterantium vsu
 ex vietu magis quam ex officinis petito:
 quod iucundum ac volupe est. Ut ilissima est
 voluptas que in febribus cotinuis adhibe-
 tur cum vel sitim sedare, vel somnum con-
 ciliare studemus: quod vires maximè re-
 creat. Nec doloris sedandi cura vñquam o-
 mittenda est, cum dolor vnum ex ijs sit que
 hominem cotristant, & vires maximè pro-
 sternunt, sed ad stupefacentia temerè trās-
 eundum non est. Nam licet dolorem præsen-

*tz. Me-
 th.* tem obtundant, affectum tamen maiorem
 reddunt, ut in colico dolore, in quo tunice
 intestinorum huiusmodi medicamentorum
 frigiditate densiores, minusq; transmitten-
 do flatui habiles redduntur, & humor ipse
 tum crassior, tum ad motum ineptior eu-
 dit. Quare id genus dolores omnes per ea
 que incident & concoquunt, præterea fla-
 tus discutiant, desiccentque citra valentem
*g. Comp.
 ph. lo.* calefactionem, curandi sunt. Stupefaciens
*tz. Me-
 th.* bus autem tunc solum utemur, cum nullum
 aliud mitigatium doloris contulerit. Sint
 verò

verò ea concoctorijs & calefacentibus re-
tè castigata:nec admodum recenii compo-
sitione offerātur,quòd frigida illa præua-
lentes adhuc vires habeant,nec ita dentur
antiqua vt spem nostram frustrentur.sed
tandiu dimittenda sunt quo ad violentia
refrigerantium,ab eorum quæ calefaciunt
vi mitigetur.Porrò dissidēt inter se hæc me-
dicamenta.Qui ppe quæ plurimum eorum
quæ torporem inducūt in se habēt,ad præ-
sens quidem magis sunt efficacia:caterūm
valentem,& remedij rebellem in agrotan-
tis corpore frigiditatem relinquunt.Que
borum in se habent minùs,calefacentium
verò sibi admixtorum plurimum,ea quan-
tò sunt ad præsens minùs efficacia,tantò in
futurum minùs sunt noxia.Omnia tamen
id genus magis sunt salubria si post annū
à compositione sumantur: veluti quod ad
Philonem referunt authorem,quod ad do-
lores sensus torpore sedandos,nullo minùs
est celebre.Sunt sanè & alia medicamenta
non pauca ex seminibus confecta.Gracie
σταθματικη et τριγωνη nominata,
quæ sicut ad torporem in præsens inducen-
dum mitiora,ita in futurum sunt tutiora,

B iiiij atq;

atque hæc quoq; omnia vilius annotina
sumuntur. Philonis verò medicamentum,
etiam si duorum triūm ve aut quatuor an-
norū sit, multò sanè est melius: sed nec inu-
iile tamen sequentibus annis ad decimum
usque. Quod enim ultra inueterauit, tanto
quidem est minus noxiū, quanto est vetu-
sius: ceterū languidis est viribus, eo que
parum natiter cuius gratia paratum est,
perficit. Hæc inquam qui iucundè hoc est, cū
agrotantis voluptate curaturus est, diligen-
ter animaduertet, dolorem tum curans, tum
naturæ molestiā afferre præcauens. Est por-
rò duplex medicorum contra dolorem in-
stantium ratio. Altera, qua delitijs cuban-
tium subscribunt: altera ex artis ratione.
Qui ex arte generosè contra morbum pu-
gnat, terminum agrotantibus præfinitum
non transit: qui est, ut tutò medicetur. ei ve-
rò qui dolorem mitigat, ut vires custodiatur.
ubi ultra pergitur, crudelis hominis officiis
facit, qui unā cum morbo vitam quoq; ho-
mini aufert. qui verò cubantis delicis sub-
scribit, eiusq; voluptatem non sanitatem
pro meta gerendorum habet, adulatoris.
Committunt medici eiusmodi excessus, cum
in alijs

in alijs quoque remidiorum generibus non
paucis, tum vel maximè in his quæ dixi-
mus anodynîs, quæ ex papaveris succo, vel
alterci semine, vel mandragoræ radice, vel
syrace, vel tali quopiam sicut. Nam & qui
& griseis gratificantur, in eorum medicamento
rum usu modum excedunt: & qui intempe-
stiuè immodiceq; sunt animosi, dum pror-
sus horum usum refugiunt, doloribus agros
iugulant. Ergo veluti in omni totius vita
tum habitudine, tum actione, ita hic quoq;
consilium illud sapientis, ne quid nimis, co-
pleteamur: habentes pro fine quò tēdamus,
cubantis utilitatem. Quippe si fas est ijs re-
medijs quæ morbum sanent utendo, quod
optamus efficere: abstinendum ab ijs sopori-
feris medicamentis quæ vocantur oeywōd' vice.
Sin ex vigilijs & viribus resoluendis ad
mortis discrimen æger tendat, tum profecto
tempstiue eiusmodi medicamentis utare:
scilicet non ignarus, corporis habitum non-
nihil ex his ladedum: lesionem tamè, quam
mortem potius optandam. Nam si hac ad-
modum magna non sit saltem postea spatio
longiore eam sarcire licebit. Sin ita est im-
modica, ut nec prolixo spatio persanari
B v queat,

queat, at certè hanc ipsam eligendam potius remur, quam ut homo pereat. Hac nimis mirum persuasione Galenus tametsi omnium maximè ab usu grauiter sapientium abhorrens, aliquando tamen ea ex colicis exhibebat, atq; ijs qui vel oculorum, vel aurium, vel aliarum partium vehementissimo dolore cruciaretur. Interim verò cum ager ex tenui destillatione, vigilijs, & vehementi tussi ergeretur, pauxillum eiusmodi medicamenti offerebat: facile noxam eius, si quis semel est usus, spatio emendatum iri ratu. His iucunda ac maximè voluptuosæ curationis obseruationibus & hoc adiendi medicamenta omnia suavi quadam cōdūtura contemperanda esse, ne illorum insuitate perterrita natura, ea auersetur & respuat. Insuauia enim respuit natura. ^{ut} probè ipsa conficit. Qua de causa mel, saccharum, aromata (si forte ea morbus tollerat) medicamentis admiscere solemus, quia naturam allificant, & oblectatione virtus suas altius imprimant, dum naturæ familiari quodam amplexu disponuntur. Caudum tamen hic ne coquinariam adulacionem pro medicina asciscamus. Finis enim long!

longè diuersus est, siquidem medicus non blandiri, sed curare intendit. Blandimentorum itaque proportio medicamentorum facultatibus inferior esse debet: utilitas autem agrotantis ubique spectanda, cuius gratia primo loco positum est, medici officium esse et tutò curet. Tuttò autem curare non poterit, nisi uniuersalem quandam Methodum sibi comparauerit, per quam & morbos cognoscere, & ad iustam remediorum inuentionem peruenire possit. Quia autem illa sit quae ad morborum dignotionē nos ducat, alibi dictum est: que curationem præstet, ea omnino est quā hoc loco docere statuimus.

DE M E T H O D O, ET I N-
dicatione qua Methodum constituit.

C A P. II.

DV O sunt, nec plura, nec pauciora, omnis inuentionis apud cuiusvis secta homines instrumenta, quae fidem faciant ipsi qua recte inuenta sunt: Experiencia, & ratio. Hac in medicina remediorum inuentionem & cognitionem, salubremque illorum usum suppedant sola, nec tertium admittunt. Experiencia longo usu indiget,

neg

nec aliud præterea habet, quo se tueri pos-
sit. Sed duplex est: altera planè ruditis fortis-
ta, & sine ratione procedens: quam tanquam
incōstantem, imperfectam, & artis omnino
expertem reijcit Galenus in libro de seculis,
& sepe in Methodo. Altera, ratione pro-
greditur: quā Galenus in libro de optimis
seculis ad Thrasybulum commendat, dicent
absque ratione obseruationem fieri nō pos-
se: obseruationem & experientiam idem
esse demonstrans. Hanc rerum magistrariam,
ad materiae adhibenda notitiam potentem
atque viilem esse, inter omnes seculas conue-
nit. Siquidem quæ nutriunt, & quæ nō nu-
triunt, purgantia etiam, & lethalia omnis
medicamenta, experientia bac cōperta sunt.
Hac dijudicantur rationes omnes, & qua
ratione inuestigata sunt: facultatumq; omni-
um quæ medicamentis insunt certissima
iudicatrix ipsa est, ut libro secundo simpli-
cium medicamentorum ostendit Galenus.
Eadem rationi attestatur, ut ait quinto me-
thodi. Hanc dogmatici Hippocrate authen-
tare, & secutis longè temporibus Galeno du-
ce amplexari sunt, ratione atque experien-
tia tuisimum curationis modum tenetis.

Rati-

Rationem tamen ubique prætulerunt: ma-
lueruntq; ea, cùm experientia destituti es-
sent, sola vti, quām experientiam ratione
carentem in medicinæ opus adhibere. Peri-
culosum enim & fallax est experimentum: Aph. I.
iudicium verò, hoc est raiio, difficile, sed tu- lib. I.
tum: tolliturq; difficultas, si vigilanti stu-
dio cum in artis operibus, tum verò in opti-
mis quibusq; disciplinis antea versati fue-
rimus. His enim ceu veritatibus authoribus,
& rationis magistris, ad rerum intelligen-
tiā & iudicij facilitatem tanquam manu-
nos duci, nemo qui sanæ mentis sit ignorat.

Quod Galenum contra Thessalum compen- 3. Meth.
diosa rudiq; traditione doctrinam men-
tientem animauit. At empirici nuda obser-
uatione contenti, per experientiam inueni-
ri omnia contendunt: nos verò vt diximus,
partim ratione, partim experientia: cū neq;
illa omnia inuenire queat, neq; sola ratio.
Veruntamen confusam mixtamq; traden-
dam esse doctrinam non censemus: sed seor-
sum empiricam, & seorsum dogmaticā seu
rationalem, quò facile appareat quam ha-
beat utraque vim. Et de empirica quidem 1. Meth.
constat, quòd fortuita sit & temeraria,
quodq;

quodq; sine ordine. Nam nec arte vlla, ratione p; experientiam niti, imo vnius fortunae fauorem ad ea quæ queruntur inuenie-

2.9. Me da requiri, fatentur empirici. Rationalis vero artificiosa, constans, perfecta, tuta, Methodo vndiquaque procedit. Consistit autem Methodus in vniuersalibus, sicut in particularibus exercitatio. atq; eius sanè quæ ratiua est, primū propositum est morbi sublatio, finis vero inuenire propria cuiusque morbi remedia. quæ non solum inueniet, sed & inuentis rectè vietur quisquis in ei

1. Meth. exercitatus fuerit. Nā Methodo quipiam inquirere inuenireq; usus securitatem præse fert, & ex aduerso opponitur ei quod est fortuitò temerēq; reperire. Est autē id cum via quadam & ordine, ita ut in disquisitione aliquid sit primum, aliquid secundi & tertium & quartum, atque ita de reliquo omnibus deinceps, quo ad demum ipsum quod ab initio est propositū sit pertinentum. quod nihil est aliud quam ad finē per indicationes ordine progredi: quandoquidem quicquid ab experientia sciuntur est id totum indicatio vocatur. Est ergo indicatio sequentis, siue agendi insinuationis

2. Meth.

aut breuius, ordinis representatio, vel explicatio rei agendae: vel ut in libro de optima secta definit Galenus, comprehensio iuuantis, vna cum comprehensione nocentis cum re indicante simul adueniens, sine observatione, aut alio ratiocinio. Ergo ex ipsa rei natura ordiri, atque ab ipsa quod sequens sit citra experientiam inuenire, id demum est indicatione inuenire. Ex quo rursus apparet omnem medendi Methodum secundam ab experientia procedere: nee recte facere eos qui ambas doctrinas, empiricam & rationalem in unum cogunt atque confundunt. Nec committendum ut quae per experientiam sunt inuenta, & quae sola ratione sunt inuestigata, utraque docendo commiscantur: sed cum utrumque seorsum tractatum fuerit, post ambo in curatione iungantur. His enim duobus veluti cruribus medicina recte incedit, moderata tamen & directa per rationem experientiae. A quibus procedit tertius quidam curandi modus per analogismum, cum mali causa ignoratur, deestq; observationis seu experientiae eius auxilium. Est autem analogismus, Galeno in libro de optima secta authore, com-

paratio

paratio & perceptio rerum iuuantium per similitudines: ut analogismo in medendo vti, nihil aliud sit, quam exēplo similis cuiusdam affectus à nobis aliquando curati, nouum aliquem, nec plenè cognitum, ysdem vel similibus auxilijs propulsare. Quod in morbo Neapolitano cum primum hic grās
13. meth. sari cōpisset, factum vidimus. Superest ut de coindicatione dicamus: quam à prima indicatione quæ à morbo sumitur plerique separant: ut tum virtus, tum natura, tum atas, tum anni tempus, regio, consuetudo, aliaq, huius generis coindicent, sola contrarietas à morbo desumpta propriè indicet, quod tamen perpetuum non est. Nam sepè accidit, ut quod à morbo indicatum est, secundo, aut tertio, aut postremo loco habeatur. ut cùm virtutis præcipua cura suscipitur, ad hanc vnam intenti cætera omnia negligimus, morbum, atatem, anni tempus & similia: nisi eandem quam virtus proponit indicationem præbeant, tunc enim coindicare dicentur. Coindicant ergo, quæ simul indicant, & ad eundem scopum tendunt. Contraindicant verò quæ contrariam indicationem habent: ut in febre syncopali, febris refri

refrigerantia indicat, syncope contrarium,
calida inquam, ob virtutis, que calidis fo-
uetur, custodiam. Quæ autem in ysum ma-
xime veniunt indicationes, hæ sunt. A mor-
bi natura, atque huius magnitudine, unde
cum causarum, & urgentium symptomata
tum consideratione: à temperamento totius
corporis: à partis affecta temperatura, for-
matione, positura, facultate dignitate ac nie-
cessitate, & sensus acuitate vel hebetudi-
ne: à viribus agrotantis: ab aëre ambiente
considerato in cæli statu, in regione, in loco
habitationis, & anni tempore. quaq; mi-
nus principales habentur, ab atate: à con-
suetudine: à naturarum proprietate: à sexu:
à vita instituto & arte: à longitudine vel
breuitate morbi: à morborum temporibus
longè alia ratione quam Theffalo visum
est: à particularibus accessionibus: à ma-
nifestis naturæ functionibus. Posthac à
medicamentorum facultate, cuius meminit
Galenus libro tertio Methodi. Quæ vero
ab humoribus sanandis desumitur, ad mor-
bi causam omnino pertinet. Addet qui vo-
luerit sextam decimam, à lumine & influ-
tu corporum cœlestium. De singulis ordine

bic dicturi sumus sumpto ab ea quæ prima
et continens appellatur initio.

DE PRIMA INDICATIO-
NE: Ab affectu præter naturam.

CAP. III.

2. & 3. **P**RIMA omnium indicatio, quā non-
Meth. nulli continentem appellant, ab affectu
præter naturam qui curandus est, su-
mitur. Quæ principium tantum est, &
(ut sic dicam) carcer unde medendi ratio
promouet: non autem ut Thessalei Metho-
dici arbitrantur, medica ipsius artis portio,
aut certè nec magna, nec propria, sed qua-
plebi sit communis, luxatum membrum re-
poni sibi postulanti, aut os fractum forma-
ri atque componi, aut melicerida sibi tolli,
& vleus ad cicatricem duci, aluumq; flue-
tem sisti, aliaq; similiter restitui. Indicat
med. & enim solum ex ys quæ affectui contrariis
constit. sunt adhibenda esse remedia, quod affectus
art. & 3. præter naturam existens, non seruari, sed
Meth. tolli debeat, nempe suo contrario. perit enim
vnumquodq; in contrarium & à suo con-
trario: & omnino necesse est ut immodeser-
tum ab immoderato contrario ad medioc-

In arie tem sisti, aliaq; similiter restitui. Indicat
med. & enim solum ex ys quæ affectui contrariis
constit. sunt adhibenda esse remedia, quod affectus
art. & 3. præter naturam existens, non seruari, sed
Meth. tolli debeat, nempe suo contrario. perit enim
vnumquodq; in contrarium & à suo con-
trario: & omnino necesse est ut immodeser-
tum ab immoderato contrario ad medioc-

tatem trahatur. Quod plebei veluti sensu
edocti facile intelligunt, nec aliquid in ore
magis habent quam contrarium contrario
expelli. verum quibus rationibus hoc fiat,
id sanè nesciunt. Atque id est quod adiici à
medico debet partim experientia, partim ra-
tione singula inueniente. Hic vero de ea
quæ ratione parit inuentione dicimus.
Itaque pro confessu habemus remediorum
inueniendorum initium ex morborum ipso-
rum natura sumendum, nec aliter quam per
contrarium. Cumque morborum plura sint
genera, cuiq; eorum sua erit pro remedio cō-
trarietas: ut in partium similarium affecti-
bus, intemperiei calidæ frigiditatæ, frigidita-
ti caliditas, humiditati siccitas, siccitati hu-
miditas, confluentibus humoribus horū va-
cuatio, & plenitudini omni inanitio. In
instrumentalium morbis, indecenti forma-
tioni decens formatio, per figuræ permulta-
ta emendationem in ijs qui adbuc crescūt,
in his autem qui iam aucti sunt, minimè:
per concavitatis immodicè patentis redu-
ctionem, & obstructæ reclusionem: per par-
tium præter naturam exasperatarum leni-
tionem ac lauigationem, & immoderatæ

C ij leui-

leuitatis asperationem. Et indebita magnitudini conueniens magnitudo, per excedentis magnitudinis & immoderatae auctiōnis castigationē, & diminutionis ac defectus restitutionem ac refectionem. Indebito numero, debitus numerus, per superfluarū ac non necessariarum particularum remotionem, & deficientium appositionem, restitutionem, ac refectionem. Indecenti compositioni compositio ac constructio decens, per partium à naturali situ euariantium repositionem ac reductionem, & colligationis ac consensus restitutionem. Et communis similaribus & instrumentib⁹ affectus, unitatis solutio (qua in osse fractura, in carnosā parte vulnus volcus & ruptio, in nervosa conuulsio dicitur) contrariam pro remedio unitonem habet. Compositorū mixtorūq; affectuum siue proprij siue accidentales i extiterint, contrarietates ex dictis colligent non erit difficile. An verò curatio per ea præstari ubiq; possit, an in multis non pos sit, hoc utique internoscere primū iam artificis est. Quippe nemo plebeius nouit, nec nervosam sepi transuersi partem, nec intefina tenuia non posse quem indicant finem.

3. Meth.

reci

recipere. Sed & de preputio, & de tenui
buccarum parte, quod eodem modo se ha-
bet, ignorat. Præterea an caries in osse, quæ
teqñd w̄y gracis dicitur sanari queat, sicut
erosio in carne, compertum non habet. Iam
an coalescere fractura possit, veluti vul-
nus, præterea an callo adglutinari possit,
nō intelligit. Pari modo in capitis fractu-
ris vulgus omnino non nouit sit ne expe-
ctada calli generatio, an aliter curandum.
Porrò multò adhuc magis ignorat an cor-
de vulnerato, aut pulmone, aut ventricu-
lo, aut iocinore fiducia sanationis sit, nec in
summa quicquam, ultra primum scopum
vulgaris quisquam nouit. Itaq; hoc ipsum
primum artis est opus, ut intelligas sperare
ne id quò tendis debeas, an secus. Eius rei
duplex cognitio est, nec potest addi tertia.
Altera per experientiam, cui longo vsu est
opus. Altera per ipsius rei naturā, estiman-
do corporis & cuiusque particulæ substā-
tiā, actionem, r̄sum, situm, aliaq; de qui-
bus ordine dicetur. A quibus procedens, nō
solum quod sanari non potest præuidebit:
sed etiam quod recipere sanitatem potest:
ac de inueniendis ei remedijs deliberabit.

C ij De

De affectus magnitudine.

HAE C præcedenti annexa est. aut illius veluti pars quædā. Neq; enim absurdum fuerit indicationē ab affectu in duo membra partiri, ut altera à propria ipsius natura, altera à magnitudine capiatur. Poterat addi tertium, à sanandis qui morbum faciunt humoribus: quod nos ad causas referimus. De quibus proximè dī
 4. & 7. cetur. Triplici genere affectus. quisq; grauis
Metb. magnusq; spectatur aut propter præcellentiam partis affecta, & lœsa illius actionis præstantiam aut propter affectus magnitudinem: aut propter ipsius cacoëthiā. Ex his sumitur indicatio purgādi corporis, & sanguinis mittendi in ys. etiam qui aut redundantia sanguinis, aut plenitudinis aliorum humorum expertes sunt, modo vires tolerant, & actas non prohibeant. Ut cum quis ab alto lapsus fuerit, aut aliâs plaga aliqua vehementer contusas corporis partes habuerit, aut in febrem acutam sanguinis alioqui inops inciderit, aut vulnus ex quo expediebat sanguinem effluere qui non effluxit, acceperit. In quibus quod accidit sanguinem

guinem mittendum non indicat.sed magnitudo morbi cum virium robore.In his ergo & similibus ad ipsam sanguinis missionem configiendum,tametsi redundantis sanguinis concursus non adsit,modo valens morbus sit,cum virium robore:exceptis tamen à sermone pueris.Indicat etiam purgatione vis morbi,non modo ut quod noxiū,superacuum,& vrgens est educat sed etiam,ut quod tum ad diuersum trahat,tum va-
cuet. Atque ob eam rem Hippocrates tum in reliquis omnibus operibus ,tum in eo quod de ulceribus prodidit,etia morbi ma-
gnitudinem ad purgationis indicationem considerat:Purgatio,inquiens,per aluum plu-
rimis ulcerum prodest:præterea vulneribus quæ in capite sunt accepta:item quæ in ven-
tre & articulis:ad hanc ijs in quibus ossi ca-
ries impendet. Præterea quæ suuntur &
quæ exeduntur,& herpetibus,& reliquis
quæ ulcera diuturna reddunt,etiam que-
cunq; diliganda sunt,per aluum purganda
sunt.In progressu vero hæc insuper adjicit:
In omni ulcere cui erysipelas superuenit,
purgari corpus oportet,qua parte ulceri
maxime conducit,sive id per superna,sive

C iiiij per

per inferna sit. Cuius etiam rei discriminem in libro de succis nos edocuit, reuellere nos iubens ad contraria, deriuare verò ad latera: quinetiam cum maximè influit, tum ad diuersa reuellere. Ex quibus constat ipsam morbi siue vim, siue magnitudinem appellare velis, pro indicatrice quadam sanguinis detrahendi, vel purgationis adhibenda statuendam. Cetera ex corporis temperamento, partisq; natura, alijsq; subsequentibus consideranda sunt.

Affectus nomine morbum, causam, & symptoma comprehendendi.

A: Meth **A**FFECTVS autem præter natura nomine non solum morbum ipsum, sed & causam illius internā, & symptoma intelligas licet. Neque enim à solo morbo curatiuas indicationes sumi voluit Galenus, qui à causa quæ præsens sit curationem inchoandam iussit. Externam sanè quam procatharticam appellat, exclusit ab hoc munere: sed ad morborum qui tum rationem tum sensum latent, dignitionē uitarem esse dixit. Desideratur ergo in causa

(si vis eam indicatrice fieri) ut præsens sit,
et adhuc permaneat. Nam, ut breuiter dicam, à nullo eorum quæ adhuc non perma-
nent, indicatio eius quod ex usu sit, sumi po-
test. Siue enim ecchymosis, siue ulcus, siue
erysipelas, siue putredo, seu phlegmone in
parte aliqua cōsistat, superuacuum est cau-
sam quæ horum quodlibet effecit inquire-
re, nisi iam etiā faciat. Sic enim simul quod
iam factum est curabimus, simul quod ad-
huc facit facere inhibebimus. Si vero fecit
illa quidem, ceterū iam abiit, utiq; quod
factum est curabimus: quod adhuc non est,
nec si velimus summovere id possumus.
quippe rei præsentis est curatio: eius autem
quod futurum est, prouidentia. Quod vero
nec nunc ludit, nec lœsurum timetur, id ab
utroq; artis munere, tum eo quod curat, tū
eo quod prouidet, excessit. quare nec indica-
tio ab hoc ad curationem nulla, nec prouide-
tia ratio sumitur: sed ut dictum est, ad eos
tantum affectus qui nostram notitiam fu-
giunt externæ cause cognitio est utilis. At-
qui si præsentis affectus nihil lateat, nulla
tam eius erit utilitas. Apparet vero quod
cum indicationibus nullam habere possit

C V . soci-

societatem. Finge enim ex eo quod in par-
tem aliquam procubuerit, natum vlcus esse.
Quod si sit, ex vitiosis succis prouenire ne-
cessere est. Ita enim in morbis natura facere so-
let: cum corpus expurgat, omne excrements
ad cutem trudit, atq; hanc quidem vlcera-
ri, totum vero corpus ex purgari accidit.
Quanam igitur est eiusmodi vlcerum san-
tio? Nempe qua reliquorum omnium qui-
bus nullus affectus malignus, que uocantur,
gracè vocant, est adiunctus. Verum si hoc si-
se habet, manifestum est nullam esse ad cu-
rationem à causa qua vlcus excitauit indi-
cationem, cum ea neque amplius agat, neq;
permaneat. Atqui si vitiosus succus rema-
neret, omnino aliqua ab hac quoque indi-
catione sumeretur. Alioqui etiam absurdum
esset, si curationem postularet quod amplius
non sit, aut si curationē indicaret quod nu-
lius indigeat. Quare dicere indicationē cu-
rationis ab externa causa sumi, omnimodo
est absurdum, quod & de internis qua non
permanent, & morbum efficere desierūt in-
telligendum. Perspicuum ergo est à causa
qua præsens sit indicationem fore. Quia ta-
men si exactè loquaris ad prophylactice
perime-

pertinet: si abuti vocabulo velis, etiam ad therapeuticen. Sed satius est omissa nominū contentionē, methodum aliquam sanādorum morborum tradere. Habet verò in lib. de optima secta disputationem, quod non à morbis sed ab efficiuntibus causis auxilio-rum indicationes sumātur. Quæ quod subtilior, quam ad medēdi methodum viñior videretur à nobis prætermissa est. Dicamus de symptomate. Symptomatū tres sunt pri-mæ differentiæ. Aut enim in actionum of-fensa consistunt, aut in retentorum vacua-torum re immodico excessu, aut corporum ipsorum affectu. Ex his si actionum offensæ contristant, solitudinem medici ad se con-uertunt, affectumq; deserere cogunt. Idē fa-ciunt eorum quæ retinentur, vel expellun-tur excessus. At genus symptomatum quod in affectibus cōsistit, alterius quidem quem curare oportet affectus est signum: ipsum ta-men nullam seorsum curationem exigit, ut pote cum affectu unde nascitur rūa cessans. Ut enim in summa dicam nullum sympto-ma, quæ symtoma est nec curationis ratio-nem indicat, nec primum immutat. Mon-stratum enim est, ex morbis ipsis curationis indica-

indicationem præstari, velut ex causis ipsius
prouidetiam. Dictum præterea est & quo-
modo prouisio ipsa cum medendo simul fit
mista. Ex accidēti tamē symptomata quoq;
curandi rationem aliquando immutant
cause scilicet locum eo tempore habentia.
Eorum omnium, cum veluti causa curatio-
nem immutant, vñ caput est; dico id vñ,
læsione, siue ea virtutis sit, siue affectionis.
Quando si nihil ijs officiat, curationem nō
interpellant. Lædunt autem vires vigilis,
dolor, & immodica vacuatio. Affectui vt-
rò eadem non utique semper, ceterū ma-
gna ex parte nocent, ac potissimum cum fu-
rint immodica. Ob hac igitur sola, curandi
ratione quam ab initio in situ eramus ad
præsens mutata, symptomata sum mouere pri-
mū cogimur. Ergo si labant vires, nō tamen
vehementer sunt iam resoluta, sed ad-
buc resistunt, ad symptomata tantum sumu-
attenti: atque id quam primum summoue-
re maturamus. Sin iam resolutæ vehemen-
ter vires sunt, non modo symptomata sed art,
sed etiam illas firmare properamus. Quod
si uno remedio tum symptomata leuiri, tum
morbis curari queat, id utique non fuerit

Symp

Symptoma respicere, aut symptomatis causa
remedia sumere: sed omnis eiusmodi auxi-
liorum species planè morbi curatio est. Ne-
que enim cum lateris dolorem in pleuriti-
de misso sanguine, vel corpore purgato sa-
namus, nec cum abscessum distentum & cù
dolore pulsantem diuidimus, ac pus emit-
timus, eiusmodi curatio symptomatis est.
Sed cum exempli gratia, in dysentericorum
deiectionibus, vbi vehementer rodunt, vel
tragi succum, vel hircinum sanguum, vel ro-
saceum ceratū per inferius indimus. Qui-
bus viiq; præsidij ipsa exulceratio intesti-
norum non sanatur, maximè si putrescens
aliquid habeant: sed vires interim cōquie-
scunt. Atq; id est contra symptoma instare,
morbo ad id tempus neglecto. Quippe vbi
virium roboris fiducia est, adeò nunquam
contra symptoma pugnamus, ut contrā pror
sus per ea nonnunquam præsidia quæ do-
lorem afferūt, morbos ipsos curemus. Velu-
ti profecto dysenteriae ipsi mordentibus ma-
ximè medicamentis tūm potissimum mede-
mur, cùm utique est grauissima.

Ordo in curandis affectibus.

Tres

TRES ergo sunt in corpore affectus
prater naturam qui curationē per cō-
traria desiderant:causa , morbus , &

2.meth. symptomā. Proprium est morbi actioni in-
commodeare:symptomatis hunc sequi:causa
præcedere. Actione autem cum necessariō
egeamus promptissimē qui huic officit affe-
ctus tollendum se indicat,nempe morbus
ipse:& simul quæ hunc efficit causa præ-

7.meth. sens & interna, illud pro comperto haben-
tes, non posse ad perfectionem ullum affe-
ctum sanari manente adhuc ipsa,vnde na-
tus est,causa. Ab hac ergo auspicanda es-
curatio (quæ tamen prouidentia propri-
dici debebat)deinde etiam tollendus mor-
bus:atq; illicò discutietur symptomā quod
in substantia morbi adhærebatur idq; singu-
lis in tenore suo permanenib; Nam cum
symptomata excedunt,& urgent,cogimus
plerūq; affectus alios deserere,& ad sum-
mouendum symptomā nos cōuertere, si po-
tissimum vires deiecerit. Quibus restituitur,
ad morbi curam redire necesse est, ut recte
curato morbo,cateri quoque,qui hunc se-
quebantur affectus,euanescant. Neq; enim
de symptomatis solliciti esse debemus, nis-
sunt

aut morbos alios effecerint, aut vires insin-
gniter offenderint. Quorum hoc non tam
symptomate quam à viribus desumi vi-
detur; illud cum causa omnino coincidit.
Primum ergo prouidentia (quam curatio-
nem hic appellare licet) causa quæ præsens
est, & in totum aut in parte agit, aut agere
ad huc parata est, debetur: mox etiam cura-
tio morbo, per quem actio proximè luditur;
emendabuntur postea symptomata, si quæ
fortè morbo superesse contigerit. Nam quæ
& affectus aliquos sequuntur, & simul al-
lios efficiunt, ut causas castigari debere di-
ximus. Pugnandum autem semper contra-
rio remediorum genere, cù omnia quæ præ-
ter naturam sunt, ab ijs quæ ipsis sunt con-
traria, in naturalem statum trahi debeant.
Quæ sane indicatio morbo propriè debe-
tur: symptomati vero ac causa impropriè,
ut docet Galenus libro undecimo methodi. II. meth.
Nec interest siue dicamus nos affectum sa-
nare per ea quæ evidenter & re ipsa contraria
sunt, ut calida frigida humida siccata
actu, vel potestate talia: siue etiam per ea
quæ ex accidenti refrigerant, calefaciunt,
siccant: aut etiam ista coniungentes. Ex ac-
cidenti

cidenti autem hæc agunt sanguinis missio-
nes, purgationes, ceteraque huiusmodi. In
cōtrarietate autem & concurso indicatio-
num quomodo procedendū, in fine dicetar.

DE SECUNDĀ INDICA-
tione: A temperamento totius corporis.

CAP. IIII.

SECUNDĀ ab vniuersi corporis
morbo affecti natura, qualitate, & tem-
peratura petitur. Diuersam à primaria
5.9. II. tione habet hæc indicatio. Siquidem illa
Metb. cum ex his quæ sunt præter naturā sum-
tur, contraria adhibenda esse dictat: hæc tū
ab ipsa natura capiatur, custodiam sui per
similia postulat, etiamsi cū valeret corpus
vitio non carceret. Vitiosum enim tempera-
mentum tanquam rem consuetam seruare
iubet Galenus libro undecimo methodi.
Iuncta autem morbo cōtrarietatis mensu-
ram definit, ne vel intra modum calidum
morbū refrigerando, frigidū ve calef-
tiōdo, mali reliquum quippiam relinqua:
vel modum excedendo contrarium morbi
genus inducas. Quod quominus accidat, na-
turam curandi corporis, quantum fieri po-

test(neq; enim id exacte, sed rationali cō-
iectura proximè cōprehenditur) scias opor-
ter: ut quātum morbus ab illius symmetria
discesserit intelligens, mensuram refrigerati
calefacientiē præsidio imponas. At fieri nō
potest ut quantum à se inuicem distent in-
uenias, nisi compertum habeas quām esset
corpus aut humidum, aut frigidum, aut ca-
lidum, aut siccum, cum valeret: quantumq;
ex his excesserit, postquā agrotauit. Quippe
quod plurimum à naturali habitu recessit,
id vehementibus eget contrarijs: videlicet,
Frigidus morbus in corpore natura calido,
eget calidioribus.

Calidus morbus in corpore natura frigido,
eget frigidioribus.

Humidus in corpore natura sicco ac duro,
siccioribus.

Siccus in corpore natura molli ac humido,
humidioribus.

Quod verò non plurimum à naturali ha-
bitu recessit, leuibus eget remedij: ut

Calidus morbus in corpore natura calido,
minùs eget refrigerantibus.

Frigidus morbus in corpore natura frigi-
do, minùs calfacentibus.

Humidus, in corpore natura molli ac hu-
mido, minùs siccantibus.

Siccus, in corpore natura sicco ac duro, mi-
nùs humectantibus.

7. meth. Minùs itaq; periclitantur quicunq; cognata
 in art. natura sua morbo laborat. Designata
 autem mensuram illam attinges, si decem
 med. gradibus ad caliditatem lapsum corpus sti-

ptem verò ad siccitatē, reducas auxilijs de-
 cem quidem gradibus frigidioribus. Septen-

verò humidioribus: ceterosq; à mediocri-
 tate recessus eundem in modum restituas &

9. meth. emendes. Ceterūm quoniam nosci ad rati-
 guem oportet corporum temperamenta, si
 verò planè est difficile: vtiq; tentandum ei-
 tum ex ijs qua in libro de temperamentis
 sunt scripta, ea inuenire: tū verò vlera ha-
 quò magis scientifica notitia sit, ex etate, &
 tota anteacta vita, qua nimirum in rati-
 exercitio, & virtus ratione consistit: praece-
 ea in hac regione, & hoc anni tempore, &
 hoc statu cæli conuersatione. Si namq; na-
 tura gracilis, & tangentis calidus, & bili-
 sus, & propensus ad iram, & birtus sit, ca-
 lidus hic siccusq; natura est. Non tamē ne-
 cessē est, nunc quoque cum agrotare incipi-
 eundem

eundem planè habere affectum. Fieri enim potest ut in desidia vixerit, idq; cum frigidis humidisq; potionē & cibis, adhac etiā cum balneis post cibos, & multo somno: præterea in regione frigida & humida, & hyeme, in qua frigidus & humidus exuperabat cœli status. Rursus fieri potest ut horum præcesserint contraria, id est calfientia & siccantia: idq; per singula dictorum iam generum. Ergo si quo ad præsens temperamentum noscendum deficiamur id ex præuentibus ipsis supplebimus. Ex illo vero inuento administrandorum indicatio suppedabitur.

DE TERTIA INDICATIONE: A parie affecta.

CAP. V.

TERTIA à particula affecta natu- 7. meis.
ra sumitur: ad quam, præter eam qua
totius est corporis intentionem habe-
re oportet, quatuor aut quinq; modis: con-
siderando videlicet illius temperamentum,
conformationem, posituram, facultatem, ac
sensus acuitatem vel hebetudinem. De quibus
omnibus particulatim ac seorsum dicendio.

D y D

I. De temperamento partis affectæ.

CONSIDERANDA est tempora
gratura partis affectæ an eadē omni-
no sit cum toto corpore, an vero dissi-
milis ac diuersa. Quod illa introducenda
qualitatis mensuram, sicut & toius corpo-
ris temperamentum, prescribat: hæc diuer-
sam omnino indicationem præbeat. Indica-
7. meth. • enim quæ similis ac cum toto corpore eadem
est, calidiores natura partes ex frigo-
re laborantes, liberalius & diutius cale-
faciendas:
Frigidiores natura, quæ ex calore laborat,
valentius refrigerandas:
Sicciores, ex humiditate affectas, impen-
siccandas:
Humidiores natura, ubi ex siccitate labo-
rant, tum uberiori, tū diutius humectandas:
Contrà vero, calidiores natura partes cal-
ido morbo affectas, exigua brevisve tempo-
ris refrigeratione reducendas:
Frigidiores, frigore agrotantes, eadem mi-
deratione calefaciendas.
Humidiores, humiditate lasas, modice
siccandas.

sicca

Siccas, modicè humectandas, cum in siccita-
tem lapsæ fuerint.

Paruus enim est in eiusmodi in id quod
præter naturam est lapsus, & rursus in id
quod secundum naturam redditus. Vnde etiā Hip.
minus periclitantur quicunq; cognato na- apb.34.
turae suæ morbo laborant. Pari ratione cō- lib.2.
iunctas intemperies eatenus ad naturā re-
duces, quatenus à natura recesserūt. Quip-
pe eatenus redeat ad naturam eorū quodq;
necessē est, quatenus à natura recessit, ac ve-
luti quadam via retroferatur, qua in di-
uersum agat ei, qua facta in ipso est, trans-
mutationi. Mensuram quomodo attingere
liceat, in secunda indicatione diximus.

Diuersa particula affecta tēperatura di-
uersam ab ea qua ex agri sumitur natura 3. Meth.
indicationem præbet. Quippe si quanto
agri temperamētum iustò est humidius, tā-
to particula iustò sit siccior, nec adijciendū
nec detrahendum pharmaco quicquā est:
sed tale adhibēdum, quale si ulcus (sit enim
hoc exempli gratia) in medijs temperamenti
particula corporis mediocriter tēperati cō-
sisteret, adhiberemus. Sin siccior debito par-
ticula tanto fuerit, quanto corporis tempe-
D iy ramen

98 A. FERR. METH. MED.
ramentum iusto est humidius: viiq; in tan-
tum intendi siccitatem medicamenti conue-
niet, quantum particula temperamentum
totius temperamenti excedit Velui si qua-
tuor numeris sit exulcerata pars medio te-
peramento siccior, agri natura gradibus tri-
bus humidior: manifestum est particulam
qua nunc exulcerata est, siccus uno grada
desideraturam medicamentum quam qua
pars sit temperata. Indicationes qua à ca-
lido & frigido sumuntur, ad portionem di-
ctorum intelligi possunt. Quæ omnia ratio-
nali conjectura accipienda sunt.

2. De formatione, & figura partis.

2.ad FORMATIO partis, alteratio
glauc. **F**mensuram, & vacuandi modum ipsa
quoq; indicat. Siquidem partes omnes
qua neutra ex parte causa habent, qua flu-
xionem superuacaneam excipiant fortiter
sunt exsiccanda, tametsi natura admodum
sicca non sint, cuiusmodi sunt nerui, in ar-
tibus potissimum. Quæ verò tam extra,
quam intrà nonnihil inflammationis rela-
xare possunt (cuiusmodi sunt omnia ferè vi-
scera).

scera, quæ tā intrā se, quām extrā, lata ob-
tinent sp̄atia) vehementer exsiccantibus nō
egenit: pr̄seriū si fungosa earum caro sit,
qualis est pulmo. Qui etiam intrā se latae
arterias habet, & extrā se pectoris capaci-
tatem. Quæ ergo rarae sunt, ut pulmo faci-
lē, nisi quid aliud impedit: quæ verò den-
sa, ut renes, & iecur, sgr̄e foras humorem
fundunt. Atq; vbi coierint partis raritas,
& vtraq; parte sp̄atia quæ excipere pos-
sint humorem, leuiter exsiccantibus uten-
dum. Vbi verò neutra parte sunt sp̄atia, &
partis substantia dura densa q; est. vehementer
exsiccantibus opus est. Quod si alterum
tantum adest, medio criter est siccandum. Ad
quorum exemplum de ceteris qualitatibus
ratiocinari, atque agere licet.

In vacuando indicat formatio seu figu- 5.7.
ra, ventriculum vomitu, deiectioneq; ina- Metb.
niri: intestina deiectione tantum: iocinoris
caua deiectione. Renes verò, & vesicam, &
iocinoris gibba, si multo vitioso succo sunt
referta, per deiectiones & pharmaca deie-
ctoria: si mediocri, per urinales meatus.
Vterum per menstrua. Cerebrum per pal-
sum, nares, & aures. Pectus, & pulmones
D iiiij tuſe,

tus, per asperam arteriam, & fauces. Multa autem figura cum situ communia habent, de quibus paulò post dicetur.

3. De positura, situve, ac societate cū vicinis partibus.

7. meth. &c. 2 ad glauc. **A**FFECT AE partis situs, positura & temperies, tum ad emendandas intemperies, tum ad succorum vitia tollenda indicat. Ad delendas quidem intemperies ut sequitur. Nempe quod affectu in summa corporis, & superficie existente, ex applicanda sint remedia que intemperies requirit. Quibus autem in profundo cor med. & poris intemperies est, in his interualli rationem inibimur: remediumq; inueniemus tale, cuius vis nequaquam in iuncture antea exoluatur. Si itaq; calidius esse oportuerit eo quod est moderatum, non solum tantam habeat caliditatem quantam exigit morbus, sed ultra eandem mensuram tantum adiiciatur quantum ex situ, ut pertingere possit ad patientem locum, si necessarium. Si vero frigidius: non simpliciter tantu frigiditatem augere oportet, sed & materia quoq;

quoq; est animaduertenda. Si enim crassa
sit (ut in adstringentibus) non admodum
poterit ad profunda penetrare: at prius
contrarium præstabat effectum, spissando su-
perficiem, atq; densando. At si tenuioribus
constet partibus (sicut acida) poterit sanè
plurimum subire profundum. Idem in hu-
mectantibus, atq; exsiccantibus accidit, in
quibus crassitudo, atq; subtilitas partium
substantia est inspiciēda. cap. 89. artis med.

Quare medicamenti siue id foris adhibe- 2. ad
ri, siue deuorari, aut hauriri debeat, vires glauc.
non præsentes sed quales diū ad affectum
locum peruerent futurae sint, consideran-
da. Igitur quæ in pulmonis inflammatio-
nibus pectori forinsecus imponuntur medi-
camenta, longè vehementiora & acriora
natura quam si ipsi visceri admouerentur,
esse debent. Eius enim quod per multa cör-
poris membra intermedia transiens ad lo-
cum affectum peruenturum est, vires si qui-
dem per initia essent imbecilla, omnino fa-
ticecerent, atq; euanescerent. Taniū igi-
tur aduentitię roboris adiiciendū est, quan-
tum transeundo amittunt: ut quod super-
est, & quale existat ei quod tactu iuuat.

D v Itaq;

Itaque externis pectoris inflammationibus
abundè faciunt quæ solum relaxare pos-
sunt: internæ vero, qualis est membrana que
costas cingit, acriora desiderant. Lienis ve-
ro, & iecoris, omniumq; peritonæi partium
inflammationes eadem ratione curantur.
Sæpè enim cutis ab admotis medicamentis
ulceratur, et si visceribus longè durior sit,
potentiusq; resistat. Quòd si ipsis visceribus
medicamenta quibus assiduè egent admo-
ueri possent, eò mìiora essent imponenda,
quòd eorum natura faciliùs afficitur. Quæ
vero & vorare, & haurire medicamenta
iubent curandis viscerum affectibus ido-
nea, longè acriora, & vehemēiora esse de-
bent, quam quæ affecta partes efflagitanti:
exceptis his quæ ventri, & stomacho con-
ferunt. Sola enim hæc talia adhibentur,
qualia morbus poscit, quod breui ac expe-
dita via ad dictas particulas promptissimè
deferantur. Reliqua vero omnia acriora,
& valētiora viribus esse oportet: ac ea ma-
xime quæ ad renum, & pulmonum vitia
adhibentur. Considerare itaq; oportet quot
numero partes permeat medicamentū, an-
tequam ad partem affectam deducatur: ut

pro

pro ratione iuineris, eius vim augeamus.
 Ut (exempli gratia) quod ad pulmones fer-
 tur, primū quidem per os transit: deinde
 fauces, & stomachum: postea ventriculum
 ipsum, & quādam ex gracilioribus intesti-
 mis: deinde ad mesentery venas post ad ve-
 nas partium simarum iecoris, ex quibus ad
 gibberarum venas peruenit: ex his verò ad
 cauam: post quam, ad cor: tandem ad pul-
 monem. Neq; negare possumus quin in sin-
 gulis hisce paribus, humoribus quibusdā
 id misceatur, & mutationem quandam al-
 terationemq; natura visceris familiare re-
 cipiat. Quapropter, quod de eius virtute
 superest, minus omnino, ac hebetius est, quā
 nū lasam particulam iuuare possit. Quod
 ergo tam longa via, ac multiplici in trāsitu
 alteratione hebecere solet, efficaciore qua-
 litate, ac copia intendi debet. Ad succo- 7. meth.
 rum vitia tollēda confert situs, siue simpli-
 cem à parte affecta vacuationem siue etiā
 deriuationem, aut reuulsionem consideres.
 Quibus præmitti solet uniuersalis, hoc est
 totius corporis, per venæ sectionem, vel per 2. ad gl.
 medicamentū detractio. In reuulsione qui- &. s. &
 dem, seu retræctione, quam dicitur reac- 13. Meth
 vocat

44 A. FERR. METH. MED.
vocat Hippocrates (fit hæc ad contraria semper, & ad longinquas: & succorum adhuc influentium medela est) ostendit per communes, & cum parte affecta societatem habentes venas ac vias humores depellēdos, neque tenet, hoc est secundum rectitudinem, non mathematicam, sed naturalem, quæ secundum fibras, & filamenta venarum sit. Qua ratione in veteri affectibus reuelliuntur aperta cubiti vena: appositis sub māma cucurbitulis: calefactis manibus & brachis, ijsdemque; confricatis, dolorificè ligatis, interdum etiam scarificatis: dextras partes dextris veteri partibus male affectis assignantur, sinistras sinistris. Reuelliit etiā ab vetero vomitus. Ex renibus, coxa, vesica, pudendo, reuelliuntur missō ex cubiti venis sanguine, vomitu, frictionibus, fomentis calorificis, vinculis, & scarificationibus brachis adhibitis: interdum etiam cucurbitulis scapulis affixis: seruata semper rectitudine. Ex liene, aperta sinistri cubiti vena interna, aut media: secta circa medium digitum sinistra manus vena: & vomitu. Ex iecinore, secta dextri cubiti vena interna, vel media, quando altera non appetit. His etiam ex

ex pectore, pulmone, corde, reuellere simul
ac deriuare licet. Ex stomacho vero, adhi-
bitis clysteribus acribus, aut balanis effica-
cibus, & inferiorum partium frictionibus,
fomentis, vinculis fit reuulsio: nec non cu-
curbitulis inguinibus, aut pubi affixis: mē-
struis etiam purgationibus. Ita namq; na-
tura facere solet Mulieri (inquit Hippo-
crates) sanguinem vomenii, menses super-
uenientes remedio sunt. Ex ventre inferio-
re, vomitu superiorum extremitatū frictio-
nibus, ligaturis, & fomentis calorificis. Ex
partibus superioribus, ut in angina, ophthal-
mia, occipitis affectibus, ceterisq; in qua-
cunq; parte capitis exitterint secta externa
cubiti vena, correspondente: affixis secundū
rectitudinem partibus inferioribus cucur-
bitulis, ut puta cruribus, fæmori, hipochü-
drijs, pubi, cum partes anteriores agrotaue-
rint: & natibus, aut coxis, cum posteriores
affecte fuerint. Ad id etiam cofert meatus
qui ex aduerso positi sunt relaxare, ac ape-
rire, ut aluum, vrina vias, mestrua, hamor-
rhoides: & extrema inferiora calefacere,
perficare, arctius ligare, scarificare, vrere,
vclus in eis excitare, quod diu apertum te-
neat.

46 A. FERR. METH. MED.
neas. Ex partibus inferioribus, sc̄tis eiusdem
lateris venis superioribus: vomitu: cu cur-
bitulis sursum ad motis, veluti ad māmas,
in fluxu menstruo: superioribus partibus in
rectitudine perfricatis, calefactis, arctius li-
gatis, scarificatis. Ex dextris quoq; ad sini-
stris retrahimus: & à sinistris ad dextras:
vnde altero affecto crure alterum scarifica-
re iubet Galenus. 13. methodi. Et à pariibus
anterioribus in posteriores fit reuulsio, cū
naribus, oculis, fronte, & syncipite affectis,
cucurbitulas, setones, cauteria, vel caustica
medicamenta, quæ ulcus quod diu apertū
teneas excitent, occipiti, aut in summa cer-
uice, aut humeris imponimus. Qua ratio-
ne etiam à posterioribus in anteriores re-
trahimus, cūm in occipitis affectibus, fron-
tis aut narium venas incidimus, humorē
per palatū aut nares expurgamus, brachis
perfricamus, calefacimus, constringimus,
scarificamus, vrimus. Interna etiam ad ex-
terna reuellere dicimur, cū vrinis, serosofq;
humores in sudorem conuertimus: & cūm
prauos putres, malignos, aut venenatos hu-
mores, vel spiritus ad superficiē trahimus
& disyccimus. Pari ratione externa retrahio-

mus

mus cū sudores immodos per urinæ vias,
per aluum, menstrua, hemorrhoides trudi-
mus. quod interdum ad deriuationem spe-
stat. Reuellunt etiam quodammodo re-
pulsoria remedia, partibus affectis admota.
Succedit deriuatio, quam παροχετευσιγ
vocant, humoribus partem ipsam iam ob-
sidentibus, & fluere cessantiibus destinata.
Est autem vacuatio quedā ad latus: fitq;
ad vicina semper, & proxima, secundū re-
ditudinem, per communes ac consentientes
venas, ac vias, quas situs ostēdit. Sic ex vte-
ro, renibus, coxis, vesica, & pudendo deri-
uamus, sectis qua in poplite, aut malleolis
sunt venis eiusdem lateris: cucurbitulis fæ-
mori è directo affixis: cruribus eiusdem re-
ditudinis calefactis, perfricatis, arctius li-
gatis, scarificatis: subducto etiā ventre, atq;
reseratis hemorrhoidibus. Sed ex vijs urinæ
ad uterum quoq; optima fit deriuatio,
coxis etiam conueniens. Ex quibus etiam,
atq; ex vtero, per sudores, & urinas deri-
uare licet: quod interdū reuulsio vocatur.
Idem autem nihil prohibet reuulsionis, &
deriuationis subire naturam, & nomen.
Deriuamus ex ventriculo, per secissum, per
vomis-

vomitum, per vrinas, & menstrua. Ex intestinis, per dejectionem infernām, vrinas, menstrua, hæmorrhoides. Ex stomacho, per vomitum verius quā per aluum: sed & per vrinas, sudores, & menstrua: quod tamen remotius est, & ad reuulsionem magis accedit. Ex liene, per vētrem, vrinas, mēstrua, hemorrhoides. Ex iecinoris gibba, per vrinas, et persudores: ex caua, per aluum. Vtriq; parti conueniunt menstrua, & hæmorrhoides. Ex pectore, pulmone, corde, secta ē directo interna cubiti vena: vel media, cum altera non apparuerit. Id autem simul & deriuat, & reuelliit. Per arteriam, & fassces, ē pectore & pulmone interdū deriuare videmur: səpiùs à partiibus ipsis vacuari. Ex capite, cerebro, atq; eius membranis, ad palatum, nares, & aures deriuamus: necnō sectis frontis, aurium, vel narium, aut lingua venis: & cucurbitulis post aures, aut occipiti affixis: aut cauterio, vel scarificatione, aliave exulceratione ad latus affecta particula. Post reuulsionem, & deriuationem adhibetur particularis (quā simplicē nominauimus) vacuatio, coniunctā partiō; hærentem materiam educens. Vbi ergo ma-

lum inueteratum fuerit, ipsaque restiterit
 humorum fluxio, neq; retrahes, neq; deri-
 uabis: sed cum iam vniuersum corpus satis
 purgatum fuerit, non incipiente sed firma-
 to iam morbo (alioqui & humores irrita-
 ueris, & malum geminaueris) sanguinem
 materiam ve à patiente particula educes.
 In angina quidem venas sub lingua inci-
 dens: tieni & iecori affectis aut cucurbitu-
 las, aut localia qua per halitum vacuent,
 medicamenta imponens: alias quascunque
 partes scarificans, hirudines admoens, to-
 pycis calidis digerens, acribusq; euocans,
 atq; trahens, prout affectus exiget, & laſa
 particula patietur. In his omnibus ostēdit
 situs quo loco ea applicanda sint. quod af-
 fectu in partibus externis existente latere
 non potest: at in internis considerationem
 aliquam requirit. Sicut in gula, qua agro-
 tante cataplasmata super spinam dorsi im-
 ponimus: non autem ad pectus, quemad-
 modum cum os ventriculi pblegmone vr-
 getur. Siquidem gula spine superiacet, per
 collum & pectus deorsum usq; ad ventri-
 culum porrecta. 13. meth.

Indicationes situi, & figuræ cōmunes.

E Apositis

4. meth.

A Positū & figura excogitatum est ē
cui exulceratus ventriculus sit, medi-
camenta esse bibenda. Cui gula, non
semel, nec tota simul assumenda, sed paula-
tim, & assiduē. quando ex transitu, & cō-
taetu vulneribus quæ hic sunt viilitas ac-
cedit, non ex continendo, & diutius adba-
rēdo, sicut ijs quæ in vētriculo sunt. Quin-
imo & quod crassiora hæc, & magis lenta
sint adbibenda, id quoq; à positiū & figu-
ra indicatum est. Nam quoniam gula trā-
situs quidam comestorum bibitorum q; ej;,
idcirco remediorum eget quæ adhærere, &
vndiq; quasi concrescere, & quasi aggluti-
nari possint, non autem quæ elui ac efflue-
re sint prompta. Ac circa partes eius veluti
concrescunt quæ crassa sunt: agglutinantur
quæ lenta sunt. Quæ verò vlcera in crassi
sunt intestinis ijs quæ per sedem injiciuntur
remedīs magis egent. Quippe cui magis
sunt propinqua. Quæ in tenuioribus ba-
bentur (quoniam & longinquierat) sunt, &
medio situ posita) ambo requirunt, & qui-
superne sumuntur, & quæ per sedem infun-
duntur. Sed & gargari zare quoq; iuben-
dum est ei qui ad fauces & parithmia pa-

tab

rabit remedia. At ad ulcus quod in aspera
sit arteria, ut supinus quamdiutissime in
ore teneat, ac omnes qui illic sunt musculos
relaxet, remittatq; praciendum. Influit
enim sic sensim, & paulatim de medicamen-
to aliquid sensibiliter, & manifeste in ip-
sam arteriam. Nam & cum naturalius se
babet scire licet potionis nonibz buc per-
colari. Sed veluti in secunda valetudine,
ita nimirum in aduersa cauendum est ne
largius influat, vt pote quod tussim exci-
tabit. Nā quo ad humor vndiq; iuxta tu-
nicas arterie, ceū iuxta murum aqua de-
scendit, tussim vtiq; nō cit: si quid perme-
diam spiritus viā incidit, tusses statim ex-
ciat. Tum hæc igitur à situ & forma par-
tium omnia sunt desumpta, tum vero non
minus illud quod omnibus medicamentis
que thoracis & pulmonum ulceribus sunt
destinata, mel sit admiscendum: quando si
austeras ijs dumtaxat medicamenta exhib-
ebiz, ea in veniriculo morabuntur. Ergo
digestionis eorum in corpus instrumentum
mel erit, ac celeris transitus vehiculum: cū
to quod nec ulceri nocebit. Ad eundē mo-
rum quoties in vesica & renibus vitium

E y consi-

consistit, non solum mel ipsum sed etiā eorum quae vrinas mouent quippiam, ulcerū medicamentis misceri oportebit. Verum nō hæc modo sed etiam alia non pauca ex figura partium posituraq; indicatur. Quippe quando nec diligare commodè agrā particulam possis, nisi prius vel ex figura, vel positura, vel virisque indicationem sum pseris; sed nec immittere in sedem clysteis fistulam commodè queas, absq; eius generis indicatione. Iam per penem inycere medicamenta in vesicam sapè necessum est, idqueas, nisi & positum, & figurā totius re 5. meth. sic planè perspectā habeas. His accedit relut auctarium, quod instrumenis aliquādo viimur pro partis ipsius proprietate, alijs ad vterum, alijs ad vesicam, alijs ad omnia intestina crassa. Quippe in hæc per clysterem: in vterum per metrenchytas uterinos clystères, idoneorum aliquod medicamentorum immittimus. Sic & in resū per in directum foratas fistulas, quas syphones rectos appellant. Ad quorū exemplum excogitati sunt auricularij clystres, quos Orenchytas vocant. Horum omnium certi-

certitudinem ex dissectionibus habemus,
sicut & eorum quae ad nares, uterum, &
intestinum rectum parantur nasalia pesi,
balani, ad partium quibus accommodantur
figuram situmq; adaptati.

4. De facultate præstantia ac dignitate partis.

QUARTVM quod in particula
affelta consideratur est facultas, & 2.ad
actio: atq; utilitas, dignitas, ac præ- glauc. &
stantia illius. Quae quidem ad nudas in 7. meth.
temperies quae sine humore sunt, nihil ferè & in ar
confert: ad eas vero quae cum affluxu hu- te medi,
morum sunt, conductit plurimum. Videndū
itaque an pars quae afficitur de earum nu-
mero sit quae totius corporis partibus com-
munes virtutes habent, atque adeò necessa-
rias. An vero facultatem habeat vniuerso
corpori utilem, non etiam alteri parti com-
munem. An communem quidem: sed cuius
actio ad vitam necessaria non sit, licet mi-
nisterium præstet ad vitam necessariū. An
vero priuatam, ac propriam. An aduenti-
tiam, & subseruentem, quod ex his utili-

E iiij tao

tas, necessitas, ac præstantia partis deprehendatur, ad medendi methodum prærogatiuam quandam sibi vendicans. Virtutes totius corporis partibus cōmunes, atque adeo necessarias habent cor, cerebrū, iecur, testes, quatuor principia. Cor virtutis vitalis fons & origo, vitam per arterias ceteris partibus omnibus distribuit: dignitate præstans, prima omnium, ac maximè necessaria particula. Iecur. principium facultatum naturalium, vim suā diffundit per venas, & alimentum præstat vniuerso corpori: post cor, pars maximè omnium necessaria, quod ut vita, sic nutrimento egeant omnes corporis particulae. Cerebrum facultatis animalis fons & origo, motum & sensum per spiram, & nervos in vniuersum corpus dispergit. Huius par robur in agrotis non requirimus, cum necesse omnibus non sit nervorum ac muscularum opera vti, Itaque abundè fuerit, si tantum eius seruatum sit, quod respirationis munus sit obeūdum. Testes ad speciei conseruationē destinata principia, cum alijs præcipuis partibus communitatē habent maximam In his quatuor non leuis habenda sollicitudo de robustis,

virtutis,

virtutis, ne hanc vel magna semel euacuatione
 vsus, dissoluas: vel partem immodicè
 relaxando, offendas: vel immodicè refrigerando,
 insitum calorem (qui sanè aut substantia
 virtutum est, aut certè primarium
 ac necessarium ipsarum instrumentum) ex-
 tinguas: vel alienis qualitatibus dissoluas,
 suffoces, vel exhaustias. His ergo adstrictorum
 aliquid semper adiungendum, quod
 robur inducat. Virtutes habet vniuerso
 corpori vtiles, non etiam alteri parte com-
 munes, ventriculus: cuius chyli conficiendi
 munus partibus omnibus non solum vtile,
 sed & necessarium apparet. Vteri quoque
 munus ut ad concipiendum atq; efforman-
 dum fætum particulare: sic ad conseruandā
 speciem vtile omnibus dici solet. Harū par-
 tum robur secùdo loco, ob publica illa mu-
 nera, custodiendum. Verum ad portionem
 iocinoris, ventriculi opus se habet: vteri, nō
 item. Virtutes habent communes quidem,
 sed quarum actiones ad vitam necessaria
 non sint, licet quadam ministerium præstet
 ad vitam necessarium: Renes: Lien: vesica
 cum lotij, cum bilis, cū vasis qua ab vtraq;
 procedunt: venter: Thorax: pulmo: Arteria

E iiiij aspera;

aspera: fauces. Ex quibus quamprimum
vacuare redundantiam licet, prout volue-
ris, modo ne quid dissoluas nimis. Priuata
ac propriam, sibi soli inseruient faculta-
tem habent priuatumque munus obeunt, cru-
ra, & brachia: ex quibus audacter vacues
licet, prout affectus suadebit, sed virtutis
eiam attentus: minis tamen quam in ca-
teris. Crux enim relaxantia, ac digerentia
facile tolerat: stomachus, iecur, primaque
dignitatis particulæ, non item: sed qua perpe-
tuò robur seruent. Alioqui contractam ex
eiusmodi medicamentis noxam alijs parti-
bus communicabunt. Aduentitiam, minus
principalem, secundariam, ac subseruientem
facultatem habent, spina medulla, nerui,
musculi: quæ motum & sensum ex cerebro
assumentes, ad ceteras partes deferunt. Sic
arteriae, quæ sumptum à corde vita spirala-
cium yniuerso corpori communicant. Et
venæ, quæ nutritorias, & auctrices facul-
tates à iocinore manantes omnibus corpo-
ris partibus suppeditant. Et vasa sperma-
tica, quæ testiculis subseruiunt. His medici-
volentes, originum rationē habebimus, ba-
rum robur conseruantes pro facultatis ea-

rum usus portione, quò videlicet animalis partibus subministrèt. Ergo cùm partes aliqua sensu motuq; priuabütur, spinali medullæ, ac cerebro applicabimus remedia quæ roborent: cùm nutrimento destituētur, firmabimus iecur, cùm vitali spiritu, cor ipsum: quòd ab his ceu fontibus, in alias omnes particulas cōmemorata facultates deriuentur.

5. De sensus acuitate, aut hebetudine.

SVB indicatione quæ à facultate, & vi 2.ad gl.
Sribus partium petitur, sensus hebes, a- C.7.me
cutusq; cōtinetur. Nam quæ insigne tb.
sentiunt, acria medicamenta non ferunt,
quemadmodum nec humores acres: velut
stomachus, & oculi. Si enim acer quidam
humor os ventriculi occupet, in syncopen
agris sè labuntur. Quod si permodicè af-
ficiatur, anxietate & nausea præmuntur:
aliquando infestum humorem vomentes,
aliquando verò frustra emitentes. quod in
bis potissimum affectibus accidit, quibus
os ventris vitioso humore imbuitur. Iti-
demq; cum in oculos eiusmodi humor in-
fuit, maximum dolorem inuehit, ulcero-
sasq; pustulas, curatuque difficiles excitat.

E v Eadem

Eadem ratione neq; oculi acrum medicamentorum contactum ob sentiendi præstatiam sustinent, quemadmodum nec os ventriculi. Neq; verò quod aggrauet, si foris imponas, huiusmodi partes patiuntur: minusq; ventre oculus, ut pote qui nonnunquam ab ijs que illinuntur medicamentis grā

4.meth. uatur. Has ergo quām maximē citra dolorem curare tentādum. Partes verò quae he-

2.ad gl. betioris sunt sensus, tum grauia cataplasma, tum mordentia medicamenta ferūt. Siue igitur quis cum quatuor cōmemoratis à particula affecta indicationibus, eā quae à sentiendi facilitate & hebetudine sumitur, quintam enumerare velit, siue sub ea quae à facultate sumitur comprehendent, nihil ad rectam curationem refert.

Communis partium indicatio.

4.meth.

CO M M V N I S autem omnium interiorum partium est indicatio, ea elegantur quae animalis natura maximē sint familiaria, siue ea cibi sint, siue medicamenta: fugiantur, respuanturq; coniraria. Hoc considerantes, quod quæda extir-

extrinsecus admota profunt, quæ per os as-
sumpta perniciem afferre possint. Siquidem
in his quæ foris sunt ulceribus, innoxius est
eruginis, & ris risti, & ris squamae, & cadmia,
& pompholygis, & libargyri, & cerusa,
similiumq; medicamentorum usus: quæ in
interioribus exhiberi non debent, sed hy-
pochistis, balaustiū, cytini punicorū galla,
malicorium terrasamia, lemnium sigillum,
& rhuis, rosarumq; succus, et acacia, aliaq;
id genus quæ ulceribus internis præsidium
afferunt, nec ullam visceribus noxam infe-
runt.

Adde quod medicamenta quædā to- Gal.de
ta sua natura ad has aliasve particulas fa theria-
cultates suas promptiū dirigunt, ut eupa- ca:et 13.
toria herba, & absinthium, ad iecur: glans meib. &
vnguentaria, capparis scolopendriū, Asple- recētio-
nion, tamarix, ad lienem: saxifraga & be- res.
thonica, ad renes: artemisia, & sabina, ad
uterum: menta, & galanga, ad vētriculum:
crocum, ad coriñula, hissopum, prassiū, ad
pectus: pæonia, ad cerebrum: chelidonia, ad
oculos: Chamapihys, & hermodactyli, ad
iuncturas.

D E Q V A R T A I N D I C A-
tione: A viribus agrotatis. C A P. VI.

Quarta

VARTA indicatio à viribus
 agrotantis sumitur, cuius dignitatem
 si estimes, prima omnium, ac potissimum
 cœsebitur: si ordinem curatiuum, quarum
 locum meritò possidebit. Neq; enim sic
 prima est ut curationem nos doceat, quum
 ex numero curatricium indicationum non
 sit, sed ut (sic dicam) vitalium. Nam neque
 ut valeamus, neque ut à morbis liberemur
 ab ea quicquam primū desumimus, sed ut
 viuamus: quāuis ex accidenti interdū vir-
 tutis roboratio ad affectus curationem co-
 ducat. Atq; adeò sèpè est necessaria, ut que
 circa agrum administrantur, omnia fermè
 eius vnius causa fiant. Aliquando tamen
 minùs necessaria est, sic ut aliquid ex hac
 quoq; ad ea quæ facienda sunt consilij pe-
 tatur, non tamen præcipua faciendorū ra-
 tio huic omnis referatur. Non unquā adeò
 exiguum ad inuenienda remedia conser-
 vt propter exilitatem etiam lateat. Alijs
 verò remitti ac silētio preteriri, quasi pro-
 sus ex utiliter considerandis non sit: ut in
 diarijs febribus. Quod tamen non solū in
 viribus, verum etiam in reliquis omnibus
 quæ aliquid faciēdum indicant usu venit,
 ut alijs

ut aliquando aliud eorum alio minus aut plus valeat: & interdum adeo valens sit, ut solum indicare videatur: interdu adeo imbecillum, ut penitus omittatur. Consideranda sunt vires in facultatibus uniuersum corpus dispensantibus: quas Plato animas vocat, propriam cuiusque substantiam inuenientes. Est enim earum quedam ad nutritendum animal necessaria, ac cum stirpibus communis, quae iecur veluti profonte habet, canales vero ab hoc in totum corpus sparsos, ipsas venas naturali spiritu (de quo tamen dubitatur) distentas. Hanc seu appetit: icem seu naturalem seu altricem voces, nihil interest: veluti nec si animam, vel facultatem. Altera est, quae non modo ut stirpibus, aut vita præditis, sed etiam ut animalibus, anima est insita. Haec sedem in corde habet, ipso quoq, insiti caloris quedam cui fonte. Ab hoc fonte canales arterie sunt, in quibus vitalis spiritus deferatur, nutritus quidem ex inspirando sed tamen & ex sanguine haluoso. Vocaturq; haec multis sanè nominibus. Nam & facultas siue virtus vitalis, & facultas siue virtus animosa, & anima animosa dicitur.

Tertia,

Tertia, anima ratio cinatrix in cerebro domicilium habet. Ea voluntarys actionibus vnâ cum sensibus præsidet. Utitur & hac particulis quibusdam, cœu canalibus, nempe ipsis nervis sensum motumq; per hos in totum animal transmittens, spiritu quodam animali, qui in cerebro elaboratus, partim ex inspirando, parim ex eo quod reiccularis plexus suppeditat, irrigatur, atq; alitur. Ergo has facultates seruare, nihil planè est aliud quam vitam seruare. Siquidem monstratum est qualibet earum amissa, necesse esse reliquas quoque vnâ perire. Maxima igitur dignitas ipsarum est virium, quoniam vivere ipsum ex harum custodia constat, ut pote cum vitam aut ipsas esse vires, aut earum actiones sit necesse. Vnam ergo rem semper indicabunt: utique sui custodiā. Custodientur autem primo quidem si quod ex substantia ipsarum vel inanitum, vel alteratum est, correxerimus. Secundo, si qua ipsarum substantiam vacuare, alterareque possunt, prohibuerimus. Comprehensa verbis inter ea quæ alterant breuitatis causa sint, & quæ earum unitatem distrahabunt. At vero custodia similiū exhibitionē indicabitur.

sed alteratio contrarietatem, quæ ad moderationem similibus conseruandam trahat. Cumq; virium substantia tum ex spiritu, tum ex carnosa specie, tum solidis ipsis quæ ex semine genitali cōditæ sunt, compleatur: ex ijs quæ similia sunt, moliri cuique suam diximovnū, seu custodiā cōueniet. Spiritui, ex respiratione ac transpiratione, et qui ex sanguine attollitur vapore (liceat verò hic quoq; vel grecè αερωτιψ quasi aeratio nem dicas, vel sanguinis attenuationē, vel in halitum solutionem, vel vtcunq; libuerit, appellare) solidorum verò generi, ex solidō nutrimento. Carnoso generi, per eam rerum naturam quæ in medio humidorū, ac solidorum corporum est. Porro cuiusque horum modum ex conseruandæ substantiae modo inuenies: qualitatem verò ex ipsis temperie. Cumq; diuersitas nō parua sit in partium animalis temperamento, propriam cuiq; mensuram adhibebimus eorum quæ ipsi sint similia. Nempe ei quæ terrea magis est, eorum quæ magis sunt terrea: & ei quæ humidior est, eorum quæ sunt humidiōra. Ad eundem modum & ei quæ magis aerea est, eorū quæ plus huius substantiæ inse

64 A. FERR. METH. MED.
in se habeant: sicut calidiori, eorum qua
magis substania ignea participant. Hinc
vero iam materias particulares omnes in
cibis, potionē, aère, & omnibus peragi soli-
tis, inueniendas esse colligitur. Quibus ple-
nè cognitis curandum primum est, ut aë-
rem inspiramus sit optimè temperatus, et
ab omni corruptela, & inquinamento alie-
nissimus, ut nec aliquid ex metallis, aut ch-
minis, aut barathris sibi admisceat, aut
aliquid ex putredine leguminum, vel ole-
rum, vel animalium, vel cuiuscunq; rei cō-
trahat: aut halitus ex stagnis, vel paludi-
bus, vel fluvio recipiat. Deinde etiam pro-
uidendum, ut potus accibitum recta quā-
titate moderati, tum qualitate exacti ex-
quisitiique sint, ut per ea carnosum genit,
ipsaq; solida corpora (in quibus vel maxi-
mè consistere videtur virium substania)
sint sano temperamento. Quippe ad conser-
uādum virtutis robur, & syncopalem ac-
cessionem prohibendam singulare praefidū
est temperamenti custodia, ante omnia qui-
dem trium principiorū: mox verò reliqua-
rum partium quæcunq; in consortium af-
fectus principia secum ex facili trahunt:
cuiusmodi

cuiusmodi est os ventriculi, quod propter exquisitum sensum tum alia symptomata non pauca, tum verò syncopas accersit. Sic ergo substantia spiritus, ipsaq; carnosa solidaq; corpora nobis sunt custodienda in morbis, ut tum quantitate, tum qualitate, quo ad fieri licet, naturaliter se habeant. Ideò id agimus, ut quæ substantia portio defluit, hanc apponendo sarciamus: quod alterascit, in debitam temperiem per contrariam alterationē vindicemus. Si igitur tum vacuatio, tum alteratio sensim paulatimq; fiant, etiam correctio vtriusq; sensim administrabitur: quod munus ad artem sanitatis tuendæ spectat. Sin conferim, & semel, ac magna aliquando vacuatio, vel etiā adiectio incidat, & morbus ita efficiatur, medendi methodum ad eorum sanationem requiremus. Veluti enim mutationem in nō naturalem habitu, quæ sensim paulatimq; irrexit, corrigere sanitatis tuendæ artis sunt partes: ita eam quæ multa simul irruit sarcire, ad medendi peritiam spectat. Ceterum virium lapsus qui quidem solidorum corporū substantia digerendæ succedit, in longissimis morbis subinde incidit animante

66 A. FERR. METH. MED.
ex frequenti atrophia, id est nutriendi de-
fectu, extenuato. Praeterea in ijs febribus
acutis qua corpus liquant. Qui ex substā-
tia temperie mutata prouenit, accidit cum
vel immodicē ipsa fuerint calefacta, vel si-
gefacta, vel madefacta, vel siccata, aut ho-
rum aliquibus copulatis affecta. Alteratio
vero in spiritu, tū ex vitiosis prouenit suc-
cis, tū ex ambientis aëris malitia, qui alias
alia de causa in hanc est mutatus: præterea
venenatis facultatibus, aut animaliū qua
virus ejectant venenis. Ipsius vero essentia
spiritus corruptio, & qua futura timetur,
& qua iam adest, qua tum ex affectu ani-
mi incidit, tum ingenti dolore, tum pluri-
bus motibus (cuius generis & vigilia sunt)
tum ex immodica eius tenuitate, & conti-
nentium eum corporum raritudine, tum ut
rō ante hac omnia ex ipso respiratu prohi-
bito, & nutrimēti defectu, diligentius cor-
rigi profectō postulat. Sunt porro affectus
animi timor subitus & vehemens, quem
 $\epsilon \nu \tau \omega \lambda \eta \xi \gamma$ graci vocant: præterea qua con-
traria huic timori est voluptas maxima,
graci ποδιχαρείαν vocant, quasi excessum
gaudij dixeris. Scimus enim amborum oc-
casione

catione perisse quosdam Iam reliqui quo-
que magni timores omnes, & cum his ma-
xime voluptates et si non iugulant, at certe
facile resolubilem infirmumq; spiritu red-
dunt Tristitia vero, anxietas, & ira, & cu-
ra, eo genere sunt noxiæ quo frequentes vi-
giliae, quoniam vires resoluunt. Ac in ijs qui-
dem omnibus ipsa per seipsam mouetur ani-
ma, in corporalibus autem actionibus ipsa
corpus mouet. Resoluitur autem eius robur
veroq; motuum suorum genere, si modū ex-
cedant. De laboribus vero quid attinet di-
cere quopacto & vehementius auti quos-
dam iugularint, & omnes certe læserint,
tame si non sustulerunt? In omnibus eius-
modi casibus manifeste videntur agrotan-
tes tum animo linqui, tum viribus resolu-
tis esse: nonnulli vero (ut dictum est) etiam
mori, scilicet alias spiritu ipso deperdito,
alias alterato, aliquando ex parte digesto,
non raro hæc utraq; perpresso. Sed modum
quo singula ladedre sunt nata disquirere
hic necesse non est: imò quod ladedunt, ab ipsa
evidentia accipere, ac eo ad vires tuendas
in morbis salubriter vti. Pari modo, et si
spirituum qui nostrum corpus regunt sub-

F y stantia

stantia aliquando plus iustò extenuetur
viroque profecto modo imbecilla fuit, &
tanquam temperie alterata, & tanquam dis-
sipabilis, vel exhalabilis, vel quocumq; mo-
do libet appellasse, reddita. Eadem nimirū
ratione etji totum corpus transmutatum in
immodicam raritudinem sit, facile spirituum
substantia digeretur: quod & ipsa tenuium
partium sit, & corpus eam non contineat.
Ergo nec rarefaciendum immodicè agroti-
tis corpus est si spiritu retineri in ipso stu-
des: sed nec qua in eo sunt, per comedere &
bibita valenter extenuanda. 12 metb.

D E Q V I N T A I N D I C A-
tione, ab aëre ambiente.

C A P. VII.

QVINTA indicatio ab ambiente
nos aëre ducitur, q; causæ sine qua
non ratione obtinet, cum is sit sine
quo nec tolli morbus, nec teneri sanitas pos-
sit. Ambiēs verò ipse eiusmodi est redditus
meth. propter tum regionem ipsam, tum habita-
tionis locum, tum anni tempus, tum cœli sta-
tum. Qui si contrariam morbo temperiem
habet, è præsidiorum numero unus est: similem

similem, & agitudinalium causarū est unus.
 Quoniam autem reliquas materias tū de-
 ligere, tum fugere licet: quā autem ambiens
 præstat fugere non licet: imò necesse est pra-
 senti eæli statu vti, idcirco huic quoq; at-
 tenti esse cogimur. Qui vtiq; sàpè cum ys
 que morbus facienda suadet, est concors:
 sàpè discors, & qui contrà molitatur. Ha-
 bebit ergo ambiens rationem modo mate-
 rie sanantis, modo causæ morbum fouëtis.
 Quippe cùm humectari refrigerariq; mor-
 bus postulat, si hæc præstat sanantis mate-
 ria rationem obtinet. Sin calefaciat & sic-
 et, morbificis causis est annumerandus. Vbi
 igitur cum medendi indicatione cōsonat,
 pro gratia est habēdum: sicuti aduersatur,
 inbibenda eius noxa est, scilicet reliquorū
 auxiliorum humiditate ac frigore intēsis,
 adauētisq; Verū cū eius mutatio, ex cæli
 statu, anni tempore, & regione proficiſca-
 tur, & cum loco habitationis communicet,
 videndum quid circa horum singula eue-
 niat, quod meibodium medendi promouere
 posse.

De loco habitationis.

F iij

In

9.meth.

C. 10.

IN loco in quo decubit ager sedulò agendum est, ut ambientem quo ad fieri potest, qualem esse expedit, præparares; scilicet humidiores frigidioresque domos (vbi calidus ac siccus exiiterit morbus) tum diligens, tum verò præparans: sicut è diuerso, si frigida sit humidaq; morbi species, qua calfieri siccarique postuleat, & eligenda, & præparanda domus sunt quaæ calfaciant & exsiccent. At diligendas quidem dico, qua ex seipsis eiusmodi sunt. Præparandas verò, cùm arte nostra molimur per astatem subterraneas eas, & maximè perflatas, & ad septentrionem versas ac paumenta earum assidue humore aspergentes: tum vt ex eu- ripo aliquo aura inspiret machinantesq; aqua frigida de vasis in vasa transfusa re- frigerantes, quod etiam somniferum est. Flores præterea, ramos, ac germina qua fri- gida humidæq; facultatis sint per aream proycientes. Turba quoq; hominum ingre- di prohibita: nam id quoq; domum cale- facit. Per hyemem verò contraria horum molientes, præsertim vbi morbus suadet: vbi non suadet, excessus tantum utriusque 10, meth temporis remittentes. Accidit autē ex fri- gido

gido aëre idem ferè quod ex medicamentis
adstringētibus: quod nimia frigiditate cu-
tim densando, semper sibypsi viam prædu-
dat. Scire tamen licet in morbis valde cali-
dis maius fore ex frigida inspiratione cō-
modum, quàm ex cute densata incōmodū:
præsertim cum operimentis hanc calefacere
licet. Porrò utendū maximè eiusmodi aëre
est in ijs febribus, quibus primū quod af-
ficitur ipsum est cor: & què ut si ventriculus
primū esset affectus ipsi per comesta & bi-
bita esset succurrendum. Huic enim illa cū
integris adhuc viribus occurruunt: sicut
cordi inspiratus aér. At iecinori, ex inspi-
rato aëre nulla certè utilitas accedit, à co-
mestis verò & bibilitis minor planè quàm
ventriculo: caterūm aliqua nō obscura ad-
uenit. Cōmunis autem omnium sanatio est
per ea quæ extrinsecus applicata refrigerat
& humectant. Sed redeutes ad habitatio-
nis considerationem, notabimus luminosa
loca insanientibus, vertiginosis hemicranī-
cis, ophthalmicis, colicis, iliacis, & omni
cruciati infesta esse: apoplecticis, veterno-
sis, syncopa correptis, accommoda. Hos læ-
dunt obscuritates & tenebræ: sed illos in-

Paulus:
& Ae-
tius.

72 A. FERR. METH. MED.
uant. Aedita loca idonea sunt tabidis, non
nisi recta ceruice spirantibus, & omnibus
capitis & thoracis malis. Causa intercepta,
aut inclusa, mala sunt, astuosa, ac strangu-
latoria: subterranea etiam putredini, ac de-
stillationibus, obnoxia. Quæ fætent, aut
alioqui impura sunt, aut putridorum pro-
ximitate inficiuntur, vitanda: aut modis
omnibus depuranda, & in melius permu-
tanda. Fenestras autem versus eam regionem
qua purissimum conuenientemque aërem
mittit, esse oportet.

De regione.

Aetius.

MONTANÆ regionis aër, in lo-
cis aditis nullam vitiosam auram
suscipientibus, salubrior existit:ido-
neus autem phthisicis, anhelatibus, & om-
nibus capitis & thoracis malis. Interce-
ptus autem, aut inclusus, qualis qui in re-
gione caua altis montibus vndiq; includi-
tur, malus est, astuosus, ac strangulatorius.
Qui in plana regione humilioribusq; locis
purus est, commodus est animo delinquenti-
bus, ac senibus. Marinus vero hydropicis,

Et morbis ex fluxione natis, prasertim frigidioribus, utilis est, & neruis per consensum affectis, & prostratae appetentiae. Qui verò in petrosis locis est hyeme qui dē granis, frigidus enim est: & estate verò astuosus, ac suffocans. Qui ex metallis exhalat malus est. Qui ex argillosis, stomachū exoluit. At ex locis terræ fuluae, magis priore siccatur. Optimus autem est ex terra nigra. Impurus ac pestilens omnis vitandus: qualis qui ex stagnorum, & palustrium locorum euaporatione turbatur, quiq; ex barathro quopiam venenosam auram cōcipit, velut qui ex cloacis magnam ciuitatem expurgantibus conturbatur. Impurus etiam est qui ex cadaveribus exercituum pestilētem auram trahit, aut ex animalium olerum aut leguminum putredine inficitur, aut fimo lutoq; Et aqua proximè putrescentibus coinquitatur. In orientali cœli plaga calor viget: in meridiana astus, unde siccii, graciles, & veluti torrefacti homines ibi fiunt. At septentrionales, & frigidioris plage incola, in aequali temperamento visuntur, ut qui lib. de aëbus externa frigeant, interna caleant. Ex re aq. et regionibus, temperata quidem veri corre- Hipp. loc.

F Y spendet:

spondet: calida & stati: inæqualis calore ac frigore sed siccitate redundans, autumno: humida deniq; ac frigida, hyemi. In qbus rationi cōsentaneum est quatuor humores pro singulorum natura, & qualitatū excessu ingenerari, vigere, ac adaugeri. Effera tissimae regiones sunt, ac maximè inæquales in quibus tempora anni maximas crebrasq; mutationes faciūt. Sed ubi tempora anni non admodū variant ibi regio maximè equalis est. Ex quo colligit Hippocrates Asiaticos ignauos, timidos, ac imbelles esse: Europæos verò sœuiores, iracundiores, pugnaciōres, quod apud illos cœlum mite sit, nec tempora anni magnas illic caloris ac frigoris mutationes efficiat sed semper ferme similiter se habeant. Apud hos verò cœlum inæqualiter, per anni tempora insignibus crebrisq; mutationibus alterata, affectatur. Mutationes enim sunt quæ hominum mentes excitant, nec torpescere, aut quiescere sinunt ingenia. Huc referri debet quæ de zonis frigidis, temperatis, torridis passim scribuntur, aliaq; geographicæ. Hoc semper meditando, quod in morbis minis periclitantur, quorum regioni magis con-

Hip.
aph. 34. lib. 2. &
gal. in
com. gruit

gruit morbus: & contrà.

De anni temporibus.

IN anni temporibus considerandæ sunt qualitates his alijsve corporis constitutionibus magis, minùsve familiares: & ad emendandas intemperies & succorum vitia tollenda idoneæ Ver omniū saluberrimum. Galeno temperatum: Paulo, Aetio, & peripateticis ad calidum & humidum prodiuius (nihil enim in natura vndique temperatum) optimo habitui maximè couenit: morbosis cōstitutionibus ferè semper prodest, aut saltem non obest. Nam furores, & atras biles excitat, & comitiales, profluvia sanguinis, anginas, grauedines, raucedines, lepras, tusses, impetigines, alphos, & pustulas ulcerosas plurimas, & tuberculæ, & articulorum dolores: non vitio aëris sed naturæ robore, per temperatum veris calorem excitato, ad expurganda superflua, noxiosq[ue] humores aut segregandos, aut ad viliora loca pellendos. Iuuat idē calor naturam, occultam per totum corpus transpirationem facere volen̄e, & meatus per quos expurgari debet, aperientē. Nullā itaq[ue] immutandæ temperaturæ aëris indicationē præbent

Hip. lib.
3. Apb.
20. &
gal. in
com.

præbent dictæ agritudines via expulsioneis
accidentes: imò conseruandæ naturæ verit

Aph. 21. nos potius admonent. Aestas calida & sic-
ca, biliosis morbis obnoxia: incipiens, veris
morbos admittit: progrediens vero, cōtinua
febres, & ardentes & tertianas, & vomi-
tus bilis, biliosaq; alui profluvia, & lippi-
tudines oculorum, & aurium dolores, &
oris ulcerationes: genitalium ciām putre-
dines, præsertim quando aestas aut humida
magis fuerit, aut nullus flauerit vēctus, aut
Auster in ea abundauerit: & sudamina,
propter multos sudores qui vel biliosiores,
vel mordaciores omnino existunt. Mordet
enim cutem, & pruriginosam efficiunt,

Aph. 22 per modum ulcerum exasperant. Autum-
nus, siccus, necnon frigidus, saltē in aqua-
lis, tabidis malus, morbos acutissimos exi-
tiales magna ex parte facit, astiūos pluri-
mos admittit, febres etiam quartanas, &
erraticas, & lienes magnos, & aquam in-
ter cutem, tabes, urina stillicidia, leuitates
ac difficultates intestinorum, coxa dolores,
anginas, asthmata, ileos, morbos comitiales,

Aph. 23 furores, & melacholias. Hyems frigida hu-
mida, pituitosa, destillationibus obnoxia,
pleu-

pleuritides, pulmonis inflammations, lethargos, grauedines, raucitales, tusses, dolores pectoris laterum lumborum, & capitis vertigines, & apoplexias. Naturarum hæ Aph. 2.
 quidem ad aestatem, hæ verò ad hyemem
 benè, malè ve se habent. Benè quidè ad aesta-
 tem frigida et humidæ: malè, calida & sic-
 ca. Ad hyemem frigida & humidæ malè:
 calida & siccæ benè. Quando astas fit veri Aph. 6.
 similis sudores in febribus multos expecta-
 re oportet: quos neq; fistere cōuenit, eiam si
 copia agrum offendere videantur, quod de
 natura aëris tunc moderatè calidi & hu-
 midi hoc habeant. Autumnus, tabidis ma- Aph. 10
 lus. Per anni tempora verè quidem adole- Aph. 18
 scentes, & prima estate pueri optimum de-
 gunt, & sani sunt maximè. Aestate verò, et
 autumni prima parte, aliquantipræ senes.
 Reliquo hyemis tempore, qui inter has sta-
 tes medij sunt. Contrà, autumno male pueri,
 & adolescentes: atq; hyeme, senes: & aste-
 te, qui in vigore atatis sunt. Mutationes Aph. 1.
 temporum prouissimum pariunt morbos: &
 in quibusdam temporibus magna muta-
 tiones aut frigoris, aut caloris: & alia pro-
 ratione eodem modo. In temporibus quado Aph. 4.
 eadem

eadem die modo calor, modo frigus fit, autumnales morbos expectare oportet. In sic-

Aph. 7. citatibus perseverantibus, febres licet non multæ, tamen acutæ sunt: et si annus magna ex parte talis fuerit, qualem fecerit constitutione, tales plurimum morbos expectare oportet.

Aph. 8. In constantibus temporibus cum tempestiuè redduntur, morbi constantes & boni iudicij sunt: in inconstantibus autem, inconstantes, & mali iudicij. Constantia autem tempora sunt, quæ ordinatim suam recipiunt temperaturam: ut cum in ortibus & occasibus syderum signa proportionate facta fuerint, & in autumno aquæ descenderint, & hyems mediocritatem seruauerit neque valde serena, neque frigore exceedens: & verè aquæ euenerint tempestiuæ, & aestate: sic enim par est annum fore salubriorem. Inconstans vero tempus, cum quæ dicta sunt non seruant secundum aliquid constantis anni ductum. Ex anni au-

Aph. 15. tem constitutionibus (quod in totum dixerim) siccitates imbribus sunt salubriores, et minus mortiferae. Nam in siccitatibus superflue humiditates dissoluuntur, ac dissipantur: per imbreas autem, intra cor-

pus collectæ putrefiunt : nisi quis singulis
diebus collectas exercitys expurget. Mor-
bi ergo in pluuiarum multitudine ma- Aph. 16
gna ex parte fiunt febres longæ, alii pro
fluvia, putredines, morbi comitiales, & at-
toniti, quos apoplexias graci vocant, &
anginae. In siccitatibus autem, tabitudi-
nis lippitudines, articulorum dolores, stil-
licidia virina, & difficultates intestino-
rum. Et de temporibus siquidem hyems Aph. 11.
sicca & Aquilonia fuerit, ver vero plu-
uiosum & australe, necesse est & state fe-
bres acutas fieri, & ophthalmias, & dif-
ficultates intestinorum præsertim mulie-
ribus, & viris natura humidioribus. Si
vero hyems australis, & pluuiosa, & se- Aph. 12
rena fuerit, ver autem secum, & Aqui-
lonium, mulieres quibus partus ad ver in-
est, ex quacunque occasione abortiunt: que
vero parient, imbecilles et morbos infan-
tes pariunt, quare vel statim intereunt, vel
rennes & valetudinarij viuunt. Cæteris ve-
ro mortalibus difficultates intestinorum, et
lippiudines sicca fiunt. Senioribus autem de-
stillationes, qua cito interimet. Si vero astas Aph. 13.
sicca fuerit, & aquilonia, autumnus vero
pluuiosus,

pluuiosus, & australis: dolores capitis ad
hyemem fiunt, & tusses: & raucedines, atq;
grauedines, quibusdam autem & tabes. Si

Aph. 14 verò aquilonius sit & siccus, his qui natu-
ram habent humidiorem, & mulieribus
conferet: reliquis autem erunt lippitudines
siccæ, & febres acuæ, & grauedines, non-
nullis verò & atræ biles. In singulis tempo-

ribus tres differentiae sunt, prima, media, &
ultima. Media, sincerissimum temporis ite-
peramentum habent. Prima verò, & ulti-
ma, à vicino tempore imminuuntur. Sed et
luna secundum mensem, quatuor differen-
tias in aëre operatur. Primus namq; septe-
narius à nouilunio, similis est veri. Secundus
verò septenarius, usq; ad pleniluniū, & statim
similis est. Tertius septenarius, decrescente
luna, autumno. Quartus, & ultimus, defi-
ciente luna, hyemi. Sed & singulis diebus
differentiae aëris fiunt. Matutinum enim
tempus moderatum est, ad calidum & bu-
midum vergens, sicut ver: quapropter tunc
etiam corpora tum sanorum, tum aegrorum
remittuntur, ut etiam febrentibus hoc tem-
pus facillimè toleretur. At mediū diei, & sta-
ti assimilatur: crepusculum, autumno: vespe-

ra:

ra, hyemi. Quin & noctis prima pars, veri
assimilatur media aestate: & reliqua conse-
quenter. Quod vero notatu dignum est, or-
tus & occasus Arturi, & pleiadum cum
vtrōq; & equinoctio quatuor anni tempora
Hippocrati distinguuntur in puncta tropi-
ca. Ideoq; orientibus illis & occidentibus
maxime aëris mutationes fieri dicuntur.
Nec omittenda canicula in media aestate
feruens sydus His autem in summam reda-
ctis, & planè cognitis, facile discerni potest
quantas, ac quam varias ex quatuor anni
temporibus, atque horum partibus, indica-
tiones sumere liceat, non solum ad emenda-
das intemperies, verum etiam ad succorum
vitia tollenda, atq; ad omnem aliam artis
peritiam. Siquidem in sanguinis missione
temperatū requirimus tempus, ver inquit,
si morbus dederit inducias. Hinc Hippocra-
tes Apb. 55. lib. 7. Quibus à venis sanguini-
nem mittere expedit, his vere venam seca-
re oportet. Qua ratione matutinum iēpus,
veri correspondens, conuenire videtur si
morbis urget, quocunq; tempore, ac qua-
cunq; hora sanguinem mittere expedit, eīā
per noctem. Aestate, & hyeme, vena seclio-

G temerē

82 A. FERR. METH. MED.
temerè tentanda non est, sicuti nec purga-
tio: quod per astatem calor externus vebe-
mens, natuum (in quo vires consistere di-
ximus) dissoluat, ac discutiat. Eundem au-
tem vacuatione (per quam non solum cum
sanguine, verum etiam cum excrematis, ca-
loris naturalis effertur plurimum) denuò
inanire, periculosem est. Praterea exusta
feruore temporis natura, eam quæ à medi-
camentis purgantibus fit, acrimoniam non
fert. Plures itaq; purgati hoc tempore, fe-
bres inciderunt, & viribus planè destituit
collapsi sunt. Quapropter rectè Hippocra-
tes monuit, sub cane, & ante canem diffi-
ciles esse medicationes. quod tamen recen-
tiores intelligunt de ijs quæ per scàmonium,
elleborum, elaterium, & alia acria fiunt:
existimantes per cassiam nigrā, per rosa-
rum & violarum succos, per tamarindos,
& myrobalanos, aliaq; benedicta vocata,
purgationes quocunq; tempore tutio pre-
stari posse. Per hyemē, vigente frigore, cor-
pus sanguinis missione, vel purgatione,
frigerare tutum non est: quod inanitio,
præsertim sanguinis, per caloris natūris re-
solutionem refrigeret, refrigerationiq; aë-

ris externi plus addat, quam natura pa-
tiatur: quamquam purgatio per hanc anni
partem minus noxia deprehenditur. Acco-
modatisimum ergo tempus ad purgationes
adhibendas, haud secus quam ad sanguinis
missionem, vernum esse solet. Quod Hippo
crates lib 6. apb. testatum reliquit, his ver-
bus: quibuscumq; venæ sectio, vel purgatio
cum medicamento conuenit, hoc vere pur-
gare, vel venam his incidere oportet cum
autem quatuor humores quatuor anni te-
poribus singuli crescant, ac rigeant, singulis
dissimata medicamenta per sua tempora
exhibere conuenit: hyeme quidem quod pi-
tuitam expurget: Autumno, quod bilem
atram educat: estati, quod flauam eliciat:
At vere, sanguinis missio vitilis est. His na-
que temporibus dicti humores incrementū,
ac vigorem suscipiunt. In alterādo autem,
indican tempora contrariis morbo quali-
tatis aerem prodeſſe: ſimilibus obefſe, niſi
in iuſtam veris temperaturam incideris.
Hoc tamen animaduertendo, quod minus
periclitantur quorum tempori magis con-
gruit morbus: & contraria. Cetera cū loco ha-
bitationis, regione, & cœli ſtatu conueniunt.

Aph.

47.

G y De

De cœli statu.

Paulus

lib. i. &

Actius

quat. i.

Serm. 3.

Aph. 16

lib. 3.

Aph. 5.

& 17.

lib. 3.

COELI status præsens (qui enim aut
præcessit, aut instat, in anni temporibus
explicatus est) purus, ac temperatus;
ut ad conseruandam sanitatem aptissimum,
sic in nullo morborum genere dāmandus:
propriè tamen temperatus corporibus con-
uenit. Intemperatus verò, is in quo contra-
ria qualitates exuperant: in calidis frigi-
dus, in frigidis calidus, in humidis siccus,
in siccis humidus natura, aut talis arte red-
ditus. Nubilosus non est bonus, multò mi-
nus si calidus extiterit. In cordis, & pul-
monis affectibus improbandus semper, ut
& caliginosus. Pluuius, somnum conciliat,
refrigerat & humet, calidos siccōsq; af-
fectus mitigat: humidos fouet, & auger: fe-
bres longas, alii profluvia, putredines, co-
mitiales, apoplexias, paralyses, anginas, che-
tarrhos exacerbat. Serenus & siccus plu-
uioso in totum salubrior: verūm tabitudo-
nes, lippitudines, articulorum dolores, stilli-
eida urina, difficultates intestinorum, &
febres acutas grauiores efficit. Austrinus
calidos morbos exacerbat, corpora dissoluit
& humet, auditum obtundit, capita ag-
grauiat,

grauat, vertigines facit, oculis atq; corpori-
bus difficiles motus præstat, & aluos hume-
rat. Aquilonius corpora densat, contendit,
& bene mobilia, & coloratoria, & melius
audientia facit: sed si pectus dolor aliquis
obsederit, dolorem auget, tusses, fauces, al-
uos duras difficultates vrina, horrores, co-
storum dolores, & pectoris, causat. Ad au-
strinas constitutiones accedunt collatera-
lum aliorum ventorum à meridie spiran-
tium fatus. Orientales rebemētissimi sunt,
et morbos ex siccitate contingentes efficiūt.
Ad aquilonem septentrionales alijs referū-
tur. Occidentales humidi sunt, ac lenes, pra-
sertim Zephyrus, qui & fauonius, ab occi-
dente & quinoctiali spirans. Chorus, ab oc-
cidente & siuo destillationes mouet, & tu-
sculosos efficit homines, quod Vitruvius
in Mytylene oppido obseruauit, Idem pesti
lens esse creditur. Africus, ex occidente hy-
berno, humidus, & creber procellis ac nu-
ribus, corpora in aequali flatu in aequaliter
afficit. Locales venti similes sunt locis ex
quibus spirant, à salubribus salubres, à mor-
bos morbos, ex calidis locis calidi, ex fri-
gidis frigidis. In summa vero, locales omnes

Actius.

Actius.

G iij venti

86 A. FERR. METH. MED.
veniti vniuersalibus morbosiores sunt: nam
corpora in aequaliter afficiunt, neque totum
aerem commouentes, neque per totum diem
spirantes. Maximè enim hi circa matutinū
solum tēpus spirant, quos nauic. Apogros,

- Aph. 4. velut è terra eleuatos, appellant. Quando
lib. 3. eadem die modo calor, modo frigus fit, non
solum autumnales morbi exacerbātur, re-
vīmetiam & alijs deteriores euadunt, cor-
pore ab inquali aere in aequaliter affecto.
Aph. 8. In constanti, & tempestiuo cœli statu, mor-
bi constantes, & boni iudicij sunt: in incō-
stanti autem, & intempestiuo, inconstantes,
& mali iudicij. Cetera ex præcedentibus
petenda.

DE SEXTA INDICATIO-
NE: Ab astate. CAP. VIII.

8. & 9. ET AS quoq; temperamenti inter-
mesh. A uentu indicationem præstat cū in vi-
etu sic in vacuationibus, & alteran-
da per cetera intemperie. In virtu quidē,
quod cū ex ijs sit que natura nobis in-
sunt, similem sibi rectum postulat. Quod
Hipp Aph. 16 lib. 1. innuit his verbis: Hu-
midius virtus omnibus febricuantib; con-
uenit, maximè vero pueris, & alijs qui tali
virtute

victu vti consueuerunt. Et consequenter,
quibus semel aut bis, & quibus plura, aut
pauciora particulatim offerre oporteat iō-
siderans, addit condonandum aliquid at-
ti, sicut & tempori, & cōsuetudini. Et aph.
12. victus rationem per atates persequens,
senes, inquit, facillimè iejunium ferunt (est
autem facilitas in non appetendo, & nihil
inde mali sustinendo: difficultas autem ex
contrarijs oritur.) Secundo loco qui atatem
cōsistentem habent, minùs adolescentes, om-
nium minimè pueri, præstertim qui inter
ipsos sunt viuidiores. Quorū causam sub-
nectens, ait: Qui crescunt (pueri inquam. et
adolescentes) plurimum habent calidi in-
nnati, plurimo igitur egent alimento, alio-
qui corpus absumitur. Senibus verò parum
calidi innati inest, paucis propterea fomiti-
bus egent, quia à multis extinguuntur. Hāc
etiam ob causam febres senibus non simi-
liter acuta fiunt: frigidū enim eorum cor-
pus. In vacuando etiam senum, & puerorū
babenda estratio. Senes enim nisi sint vali-
di, vacuationibus subiiciendi non sunt, vr-
gente illos exanguis aridaq; substantia ob-
diuturnum humoris fluxum, qui ad vitam

G iiiij à natura

à natura inditus fuerat. Puerorum verò
etas humidam calidamq; habet intempe-
riem, qua faciliè digeritur, ac dissipatur:
quò minus vacuantis præsidy eget, cum ba-
beat ex seipsa unde naturaliter vacuetur.
Itaq; bos neq; sanguinis deiractione, neq;
purgantibus medicamentis inanire conue-
nit nibil horum ferente senili etate, nisi co-
stante virium robore:minus autem pueri-
libus annis, quos calore & humore pra-
gnantes, molles, & tenellos natura sagax
cum incrementi, tum formanda ad dura-
tionem vita gratia fabricauit, voluitq; si-
milibus in ea temperatura seruari Ad nu-
das verò intemperies, eandem ferè ab etate
indicationem sumere licet, quam à proprio
corporis temperamento: quod tanquā rem
naturalem similibus custodiendum docui-
mus. Similibus etiam etates cum alimētis,
sic medicamentis conseruari debent, nisi à
moderatione, & vita qualitatibus plus in-
stio recesserint De his enim admonet Gale-
nus in cōm. aph. 3. lib. 3. quod si à temperie
nimis recesserint, ys secundum naturā con-
traria loca, & tempora, & virtus genera-
magis conferunt: morbosis cōstitutionibus,

&

& à vita principis degenerantibus consilium adhibens. Quo in genere quis senectutem non reponat? Est enim naturalis quidam morbus. Aetas ergo (nisi de se morbo-
sa sit) cum naturæ rationem habeat, custo-
diam sui per similia postulat. Tucta autem
morbo contrarietatis adhibenda mensurā,
sicut & proprium corporis temperamentū,
definiit: ut quod plurimum ab aetatis natu-
ra recessit, vehementioribus oppugnes con-
trariis: quod verò nō plurimum recessit, le-
uioribus reducas auxiliis. Sic calidus mor-
bus in aetate secundum naturam calida, mi-
nus eget refrigeratibus: & humidus in eta-
te humida, minus siccantibus. Contrà, frigi-
dus morbus in calida aetate magis eget cal-
facentibus: & siccus in aetate molli ac hu-
mida, magis humectantibus, per rationem
quam in secunda indicatione reddidimus.
In frigidis ac siccis qualitatibus, ut pote vi-
ta aduersantibus, aliam rationē inire opor-
tet. Neq; enim siccus morbus in senili aetate
sicca & arida minus eget humectantibus,
quam in humida & puerili: neq; magis sic-
cantibus viendum in humido affectu qui
seni arido acciderit, quam qui puero, hu-

G v mida

mida etate prædicto. Considerandum enim senectutis temperamentum, non tam etatis, quam morbosæ qualitatis ratione. Est enim senectus morbus quidam naturalis, marcescente per diuturnum utilis succi effluxum vniuerso corpore, & ad interiū ob calidi & humidi penuriam ruente. Addamus vero ex Hippocrate morbos singulis etatibus peculiares, ut ijs cognitis iudicemus, quod in secunda indicatione demonstratum est, eos minus periclitari qui cognato nature

Aph. 34 sua, aut etati sua morbo laborant. Aetas lib. 2. enim ut dictum est, naturæ rationem ob-

Aph. 24. lib. 3 tinet. In etatibus talia contingunt: paruis, & nuper natis puerulis, oris vlcera, quæ aphthæ vocantur, vomitus, tusses, vigilæ (quas tamen excludit Galenus, nisi forte ob passionem eas fieri arbitreris) pauores, umbilici inflammations, aurium

Aph. 25 humiditates. In progressu vero, cum iam dentire incipiunt, gingivuarum prurigines, febres, conuulsiones, alii profundi, & maximè cum caninos edunt dentes:

Aph. 26 & aliós duras habent, conuulsiones. Cum vero iam magis adoleuerint, tonsilla, & verte-

vertebrae, quæ in occipitio ad interiora luxationes: crebri anhelitus, quos Græci asthmata vocant, calculi in vesica, lumbrii rotundi, ascarides, verruca, quas Græci acrochordonas vocant, salyria, struma, & alia tubercula sed præcipue antedicta. Grandioribus autem, & iam acceden- Apb. 27
tibus ad pubertatem, plurima ex his, &
febres diuturniores, alioqui acuta: & ex
naribus sanguinis profluvia. Adolescenti Apb. 29
bus autem sanguinis spuitiones, tabes, fe-
bres acuta, morbus comitalis, quem ta-
men absoluè hic non recipit: & alij, sed
præcipue antedicti. Ultra hanc etatem, Apb. 30
asthma, id est creber anhelitus, morbi late-
rales, pulmonis inflammationes, lethargi,
phrenitides, ardores, diuturna profluvia,
cholera, difficultates intestinorum, & le-
uitates intestinorum, & hamorrhoides. Ad-
dit Galenus atram bilem, & tabem. seni- Apb. 31
bus, spirandi difficultates, distillationes
cum iussi, urinæ fistillidia, urinæ diffi-
cultates, articulorum dolores, renum pas-
siones, vertigines, apoplexia, mali ba-
bitus, pruriens totius corporis, vigilie:
alii, oculorum, & narium humiditates:
visus

visus obtusus, glaucedines, auditus graues.
 Aph. 39 lib. 2. seniores iunioribus ut plurimum agrotat
 minus: qui vero morbi ipsis accidunt longi,
 maxima ex parte comitantur ad mortem.
 Aph. 40 lib. 3 ait Hippocrates, plurimas agritudines
 pueriles iudicari, nonnullas quidem in qua-
 draginta diebus, nonnullas in septem men-
 sibus, nonnullas vero in annis septem, quasi-
 dam vero iam ad pubem accedentibus. Quae
 vero permanerunt, nec in pubertate finite-
 runt puerulis, aut feminis cum iam men-
 strua erumpunt, consenescere consueverunt.
 Et Aph. 45. Quicunque inquit, iuuenes mor-
 bo comitali laborant, mutatione maximè
 etatis, et temporum, et locorum, et virtutum
 quoque liberantur. Quae omnia ad confir-
 mandam eam quae ab etate sumitur, indi-
 cationem, faciunt.

DE SEPTIMA INDICA- tione: A consuetudine.

8. meth.

& de co-
 suetudi-
 ne.

CAP. IX.

SIC VIT ergo ab etate, sic per corporis
 naturam intercedentem a consuetudine
 sumitur

sumitur indicatio. Quippe seruare hanc
quoq; iubet Hippocrates, perinde ac pro-
prium temperamentum per similia inquā,
quoad agrotant homines. Gaudent enim
natura consuetis semper. Quin si omnes tē-
peramentorum notās colligas, hās longissi-
mè abesse cognosces, ut parem ei quam con-
suetudo præstat, fidem faciant. Quod expe-
rimenis intueri licet, si enim antea per sa-
nitatem quispiam frigidam perpetuò bibe-
rit, neutiquā nec in iocinore, nec in vesi-
ca, nec ventriculo, nec alio quopiam talium
offensus, planum est & valida illi esse hæc
omnia, nec nunc à frigida lœdenda. Non est
igitur quod paruum quiddam, atq; ad spe-
ctandum leue ad inuentionem remediorū
consuetudinem existimemus, velui nec ad
sanitatē tuendam. Imò ipsi via ratione q;
procedentes fatemur eam maximam ac ma-
ximè principalem vim habere: ut qua sim-
gulorum corporum naturam ostendat, de-
inde ad faciēdorum indicationem nos du-
cat, proposita semper per similia conserua-
tione. Quod Hippocrates Aph. 16. lib. 1. in-
dicauit, victum humidum febricitantiibue
omnibus conferre dicens: & addens, maxi-

9. Meth.

mō

mè verò pueris, & alijs qui tali victu vti
consueuerunt. Et consequenter, quibus se-
mel, aut bis, & quidem plurāne, an pau-
ciora particulatim oporteat afferre consi-
derans condonandum ait aliquid consue-
tudini: vitiōsum tum cibum, tum potum,
sibi semper similem, & consuetum iutio-

Hipp. 2. *victus acut.*
rem esse dicens quām si quis subito ad al-
terum vel meliorem, se transferat. Quippe
sive bis sive semel duntaxat in die quis ci-
bum accipere solitus est, si subito consuetu-
dinem mutauerit, noxam imbecillitatemq;
subibit. Etenim prandium assumens, qui id
non consueuit, protinus imbecillus, gra-
uis, agrotus, segnisq; redditur. Quid si pri-
erea cœnauerit, ructus acidus, & alii leui-
tas subsequitur. Grauatur enim sub insue-
to onere ventriculus, qui antea aridus es-
et neque bis intumescere, neq; toties cibum
coquere solebat. Proinde iuuandi sunt ta-
les compensata mutatione: si quidem dor-
mire eos oportet tanquam noctem à cœn-
ducerent ac hyeme quidem frigus, & state
verò calorem vitare. Si somnus non ace-
dit, lento frequentiq; incessu ambulare, ac
neque stare, neque cœnare debet nisi forte
per

perexigua quādam, eaque minimè noxia
sumant: minūs bibere, idq; meracius, & ne-
quaquam dilutum. Maiori tamen molestia
afficitur is qui ter eadem die ad satieta-
tem vsq; cibum ingesserit, ac multò magis si
crebrius etiamnūm assumpserit. Quanquā
sunt nonnulli quibus nihil molestia affere
ter in die cibo repleri, prasertim si ita edu-
cari consueuerint. Quibus consuetudo fue-
rit bis die cibum assumere, y nisi pransi fue-
rint, imbecilli, agrotique, ac ignavi red-
duntur, dolore præcordia torquentur, ve-
luti suspensis visceribus, urina calida
pallidaque redditur, & alui sedimina
aduruntur, os amarore afficitur, oculi
cauantur, tempora mouentur, extreme
partes frigescunt. Sunt plerique qui omis-
so prandio cœnare nequeunt. Quod si
tum cœnauerint, veniris grauitate mo-
lestantur, ac per somnum multo magis ve-
xantur quam si pransi fuissent. Quin
igitur eos qui bona adhuc valetudine de-
gunt huiuscemodi infestent accidentia, si
per diei dumtaxat medietatem ratio vi-
etus à consuetudine mutetur, constat ut neq;
addi quicquam, neq; minui vtiliter possit.

Igitur

Igitur qui prater consuetudinem semel dū-
taxat cibum accepit, deinde exinanitus toto
die venis quantum solebat cœnauerit, si
quium à prandio abstinuit, & doluit, &
agrotauit, assumpta autem cœna grauis ef-
fectus est: par est eum multò magis grauari.
Cui vero ex longiori spatio vena concide-
runt, si repente cœnauerit, multò grauius af-
ficietur. Reficiuntur autem hi quibus pra-
ter consuetudinem vena exinanitas sunt, si
eodem die à frigore, calore, & fatigacione,
tuti seruētur, quippe quod omnia hac agre-
tolerari solent: deinde cœna multò leuior
quam pro consuetudine instituenda est: eq;
non aridam esse, sed humiditatis modum
seruare oportet. Vinum haudquaquam di-
lutum potare, neq; minus quam ciborum
ratio desiderat. Postero die, exiguum cibū in
prandio sumere, ut paulatim ad consuetu-
dinē fiat reditus. Huiuscmodi vero noxas
grauiissimè ferunt iij quibus superiores par-
tes amara bile redundant. Quibus vero in
superioribus pituita continetur, hi inādiā
prater consuetudinem magna ex parte fac-
lē tolerant: quo fit ut minus quoq; ladan-
tur si prater consuetudinem semel tantum
in die

in die cibo reficiantur. Praterea efficax ar-
gumentum vel ex eo deprehenditur, quod
maxime in nobis mutationes tum naturæ,
tum habitus potissimum morbos pariunt.
Quamobrè neq; venias importunè exima-
nire, neq; vigentibus fermentibusq; morbis
aliquid ingerere, neq; etiam per totū mor-
bi decursum vel ad hoc, vel ad illud quic-
quam permutare conuenit. Multa his con-
sentanea de ventriculo dixeris: ut pote qui
cibos vel malos, ac potionies quoq; si ipfis
vitio consueverit, facile sustinet: contrà gra-
uiter ferre solet tum cibos, tum potionies
quāuis suapte natura vitio careant, si præ-
ter consuetudinem ingerantur. Quò minus
mirandum est si maiore dolore afficitur il-
lorum ventriculus qui prater consuetudi-
nem multas carnes, aut allia, aut la serpi-
tum, aut la ser, aut eius caulem, aut reliqua
id genus rebemētes vires obtinentia, edūt.
Nec vlla admiratione capieris, si did ceris
mazam prater consuetudinem ingestam tu-
multum, tumorem, flatum, torminamq; exci-
tare. præsertim ubi quis mazam edere non
consuevit. Et quod calidus panis sitim subi-
tamq; plenitudinē præbet: quippe qui ari-

H ditatem

98 A. FERR. METH. MED.
ditatem inducit, tardeque descendit. Item
quod panes seu admodum puri, seu cibarij,
repugnante consuetudine ingesti differen-
tes inter se affectus committuntur: similiter ma-
za siue arida, siue humidia, siue viscosa sit.
Ad hanc qualiter recentes polenta prater
consuetudinem illas comedentem, afficiantur:
sic vini quoque, & aqua prater consuetudi-
nem potatio subita, in diuersum usum fa-
cta permutatione. Praterea vinum quoque
affatim epotum, siue dilutum est, siue me-
racum. Hoc enim venas implet, & capitis
grauitatem, siue illud, superio-
res ventriculi partes laxat, inferiores flati-
bus cruciat. Idem ex vino tum albo, tum
nigro accidet, ubi subita fuerit a consuetu-
dine mutatio. Quamuis enim vinosum fue-
rit utrumque, magno tamen discrimine re-
spectu corporis, alterum ab altero differt, ut
nihil mirum sit si dulce, idemque vinosum
vinum, ubi subita fuerit mutatio, non idem
efficere videatur. Ceterum hanc sententiam
contraria quoque ratione fulcire oportet.
Siquidem in ijs ratio vietus permutata est,
corpore non permutato, ut neque ob auctum
robur cibos addere, neque ob infirmitatem eos

minus

minuere oportet. In singulis itaq; perpē-
de & vim, & speciem morbi, atq; hominis
naturam, ac agrotantis in vittus ratione
consuetudinem, non solum in cibis, verum-
etiam potionibus. Sed perquam modice ad-
ditioni studendum est: ablationi vero in to-
tum intendere sapenumero prodest: modo
sufficere possit infirmus, donec per vigorem
morbus matus fuerit. Hæc Hippocrates,
de regimine acutorum morborum agès, ita
differit. Quibus & hoc adjiciendum, quod
idem Aph. 38. lib. 2. cecinit, parum deterio-
rem potum aut cibum, suauorem autem,
melioribus quidem sed minus suauibus,
preferendum. Et Aph. 50. Quæ ex longo
tempore consueta sunt, et si deteriora sunt,
infuetis (inquit) minus molestare solent. Et Galenus in febribus quæ unam tantum à
principio ad finem accessionē habet, & gros-
cibare volens, duo hæc, facilem toleratio-
nem, & consuetudinem spectare iubet: cibū
eo tempore offerendum censens, quo facilius
morbum tolerant, eoq; potissimum diei tē-
pore, quo prius in sanitate cibari erat sue-
ti. Sed neq; præter consuetudinem temere
vacuandum corpus: neq; sanguinis missio-

II. Metab

H ij ne

ne cogendus ager qui huic non assueverii:
nec medicamentis infestandus qui ea aut
nunquam, aut non citra naturae molestiam
admisericit. Hac inquam; aliaq; multa indi-
cat consuetudo cum in victu, tum in medi-
camentis. Cum vero tamquam altera, sed ac-
quisititia natura ingenio temperamento
correspondeat, similibusq; seruari postulet,
iuncta morbo contrarietatis adhibende me-
suram regulabit, sicut & proprium corpo-
ris temperamentum: ne vel intra modum ca-
lidum morbum refrigerando, frigidum re-
calefaciendo, mali reliquum quipiam re-
linquas: vel modum excedendo, contrarium
morbi genus inducas. Quod ne accidat, con-
suetas vietas & actionum rationes conside-
rabis, ut quantum morbus a consuetudinis
natura discesserit intelligens, mensuram re-
medio imponas. Quippe morbus qui pluri-
mum a consuetudine recessit, vehementibus
eget contrarijs: calidus inquam, in homine
frigidioribus affuento, remedij eget frigi-
dioribus: & frigidus, in homine calidis af-
sueto, calidioribus: humidus, in corpore sic-
cis affuento, siccioribus: & siccus, in corpore
humidis affuento, humidioribus. Quod vero
non

non plurimum à consuetudine recessit, le-
uioribus eget auxilijs: nimis calidus affe-
ctus in homine calidioribus assueto, minis
eget refrigerantibus: & frigidus, in homi-
ne frigidis assueto, minus calfacientibus: &
humidus in homine humidis assueto, mi-
nus siccantibus: & siccus in corpore siccis
assueto, minus humectantibus, quia parvus
est à naturali habitu excessus. Minus itaq;
periclitantur quicquid cognato naturæ suæ
aut propria, aut acquisitiæ (quam con-
suetudinem appellamus) morbo laborant.
Cetera ex secunda indicatione transferre
licet.

DE OCTAVA INDICA-
tione: A naturarum proprietate.

CAP. X.

7. Meth

SED & naturarum inspicienda pro-
prietates, quas consuetudo declarat sunt
enim quidam qui si quod vigilantium
opus nocte obire fuissent coacti, dormire
præterea non poterant. Sunt & qui si ptis-
sanam gustent, protinus nauseent: eadem in
quibusdam facile acepsit. Esse vero aliquos
qui facile carnem bubulam concoquunt, iam
num ex publicè iustatis est: sicut & alios

Huiusque

qui pisibus tenellis grauentur, & meli-
crato aluum cohiberi sentiant, & lenticula
prima subduci. Quod partim ad tempera-
mentum, partim ad consuetudinem referit

Galenus lib. I. alimentorum, & libro de cō-

Lib. de suetudine. In quo affert exemplum Alij pe-
consuet. ripatetici: qui cum gracilis natura esset, &
os ventriculi frigidissimum haberet, ita ut
vel ex leuissima refrigeratione singultuſſa
tim corriperetur, ob idq; nunquam fuisse
ausus aquam gustare, tandem febri occupa-
tus, à medicisq; prater consuetudinem, co-
actus pótū frigidae rti, subito quidem fuit
exanimatus. Quāq; nām alijs nisi audacter
potus is propinetur, periculum sanè est ne
extinguantur celerrime. Sunt enim quibus-
dam aliqua peculiaria ex propria natura,
aliudq; alimentum alijs corpori accommo-
datur. Sic vinum ne olfactu quidem ferre
possunt aliqui, quo plurimi ingurgitantur:
nec pomorum odorem ferūt alijs, quibus tot
homines salubriter suauiterq; vescantur.
Caseum vero, butyrum, & lac plurimi auer-
santur, nonnulli etiam suillas carnes, aut
veruecinas: non pauci etiam facebarū, mel,
oleum, quibus bona pars hominum in ci-
barij

barijs utitur. Idem in medicamentis videre
 licet. Nam sunt quidam tam diuersa natu-
 re, ut cassia fistul' ari plus offendantur, quam
 rhabararo, aut agarico: sunt qui diacry-
 dion correctum, ac castigatum facilius ferunt
 quam rhabararum: ad cuius odorem ple-
 runq; etiam ad nomen, adeo moueatur, ut
 ventriculus illis protinus subuertatur. No-
 nulos torquet clyster, quos medicamentum
 purgans nullo modo afficit. Balanos aly no
 tolerant, qui clysteres admittunt. Et vide-
 mus non paucos admotis emplastris faiiga-
 ri, quos simplicia linimenta recreant. Alios
 etiam vel exigua sanguinis detractione ad
 animi deliquium deduci, constante alioqui
 virium robore, & in ceteris animi magni-
 tudine: cum copiosam, & extremam minus
 valentes plurimi, nulla interueniente cor-
 poris molestia, sustineant. Ex quibus perspi- 3. meib.
 cuum planè fit tum agri naturam esse con-
 siderandam, tum cuiusq; hominis propriā
 esse curationem, tum supra illud, tertium:
 nempe quoniam cuiusq; natura proprietas
 ineffabilis est, nec exactissima scientia com-
 prehensibilis, hunc esse optimum cuiusque
 particularis agritudinis medicum, qui iam

H iij meib.

104 A. FERR. METH. MED.
methodum quandam comparauit, ex qua
& dignoscere naturas possit, & coniectura
cōsequi quae sint propria cuiusq; remedii.
Porro existimare cōmunem quandam esse
omnium hominum curationem, sicuti stu-
pidissimi Thessalei putant, extrema est de-
mentia. Siquidem curatur non homo com-
munis, & generalis, sed nostrum quisque
alius videlicet aliud temperamentum, na-
turamq; particularem obuinens.

DE NONAE INDICATIO-
NE: A sexu. CAP. XI.

INDICATIO à sexu quoq; sumi-
tur. Molliores enim viris apparent esse
fæmina, ut pote delicatores, otiosiores,
& humidiores. Quod cum ad ea qua de
temperamentis à nobis dicta sunt reueleris,
cognosces hæc minus vehementibus egere
præsidij. Nullum enim fortium medicame-
torum ferunt molles naturæ. His cum vita-
traes. rum gerunt consilium dedit Hippocrates
Aphorismo primo libri quarti, & Aph.
29.lib.5.purgationes interdicens, nisi tur-
genie materia: nec nisi à quarto mense usq;
ad septimum eas admittiens: atq; in his mi-
nus;

nus: quodq; iuniores, & seniores reveri
oponeat. Et Aph. 31. lib. 5. sanguinis mis-
sionem inhibet dicens: Mulier vterum ge-
rens, sanguine misso ex rena abortit, et ma-
gis si fætus sit maior. Quod etiam ex lon-
giori inadia contingere docet Galenus. Eā
autem sanguinis missione intelligit quæ
etiam Galeni temporibus non erat minor
libra: sicut & purgationes, quæ illius auo
per scammonium, elleborum, elaterium &
similia fiebant. Hodie benignis medicamen-
tis fruentes, his grauidas purgare non ve-
remur. Nec minorem sanguinis detracatio-
nem auersamur, modo vires valentes sint,
& morbus eam requirat. Sunt verò mulie-
ribus venæ ac viae, per quas singulis mensi-
bus commodissimè expurgantur. Vnde se-
paratam à viris indicationem assumere li-
cet: sicut & ab uteri figura, quæ pessulorū,
& uterinorum clysterum inuentionē sup-
peditauit. De qua re in tertia indicatione
diximus. In his verò quæ cum temperame-
nis consentiunt scire licet, mulieres utpote
viris frigidiores et humidiores, calidus aut
siccis morbis affectas, remedys egere frigi-
dioribus & humidioribus: & contrà frigi-

106 A. FERR. METH. MED.
dis & humidis morbis affectas, minus ege-
re calefacentibus & siccantibus. Neque
enim quod non plurimum à naturali ha-
bitu recessit vehementibus eget contrarijs,
ut ad priorem habitum reducatur: nec le-
uibus reduci potest, quod plurimum à na-
tura recesserit.

DE DECIMA INDICA-
tione: A vita munere, vita instituto, pro-
fessione, arte, studio, exercitio.

CAP. XII.

II. meth

HVIVS quoq; meminit Galenus li-
bro vndeclimo methodi, et alibi spar-
sim. quæ vnâ cum sexu, consuetudi-
ne, atate, natura, remediorum inuentionem
per similia semper indicat. Qua de causa
victum, atque alterationis modum omnem
pro vita munere institues calidum, frigidū,
humidum, siccum, contrarietati ab affectu
præter naturam indicare mensuram adbi-
bens, sicut in temperamētis diximus. Quip-
pe furnarij, carbonarij, chymistæ, metalla-
rij, thermopolæ, tegulari, cocci, cum in cali-
dos morbos inciderint, curandi veniunt mi-
nus refrigerantiibus: quod non muliū à ca-
lido

lido vita instituto recesserint. Si vero in frigidos affectus collabantur, rehementioribus restituentur contrariis, magis inquam calidis, quia multum a calido vita instituto recesserunt. Piscatores vero, & nautae, frigidos aut humidos morbos incurrentes, minis egent calfacentibus, aut siccantibus; & contraria, si calidis & siccis afficiantur, restituentur impensius refrigeratibus, & humectantibus; quia forti contrario egent, ut ad naturam a consueto vita munere, arte, & studio susceptam (a qua, ut pote frigida & humida plurimum recesserunt) opium reducantur. Otiosum etiam vita genus, quod excrementa plurima coaceruat, vacuanonis indicationem largam prabet: cu in rehementioribus exercitiis, aut moderatiore, aut nulla qua medicamentis aut venae selectione perficitur, vacuazione vitatur. Hanc autem indicationem ex consuetudine pendere manifestum est.

DE V N D E C I M A I N D I C A-
tione: A longitudine & breuitate morbi.

C A P. XIII.

ALIA M diuturnus morbus a breui-
tatem non prabet, si contrarie-

tatem à morbo indicatam simpliciter consideraueris. Semper enim morbus siue longus, siue breuis is sit, contrarijs expelli debet. In ceteris tamen differentiam non parum inuenire est. Quippe breues & acuti omnes tenuem vittum postulant: diuini plenum præterquam in vigore in quo nec tenuissimus ille qui in acutis desideratur, locum habet, sed tenuior tantū eo qui ante plenioris naturam habebat. Cuius rei

Hippo- discrīmen manifestē docuit Hippocrates
crates. Aphorismo decimo libri primi dicens: quibus statim morbus consistit, his statim tenuis vittus adhibendus est, quibus vero posterius debet consistere, his & in ipso consistendi tempore, & parum ante illud, cibis substrabendus. Prius vero uberioris agendum, ut aeger sufficiat. Quod non solum de acutis longitudine & breuitate inter se differentibus, sed & de alijs quibuscunq; intelligi debet, nimirum quod tam cibi indulgendum est, quanto morbus extremis est mollior, ut ait Aphorismo septimo. At in vacuationibus, eius nos meminisse dect quod Aphorismo vigesimo secundo traditum est: Concocta medicanda, atq; mouenda,

non

non cruda: nec in principijs, modo non tur-
geant, plurima vero non turgent. In acutis
turgere, ac de loco in locum transferri no-
nunquam videtur materia, promptam, ex-
peditamque vacuationem requirens, citra
aliam fluxibilitatem, vel præparationem.
In longis non turgent in principio, nec pur-
gantibus medicamentis locus conceditur
nisi bene cocta, et præparata materia, quod
ex crasso tenaciq; humore procedant. Atq;
hoc est quod Hippocrates innuit, corpora
cū quispiam purgare voluerit, fluida face-
re præcipiens: meatus inquam omnes rese-
rando, humores vero extenuando, inciden-
do, atque tergendo, si qui fuerint in corpo-
re crassi, ac glutinosi Concoctionem autem
innat quæ calida sunt, ut suo loco dicetur.
Cetera quæ ad hanc indicationem faciunt,
ex capite sequenti deducere non erit diffi-
cile: proposita nimirum præparationis &
concoctionis opportunitate, quam quatuor
morbi tempora designant.

Aph. 9.
lib. 2.

DE DODECIMA INDI-
catione: A quatuor morborum tempo-
ribus. CAP. XLI.

Cum

CV M Galenus libro quarto methodi,
 & in fine tertij, Thessalo cōtradicēs,
 nullam curandorū morborum indi-
 cationem à tempore sumi contendit, longè
 aliud agit quām quod nos hoc loco dictu-
 ri sumus. Quippe contrarietatis indicatio-
 nem eam illic persequitur, quam morbus
 vel plebeio cuius demonstrat. Contrarijs
 enim semper oppugnandus morbus, siue is
 in principio, siue in augmento, siue in vigo-
 re, siue in declinatione delēdus suscipiatur.
 Verūm alia quā à morbo plurimæ sunt indi-
 cationes, quarum gratia methodus intro-
 ducta est: imprimisque virtutis per omnia
 morbi tempora cura suscipitur, cuius ergò
 potissimum virtus ratio instituta esse vide-

lib. I tur. Sunt enim à primo statim die in omni
 Aph. 10 agro spectanda duo illa que Hippocrates
 metb. et iussit, à quibus cibandi consilia petas, mor-
 detotius bi summus vigor, & agrotatis vires. Post-
 morbi ea, si transfiri summum incrementum sine
 temp. omni cibo potest, in cibi abstinētia homi-
 nem seruabis. Sin exiguum adminiculum
 requirat, abundē erit sola mulsa. Quod si
 maius desiderat quām sit ex mulsa, ptisa-
 ne tremor satis erit. At si far non est sum-
 muns

mum morbi incrementum aut tenui vi-
etu, aut inædia transmitti, id agendum ut
homo statim in primæ accessionis inclina-
tione cibetur. Quod ita distinguit Hippo-
crates, ut cum æger alendus suscipitur, in
principijs morborum pleniùs cibet quam
in ceteris temporibus: in incremento, pau-
latim detrahatur: in vigore, tenuissimum vi-
tium adhibeat, nisi casus aliquis interue-
niat robur naturæ dissoluens: & tandem
in declinatione, lente reficiat. Quodq; ad
alia remedia attinet, frigidissima in febri-
bus acutis non damus in principijs: raro
etiam in augmento: in statu vero, appa-
reniibus concoctionis signis, tuto admini-
strantur, veluti aqua frigida, & qua in
ardoribus præcordijs admoventur topycas:
quaq; urgentibus rigilijs partim propi-
nantur, partim capiti & fronti appo-
nuntur, somnifera. Quibus si per initia
utare, tum putredinem densatis meati-
bus intendes, tum morbum crudiorem ef-
ficies, nec leuiter vires offendes. In tu-
moribus vero differentia hac manifestè
percipitur. In principijs enim repellentibus
rimur. Inde, ad discutieptum, vel conco-
quentium

quentium mixtionem gradatim descendimus: In statu vero, vel plenius discutiendo, vel omnino aperiendo à parte ipsa vacuamus: & ne quid relinquatur, continuata vacuatione per declinationem particulam affectam ad priorem statum reducimus. In principijs, fluente materia, reuellimus: in augmento, deriuamus: in statu, cum nihil iam influit, à parte ipsa vacuamus: quod superest, in declinatione perficiuntur. Idem in vacuationibus attenditur. Neque enim in acutis, alio tempore quam in principijs, pur-

Aphor. gantia sua medicamenta admittit Hippo-
24.lib.1 crates: nec in alijs, nisi concocta materia, quod est circa statum, vel inclinante iam morbo ut recidiuas prohibeas. Et Aphoris mo vigesimo nono libri secundi: cùm morbi inchoant, ait si quid mouendum videatur moue: cùm vero consistunt, ac rigent, melius est quietem habere. Nam circa initia, & fines imbecilliora sunt mala omnia: cùm vero consistunt, fortiora. Ideo Aphorismo vigesimo libri primi, que iudicatur, & iudicata sunt integrè, neq; mouere, neq; nouare aliquid, siue medicamentis, siue alter irritando, sed sinere consulit. Quod de acutis

acutis loquitur: circa statū (qui in his per exiguis temporis est, & multos labores habet) purgationes & irritationes prohibēs, quas in principijs tantum, nec sine præmeditatione concessisset. Nam in diuturnis minori periculo præditis, & statum plurium dierum habentibus, vacuare nibil prohibet circa iudicationem, concocta iam materia, natura vero, quod nocuum est, expellere nitenie. In declinazione autem medica mentis locum dat, cum dicit ea qua post iudicationem relinquuntur, reciduas, nisi va cumentur, facere solere. Sic quid primo, quid secundo, & tertio, & quarto loco facere co ueniat, indicant quatuor morborum tem pora. Quod in ulceribus fracturis, luxatio nibus, alijsq; eiusmodi distinctè videre li cet.

D E D E C I M A T E R T I A
indicatione: A particularibus morborum accessionibus. C A P. X V.

EST & aliud tēpus, quod in accessionib; intermittentib; aut remitten tibus per sua initia, incrementa, vigo res, & inclinationes attenditur. De quibus Hippocrates Aphorismo vndecimo, & de cimo Hipp.

cimonono libri primi differuit his verbis.
In accessionibus abstinere oportet, nam ci-
bū dare nocuum est: & quibus per cir-
cūtum fiunt accessiones, in ipsa accessione
abstinere oportet. Et his qui per circuitus
accessionem habent, nihil dare oportet, neq;
cogere, sed substrahere adiectioni, ante iudi-
cationes. Et lib. 4. virtus acutorum, quūm,
inquit, à vacuatione sorbitiones exhibere
volueris, obserua febriū accessiones, vt neq;
cūm adsunt, neq; cūm venturæ sunt, eas in-
geras, sed cūm iam finitæ sunt, aut conquit-
uerunt, & quūm maximè ab initio distare
videntur. Quod in febribus ex plenitudi-
& putredine insigni planè verum est: sed
in multis patitur exceptionem. Nam ex his
quaꝝ partim documentis, partim historia à
Galenō libro decimo methodi tradita sunt,
manifestum euadit sàpè inclinantibus ac-
cessionibus, interdum etiam inuidentibus,
cibū offerēdum. Nimirū hominiibus in
quibus corporis intemperies ad calidum et
siccum conuersa, febres accendit: præseruit
ubi vel solis feroꝝ, vel fatigatio, labor,
inadia, mordentium excrementorum (que
in his

in his abundant) acrimoniam excitarint,
 præcesserintq; vigilia, tristitia, sollicitudo,
 aliaq; huius generis, quæ corpus exsiccant,
 & ceteris coniuncta acrimoniam intèndunt,
 simul etiam vires deiciunt. His inquam, ut
 primum horrescere, ac febricitare incipie-
 bant, dato ex vino diluto pane, horrorem
 & febrem inhibebat Galenus: nonnullos
 etiam in ipso principio horroris, vel paulò
 posterius cibabat. Atque ut semel dicā, in-
 quid (præstabit enim verba eius assumere)
 quibus incipiētis adhuc accessionis aderat
 symptomata: ijs omnibus panem ex vino di-
 luto, ac calente maturè exhibens, & hor-
 rorem statim inhibui, & febrem prohibui.
 Quantò vero hos citius cibaueris, tanto sci-
 licet magis febrem prohibueris. Quod si
 paululum aliquando morere, vtiq; febris
 ne tum quidem, calor tamè multis his ad-
 uenit: simillimè planè ijs qui per vehemens
 frigus factò itinere, reuersi domum, calidis
 sunt nutriti. Quippe si plusculum morere,
 maiorem calorem sentient, talemq; ac tan-
 tum, ut dubites an hunc febrem appelles.
 Si in due horæ ab initio inæqualitatis in-
 terpositæ sint, nutries tunc quoque modo

I ijs horror

horror adhuc duret: prædicens tamen quod
bi febricitabunt, ceterum innoxia febre, &
cui cutis mador succederet: quo facto, tum la-
uare, tum nutritire debebis. Quod si horror
præterierit, ac iam planè febricitent, ciban-
di id temporis non sunt, sed decrescentie iam
accesione illico sunt nutriendi, non expecta-
tes quo ad accessio cessarit. In nullo namq;
squalido affectu commode finitur accessio,
priusquam illi vel ex lauacro, vel humido
victu humectatio accesserit. Et paulò post,
subiungit, calidis ac siccis naturis aduersis-
simam rem inædiam esse, ac febrium para-
tissimam causam. Vocat autem naturas ca-
lidas & siccias, non solùm quæ à primo or-
tu tales ex proprio temperamento sunt: sed
etiam quæ posterius ex calido siccоq; victu,
& plurima dimotione, & vigilia, & cura,
& tristitia, & regione calida siccоq; & tē
pore aestiuo, & cæli statu calido siccоq; sint
acquisita. Et inædiam huiusmodi corpori-
bus valentibus quidem, noxiā esse ijs re-
rō qui in calida siccоq; estate febre labo-
rant, quæ scilicet ex vſtione, aut labore im-
modico, aut vigilijs, aut comprehensis iam
animi motibus sit contrasta, non tantū no-
xiā,

xiam. sed si quicquam aliud planè perniciosa. Quippe vel in febres ardentes ex ea incident, à quibus, nisi prius mors occupet, in hecticas migrant, atque ab his in mærasinum: vel protinus ab initio ardentibus præteritis, in hecticas. Docet etiam exemplis, quibus propter siccitatem à principio statim dari cibus debeat, etiam si febricitare iam incipient. Nam cum febris in his acceditur propter mordentem acrimoniam ex calfacti attenuatiq; ex sole, & inædia, & laboribus succi, maximum eius remedium est humidum nutrimentum: sicuti è diuerso, ubi vel ob copiam, vel ob obstructionem, vel phlegmonem, vel humoris alicuius pretredinem febris orta est, maximo malo est cibus. Atque hos quidem nec in inclinazione febris citra noxam nutritias, ne dū ipsa accessione inuadente: illos vero omni certè tempore, sed potissimum per inclinationem. Hac Galenus. Qui cum rursus id monuisset agendum, ut homo statim in prima accessionis inclinatione cibaretur, si fas non esset morbi incrementum aut tenui victus, aut inædia transmitti: adiecit, aliquos eorum (ut dictum est) & cum inuasura ad-

huc est, & cum incipit, cibandos. Sint porrō
hi, inquit, sicco temperamento ac calido,
aut à primo ortu, aut certè illo tempore ope-
ret:um viribus necessariò imbecillis. Neq;
enim fieri potest ut abundè siccum calidūq;
corpus, cum febricitet, viribus sit valenti-
bus. Si tamen cum eiusmodi febri ac corpo-
re, momentanei membra phlegmone sit co-
iuncta, omnino ager morietur: magisq; id
certum est, si pulmonis, vel membrana que
costis subtenditur, vel ventriculi, vel iecino-
ris phlegmone sit. Etenim quæ has partes
phlegmonæ occuparunt, non modo ijs qui
tam imbecillis sunt viribus, sed etiam ijs
qui valentiores ipsis sunt, mortifera esse so-
lent. Unaq; salus tum pleuriticis, tum peri-
pneumonicis, adde etiam synancicis, est
ipsum viriū robur. Non secūs verò & qui-
bus vel iecur, vel ventriculum phlegmone
obsidet. Nam quod ad phlegmonem quæ in
ijs est partibus, spectat, minimè planè est ci-
bandum; quod ad virium infirmitatē, vi-
que sàpè: ita necessariò aut vires resolu-
tur, aut phlegmone augebitur. Qua verbo
rum serie apparet eos qui calido acri pra-
dicti sunt, & ad magnam siccitatem perue-
nerunt;

nerunt, si ob mordenium excrementorum excalfactionē febricitare cōperint, aut per accessionis initia, aut per inclinationes, non expectata integra cessatione, cibandos esse: partim ob caloris vehementiam, in adiām non ferentis, partim ob siccitatem, humidi substantifici restitutione egentem, quæ omnino per cibum & potum efficitur. Sunt autem huiusmodi naturæ adeò imbecillæ, ut nec ob putredinem à cibo arcēdæ sint, etiā si in phlegmonas inciderint: mirum virtutis gratia, ad quā primæ ac potissimæ omnes indicationes, tanquam ad scopum, diriguntur. Constat ergo in accessionibus non semper abstinendum, licet per circuitus accessiones fiant. Sunt autem & morbi qui neq; per circuitus, neq; ordinatim accessiones habent. In quibus exquisita ratio inueniendi temporis quo cibus offeratur, haberi nequit, ut docet Galenus cōment. Aph.

19.lib.1. In continuis verò quæ ynam tantum à principio ad finem accessionem habent, facilis toleratio, & consuetudo spectari debent: ut cibus eo tempore illis offeratur, quo facilius morbum tolerant (quod inclinationis genus est) eoq; potissimum diei
I iij tempore

It.meth.

tempore, quo prius in sanitate cibari erant
sueii. Atq; id est quod accessiones tum in-
uidentes, tum progredientes, tum inclinan-
tes vel remittentes, indicant: minimè, inquā,
cibum in accessionibus offerendum, sed lon-
gè prius quam incipient, aut cum integrè
finitæ sunt: exceptis tamen à sermone cali-
dis illis siccisq; & languentibus, imbecil-
lis, excalfactis, ut diximus, atque alijs qui-
buscunq; virium robore destitutis. Sed nec
purgantia medicamenta die accessionis of-
ferenda sunt: ne mota sponte per accessionē
materia, noua turbatione efferatur, & fu-
riosa euadat, corpus mentemq; turgendo fa-
tigans. Considerandum & illud, quod in-
cipientibus accessionibus opportunè prouo-
catur vomitus: desinentibus, sudor, aut vri-
nae copia. Incipientibus potus prohibetur,
vigentibus conceditur. Aquā enim in prin-
cipijs accessionum potam lēdere manifesta-
3. viii. uit Hippocrates, cūm dixit nocituram eam,
acut. si pedibus frigidis (quod est in febrium al-
Gal. in goribus) aliquando bibatur.

cōm. D E quartadecima indicatione: A quo-
tidianis, ordinatisq; alijs naturæ fundito-
nibus.

C A P. XVI.

Natura

NATVRÆ functiones suas ita ordinavit, ut interdiu vigilantes, noctu dormientes nos esse voluerit: ut in vigilijs consuetas prandij & cænae horas seruandas proposuerit: & concoctionis, ac distributionis alimenti signa vnicuique ratione vel mediocriter utenti sufficienter representarit: excretionumque promouendarium veluti statæ tempora sibi ipsi prescripserit: interualla etiam adhibuerit, quibus partim ciuilibus, priuatisque negotijs, partim sałutaribus exercitijs, aut per morbum utilibus remedij frui liceret. Noctu somnum capessere fas est: qui si forte non obrepatur somniferis remedij destinatam horam esse scimus, quam natura sibi ordinauerit: noctu inquam, longè à cæna. Ventriculi facultas concoctrix si forte imbecilla sit, roboranda venit ante cibum: si à cibo fumi caput ascendant, à cibo que vapores reprimant, exhibenda. si medicamentis purgantibus opus est, matutino interuallo quod inter somnum & prandium est, adhibenda ea indicat naturæ ordos sic, ut medicamentum concoctioni, vel distributioni obesse non possit, siue prateritum, siue proximè futurum cibū &

I v potum

potum spēctes. Qua ratione & in interualis à cibo longioribus quacunq; alterant, vel robur inducunt, exhibere solemus. Hāc opportunitatem à manifestis naturæ functionibus, & consueto ordine adipiscimur, vt, neq; purgatiia medicamenta ceteris naturæ functionibus commisceamus, neq; alerantia cibo potū ve confundi sinamus: aut ne consuetas motus & quietis, somni & vigilie, cibi & potus horas interturbemus. Cum verò mulieres statis mensium partibus ad rteri purgationes sicuti & plerique ad hemorrhoides moueantur: his si forte illæ intercipiantur, constituto tempore medicationem aggrediemur, vt per consueta tempora tum menses, tum hemorrhoides fluāt. Cetera ad horum exemplum expendi debent.

DE QUINTA DECIMA
indicatione: A medicamentorum facultatis.

CAP. XVII.

PA R V I momenti non est hæc indica-
tio: siquidē medicamenta aliter in qui-
busdam, aliter in alijs vires suas impri-
munt. Cūmq; viiles habeant facultates, &
ad propositas intentiones idoneas, plurima-
tamen

tamen aliquid in se continent, quod natura molestiam afferre poscit. Quò fit ut quāquam ordo curatiuus sanet, non tamē ipse quo cunq; remedio qua præter naturā sunt sanet, etiam si morbi contrarietatem indica tione deprehenderis. Nam febris continens ex putredine, & obstructione à crassis, len tisq; humoribus procedens, manifestè requirit medicamenta qua crassos humores attenuent, & lentos detergant. In quo gene re aggregiè faciunt mulsa, Hyssopum, calamintha, Iris, st̄cas. Verū calida sunt hæc n. meth omnia, eoq; noxia deprehenduntur, quòd calorem febris augeant. Vnde si hic immo dicus sit, parcendum aquæ mulsa est, ceteris verò calidioribus in totū abstinēdum: vtē dumq; ptisanæ cremore, nisi & hæc in ventriculo agrotantis acescat. Quòd si difficiles, ac contumaces esse obstructions iudicaueris, etiam oxymelite. At hoc ipsum rursus si immodicè vtare, & intestina radit, & tuſsim excitat, & neruosa lædit. Adeò scilicet difficile est eiusmodi aliquod auxiliū inuenisse, quod citra ullam noxiam agnoscere proſit. Atqui in ijs etiam quæ ad purgationes adhibentur, beneficentia cōiunctam

iunctam noxam videre est. Nam, ut inter-
rim helleborum ad purgationes quidem
efficacissimum, verum ad efficiendas conuul-
siones lethales promptissimum: & diacry-
dium, colochyntidem, elaterium, esulam, ri-
cinum, valerium facultatum, sed maligna-
rum qualitatum medicamenta præterea:
cassia fistularis, purgantium omnium blan-
dissima, lubrica habentibus intestina non
confert, nisi mastice, aut rhabarbaro insi-
gniter corrigatur. Sena purgat satis fami-
liariter: torminosis tamen minus exhibe-
tur, quod tormina faciat, nisi galanga, an-
iso, zingibere, dauco, efficaciter castigetur.
Agaricus Alpinus à veterum agarico fa-
cilitate lögè diuersus, satis valet ad phleg-
ma: ubi tamen vomitus infestat, quia &
ipse vomitorius, exhiberi nō debet, nisi ma-
stice, rosis, menta, & aromaticis retineatur.
Nam zingibere (ut putant) vomitus nō ar-
cetur: sed ad accelerandam illius actionem,
utq; crassi tenacesq; humores extrahatur,
additur. Myrobalani, aluos adstrictas ha-
bentibus, & his qui ex obstruktione labo-
rant, minus conueniunt: quod adstrictoria
facultate meatus condensent, & aluos ex-
scent.

ficent. Aloë beneficū est, & vacuata multitudine putredini resistit: sed ora venarū aperire creditur, ob id sanguinem spuentibus, dysentericis, hemorrhoidibus aduersissimum, nisi ceteris adstringentibus commisceatur. Nam, ut sine his aperit, ita cū his desiccatur, & adstringit. Diximus verò de soporiferis, quæ anodyna vocat, quod ad sedandos, qui vires eneruant, dolores sint efficacissima: stuporem tamen inducendo, calidum (in quo vires consistere diximus) extinguunt, & ad subeūdas maiores molestias corpus preparant, dum nimium refrigerando partes cōdensant, & materiam retinent & inspissant. Suffitus aromatū muliebria dicit, sed & ad multa alia vtilis esset, nisi caput tentaret. Calidum ubi quis sapienter lib. 5.
vatur, hæc mala affert, carnium effæminationem, nerorum incontinentiam, mentis torporem, profluvia sanguinis, animi defecitionem, & tandem mortem. Frigidum autem, cum immodicum fuerit, conuulsiones, distensiones, liuores, rigores febriles. Frigidum inimicum ossibus, dentibus, neruis, cerebro, spinali medulla: calidum verò vtile. Quæcunque refrigerata sunt, excalfacere oportet:

Aph.

oportet: exceptis his quibus sanguis fluit,
aut fluxurus est. Ulceribus, frigidum quidē
mordax, cutem obdurat, dolorem insuppu-
rabilem facit, liuorem obducit, & rigores
febriles, conuulsiones, & distentiones. Est
autem ubi in distentione sine ulceratione,
iuuene bene carnosus, & tate media, frigida
aqua multa perfusio calorem reuocat: calor
autem hæsoluit. Calidum suppuratorium,
non in omni ulcere magnum est ad securi-
tatem indicium: cutem mollit, extenuat, do-
lorem sedat: rigores, conuulsiones, & disten-
siones mitigat: & ex his quæ ad caput at-
tingent, eius soluit grauitatem. Plurimum
autem confert ossium fracturis, sed nudis
præcipue, eorumq; maximè qui in capite
ulcera habent, & quacunq; à frigore mo-
riuntur, vel ulcerantur: & repentibus co-
mesis, sedi, pudendis, vtero, vesicæ. His ca-
lidum amicum, & iudicans: frigidum ini-
micum, & perimens. In his frigido vnde
vnde fluit sanguis, aut fluxurus est, non ad
ipsa, sed circa ipsa vnde influit: & quacunq;
inflammationes, vel inflammina ad rubrum,
& subcruentum sanguine recenti tendunt,
nam veteribus nigredinem affert. Erysipe-
lus

las etiam non ulceratum iuuat: at exulceratum laedit. Frigida qualis nix, & glacies, pectori inimica, tuses mouent, & sanguinem, & destillationes. Tumores articuloru, atq; dolores absq; vlcere, & podagricos quoq; atque conuulsa: Horum plurima frigida aqua largè effusa leuat, & extenuat, soluitq; dolorem nam modicus torpor dolore soluit. Lac caput dolentibus, malum: malu, verò & febricitantibus, & quibus ilia suspensa murmurant, & siuiculosis: malu autem & quibus in febribus acutis biliosa sunt deiectiones, & quibus sanguinis multi deiectio facta est. Conuenit autem & tabidis dare qui non valde multum febricitant, & in febribus longis & paruis, si nullum ex supradictis signis affuerit: & praeter rationem consumptis. Aquam refrigerare omnibus in confessu est. quia tamen in acutis sitim non sedat sed amarescit, & billem parit in his qui suapte natura biliosi sunt, improbatur ab Hippocrate. Sicut & quod hipochundrijs infesta sit, iecur & lie nem attollat fluctuet, supernatet, tardè trahit, mittatur, ut pote frigida, & coetu difficultis. Quarendum itaq; ubi hæc verebimur,

3. viii.
acut.

aliud

128 A. FERR. METH. MED.
aliud remedium: aut hoc ipsum tum deco-
ctione, ium anisi aut cinnamomi additio-
ne, licet exigua, emendandum. Sic enim co-
etu facilis euadet aqua: et vel per urinam,
vel per sudores materiam euocabit. Ac ei
autem additione mitescet, & biliosos affe-
ctus extinguet, celerius etiam transmittetur.
Omnium ciborum maximè nutritiens suilla
caro est: verùm concoctioni resistit: præterea
glutinosum succum, crassumq; generat, ad
efficiendas obstructiones idoneum. Lac, &
lactuca in multis utilia, dentibus eviden-
tes noxas praestant: sicuti vix passa cū gra-
nis assumpta, vesica, & pudendo: & acicu
pulmoni, atque utero: & vinum capiti, &
menti. Hæc inquam, & similia à medica-
mentorum, & alimentorum facultatibus
desumuntur, ut qua parte deficiunt, id quod
necessarium est suppleas: qua lardere posse
videntur, ea aut corrigas, aut inuento secu-
riore præsidio, ea permutes, & aliud in me-
dium adferas. Quod Galenus libro tertio
methodi à medicamentorum facultate in-
dicationem recensens, innuit, proposito thu-
ris exemplo. Quod sanè puris mouendi fa-
cultatem habet: sed in humida corporis te-
peratura

3, Meth.

peratura etiam carnem producere potest:
in sicca non potest. Præterea, in moâicè hu-
midis ulceribus carnem efficere potest: in
hs quæ præhumida sunt, non potest. Sic etiâ
dixit oleum ulceribus cœvis inimicum, ner-
uis vulneratis amicissimum: & vinum ul-
ceribus optimum, inflammatis aduersum:
& oleum, ceram, aruginem, singula ulceri-
bus aduersari, coniuncta debitaq; mensura
permixta, medicamentum quod carnē pro-
ducat, optimum efficere. Ad hanc indica-
tionē referri possunt quæ in fine tertia in-
dicationis tradita sunt: Medicamenta que-
dam esse quæ ad partes affectas vires suas
promptius dirigant: sicut ad caput, Tus-
silaginem ad pectus, ocymum & aromata
ad cor, mentam ad ventriculum, eupatoria
ad iecur, glandem vnguentarium ad lienē,
saxifragam & bethonicam ad renes, ar-
temisiā ad uterum, Aiugam & hermo-
dactylos ad iuncturas. Sciedum etiam quæ
singulis partibus vel manifesta qualitate,
vel occulta proprietate infesta sint. Nā thu-
ris, anacardi, & vt aiunt, melissa vsus ni-
mius caput offendit, & mentem perturbat.
acetum, pulmones, & uterū vellicat. Pin-

K guie

130 A. FERR. METH. MED.
guia stomachum subuertunt. Dulcia liene,
& iecur attollunt. Renes, & vesicam can-
tharides ulcerant. Oculis officiunt brassica,
petroselinū, cānabis. Nasum percellit syna-
pi: quod & ab acribus ferè omnibus acci-
dit. Aures peculiariter obtundere creditur
argentum viuum. Dentes porrum corrum-
pere: linguam Lithargyrum impedire. Cor-
nu caprini, aut ceruini adhibitus nidor, epis
leptico conuulsionem mouet: quod & ca-
præ, vel hirci pellel circumpositam, & sul-
phuris fumum, efficere perhibent. Nec pra-
termitiēdum, esse eiusdem indicationis re-
media, qua cum extrinsecus salutem attule-
rint, intrinsecus noxam afferre solent. Nā
in ijs qua foris sunt ulceribus innoxius est
eruginis, aris vſli, aris squamae, & cadmit,
& pompholygis, & lithargyri, & ceruse,
similiumq; medicamentorum vſus. Quata
men in interioribus exhiberi non debent:
sed hypochistis, balaustium, cytini punico-
rum, galla, malicorium, terra samia, lemnū
sigillum, et rhois rosarumq; succus, & Aca-
cia, aliaq; id genus, qua ulceribus internis
presidium afferunt, nec ullam visceribū
noxam inferunt. Longum esset singula re-
censere

4. meth.

censere quæ ad hanc indicationem faciunt.
Satis sit aliquot exemplis demonstrasse eius
utilitatem, atq; usum, ab his quæ in corpo-
re sunt, & quæ circa corpus temperamentū
immutant, longe diuersum.

DE SEXTA DECIMA IN-
dicatione: A lumine & influxu corporum
caelestium. CAP. XVIII.

LVBENS præterijsem hanc semitā,
mibi, ut aiunt, nimis tritam, & tot vi-
ris illustribus, sed (quod animaduer-
sione dignum est) mathematicarum igna-
ris, & veluti cæcis de coloribus iudiciorum fe-
rentibus, improbatam: nisi me Petrus à ca-
po maiore medicinæ & Astronomiæ peri-
tissimus, & dissimulationis impatiens, ta-
cere diuertentem in viam reduxisset. Quod
ut faceret, in medium adduxit Hippocraṭe,
in libro de aëre aqua & locis de Astrono-
mia utilitate, & ad medendum necessitate
acutè differentem. Adiunxit etiam Galenū
diligentem veritatis inquisitorem, qui in
theriacæ exhibitione interlunium, & quar-
tam lunam elegisset, & planetarum aspe-
ctus favorabiles & exitiosos obseruasset in

K y mor-

morborum decretorijs reuocata insuper ad
thema cœli natalium omni quæ in mor-
bis, & quæ in sanitate fit syderum configu-
ratione Quod ne quis modò à me fingi pu-
tet, subijciam verba Galeni ex libro tertio
de diebus decretorijs: qui sanè spurius non
est, ut obiter respondeatur incredulis. quod
eiusdem testimonia in commentarijs Apho-
rismorum & prædictionum passim occur-
rentia, & per singulos crisium sermones in-
serta, manifestè declarant. Illud (inquit)
Gal.li.3. de dieb. denuò repetendum est, quod nos obseruan-
decr. tes verissimum esse comperimus, ab Aegy-
ptijs astronomis inuentum: Lunam nō mo-
do ægris, sed etiam sanis dies tandem qua-
les futuri sint posse prænuciare. Si enim ad
planetas tēperatos steterit, quos iam & sa-
lutares Latini, æyæbontioug Graci nomi-
nant, faustos, ac bonos producere: si ad in-
temperatos, graues, molestosque. Fingamus
homine quodam nascente salutares plane-
tas in Ariete, malignos in TAUro esse. Is ho-
mo nimirum quùm Luna in Ariete, cacro.
Libra, Capricorno fuerit, pulchrè deget.
Quùm verò Taurum ipsum, vel teiragoniū
aliquid, vel diametrum signum occupat,
male

malè tunc & molestè vitam trāsiget. Atq;
iam morborum initia huic quū Luna in
Tauro, Leone, Scorpione, & Aquario fue-
rit pessima: sine periculo autem & saluta-
ria sunt cum Arietem, Cancrum, Libram,
Capricornum Luna permeat. Verba sunt
Galeni ad prædictionem accommodata, sed
ad curationem etiam idonea: ita, ut ex sa-
lutaribus planetis tum vacuationum, tum
alterationum utiliter adhibendarum in-
dicationem assumas: ex intemperatis, con-
trarium elicias. Nam si Luna Martem cor-
pore vel aspectu attigerit, & morbus cali-
dus extiterit, audacter refrigerare licebit: si
frigidus, occasione idonea curationis frue-
mur. Saturnum autem frigora facientem
in calido affectu non verebimur, nisi virtu-
tis, qua in calido consistit, præcipua curæ
suscepta sit: in frigido autem, ad auctis in-
tensisq; calefacientium gradibus, impetum
illius retudemus. In purgationibus vtrūq;
fugiemus hostiliter aspicientem: & si mor-
bus dederit inducias, Lunam in signis e-
queis eligemus. Iupiter medicamenta fami-
liariter retinere creditur: quare huius radij
in purgando prohibetur. Fauorabiles alio-

rum aspectus tam in purgatione, quam in
venae sectione conuenire dicuntur: atque
etiam Iupiter ipse in sanguine mittendo.
Caudum autem monent, ne ferro, aut igne
membrum tangatur, Luna signum illud
permeante, quod membro designato praesi-
det. Quod vero ad medicamenta attinet,
in Ariete caput curant, in TAURO collum,
in GEMINIS artus, in CANCRO pectus, in LEO-
NE stomachum & Cor, in VIRGINE ventrem,
in LIBRA renes, in SCORPIONE pudenda, in
SAGITTARIO coxas, in CAPRICORNO genua, in
AQUARIO tibias, in PISCIBUS pedes: selecta
in his signis Luna maleficis libera, & salu-
taribus irradiata. Nec desunt summa expe-
rientiae & audacis ingenij homines qui in
singulis medicamenta preparant, miscent,
& componunt: capiti, collo, pectori, cordi,
eaterisq; particulis tum vi elementaria, tu-

ri. Simp. facultate cœlesti profutura. Qua ratione
Galenus Cancros ab Aeserione preceptore
suo ad rabidorum canum morsus viri refert
post canis ortum, Luna decima et aqua, quan-
do Sol in Leonem transiisset. Et Dioscorides
Asplenion silente Luna ad sterilitatem ef-
fodi scribit. Pæoniam alij decrecente Luna
comi

comitialibus iubent alligari, vel colligi. Marcellus verò Luna decimaseptima, & vel Iouis, vel Solis die, efficacia sua medicamenta vel parare, vel exhibere solet. Quidam etiam eò progressi sunt, ut sydera ipse representarent in lapide, vel metallo, ad anuli, vel sigilli formam. Ut de figura Scorpionis in lapide bezahar sub suo sydere exculpta, refert Haly Rodoan, Ptolomæi interpres. Quam thuri, vel mastici impressam, dato eo thure vel mastice, q̄ à Scorpionibus itē fuisse, præsentissimum remedium attulisse adfirmat. Simile quiddam scribūt de figura Leonis, Sole in Leone angulari, in auro purissimo exculpta. Quam sub lumbis gestatam, calculosis mirum in modum prodesse testantur. A qua nō multum abest Alexandri Tralliani figura, leone, semiluna, & stella constans, conscripto in ambiente circulo bestie nomine: quam in tessera ænea formatam, & aureo anulo inclusam gestare iubet in dígito medico, ad curandos, cauendosq; renūm calculos. Quæ ideo à nobis proponuntur, ut omnes intelligent non sine magna ratione, nec sine digna experimentorum testificatione veteri-

bus, ijsq; probatis authoribus receptā fuisse
hanc de astris scientiam. Quam tamen cum
ad vnguem non tenuissent, nondūm bene
cultæ per ea tempora motuum ratione, locis
communib; contenii, quid in ulteriore do-
ctrina consisteret satis indicarunt. Hanc ego
pro suscepta indicationum materia ubiū
traderem, nisi me Galeni exemplum moue-
ret. Qui quanquam in artis operibus mira-
bili dexteritate vteretur, si quando tamen
10. de mathematicam aliquam speculationē, qua-
usupar. ad propositam medicinæ rationem faceret,
tractandam suscepisset, odium incurrebat
eorum qui scientia opinionem sibi vendi-
carent, docti verò non essent. Imò mathema-
tica, quæ locum haberent, in suis commen-
tarijs se sponte omisisse fatetur, ne medici
brossuos penitus auersarentur. Pari modo
mibi cauendum est, ne infensos mibi reddā-
eos qui contradictione, ignorantia pedisse-
qua, non ratione feruntur in cœlestis disci-
plina calumniam. Satis sit indicasse quid
Hippocrates, quid Galenus, quid veteres il-
li probata lectionis medici de ea senserint,
quid eam ad medicinam conferre existim-
ant. Cetera partim ex libro de motu agri-
tudinum

tudinum secundum motum & dispositionem
Lunæ Hippocrati ascripto partim ex alio
Galeni opusculo de Astrologia ad Aphro-
disium, petere licebit. Hoc tamē Galeni esse
negat: asserit Iosephus Struthius interpres.
Si quis plura desiderat, cōsulat Ptolomæū,
Abenragalem, Regiomontanum, Amicum
medicorum, & reliquam Astrologorum fa-
miliam. Atq; hic finem faciat simplicium
indicationum contemplatio.

DE COMPLICATIONE,
contrarietate, & concursu indicationum.

CAP. XIX.

EXPOSITIS simplicibus indica-
tionibus, de complicatis nunc dicen-
dum. Has ex affectuum, morborū in-
quām, & causarum, & symptomatum cō-
plexione procedere manifestum est. In qui-
bus triplex proponitur finis. Vnus, veluti à 3. metb.
causis eius quod futurum est, sumptus. Al-
ter, vt quod rationem obtinet eius sine quo
non. Tertius, eius quod veluti acceleran-
tium, & vrgentium nominatur. Veluti si
plegmone, & cauitas, & sordes, & vlcus
simul in eadem particula constiterint. Nam

K v iusta

iusta subiecta carnis temperies causa rationem habet, ut qua^e concrescere secū quod ulceratum est faciat, & cavitatem impletat, quod phlegmonis intemperies impedit. Puritas ulceris rationem habet eius sine quo non: atq; hanc sordes interpellans, curacionem moratur. Habet verò & ipsa cavitas ad ulcus rationem eius sine quo non: quando nisi cavitas prius impleta sit, induci cicatrice ulcus non poscit. Ergo si ad hac res plexeris, ordinem sanationis inuenies: primum inquam, phlegmonen sanandum, secundo loco sordem, tertio cavitatem, & quartto ulcus. Ac in ijs quidem tum ordo, tum agendorum inuentio ex his sumitur. Virginitatis vero indicatio inter ista non habetur: in alijs autem habetur. Nam affectus unde primum, maximeq; imminet homini periculum, hic primus curari debet: interdum verò non primus modo, verum etiam solus. Veluti si puncto musculi capite, conuulsione qua^e nulla conuenientium medicamentorum vi remittatur, superueniat: quippe praeviso per transuersum toto musculo conuulsionē quidem sanaueris, aliquem tamen ex particulari motibus vitiaueris. Ad eundem mo-

dum

dum cùm è vena, vel arteria sanguis immo-
dicè profluit, si totum vas per transuersum
præcideris, vlcus quidem eius sanare postea
non poteris, periculum tamen quod ex pro-
fluvio sanguinis impedebat sustuleris. Iam
neruum punctum sapè cogimur transuer-
sum præcidere, quoties vel cōuulsiones, vel
deliria, vel ambo magna, agreq; sanabilia
superuenire vulnerationi cernimus. Parí
modo vbi luxatio cum vlcere in aliquo ma-
iorum articulorum incidit, vlcus sanamus,
luxationem autē insanatam relinquimus:
quando si hanc quoq; sanare conemur, cō-
uulsiones omnino sequentur. Tertius itaq;
propositus medendi finis is est, qui ad id
quod vrget, dirigitur: diuersus nimirum à
duobus illis modo dictis. Neq; enim idem
est, aliquid vel vt causam considerare, vel
vt id quod rationem obtinet. eius sine quo
non, vel vt quod vrget. Sed et quod vrget,
tum eiusmodi interdum esse vt alium insa-
nabilem affectum relinquat, dictū iam est:
tum verò affectum ipsum nonnunquam à
nobis ipsis induci partim in neruo punto,
vel tendone, vel vasorum cuiusquam san-
guinis profusione, partim in musculo cuius

caput

caput est vulneratum. Nam ubi luxatio cum
vulcere unum consistit, non ipsi affectum faci-
mus, sed tantum eum qui factus est, non sa-

3. san. namus. In universum autem cum in idem
tu: et. II. multi ac varijs affectus coierint, hi si unam

meth. et medendi rationem indicent, utique intendi
cap. 14. magis eam rationem conueniet, quam si sin

lib. I. ad gulam seorsum consisterent: si contrarij sint,
Glauc. is qui vincit & superat affectus, qui in qua

maximus omnium est, prius est corrigendus:
ita tamen ne reliquum omni no negligas.

Quod si aequaliter pollentes videris, pari
studio est utriusq; consulendum. Atque hæc ra-
tio perpetua sit omnium coniugatorum af-
fectuum. Consentientibus itaque omnibus in-

8. meth. dicationibus, unam prouersus curationis spe-
ciem constituemus. Disidentibus vero in-
ter se, quæ valentiores ac plures sint prefe-
remus, ita ut curationis species quam ha-

præscribant, preferatur: sic tamen ut ne co-
traria sit neglecta. Porro prælatio hæc alias

utrisq; in unius auxilijs materiam mixtis
perficitur, alias seorsum sumptis. Ac comu-

nis quidem hæc ratio est omnium que in-
ter se complicant sunt contrariarum indi-

cationum. Quomodo autem hanc ad ipsum
conferre

conferre oporteat, cum aliquando ipsi morbi coeuntes sint contrarij, aliquando morbus unus sit sed qui contrariam aut naturali laborantis temperamento, aut ei quod nunc acquisierit, indicationem subiiciat: praterea etati, consuetudini, & regioni, & anni tempori, alijsq; prædictis, nunc proposito exemplo particulatum dicendum. Nihil in contrarijs indicationibus tam conuenit expendi, quam magnitudinem eorum que ad indicationem coierunt. Quam utiq; in libris de sanitate tuenda duplice esse ostendit Galenus. Alteram, qua ex ipsorum que indicantur dignitatibus censeatur. Alteram, qua ex ipso, ut sic dicam, proprijs substantijs spectetur. Quas ex conferendo cum mediocri, & quod secundum naturam est, accipiendas esse testatur. Nisi enim ita quis indicationū potestates examinet, nequeat sanè mensuram virtus & remediorum invenire. Cum enim refrigerandum, humectandumq; esse febris perpetuo indicet, reliqurum vero quodq; prout dictum est, ubi cors eorum indicatio est, ibi nullum exhibetur negotium: ubi discors, pluribus ac posterioribus formari curatio debebit. Siquidem

in modo propositis, ex eo quod febricitant,
communis refrigerantium & humectantium
indicatio praestatur: non tamen ex ceteris.
Sed cuius tum *etas*, tum *temperamentum*,
tum *regio*, tum *anni tempus*, & *cœli status*,
aliaq; huiusmodi humectantia refrigeran-
tiaq; exhibenda indicant: hunc haud du-
bium est non solum humectandum refrige-
randumq; esse, sed etiam nec leuiter bac, nec
potiusq; facienda esse, immo plane magnoper-
e ac vehementer: omnibus scilicet indica-
tionibus idem distantibus. Cuius vero reli-
qua omnia refrigerantem quidem hume-
ctantemq; victum, quemadmodum & fe-
bris, non indicant: sed contrarium ipsi, ca-
lefacientem scilicet & siccantem: utiq; am-
biguitas, pugnaque indicationum inter se
oritur. Quo casu magnoperè opus est tum
numerum indicationum, tum magnitudine
simul conferas. Quippe qua à febris sumi-
tur, ea reliquis (quando omnes contrarium
faciendum prescribunt) numero quide in-
ferior est: magnitudine tamen qua ex di-
gnitate, aut potestate, aut quomodo nq;
appellasse libet, spectatur, viique superior
est: potissimum si longè à natura recessit.

Quippe

Quippe duplex tū magnitudo illi accedit, nempe quæ ex febris genere prouenit, quæ omnibus est communis: & quæ propria, suaq; ipsius est. Siquidem & quia febris, plus ceteris omnibus sollicitos nos habet: et quia præterquam quod febris est, etiam magnitudo illi notabilis accessit, idcirco contrarias indicationes inducit, atque obumbrat. Sin parua illa fuerit, fas est reliquas omnes una coniunctas cum ea conferri, atque expendi. Ac siquidem pares videantur, neque febris indicatio preferetur, quæ ad humectandum & refrigerandum inducit: neque etiam reliquorum, quæ ad calefaciendum & siccandum inuitant: imo media virtus ratio, ubi ita se corpus habet, eligenda erit. Sin altera indicatio exuperet, tantum recessisse à temperamento, & medio virtu par est, quantum ea quæ pollent, sua contraria superant. Quod autem de virtu, pari modo de medicamentis intelligi debere clarū est. At de virium imbecillitate, quæ coniunctā habuerit corruptelam, quid dicendum? Nā quod corruptum est, cum alienum à natura sit, se auferendum dictat. Quod infirmū, non ablatione, sed potius additione, vel saltem

zem eorum quæ adsunt conseruatione, sustentari postulat. Sic quod affectus remedium est, id cum virtutis custodia pugnat. Siquidem affectus vacuandum esse præcipit, idq; vel vena incisa, vel purgatione. Harū autem neutrām ferent imbecillæ vires. Quoniam igitur in omnibus eiusmodi repugnatijs incerta succurrendi ratio est, alias insinabilis omnino affectus relinquetur: alias spatio, & agrè: atque si magnum nactus sit medicum, sanari poterit. Oportet namque ubi bæ indicationes ita sibi aduersantur, & paulatim quod vitiosum est vacuare, & paulatim inuicem quod salubre est pro eo reponere. Ergo tum exercitatum in his omnibus, tum natura prudentem esse medicum conueniet, quò cuiusq; indicationis potestate diligenter considerata, omnibusq; inter se collatis, unam idoneæ curationis summam quæ laboranti sit commoda, coparet: perpensis scilicet eorum quæ indicent tum magnitudine, tum dignitate. Ostendimus enim eligendas eas indicationes esse, quas digniora, maioraq; indicantia prescribent: ac dignitatem eorum vel vite, vel sanitatis respectu iudicandam: magnitudinem

nem verò duplēcēm esse, vel propriæ substanciæ ratione, vel declinationis à naturali habitu. Quod Galenus in febribus exercebat lib.

8. & ij. methodi. Addit etiam libro decimo fieri aliquando posse, ut ea sit febris magnitudo, quæ præsentem perniciem nisi occurras, afferat. Quo casu oportebit hac prius summota, deinde ad causam accedere. Obseruandum itaq; in omnibus tum corporibus, tum particulis in quibus humor pectat, quis morbus, quæ causa, & quod symptomā sit maximè vehemens, quod secundo loco, aut tertio: quò videlicet affectu ex ipsis plane inuēto, idoneam ei curam adhibeas.

10. meth.

II. meth.

Epilogus.

PERACTO indicationum curriculo, expositaq; per eas artificiosa, ac maxime tuta medendi methodo, superest ut totius doctrinae epilogum summatim perstringamus. Eum autem ad conficiendas quæ multis placent tabulas, ceteris quæ in hunc usque diem circunferuntur longè præstantiores, plurimum conferre fatebitur, quicunque non contradictionis studio, sed verita-

tis amore ad indicandum accesserit. Indicationes ergo decem & sex principales assignauimus. Quarū prima ab affectus, qui curandus sumitur, tum natura, tum magnitudine capitur: natura, seu propria illius essentia curaionem per contraria indicante: magnitudine autem de vacuationibus alioqui non necessarijs decernenie. Affectus autem nomine non solum morbum, sed & morbi causam, & symptoma intelligimus. Hac enim tria sunt quæ contrarijs expelli postulant: prouidentiam tamen verius quæ curationem exigente causa. Secunda indicatio à temperamento totius corporis desumpta est. Quæ sane contrariam à morbo indicationem habet Nam similibus seruari postulat, etiam si quo tempore morbus invaserit, viuio non careret. Vitium enim persistitatem diuturnitate contractum pro consuetudine (quæ in curando immutari non debet) in morbo haberri volunt. Contrarietatis autem adhibenda mensuram definit hæc indicatio. Sicut & tertia, quæ à parte affecta peitur, considerando in ea tempore mentum cum reliquo corpore aut idem, aut diuersum; necnon figura cauitatem habentem

bentem, fungosam, latam, capacem, raram,
 densam, ad vacuationes magis, minus ve
 idoneam: atque etiam posituram, situm ve
 ac societatem cum vicinis partibus, tum ad
 delendas intemperies, tum ad succorum vi
 tia per reuulsiones, deriuationes, & simpli
 cies à parte vacuationes tollenda, utilem, et
 valde necessaria: nec non facultatis dignita
 tem ac præstantiam, siue sit de earum numero
 quæ omnibus corporis partibus sunt comu
 nes, atq; ad eam necessaria, siue in uno corpo
 ri utiles non etiam alteri parti communes,
 siue communes quidem, sed non ad vitam
 necessaria, licet ministerium præsent ad vi
 tam necessarium, siue priuata ac propria,
 siue subseruientes & aduenitiae. Additur
 & sensus acuitas & hebetudo, quæ sub
 actione, vel sub temperamento comprehen
 di poterat. Quarta indicatio. est à viribus 4
 agitantibus, consistentibus in spiritibus, car
 noso genere, & solidis animalis particulis,
 à iecinore per venas alimoniam, à corde
 per arterias vitam, à cerebro sensum & mo
 tum per nervos accipientibus. Quæ cù vel
 alterata, vel exhausta, consumptæ fuerint,
 similibus custodiri, aut restitui debent: spi

ritus quidem, respiratione ac transpiratio-
ne, & qui ex sanguine attollitur vapore:
solidum genus, solido nutrimento: carnosa
substantia, per eam rerum naturam que in
medio humidorum ac solidorum corporum
est. Quinto loco venit aer ambiens, conside-
ratus in loco habitationis natura, aut aro-
re, calido, frigido, humido, sicco, edito, sub-
terraneo, obscurio, luminoso, puro, impuro,
perflato, intercepto, inclusio. Necnon in re-
gione montana, edita, intercepta, inclusa,
humili, plana, marina, petrosa, metallica,
argillosa, aliave terra praedita, impura, pe-
stilenti, pura, incolumi, Orientali, Meridi-
na, Occidentali, Septentrionale, Asiatica, Eu-
ropaea, Africana, & noui orbis. Atque in
anni tempore verno, aestiuo, autumnali, hy-
berno: atq; horum partibus primis, medys,
ultimo, & Luna quadris, partibusq; diei
ac nocti assignatis. Praterea in praesenti ca-
li statu temperato, intemperato, nubilo, so-
pluuiio, sereno, sicco, austrino, Aquilonio,
alysq; ventis generalibus, & particulari-
bus affecto. Sexta est ab atate, puerilz, ado-
lescentia, iuuentute, senectute, & senio. Qua-
custodiam sui per similia semper indicant:
excepto

excepto senio, morboſo temperamēto, quod
contrarijs emendari debet. Septimam exhib- 7
bet consuetudo, & ipsa ſimilibus ſeruāda:
Sicut & que octauo loco venit, naturarū 8
proprietas: Et que nono, ſexus diſtinctio: 9
Quaq; decimo, ritæ actio. Undecima verò 10. 11
à morborum longitudine, aut breuitate, &
acuitate petitur. Duodecima per quatuor 12
morborum tempora, principium, incremen-
tum, vigorem, & declinationem, victū in-
ſituere, & medicamenta opportunè exibi-
bere docet. Quod & facit decimatercia in 13
particularibus morborū accessionibus, aut
incipientibus, aut progredieutibus, aut vi-
gentibus, aut inclinatibus. Et decima quar 14
ta in quotidianis, ordinatisq; alijs natura
functiōnibus. At quinta decima facultates 15
medicamentorum explorat, qua parte vti-
les, qua noxiæ ſint futurae: indicante corre-
ctionem, vel transiſtum ad aliud ipsa noxa.
Decimam ſextam bis addet, qui astris ra-
tionabiliter uti ſciuerit. Contrarietatem er-
go duo tantum indicant: affectus qui curā-
dus ſumitur, ſiue is ſit morbus, ſiue cauſa,
ſiue ſympotoma: & aēr ambiens, ſi eandem
cum morbo qualitatem obtineat. nam qui

contraria habet naturam, præsidiorum est
vnus. Similibus seruari postulant, tempera-
mentū corporis, temperamentū partis affe-
cta, vna cū ceteris formationis, positura, fa-
cultatis, & sensus considerationibus: vires:
aer aut ieperatus, aut contraria morbo qua-
litatem obtinens: etas: consuetudo: naturarū
proprietas: sexus: vite institutum, & ars.
Vtrisq; hoc est & similia, & contraria postu-
lantibus, iusta viædi occasione, opportuni-
tateq; præbēt, morborū longitudo & breui-
tas: Quatuor morborū tēpora: particulares
accessiones: & quotidiana ordinataq; alie
naturæ functiones. Medicamentorū vero fa-
cultates, curatiōis securitatē ostendunt, dū qd
vel castigādū, vel prorsus omittēdū suadet.
His Astronomia periti, vitatis aduersis sy-
derum configurationibus, oportunas, conve-
nientesq; adhibere poterūt: modo morbus
dederit indicias, nec ex ceteris occasionibus
(quas præcipites, & calvas esse sciuerimus)
quicquā deperierit. Haec sunt indicationes q
curatiū methodū constituunt, dū remedio-
rum adhibendorū qualitatē, quantitatē,
ordinē, tēpusq; occasiōis magistrū ostendunt.

Finis primi Libri.

AUGERII FER-
 RERII TOLOS A-
 TIS, DE ME-
 DENDI M E.
 THODO.

Liber secundus.

Præfatio.

POST QVAM ostensum est Metho-
 dum sciuntam ab experientia procede-
 re, & remediorum inuentionem, salu-
 bremq; illorum r̄sum per indicationes or-
 dine progreddi superest, ut quibus intentio-
 nibus seu scopis curatiuis indicationes in-
 actum deducantur, explicemus. Quibus ex-
 positis, experientiam quoq; alterum medi-
 cine crus, in subsidium aduocare licebit:
 propositis nimiriū instrumentis, quibus
 ea cum ratione coniungi possit. Dirigenda
 tamen ubiq; atq; in omnibus moderanda
 per rationem experientia, alioqui incerta,
 fallax, & periculosa: nec committendum ut
 L. iij fortuitò,

152 A. FERR. METH. MED.
fortuitò, cum his quæ methodo procedunt,
commisceatur: ne, quod empiricis accidere
solet, pro benefico remedio agrotanti mors
propinetur. Duodecim ergo sunt scopi gene-
rales, quibus frequentissimè in medicina
opus trahuntur curatiuæ illæ indicaciones
quæ Methodum constituent. Primus consi-
stit in vietu. Alter, in communium excre-
mentorum eductione. Tertius, in sanguinis
missione. Quartus, in blanda, seu facili pur-
gatione, quam minorante appellant. Quintus,
in corporis pleniùs vacuandi & humo-
rum qui expurgari debent, præparatione,
attenuatione, & concoctione. Sextus, in ple-
niore peccantis materia expurgatione. Se-
ptimus, in reuulsione. Octauus, in deriu-
tione. Nonus, in simplici à parte affecta va-
cuacione. Decimus, in reliquiarum consum-
ptione, & mala qualitatis emendatione, et
roboratione. Undecimus Homerica medica-
tione. Duodecimus instaurazione, & con-
sumptæ aut deperditæ substantiæ reparati-
one, ac restitutio. Alios ab his nō mul-
tum diuersos, ex Chirurgia petere licebit.
De qua tamen nonnihil dicturi sumus, ne
quid omisso videamur, quod ad indica-
tionum

sionum ysum spectet.

De Victu. CAP. I.

VI CTV S quidam est tenuis:quidam plenus:quidam medius. Tenuis constat cibo aut nullo , aut paucissimo, eoq; tenuis & paucissimæ alimonie: & est duplex. Tenuis inquam exquisitè, quem tenuissimum appellat: & tenuis simpliciter. Tenuissimus ille rursus, vel in extremo est, integra usque ad maximum vigorem & iudicationem constans inedia: vel nō in extremo, qui solum adhibet melicratum, aut ptisan& succum per paucum. Tenuis simpliciter, cremorem hordei non adeò paucum admittit: sed & ptisanam integrā, interdū etiam tenue ius pulli, aut aliud ex pīscibus saxatilibus, tergentium, attenuantiū, & aperientium adiunctione sape conditiis. Plenus victus duplex est: Exactè plenus, & plenus simpliciter. Ille alimentis crassi, sed boni succi (quid enim opus est vitioso) constituitur: videlicet pane triticeo, farre, chōdro seu alica, oryza, suibus mediocris iam statis, carne veruecina, & vitulina, otidiibus, uberibus animalium boni habitus lac continentibus, ventriculis volatiliū, corde,

L v pulmo

pulmone, iecinore, ouis coctione induratis
casco recenti, testudinibus, limacibus, co-
bleis, purpuris, buccinis, ostreis, caterisque
testaceis quæ ostracoderma græci appellat.
Crustatis etiam astacis, paguris, canceris, lo-
custinis, caridibus, gammariis, ac id genus alijs
quæ tenui testa concluduntur, duritieq; te-
staceis similia sunt. Neenon cartilagineis,
raia, leuiraea, squatina. Mullo etiam &
lupo. Fructibus etiam solidioribus, amigda-
lis, pineis, pistaceis, auellanis, tuberibus, ca-
staneis: & fabis, pisis, lupinis. Quæ vero bo-
ni, nec crassi sunt succi, si copiosius ingeran-
tur, ad exactè plenum spectare in confisso
est. Plenus simpliciter, constat alimentis bo-
ni succi facilis concoctionis ac distributio-
nis, alioqui bene alnitibus. In quo genere
sunt Oua gallinarum, & phasianarum re-
centia, sorbilia, tremula: lac asinum, ca-
prinum, ouillum, vaccinum: ptisana bordet
ex iure carnium, ptisana ex lacte, polenta
panis triticei, consumptum ius carnium, aut
piscium bene alentium: Phacoptisana, pa-
nis elotus, gallinacei generis mares & fe-
mina, perdices, turdi, Merula, pulli colum-
barum, turtures, attagenes, phasiani, turri-
. colæ

ola ac montanae auicula, cuniculi parui,
 badi, pedes veruecini, & suilli præserium
 pisanae incocti, lingua veruecina, et suilla,
 & rostrum suis in pisana, testes gallina-
 ceorum, iecinora, & alæ gallinarū, & anse-
 rum, musculi oculorum. Pisces etiam saxa-
 tiles pelagici, littorales. scarus, Merula, Tur-
 dus, Iulia, ficedula, perchæ: gobij littorales,
 Muræna pelagica, buglossi, Aselli, Cithari,
 Rhombi, Hepati, umbræ, lingulæ, Psittæ,
 Lacerti: Adde Salmones, & Alofas. Me-
 dium tenent pisana ex latte amygda-
 lino, pisana ex tenui iure pulli, aut au-
 cularum, aut piscium proximè commen-
 datorum: polenta ex bordeo viridi, aut
 tosto: Polenta ex panibus hordeaceis, panes
 ipsi hordeacei: iuscula carnium & piscium
 mediocris succi, nō consummata: gelu, et ius
 ex piscibus mediocriter alætibus, echini ma-
 rini: & caryce, ruæ tum recentes, tū appen-
 se, tum passæ, & pruna, pyra, daetyli. Adde
 etiam ex plantis Asparagos, Simeoni Setho
 inter olera & carnes quodammodo medios.
 Exiguus etiæ alimentorum boni facilisq;
 succi usus, inter tenuem & plenū mediocri-
 tam constituit. Quod & de ijs qua tenuē

victum

victum faciunt, si quādo pleniū ingerantur, existimandum. Omnem autem victus rationem medicamentosam efficere licebit, addendo ea quae tergendo, attenuando, apriendo, laxando, calefaciendo, refrigerando, humectando, siccando, adstringendo, incrassando, similiaq; efficiendo, profutura videbuntur. De quibus in victu medicamentoso dicturi sumus, capite quinto. Supereft ut indicationum vsum per hunc scopum monstremus. Affectus primū si calidus est & siccus, ut febris, victum frigidum & humidum poscit. At si corporis temperamentum calidum sit & siccum, moderanda erit refrigerantium & humectantium tū qualitas, tum quantitas: & magis si cor febribus caloris sedes, in calido & sicco persanitatem excreuerit. Verū cūm in eo temperamento vires minū valentes sint, barum cura per totum morbi decursum suscipienda, selectis que vires fouere possint alimentiis, citra evidētēm, que morbo inferatur, noxam. Et si ob vēti culi aut iecinoris infirmitatem id accidat, his peculiariter subueniemus: si cor, facultatem vitalem robabimus: si cerebrū, animales potentias idoneis

neis præsidys in cibum injectis reparabimus, ac restituemus. Tum aëris ambientis rationem habebimus: qui si calidus extiterit, impensis refrigerandum docebit: nisi etas, consuetudo (quibus plurimum condonandum) naturarum proprietas, sexus, vita, actio, calida & sicca, conirarium facendum indicarint. Atq; his sanè viëtus qualitas maximè premonstratur. Quætitas vero, primum longitudine, aut breuitate cum acuitate coniuncta, indicatur. Breues enim, acutiq; morbi tenuem viëtum postulant. Sed peracutissimi, quibus maximus vigor & Gal. & iudicatio primis quatuor diebus fuiu- in cõm. ; ra est, tenuissimum in extremo requirunt. Peracuti vero, qui septem primis diebus iudicantur, non tenuissimum in extremo, sed adhuc tenuissimum. Forti tamen existente natura. Nam si robori non satis fidamus, plenioris viëtus aliquid adiiciendum. Acutissimi, qui in quatuordecim diebus finiuntur, pleniorem viëtum desiderant. Eum etiam quem medium nominauimus, acuti, qui ad vigesimum diem accedunt. Vberiorem hunc etiam acuti ex accidentia, qui ad quadragesimum, aut ultra perueniunt. Nam qui

planè

plauè chronicis sunt plenum simpliciter ex-
poscunt. Altero autem exactè pieno tunc
solum vivimur, quum corporibus athleti-
cis, aut alijs vebementi calore præditis, aut
multo labore exercitatis, robur cibo adde-
re studemus: necnon quibus humores ob-
nuitatem molestiam adferunt, aut alioqui
immodice fluunt, & retentioni resistunt.
Posthac, à quatuor morborum temporibus
discrimen aliud assumitur. Nam in vigore,
¶ parùm ante ipsum, cibum detrahere con-
uenit, ne per cibum distractatur natura ab
alteram nouam concoctionem, cùm eo tem-
pore vni humorum coctioni fortiter va-
cet. Prius verò uberioris agendum, ut aget
sufficiat. Sed in declinatione, medius virtus
ad reficiendum primò conuenit: deinde etiā
parùm plenus. Quia autem dici parte ci-
bandum sit, indicant particulares morbo-
rum accessiones, si forte intermittent, aut
manifestè remittant. Nam illis incipienti-
bus, vel perseverantibus cibus offerri non
debet: nec nisi longè antequām incipiunt,
vel multo tempore postquām cessauerint:
exceptis naturis quibusdam calidis & sic-
cis, imbecillis, externis causis fatigatis.

Quas

Quas vel inclinantibus, vel incipientibus accessionibus cibandas esse docuimus. In continuis vero, facilis toleratio spectatur, rna cum consuetudine, prout diximus. At ordinata natura functio, quae per singulos dies spectatur, indicat cibum minimè offendendum donec prior descenderit: neq; praedij aut cena horam mutandam, quocunq; virtus genere vtendum proposuerimus: neque interdiu dormiendum, neq; vigilandi noctu, nisi accessiones consuetas somni & vigilia horas mutandas indicarint. Neque enim in accessionibus somnus toleratur: scuti nec corporis aut animi motus. Quies autem vigilissima iudicatur. Sed neque per accessiones (nisi quid aliud urget) clysteribus aliis sollicitanda est: sed longè ante quam inuaserint, vel postquam omnino quieverint. De qua re seorsum dicendum. Inde enim alteram intentionem fecerunt, qui facilitatem exactæ doctrinæ præposuerunt. Quod in plerisq; tolerandum.

D E C O M M V N I B V S, Q V AE
in alio retinentur, excrementis educendis.

C A P . I I .

Instituto

IN S T I T U T O victu, medicus de alui excrementis sollicitus esse solet. Quasi non excernantur, vel glande, vel clyster excretionem promouet: interdum etiam sedis perunctionibus, aut mollientibus iusculis. Glandes melle cocto fiunt, additis vel salis, vel aluminis, vel nitri, vel pulueris picra portiunculis, pro tarditate facultatis expultricis, & retentricis excessu. Interdum etiam butyrum sale aspersum, aut adeps suillus salitus, aut vitellus oui admixto sale, vel alumine, vel nitro, vel alijs eiusmodi, gossipio, vel panno lineo excipiuntur, & glandis loco subjiciuntur. Pueris brassica, aut betae radice, melle, oleo, aut butyro peruncta, aut larido tessellatim inciso, aut candela oleo peruncta, glandes paramus: quibus facto in sphinctere irritamento, natura ad excretionem moueatur. Perunctiones sedis, sale, alumine, nitro, aloë, exceptis melle, butyro, aut vitello oui, aut adipe, componuntur. Clysteres olim ad simplicem banc intentionem mulsa & oleo tantum constabant. Hodiè artificiosius parantur decocto lubricante, ex malua, althea, partaria, violaria, spinacia, boragine, buglos-

sa, brancha vrsina, mercuriali, brassica,
beta, cicla, vrtica, radicibus & folijs cucu-
meris, peponum, cucurbita, lactuca agresti
& sativa, acetosa, portulaca: Cum prunis,
carycis, passulis, seminibus lini, fænugreci,
albeæ: Adiecto interdùm furfure in pan-
no ligato, atq; hordeo aut integro, aut
mundato. In hoc percolato dissoluuntur
qua leniant, cassia nigra vel receter extra-
cta, vel saccharo, aut melle condita: & dia-
prunum simplex: & electarium cati olicū.
Quæq; vñā abstergant, mel aut commune,
aut violatum, aut rosaceum, aut buglossa-
tum, aut mercuriale, aut anthosatum, aut
genistatum: vel saccharum fordinum, quod
rubrum appellant. Ad lubricandum verò
oleum dulce, violatum, rosatum, chamemæ-
linum, amygdalinum dulce, sambucinum,
sesaminum, anethinum, lirinum, & de me-
liloto. Addunt aliqui vitellos ouorum, ad
abstergendum: & salem, ad irritandam fa-
cultatem expultricem. Cum & balanos, &
dysteres recusat ager, vel aliquid adest
quod ea admoueri prohibet: tūm cibis me-
dicamentosis, humectantibus, mollientibus,
lubricantibus, tergentibus, excretionē pro-

M mouemus.

162 A. FERR. METH. MED.
mouemus. Videlicet ouorum vitellis duobus aut tribus, adiecto vel saccharo rubro, vel nitro, vel tartaro: prunis, vel carycis, vel vuis passis, vel iuiubis, aut myxis in hydromelite dilutiore percoctis, praesertim si liquor superforbeatur, & prandium non statim sed aliquanto post incohetur: Decotto etiam maluarum, spinacia, lactuca, bonglossa, boraginis, acetosa, portulaca, brasicae rubra, bliti, mercurialis, betae, cum oleo, sed sine sale: Necnon iure pulli, cum modo dictis fructibus, & herbis. Valentius agunt semuncia medullae cassiae nigrae in iure seruum lactis: ius pulli saccharatum, in quo prius polipodium, & fructus decoxeris: ius galli decrepiti, cum polipodio, passulis sena, aniso, carthamo: Vinum in excavata cucurbita infusum, & per noctem sub dio habitum: Aqua stillans e cucurbita in fornace excocta: mulsum per vindemiam laxantibus conditum: mulsa ipsam condita, medicamenta ex carycis Galeni libro quinto sanitatis tuenda: Radix filicis lota, rasaque in minimas partes concisa, mox cum aceto mulso condita. Dant alij globulos, seu pilulas fieri cora eduentes: Terebinthinam, inquam, in globulis

globulis perse, vel adiecto puluere, aloes,
rhabarbari, epithimi, sena, agarici, nitri:
Aut aloen & colophoniam cum succo la-
etuca, aut cum melle, aut cum aqua infusio-
nis tragacantha in pilulas magnitudinis
fabæ redacta, adiecto interdū bdellio pau-
co. Has à tribus ad septem exhibent, & in-
tegras deiisci testantur, ita ut ne ventriculū
offendat. Nec desunt qui oleū violatū, aut
comune, aut sesaminū, aut amygdalinū dul-
ce propinant: sed sàpè pro alui profluvio,
vomitum accersunt. Sunt enim nauseabun-
da olea. Alij cum cetera non sufficiunt,
blanda purgatione tum alui excrementis,
tum minorationi prouident: inuerso pau-
lulum ordine, utriq; intentioni vna va-
cuacione satisfaciëtes. Sed ad indicationes
hac reuocemus. Propositus affectus si cali-
dus extiterit, clysteres refrigerante materia
parando indicabit, & magis si totius cor-
poris temperamentum id requirat, & inte-
stina calore ferueant. At si renes affecti
sint, minimè hi frequentandi. Si in sphin-
ctere ulcus sit, vel inflammatio, omnino di-
mittendi: sicuti & glandes, & sedis perun-
tiones, aliaq; huinsmodi, quæ facultatem

Scribo-
nius.

M y expul-

164 A. FERR. METH. MED.
expultricem irritant, & ad partem attrahunt. Conandum autem per ea qua interius adhibentur excretionem promouere. Si vires infirmae sint, leuiorem materialm eligemus, ut tenui ius pulli, cum saccharo. Si calidus est aer ambiens, idem quod morbus indicabit. Aetas autem omnis ad suoscipiendum hoc remedij genus idonea est, saltem post tres ab ortu menses. Sed mollieri atati pro virium ratione faciliorem materialm comparabimus. Consuetudo suas partes sibi vendicat. Nam sunt qui clysteribus adeo assuefacti sunt, ut sine his nibil unquam excernere queant. Hos alia via frustra ad excretionem irritaueris. Nam obliterata sui munera natura, totam se medicina consuet & credidit. Praestabat hos varijs modis sollicitare, quam vni remediorum formula assuefacere, que segnem & sui munera expertem redderet naturam. Hoc diligenter animaduertet, quicunq; ad frequenter clysterum usum accedere voluerit. Sed & natura inspiciet proprietatem, & sexum: quod clystere injecto, nonnulli in syncopen collabantur: & eterus non paucis mulieribus intumescat, & vel dolore, vel stranguulatione

gulatione torqueat. Vita actio nulla est
qua glandes, clysteres, quaq; his substituta
sunt, aueretur. Et morbus siue acutus, siue
chronicus sit, per sua initia, incrementa, &
inclinationes ea admittit, & facilè tolerat:
sed in rigore minùs. Neq; verò in accessio-
nibus morborum qui intermittunt, clyste-
res dabimus: glandem tamen non verebi-
mur. Ostendent autem quotidiana natura
functiones expectādum quo ad cibis è ven-
triculo descenderit. Opportuna sunt maxi-
mè hora matutina: quāquā & alijs qui-
buslibet, vētriculo vacuo, exhiberi possint.

DE SANGVINIS MISSIO-
ne per vena sectionem. C A P. III.

SANGVINIS missio qua vena
sectione perficitur, aliquando particu-
laris, aliquando generalis euadit. Illā
simplex reuulsio facit, aut deriuatio: hanc
plenior euacuatio. Quę sanè tempore Ga-
leni vix libra minor erat: hodie unciarum
septem communiter prescribitur. De hæc
modo dicturi, primū cōsiderabimus quid
ante sectionem faciendum. Deinde quid in
sectione: & tandem quid post eam. Ante
M iy sectionem

sectionem danda opera ut vel sponte natu-
rae, vel clystere, vel glāde aliis exoneretur:
ne si fæcibus in ventre retētis, sanguis emit-
tatur, exhaustæ venæ vitiosos succos, aut
impuuos halitus ex putredine illa attrahant,
& exugant. Videndum etiam an cor-
rupti noxijsq; humores in ventriculo, &
vicinis ei partibus, peculiari, & non ex ve-
nis deducto vitio, contineantur. Prius enim
hos expurgabis quam sanguinem educas:
nē venæ exinanitæ ea similiter exugant.
Tartan da etiam venæ seclio in omni mor-
bo, etiam acuto, si cruda adhuc in ventre
contineantur. Prius enim hæc concoquen-
da: alioqui periculum esset ne iecur exhau-
stum, & venæ exinanitæ crudos illos suc-
cos ad se raperet. Si sanguis crassior sibi p̄si-
viam præcludat, attenuantibus medicamē-
tis præparari debet. Si pinguis, liquandus
balneo, ut facilius effluat. Si tardus ad exi-
tum, motione accelerabitur. Calore etiam
ab internis euocabitur: saliē à frigore ex-
terno cauendum, ne sanguis impulsus ad
interiora secedat. Absit metus, & languor,
ne sanguinem in corde colligant, & exiū
impediant. Qui verò os ventriculi exatti
sensus

sensus habent, & ab acribus humoribus patiuntur, remediorum egent quæ roborent, obtundantq; horum acrimoniam, priusquam sanguinis detractione vacuentur. Ad quæ conferunt mali cotonei, vel punici succus, aliaq; huiusmodi. Ita sanè procedendum, si tantum otium dederit morbus. Nā sapet tam præceps, tam vehemens, & acer est, ut moram non patiatur, sed illicò vena sectionem postulet: ut cùm vel suffocationis, vel rupturae vasorum imminet periculum: nec non in febribus ardentissimis, in vehementissimis phlegmonibus, in casu ab alto, in graui collisione, aut iectu. Secunda autem externa cubiti vena, quam humeralem, & cephalicam appellant, ubi facies, nares, oculi, aures, caputq;, & quæ supra collum sunt partes omnes infestantur. Interna verò, quæ iecorariam, & basilicam vocant, quando latera, pulmones, cor, diaphragma, ventriculus, iecur, liē, renes etiam, partesq; omnes quæ infra collum sunt, afficiuntur. Et media, quam nigram, & medianam appellat, quando aut vena parti laboranti propria obscurior fuerit, aut partes supernæ & infernæ ex aquo afficietur. Quæ vero in po-

M iij plite

168 A. F E R R. M E T H. M I D.
plete & malleolis sunt venæ, partibus infe-
rioribus quales quæ circa coxas, vesicam,
uterum, pudenda, destinatae sunt. Rents
quoq; his manifestè iuuantur. Communitas
autem venarum quæ secundum rectitudi-
nem fit, obseruanda, ut dextra parte affe-
cta, dextri brachij venæ aperiantur; sinistra
laborante, de sinistro brachio sanguis ex-
trahatur. Colligendus autem sanguis in va-
sis terreis aut vitreis: non autem inaneis,
cum nihil sit quod magis liquidorum sub-
stantiam corrumpat, quam as. Illius autem
substantiam, colorem, & graueolentiam cō-
templandam sibi proponit medicus. Qua
de causa etiam seponi, & tegi mandat, ne
puluere, fumo, vento, vel Solis aut Lumera-
dijs alteretur. Emisso autem sanguine de-
cumbat æger supinus, quiescat, non loqua-
tur, neq; vero dormiat. Post duas horas, aut
citiùs, cibum offeres exiguum, facilis conco-
ctionis, boni q; succi. Prohibebis balneum,
venerem, crapulam, iram, & omnem animi
excessum: motumq; corporis vehementiore,
& præsertim partium à quibus sanguis ef-
fluxerit. Sed discurramus per indicationes.

4. Viæt.
acut.

Tria sunt quæ sanguinem primò, & pro-
priè

priè mittendum indicant: Magnitudo morbi, Virium robur, & aetas. Nam in magno & vehementi affectu sanguinem mitti iubet Hippocrates, etiam si nulla plenitudinis nota adsit, ut capite tertio libri primi fuscè diximus. Et de viribus valentibus nulla est dubitatio, quin pleniorē sanguinis detractionem, etiam ad animi usq; deliquiū, facile ferant. At in languidis, & planè imbecillis, nulla prorsus confert. In paulò valentioribus, non nisi parvum sanguinis auferri debet: idq; per interualla, ne forte resolutis spiritibus omnino deficiant. Aetas senilis decrepita, imbecillima, arida, exanguis, venæ sectionem non sustinet. Senilis altera validior, eam penitus non respuit. Nā Galenus post septuagesimum annum venā secat, si multi sanguinis, & robustus ager fuerit, & morbus idem requirat. Verū a-
tates non annorum numero, sed corporis habitu circumscribit. Pueri viribus quidē abundant: at corpus obtinent calidum & humidum, molle, tenellum, sponte sua resolubile, ac assidue fluens: ut vehementiore vacuatione non egeat. Habent enim ex ipsis unde naturaliter vacuentur, quò mi-

De cur.
rat. per
san.
miss.

170 A. FERR. METH. MED.
nūs vacuantis præsidij egeant. Quapropter
Galenus pueris ante quartumdecimum æ-
tatis annum venam secare prohibet. Nam
licet præsentes vires habeant, verendum ta-
men ne deiracto humore tenella atati fa-
miliari, detractisq; simul qui cum eo ferun-
tur spiritibus, omnino deficiant, aut tabe-
scat. At si affectus magnitudo quidem ad-
sit, sed sine idonea atate, & sine virium ro-
bore, quid ages? Quantum satis visum fue-
rit à principio detrahes, quod deerit, itera-
tione supplebis: aut si neq; id vires ferant,
has primū restitues. Quod si opportunè,
aut commode fieri non poscit, à vacuatione
huiuscmodi penitus abstinebis. Considera-
bis etiam ceteras indicationes, quæ in pro-
posito scopo coindicare dicuntur. Nam mor-
bi causa sanguis existens, audacter mitten-
dum eum indicat: veluti in omnibus par-
tium inflammationibus. Idem ostendit ple-
thoricum corporis temperamentum, aut
alioqui sanguine redundans: nimirum ut
vniuersa humorum multitudo ab vniuer-
so corpore equaliter vacuetur, & sanguis
exuperans minuatur. Aer ambiens tempe-
ratus, vernum anni tempus, & regio mode-
rata?

rata: consuetudo minuendi sanguinis: natu-
ra facilè ferens hanc vacuationem: vir hæ-
morrhoidibus affuetus, modo harum sup-
pressione deterior redditus, aut mulier cui
suppressa sint menstrua: vita munus otio-
sum, quietumq;: hæc omnia vena sectionem
adhiberi postulant. Quin & breuis acu-
tusq; morbus, in quo tardare malū, statim
ab initio eam requirit. Quòd si incremente,
aut proximo iam consistentiæ morbo, pri-
mùm vocatus fueris, nec ab initio vena se-
cta fuerit, hanc secare ne verearisi die quar-
to, aut quinto, aut sexto, aut septimo, & 9. meth.
deinceps, si morbus id postulet, & vires, &
etas patientur. Non tamen in summo vigo-
re, qui crism iàm exceperit. Hanc enim vel
innovatione, vel irritatione, vel alio quo-
uis modo interturbare prohibuit Hippo-
crates. Neq; verò in morborum intermit-
tentium accessionibus id tentādum: sed ex-
pectanda dies vel hora quietis: vel saltem
longè antequām inuadat accessio, sanguis
emittetur. Nam finita accessione, importu-
nius educitur! Quotidiana autem naturæ
functiones, matutinis horis, quibus alimen-
tum descenderit, & per uniuersum corpus
distributum

172 A. FERR. METH. MED.
distributum fuerit sublatis simul quæ inde
resultarint excrementis, ad sanguinis mis-
sionem nos inuitat. Urgente autem morbo
præcipiti, ac maximè acuto, quacunq; hora
diei, etiam per noctem, venam secare expe-
dit. At si morbus dederit inducias, propi-
tios etiam astrorum radios admittes. Con-
trà, si celestia aduersentur corpora: si ho-
ra sit meridiana, aut alia nō longè à cibo: si
dies, aut hora accessionis: si longus morbus,
cruda, tenaciq; cōstīta materia: si morbi sum-
mus vigor, in quo neq; aliquid mouere, ne-
que irritare permittitur: si viua actio labo-
riosa, qua excrementa in corpore cōgrega-
ri non sinat: si mollis, & delicata mulier mē-
struis perpurgata, aut vir hæmorrhoidibus
inanitus: si naturæ quædam proprietas que
ad sanguinis missionem expauescat, & cō-
festim exoluatur: Si consuetudo repugnet:
si puerilis sit ætus, aut decrepita senectus: si
præsens aëris status austrinus, corpora dis-
soluens, & fluans, aut summè frigens: si ætas
media, aut bruma: si regio summè calida,
aut summè frigida: si vires aut laboribus,
aut inedia, aut alii fluore, aut sudore im-
modico, copiosis ve alijs vacuationibus, aut
maligna

maligna alteraiione resolvantur: si cruda
in corpore per gulositatem, & intemperan-
tiam congesta maneant: si gracilis admodum
sit natura: si frigida, angustarum venarum,
exanguis: si corporis habitus mollis, tener,
rarus, prompte diffluens, facile resolubilis,
imbecillus: In his sane omnibus sanguinis
missione abstinebimus. Quod si extrema
non tenuerint, sed tamē à mediocritate re-
cesserint, aliquantum sanguinis auferre li-
cet, modo morbi aut natura, aut magni-
tudo id faciendum suadeant, & atas non
prohibeat. Præpinguis, atq; obesis, quia
minimum discutiuntur, vacuatio hac con-
uenire videtur. Quia tamen angustis sunt
venis, parumq; habet sanguinis, difficilius
eam sustinet. Mediocriter graciles, propter
venarum laxitatem eam & facilius, & co-
piosius ferunt. Gracile, minus. Admodum
graciles, nullam tolerant. Quantum autem A ph. 23.
sanguinis educendum sit, ex tolerandi fa- lib. I. &
cilitate iudicat Hippocrates, cum eo quod Gal. in
talis qualis oportet effluat. Atq; ubi usq; com.
ad animi defectionem expedit trahere, fa-
cere consulit, si ager possit tolerare. Sed eos
animi defectus non dicit, qui aliquando
egris

egris venæ sectionem, vel tale auxiliū aliquod expauecentibus, solent accidere. Neque quin in ore ventriculi humores mordaces aliquando fuerint, vel prius in ipso coaceruati, vel qui in ipso remedij vsu ad ipsum defluxerint, qui causam dederint animi defectionis. Solent enim & hoc tempore pati animi defectionem. Non tamen huiusmodi animi defectio est sufficiens mensura euacuationis, quæ nonnunquam circa necessitatem contingit. Sicuti febricitantes plerique vel inter surgendum, vel residendum animo defecerunt. Ob quam causam accumbentibus ipsis venam secare non reverur. Ea igitur quæ sit animi defectio ratione euacuationis, ab Hippocrate dicta est esse mensura euacuationis, & in maximis inflammationibus, & in adurentibus febribus, & vehementissimis doloribus. Oportet autem viribus integris, atque valentibus, tantam moliri vacuationem. Et testatur Galenus se experientia didicisse, huiuscmodi euacuationes prodesse plurimum. Nam & in ardentissimis febribus, si usque ad animi defectionem sanguis mittatur, statim totius corporis habitus refrigeratur,

tur, & febris extinguitur, & plurimis etiā aliis citatur, & sudores emanant, & quidam eorum ex his sanitati sunt restituti. Alij adiuti plurimum, vehementiam agitudinis abscederunt. In maximis vero doloribus, qui vires nondum euerterunt, nullum maius inuenit remedium, quam usque ad animi defectionem euacuare: adhibita distinctione, an mittere sanguinem, an purgare oporteat, quemadmodum in libro de venae sectione monstrauit. Non est tamen in his expectanda ex toto hypothenymia, sed iunc omnino cessandum, cum vires manifeste decident, & defectionis initium apparebit: cauentes ne ad veram syncopen agrum perducamus. Cessationis indicia declarauit Galenus libro de curādi ratione per sanguinis missionem. Vbi, inquit, incisa vena sanguis effluit, mutationi eius, & maximè quum adeat iam phlegmone, labefactaque fluxionis robori, potissimum autem pulsuum mutationi, tanquam indicio haudquaquam mendaci, animus diligenter attendēdus est: continuoq; quiescendum pulsu alterascente aut in magnitudine, aut in qualitate in sequibilitate. Nam de mutatione in obscuritate

quid

quid attinet dicere? Didicisti enim in hac qualitate certam fieri discretionem firmarum, infirmarumq; virium. Consequenter verò docet mutationem illam sanguinis ab Hippocrate in pleurite commendatā, non omni ex parte expectandam: cum aliquando priusquam sanguis mutetur, cessandum sit, vel ob vires infirmas, aut phlegmones prauitatem, à qua nihil interdūm emittitur, sed inibi fortiter impactus est sanguis. At virium infirmitatem, & robur ex pulsu dignosci asserit iterum: nec alia signata efficacia putat, quod ex pulsu minimè fallax, sed certum de hac resumatur indicium. Labascens autem fluxiōis impetus aliquid attestatur. Nam si minori impetu quam antea sanguis effluat, nec cutis incisa portiūcula, vel pinguedo, vel sanguinis crassitudo, vel aliquid simile id fecerit, vires iam defecturas præmonstratur: maximè si receter accedat pallens faciei color, & oculorū caligo, aliundè quam à metu, & imaginatione procedens. Alium quantitatis modū ex indicantium, coindicantium, & contra-indicantium numero, dignitate, ac magnitudine requires, secundum ea quæ capite ultimo.

ultimo primi libri docuimus. In ceteris cō-
sules Galenum, qui hanc materiam vberri-
mē tractauit in libro de curandi ratione
per sanguinis missio nem.

DE BLANDA PURGATIONE,
quam minorantem appellant.

CAP. IIII.

II meib.

ET si per venæ sectionem minor redda-
tur materia:quò leuata quæ corpus
nostrum regit natura,exonerataq; eo
quo velut sarcina premitur,facilius quod
reliquū est,vincat:quia tamen adhuc ma-
net humor qui morbum facit,huius quoq;
medelam paratam habere nos decet Nam
sapè utraq; vacuatio requiritur, & quæ
per venæ sectionem, & quæ per medicamē-
tum efficitur. Sapè una ex his satisfacit,nec
odius est altera. Atque ubi utraq; accersi-
tur,medicamentum purgans venæ sectioni
postponi debet:nisi ventriculus peculiari,
& non ex venis contracto vitio,prauitate
humorum laboret. Quo casu medicamenta
venæ sectioni preferenda sunt,ne videlicet
venæ sanguine exhaustæ,violosos succos ex
illis attrahant. Cumq; alius nihil reddit,

N G

& clysteres, balanosque recusat ager, cogimur aliquando ordinem inuertere, & tum alii excrementis, tum blanda humorum purgationi uno eodemque remedio, hoc est medicamento, prouidere. In ceteris sanguinis missio preponi semper debet. Quod optimis rationibus demonstrauit Hippocrates lib. q. victus acutorum: & Galenus in commentario. Idem commentario primo in librum sextum epidemion, aperte decernit venae sectionem, quam purgationem prius esse moliendam, ubi virunq; desideratur auxilium. Quod etiam libro quarto sanitatis tuenda indicauit. Et author libri de reni affectuum agnitione & remedio Galeno ascripti, facti huius rationem assignat, his verbis. Quum sanguinis missione corpus primò vacuatum est, medicamentum purgans postea exhibitum, venas, & arterias, cauasque corporis regiones inuenit minimè oppletas. Quo fit ut absque ullo impedimento in totum corpus & dimanet, & succos attrahat. Facillima quoque fit eorumdem per vasorum latitudinem, seu spatiia, & fusionem, & tenuitatem, succorum evacuatio. At si rasa repleta sint, & purgatorium pri-

mo

mō dederis medicamentum, nō poterit propter plenitudinē in corpus deferri: sed substat, & aut nihil efficit: aut id quod efficit, male efficit. Concludit his argumentis, potius venam ante purgationem incidendā, quam purgandum ante venā sectionem. Quod planè medicorum nostrorum consuetudini resistit, qui indiscreta ratione purgationem venā sectioni præmittunt. Sed aiunt de forti, & eradicatiua purgatione illa dici, non de minoratiua. Quod tamen aliter se habere declarant assignatae rationes. Nam si validum ac forte medicamentū cum vasa repleta fuerint, non potest ob plenitudinem per corpus deferri: multò minus minoratiuum, quod nec tenue, nec efficax, sed tardum, ac imbecillū est, & in leni corpore diu substat. Itaque aut nihil efficiet, aut quod efficiet, male efficiet. Iubent etiā

4. viii.
acut.

Hippocrates & Galenus in tumoribus praeter naturam, atque omnibus morborū collectionibus, ubi inquam vitiosi aliqui humores in partem aliquam confluunt, atque in ea aceruantur, ubi firmati sunt, necurgent, aut transfluunt, interdicendam purgationem priusquam sanguis missatur: ve-

N ij rentes

rentes ne per eam collectus, hæres ve in parte humor intempestiuè educatur, priùs quā venis, è quibus emanarit, prospiciatur. Nā si è venis non emanarit, sed peculiari ventriculi, aut primaryum venarum vitio collētus fuerit, præmittendam minorationem iam sapè diximus. Si verò ex venis penioribus exudarit, his priùs idoneam curationem adhibebimus. Nam generale medicina præceptum est, medelam priùs adhibendam particulae succos ministranti, deinde particulae recipienti. Ut dolorem capitis ex corrupta in ventriculo materia ortum curare volens, ventriculo primum prospiciet, deinde etiam capiti prouidebit. Atque hoc est quo d' vulgo dicunt, membrum mandas primò recipiens secundò curari debere. Cōstat autem è venis in ventriculum aquæ, ut in alias partes, excerni succorum in eis cōtentorum poriūculas. Quas cùm hæserint, si medicamento licet blando purgare coneris, præpostè ages: eo quod parti succos ministranii primo non adhibes remedium. Verendum enim ne purgatione infirmetur rursus debiles illæ particulae, quæ venarum excrementa suscepérint: vnde ad suscipiendum

dum nonum effluxum paratiōres reddantur: idq; decēriūs per minoratiua, quām per alia, quōd humores moueant, magis quām purgant. Moti autē humores ad partes iam fluxionibus tentatas facilius conflūt. Itaque vacuanda primū per vena sectionem horum copia, auferendaq; materia quae ad effluxum parata erat. Deinde, quod reliquum est, partim in venis, partim extra venas purgante medicamento opportūnè eductetur. Quem ordinem in ceteris vacuatiōnibus seruare solemus, vniuersales semper particularibus præmittentes. At sanguinis missione nulla magis vniuersalis est vacuatio: per quam non vnu, sed plures qui vna cum sanguine feruntur, humores extra trahuntur. Purgatio vnum, aut alterū humorē medicamento familiarem respsicit: quae si sit minoratiua, è vicinis tantum per quas fertur, partibus humorē eliciens, magis particularis euadit. Ex his manifestè apparet, pertinaciter errare eos qui minutiōibus istis medicamentis sanguinis missione viam se parare putant. Quod indē profetum est, quōd nescierunt discernere succos à venis penitioribus emanantes, ab humorē.

N iij bus

bus qui peculiari ac proprio ventriculi aut
 primarum venarum viuio in his colligun-
 tur. Sed redeūtes ad scopum, meminerimus
 Apb. 29 lib. 2. & eius quod ab Hippocrate dictum est, cùm
 Gal. in eōm. morbi acuti incohant, si quid mouendum
 videtur moue: cùm vero consistunt, ac ri-
 gent, melius est quietem habere. Motionis
 autem huius prima censetur vena sectio:
 altera purgatio. Quarum nullam oportet
 morbo iam consistente adhibere: ne coctio-
 nes qua tunc maximè fiunt, disturbentur.
 Sed ut ha citius eueniant; melius est circa
 principia vacuare, quò minorem iam factā
 materiam facilius possit natura concoque-
 re. Inde minorantis purgationis tractum
 est nomen. Cùm vero in principijs acutorū
 (neque enim in longis citra præparationē
 conuenit: nisi foris sponte fiuens humor ad
 id nos inuitet) requiratur, atque ars ipsa
 doceat ab imbecillioribus incipere: merito
 blanda medicamenta ad hoc opus selecta
 sunt, videlicet cassia nigra, manna, serū la-
 etis, succus rosarum, succus violarum, suc-
 cus lupuli, myrobalani, tamarindi, polypo-
 dium, epithymum, xhababarum, aloë: atq;
 ex compositis, diaprunum simplex, catholi-
 cum

cum electarium, & triphera persica, syrups rosatus solutius sine scammonio, syrupus è fumaria cōpositus, syrupus ex epi-thymo, syrupus è cichorio cum rhabarbaro cōpositus, quiq; huiuscemodi in varijs regionibus variè componi, ac afferuari solent. His nonnunquam valeniorū portiūcula addūtur, ut prop̄tiūs, & efficaciūs humores attrahant, & idoneam purgationē præsent. Morbus autem si calidissimus extiterit, frigidiora ad hoc opus eligenda indicabit, velui cassiam, succum rosarū, aut violarum recentem, aut syrupos horum infusione paratos. In ceteris mitiore calore præditis, calidorum quoq; medicamentorū portionem admiscere licebit. Et si pars affecta longinqua est, eorum quæ & celerius, & vehementius agunt aliquid inseremus. Vires, quæ per initia (in quibus hæc adhiberi diximus) valentes esse solent, hoc purgationis genere non laeduntur. Nec feruentissimus aëris status hanc prohibere potest, cum materiam non paucam habeat illi contrariam, frigidam inquit, atque humidam. Nec etas vel puerilis, vel decrepita: cùm vires aut nihil, aut minimum

N. iiiij. offens.

offendat. Nec obstat consuetudo aliena à vacuationibus: cùm huius materia familiarissima sit, ut pote quæ ad alimentorum naturam accedat, præsertim cassia, & manna. Nec sextus repugnat: nam grauidis etiam mulieribus primis, medijs, & vltimis mensibus tuto adhiberi potest, nullo abortus periculo. Nec vita actio hanc respuit, siue calida, siue frigida, siue laboriosa, sedentaria, aut otiosa sit eacum medicamentis ad temperiem accendentibus utamur. Naturarum tamen inspicienda sunt proprietates. Nam sunt quibus terminosa & nauseabunda sit cassia: sunt quibus nihil agat, sed promptè in alimento conuertatur: sunt quibus distensiones, flatus, & dolores pariat. Alijs manna in bilem vertitur: alijs alimento est. Alios iuuat rhababarum, quos cetera mitiora offendent. Acutis morbis destinatum est id remedij genus. Nam in longis tenaci, crasse, crudaque materia præditis, statim adhiberi non debet: ne per initia vacuando tenuiorem materiam, reliquam duriorem ac compactiorem efficias, medicamentis postea & concoctioni rebellem.

Expe

Expectanda ergo in his concoctio, antequā
purgationem aggrediaris. Tūm verò ab im-
becillioribus auspicandum erit. At citra al-
liam, quām quæ rictu fit, præparationem,
in acutorum principys blanda purgatio lo-
cū habet, & magis si materia turgeat. Sed
cauendum, quantum fieri poterit, ab horis
& diebus accessionis. Et si forte contigerit,
& grum motione illa egentem, per initia pur-
gatum non fuisse, consequenter purgare ne-
verearis. Nam Galenus ait se medicamenta cōm. in
purgantia dedisse in pleuritiide non solum 4. vīt.
primo, & secundo, verūm etiam quarto, & acut.
quinto die. Hippocrates etiam purgat die
quarto in morbis acutis. Et rationabile est
idem de purgatione, quod & de rena se- 9 meth.
tione statuere, quam Galenus in continen- & lib.
tibus & continuis febribus admitiit, non de cur.
considerato dierum numero: sed si vires to- rat. per
lerent, sexto, & septimo, & sequentibus, at- ven.
que etiā vigesimo, si res ferat. Nec est quod seūt.
dies natura sua decretorios sed qui in pro-
posito affectu indicatiū tātum sint, non e-
tiām critici, excipias: siquidem veteres sine
discrimine paribus & imparibus (modo
accessiones non prohiberent) decretorijs &

N V non

non decretorys, purgationes suas adhibuerunt ante iudicationem. Qua pendente, quietem imperauit Hippocrates. Et quamvis imminentem etiam vel innouatione, vel quavis irritatione impedire prohibitum sit: tamen si erroris vel a medico, vel ab agrotante, vel aliter commissus sit, ut necessaria vacuatio per initia opportunitate facta non esset, errori subuenientes, quovis tempore (præterquam summo vigore crismi am elaborante) vacuationem molieruntur. Præceptum Hippocratis non transgredientes, sed rectè intelligentes: quod iam superposuerat, omnia ab initio usque ad eum diem rectè, it que opportunè facta, non solù a medico, sed & ab agrotante, & ab assistentibus, & exterioribus. Que si per initia consequenterie minus rectè, atque opportunè facta sint: intercepto ac interrupto naturæ, & artis ordine, alium cursum nos tenere docet, quo erroribus subuenientes, curationem ad rectam methodum reducamus, naturamq; reuocemus ad ordinatos suos motus, per quos & morbos concoquere, & superare solet. Dabuntur autem huiusmodi minoratiua, horis benè matutinis, qui-

bus

bus alimentum tum coctum, tum distributum
fuerit: nec prandij horam accelerabimus.
Sed tum cibum offeremus, cum vel satis &
ger purgatus fuerit, vel cibo satis abstinuisse
videbitur, etiam si nihil deiecerit. Nam
ut blandè agunt, sic tardius excretionem
promouent id genus medicamenta. Quo fit,
ut neque tartandum sit prandium, licet ni-
bil adhuc egerint: sed expectanda tardius
purgatio, per id quod blandius, & citra mo-
lestiam operatur. Superuaea autem est in-
dustria, lauatorio (ita enim vocant) paulò
ante prandium, vitiosos succos, & medica-
mentum congregare. De cassia vero & mā-
na respondendum medicis non nisi paulò
ante prandium ea exhibentibus. Credunt
enim, hæc si paulò ante cibum sumantur,
vix purgatoriam promptius exercere: si
longè ante prandium deuorentur, nihil age-
re: quod suavitate sua naturæ sint tam fa-
miliaria, ut in alimentum vertantur, nisi
quid aliud nature adhuc magis familiare
(vi cibus & potus) statim obijciatur. Mo-
nemur tamen hic, verendum ne qui medi-
camento colligitur vitiosus humor alimen-
to permisceatur, permixtusq; venas vitioso
succo

succo replete. Idcirco excogitauit ego modū
quo tutō admitterentur, ut nihil hac parte
offenderent: deprehendiq; assumptis illis sa-
tis mane, ac superepotō iure pulli leuiter co-
ēto, vitrumq; recte procedere: & ut vires
suas promptius exerant, & nec alimēto vi-
tiosos succos, quod curandū sit, permiscat.
Aliqua enim parte ius illud alimentū est,
naturae magis quam cassia, aut manna fa-
miliare. Reliqua substantia veluti vehicu-
lum est, quo medicamentum dissoluatur in
ventriculo, ut citius de potentia reducatur
in actum. Sic ergo castigindus medicorum
error, paulò ante prandium, aut cēnam
cassiam & mannam semper exhibentium,
& collectos medicamentis vitiosos succos
cum alimento confundentium. Longè enim
ante cibum, modo quo dixi, mane dari de-
bent. Consequenter verò non autem, ut fie-
ri solet per unam aut alterā ab assumptio-
ne horam ius illud præbendum, aliudq; pa-
ri conditione conueniens. Quale quod ex
cochleis, aut ciceribus arietinis venit in v-
sum Quorum loco mulsam, & hydrosac-
charum usurpare licebit. Superest, ut de his
qua à medicamentorum facultatibus indi-
cantur,

cantur, nonnihil dicamus. *Cassia*, cum humida & lubrica sit, flatibusq; tumescat, de se indicat quibus corporibus & morbis adhiberi debeat. Nam fluente alio non conuenit: neq; doloribus qui à flatibus procedunt. *Manna*, temperaturis dulcia in bilem conuertenib; non prodest. *Succus rosarū* recens moliter evanescat, afferuatus potius adstringit. In *violis* etiam *ris* purgatoria celeriter evanescit. Serum lactis in dolore capitis, & maxima putredine suspectū est, ob lactis substantiam à sero non omnino secretam. Lac autem capiti, & putredini non conuenire demonstratum est. *Epilbymum*, calidis & siccis naturis aduersum fiticulum est. *Polypodium* statulentum, & nau seabundum. *Tamarindi*, frigidum ventriculumладunt. *Myrobalani*, adstrictoria vi obstruktionibus noxam inferunt, nec alios adstrictas iuuāt. *Rhababarum*, adstrictio nem habet vi purgatrici coniunctam, quæ interdum requiriuntur: interdum inutilis, aut nocua existimat. His perpensis, selectoq; utili ac maximè conueniente medicamento, eodemque si res poscit, castigato accorredo, purgationem hanc clementē molierunt:

ac

ac ab assumpto medicamento somnum, si & ger velit, concedemus. Vigilias etiam, si has malit, & corporis motum temperatorem permittemus. Ut enim blāda ac familiaris, sic libertate plena est hrc vacuatio.

DE CORPORIS PURGANDI,
& humorum vacuandorum prepara-
tione, ac concoctione. C A P. V.

Aph. 9.
lib. 2. &
Gal. in
cōm.

CORPORA quūm quispiam pur-
gare voluerit, oportet fluida facere,
inquit Hippocrates. Quod sit ex-
nuatis, incisis, abstersisq; humoribus cras-
sis, tenacibus, & lentis : & meatibus aper-
tis, per quos isti transmittuntur, atq; trahuntur
a medicamentis purgantibus. Tunc e-
nim purgatio in omnibus rectè procedit,
dum neque in attrahendo medicamentum
vim facit, neq; in expellendo natura labo-
rat. Si verò his neglectis continuò ad medi-
camentum accesseris, difficiles venient pur-
gationes, non sine tormentibus, & quadam
vertigine, fastidioq; multo, & malo pulsū,
& dissolutione ac difficultate. Ut nibil ho-
rum contingeret præparationem illam ren-
tabat Galenus attenuante victu: sic eorum
qua-

que prater naturam in corpore continetur, sine ulla molestia, ac celerrimè vacuationes faciens tam per vomitum, quam per aluum. Quod non solum in longis & frigidis affectibus, verum etiam in acutis qui ad plures dies extenduntur (nam in acutioribus occasio præceps non patitur moram) se perefaciendum est. Licet enim hi biliosa consistent materia, cum tamen obstructiones aliundē contractas habeant, vel curis densitatem præseferant, aperiente illa præparatione, ac fluxibilitate omnino egent, ut medicamentum bilem facilius attrahat, & natura minori molestia eandem cum medicamento exigat. Et si bilis aliorum humorū mixtione crassescat, attenuatione manifestè indigebit. Si nihil horum adsit, bilis suapie natura tenuis præparatione non eget: sed sponie penetrans, & fluens, medicamento attrahenti, & natura expellenti cedit facile. Nisi fortasse adeò tenuis ac mobilis evaserit, ut discurrendo, & per corpus vagando medicamenti attractionem effugiat. Neque enim paleam vento agitatam attrahit succinum: ne ferrum motum magnes, sed quietum, obediens, & tranquillum. Par modo,

modo, nec bilem mobilem furentemque attrahit medicamentum. Quapropter non flexibilitate, sed incrassante preparatione tunc eget, per quam retineatur, & furere destinat. Sic enim tranquilla, ac quieta medicamento cædet, & obediet. Has preparations hodie pariim vietu, partim medicamentis incrassantibus, aperientibus, incidentibus, abstergentibus, lenientibus, pro indicationum varietate, efficimus. Atq; in vietu incrassant frigida omnia, ut lactuca, malua, portulaca, acetosa, cucurbita, cucumeres, pepones, posca, omphacium, aqua frigida, pruna acetosa, cerasia acida, mala punica, cotonea, pyra, poma, polenta ex hordeo viridi, pisces molles & humidi, alica cum aceto & mali punici granis. Eadem etiam leniunt: exceptis alica, punicis, cotoneis, & pyris, quæ ad strictionem habent. Attenuant, aperiunt, & tergent citra caliditatis noxam, ptisana hordei, omnino refrigerans: mulsa, in calidis morbis suspecta, nisi aceto conditatur: Cichorium, endiuia, Scariola, Asperagi, gingidium, iuraq; omnia his parata. Quibus in biliosis, & calidis affectibus vniuntur. Nam in frigidis, crassa, tenaciq; materia

teria præditis, adhibentur hyssopū, apium,
 petroselinum, pulegium, thymbra, serpillū,
 origanum, thymus, anethum, balsamica,
 menta, melissa, fæniculum, nasturtium hor-
 tensē, & aquaticum, pastinaca, careum, ra-
 pbanus, porrum, cepa, eruca, synapi: cappa-
 res, amigdalæ præsertim amara, vvae passæ,
 carycæ: ptisana cum melle, pulegio, hyssopo,
 origano: Alica, cum mulsa, origano, anetho,
 porro, hyssopo: Lac amygdalinum, cū mul-
 sa, hyssopo, & similibus: ius limacum, &
 cothlearum, & cicerum arietinorum, cum
 oleo sale, aceto, hyssopo, menta, petroselino,
 & lauri folijs: Ius album Galeni, ex ane-
 tho sale, oleo, & porri exiguo in aquam
 coniectis. Atque hæc quidem ad vietum fa-
 ciunt. In medicamentis vero simplicium, &
 compositorum qua singulis humoribus de-
 stinata sunt, habenda est ratio. Nam que-
 dam ad bilem flauam tum tenuem, tū cras-
 siorem faciunt: quadam ad pituitam: que-
 dam etiam ad succum atrum & melanco-
 licum. Quæ bilem tenuiorem præparat sim Ad bilē
 placia, ad apozemata, syrups, xulapia, ido- tenuem.
 nea, hæc sunt. Tergentia quidem, & obstrua Simpli-
 cia aperientia, Radices, turiones, folia, gra-

O minis,

194 A. FERR. METH. MED.
minis, ruscii, asparagi, filicis, cichorij, endiu-
ria, scariola, rostri porcini. Herba, parietaria,
hepatica, lupulus, Adiantum, ceterach
scolopendrium, capillus veneris, polytri-
chum, Callitrichum. Semina scariola, endiu-
ria, cichorij, asparagi, hordeum, quaq; se-
mina frigida maiora dicuntur non mun-
data, cucumeris, melonum, cucurbitæ, citru-
li: flores cichorij, lupuli, asparagi. Hume-
stantia verò, & cum refrigeratione lenien-
tia, & humoris acrimoniam obtundentia:
Radices & folia spinacia, bliti, peponū,
cucumeris satiui. Herba, tussilago virens,
nam sicca modicam habet acrimoniam: albu-
ne seu Auricula muris, malua, lactuca, ace-
tosa, portulaca, folia cucurbitæ. Quibus fu-
rente materia, adduntur lactuca agrestis,
solanum semperuum, hyoscyamus, & pa-
paner. Fructus verò huius intentionis sunt,
poma dulcia, pruna, myxa, zizipha, cer-
isia, mora, cucurbita, pepones, cucumeres, ci-
truli. Et semina melonum, cucumeris, cucur-
bitæ, citruli mundata: hordeum mundatum
elixum, semina psylly, lactuca, papaveris, ci-
truta, hyoscyami. Flores etiam maluarum,
violarum, rosarum recentium, hyoscyami,
papaveris.

papaveris. Adstringentia vero radices & folia tormentilla, capsibarati, bistortæ, trifoli acerossi, plantaginis utriusque, virge pastoris, bursæ pastoriae, polygoni, cydonia, lentisci myrti. Pyra acerba & austera, punica, cydonia, mespila, sorba, ribes, berberis, Rubus seu sumach, fructus tamaricis. Et semina citri, polygoni, portulace, plataninæ, acerosæ cydoniorum, myrti, coriædri, nenufaris, papaveris, cicutæ hyoscyami que tria ultima non tam siccitate, quam intensa frigiditate condensant, retinēt, & adstringunt. Ad hunc scopum faciunt rosa siccæ, balassia, flores cydoniorum, tamaricis, myrti, nymphæ, hyoscyami, papaveris. Composita quæ in biliosa materia, & calido affectu sita, aperiunt, attenuant, & abstergent, hæc potissimum sunt in usu: HydroSacchar, Mulsatilutissima, ex aqua endiuia, cichorij, scaevola, acero condita: Syrupus acerosus simplex. Oxymerli simplex, oxySaccharum simplex. Syrupus endiuæ simplex, syrupus de cichorio simplex, syrupus defumaria simplex. Ad quos accedunt syrupi de limonibus, & de acerositate citri. Dandi omnes cum aqua stillatis vel decoctu cichorij, gra

O y minis,

minis, asparagi, endiuia, scariolæ, adianti,
hepatica, fumaria, lupuli, & similiū. Re-
frigerant & humectant, leniunt, & feruo-
rem extingūt oxycratum modicè sacchara-
tum, syrups de pomis, syrups violatus, de
cucurbita, de succo acetosæ, de portulaca
herba, de papaveri: cum aquis stillatis vel
decoctis malua, violarum, lactuca, portula-
ca, cucumeris, cucurbita. Adstringunt, syru-
pi de rosis siccis, cydoniorum, de agresta, de
granatis acetosis, de nymphæa, de myrtor-
cum aquis rosarum, acetosæ, plantaginis,
myrti, cydoniorum, nenufaris. Crassorem
Ad bilē bilem præparant dicta iam simplicia & co-
crassam. posita, attenuandi, tergendi, aperiendi fa-
ciliā. simpli- cultate prædicta: & præter hæc, radices &
folia altheæ, verbena rectæ & supina, atri-
plicis satiæ & agrestis, oxylapathii, ver-
basculi odorati seu herbae paralysis, boragi-
nis, buglossæ, glycyrrhizæ. Herba, vrica fu-
maria, cherefolium officinarum, capillarii
herba, millefolium. Cortices radicum cap-
paris, tamaricis, mori, hedera, aceto made-
facti. Semina atriplicis, cherefolij, aspergi-
la, altheæ, fraxini, hedere, fenugreci, anethi,
vrtice: vna passæ, caryca, fructus hælicæ.
bi:

bi: flores buglossa, boraginis, chamemali, anethi. Quibus pro crassitudinis magnitudine, pleraq; ex his qua pituitam apparat, interseruntur. Composita crassiori bili destinata sunt mulsa dilutior, oxy meli compo situm. Syrupus acetosus compositus, oxy saccharum compositum. Syrupus endiuia com positus. Syrupus de scolopendria spleniticus & hepaticus. Syrupus capilli veneris. Syrupus de iuiubis pulmonicis & renalis. Syrupus de glycyrrhiza pulmonicus: cum aquis stillatis vel decoctis fumariae, lupuli, graminis, asparagi, capilli veneris, scolopendriae, cichorii, endiuiae, scariola, anethi, valentiorumq; aliorum. Pituitam crassosq; humores incident, & concoquunt, radices, & folia chelidonij maioris, oculis potissimum destinati: paonia maris, ad cerebrum, & nervosas partes: Ononis, seu remora aratri, & lily couallium ad comitiales, & calculum: Iridis, & glycyrrhiza, ad pectus, & pulmonem: buglossa, & boraginis ad cor: capparis, & tamaricis ad lienem: Rubie maioris, & lily albi ad vterum: saxifraga, satyrii, eryngii, althea, raphani, ad urinæ vias, & venerem: aristolochia longa, & rotunda,

Compo sita.

Ad pituitam.

Simplicia.

Oxy Centaurij

Centaury majoris, & minoris, personatis
seu bardanae, asari, acori, galanga mai-
oris & minoris, neutra enim est Acorum:
calami aromatici, ab acoro diversi: filipen-
dula, pimpinella, dictamni genitane, gario-
phylata, inula, asphodeli apij, petroselini,
feniculi, Linariae, peucedani, Mei, dauci,
silphy, Ari, dracontij, raleriana, bryonia,
ebuli, cyclamini, scyllae, scordotis, scordij,
genista. Herbae, maiorana, melissa, salvia,
stachys, capitales: eufrasia, ocularis: hyssopu,
brassica, prassium, scabiosa, pectorales: me-
ta, balsamita, thymbra, stomachales: eupa-
torium, agrimonie, absinthium, hepatica:
ocymum, cordiale: hymus, cassutha, spleni-
tiae: artemisia, sabina, matricaria, vieri-
na: Eruca, nasturtium aquaticum, urinales,
& venereae: Chamæpithys, hypericum, ar-
thritica: Asclepias, qua & birundinaria,
& vincetoxicum dicitur, Tanacetum, Car-
duus benedictus, angelica, aduersus pesti-
lentiam & venena: Santonicum, abrotanu,
mentastrum, nepeta, calamentum, origanu,
pulegium, serpillum, polium, nasturtium
hortense, beta, mercurialis, spicanardi &
celtica, lauendula, primula veris, ligusticu,
rosmarinus

rosmarinus, chamemelum, melilotum fænu
 gracum, anethum, anagallis, folia persica
 arboris, sambuci, vuularia quam laurum
 Alexandrinam appellant. Ex lignosa sub-
 stantia riscum quercinum ad comitiales et
 vertiginosos: lignum sandrum & guaiacū,
 ad luem venereum: Ramenta iuniperi, fra-
 xini, hederæ, ad lienosos, & aribriticos: cor-
 tices radicum capparis, camaricis, ebuli, mo-
 ri, oleæ, hederæ genista, medianiq; fraxini,
 & sambuci: Ex fructibus, vua passa, cary-
 ce, carpesia, cappares, Anacardi nimia ca-
 liditate suspecti, pistacea, pinearum nuclei,
 amigdalæ dulces & amarae. Semina pao-
 nia, peucedani, sileris, maiorana, nigella, car-
 thami, nasturti, genista, anagallidis, rapha-
 ni, pastinaca sativa, & agrestis, miliū solis,
 saxifrage, vrtice, fraxini, petroselini, apij,
 dauci, carei, fæniculi, anisi, amomi, ameos,
 cumini, viticis, absinthi, abrotoni, santoni-
 ci, ruthæ, anethi, ligustici, cassuthæ, hyperici,
 oimi, lini, fenugraci, althea, brasica, gosi-
 pi, boraginis, vincetoxicci, bacca lauri & iu-
 niperi. Flores salviae, rosmarini, stacadii,
 anethi, lily, chamomali, meliloti, genista,
 sambuci, cheyri. Cōposita: oxymeli simplex Cōposita
 o iiiij plusculo

plusculo melle & aceto pauciore constans:
 Mulse meracior. præsertim ex aquis saluia,
 rorismarini, stecados, hyssopi, melisse, cala-
 menti, paraia: oxymeli compositum, syru-
 pus acetosus compositus, & oxy saccharum
 compositum, syrups stecados, syrups ex
 glycyrrhiza, ex hyssopo, ex prassio, ex corii-
 ce citri, ex menta, ex absinthio, ex eupato-
 rio. syrups byzantinus, syrups è calamen-
 to, syrups ex artemisia, oxymeli, scylliti-
 cum, œnomeli, Mel rosatum, mel anthosatū,
 mel mercuriale, mel genistatum. Et in pul-
 monum affectibus eligmata, quæ loch vo-
 cant: ut loch sanum, loch de pino, loch de
 caulibus, loch de pulmone vulpis, loch de
 scylla. Accidit nonnunquam ut cerebrum
 vel refrigeratione, ab externa causa cōtra-
 etā, vel aliter, pituitosum crassumq; humo-
 rem colligat: reliquo corpore ita disposito,
 ut bilem potius, aut sanguinem coaceruet.
 Quo casu, vniuersali præparatione opus
 non est: sed particulari, quæ per gargaris-
 mos, apophlegmatismos, & errhina incide-
 tia & concoquentia fiat. Quorum mate-
 riam ex dictis apparantibus assumi volūt.
 Atrum humorem incident, præparant, &
 concoquunt,

concoquunt, Radices & folia buglossæ, bo-
 raginis, capparum, tamaricis, oxylapathi,
 asparagi, altheæ, sambuci, polypodij, ebuli,
 inula. Et herba, mercurialis, scabiosa, fuma-
 ria, lupulus, cateracum, scolopendrium, eu-
 patorium, agrimonie, melissa: ocytum, satu-
 reia, cassutha, thymus, anethum, chamemel-
 lum, melilotum. Cortices radicum capparū,
 tamaricis, hederae, genistæ, ebuli, medianiq;
 sambuci & fraxini. Vvae passæ, cappares,
 myxa. Semina cassuthæ, boraginis, fraxini,
 altheæ, anethi, viticis, ocyti, hederae, aspa-
 ragi. Flores buglossæ, boraginis, chamemeli,
 meliloti, anthos, lupuli, tamaricis, sambuci.
 Composita vero: syrups è buglossa, syru-
 rups è corticibus citri, syrups è pomis odo-
 ris, syrups è scolopendrio, syrups endiuia
 compositus, syrups capilli veneris, syrups
 fumariæ simplex, & compositus, syrups ex
 epythymo, syrups bizantinus, Mulse aro-
 smatis condita, oxytum aromatis conditū,
 oxytum conditum, mel buglossatum,
 mel boraginatum, mel anthosatum, mel mer-
 curiale, mel genistatum: cum aquis fillatis,
 vel decoctis fumariæ, lupuli, caterach, ca-
 pilli veneris, scolopendrij, tamaricis, buglos-
 se.

Ad me-
 lancho -
 liam.
 Simpli-
 cia.

Cōposita

O Y se.

ſe, boraginis, antbos, ocyti, meliffe, agrimonie, eupatoryj, &c. His sane iuuatur natura pituitam, & atrum humorem concoquens: & bilem flauam ad expulſionē parans, non autem verè concoquens. Nam ſicuti in ſanguificatione quod perutum eſt, bilis dicitur: quod nondum coctum, ſed ad coctionem idoneum pituita: quod tāquam fæx reſidet, melancholia: ſic in altera concoctione, ſeu maturatione, quā natura noxiorum concoctioni prouidens, ſponte moitur, & adminiculantem artē ſuſcipit, pituita, & melācholia calore coqui dicuntur: bilis autē frigidis et humidis adæquari tam tum, non etiā cōcoqui. Neq; enim calorem, ſine quo maturatione illa nō fit, feruida ipſa admittit. Hunc ſcopum indicat morbi omnes à materia profecti qui ſi calidi extinxint, refrigerantibus viendum monſtrabūt: ſi frigidi, calidis: ſi humidis, ſiccantibus: ſi ſicci, humectantibus: ſi materia crassa eſt, incidentibus: ſi glutinosa ac lenta, tergeniibus: ſi obſtruens, aperientibus. Sed tempeſtamentum corporis contrarietatis adhiben-
dæ mensuram præſcribet. Nam ſi calidus morbus erit in corpore natura calido, mi-

nus refrigerantibus viemur: si in corpore natura frigido, intensius refrigerabimus, iuxta ea quæ in secunda indicatione ix Hip pocrate & Galeno diximus. Idem in partium affectarum temperamentis obseruabimus. Caegebimus ne impensè refrigerantium, & præcipue stupefacentium adiectione vires insigniter offendamus. Ambientes rationem habebimus. Aetatem, consuetudinem, naturarum proprietates, sexum, & vita munera, pro regulis moderanda contrarietatis nobis constituemus. In morbis acutis citò ad hunc scopum træfibimus: in longis diutiis & efficacius preparacionem hanc, & concoctionē moliemur. In principijs faciliora adhibebimus: inde ad valentiora paulatim progrediemur. Longè ab accessionibus, & ante cibum, aut longè post cibum, ea propinabimus. Atque his, aut ter in die, aut quater, si res poscit, ea dabimus: pueris quidem trium, aut quatuor unciarum pondere: adultis ad quinque, & sex, & septem uncias.

DE PURGATIONE VNI
uersali. CAP. VI.

Vniver

VNIVERSALIS hæc purgatio aduersus mali causam pugnat acriter, præmissa totius corporis fluxibilitate, & humorum vacuandorum attenuatione, preparacione, & concoctione, vti diximus. Tunc enim habemus naturā evacuationi adminiculantem cum humores in fluxili corpore bene cocti, ac preparati fuerint. Preparationem autem partim viatu, partim medicamentis effici diximus. Cui succedens medicamentum purgans, citra laborem aut per vomitum, aut per aluum ma-

Pomito- teriam educet. Sed vomitum blandè mouet
ria. aqua tepida, aqua hordei, oleum commune,
aut sesaminum, aut lirinum cum penna in
guttur demissum: fucus recentes multa co-
mest&: superepotæ aqua tepida: aqua mul-
sa cum oleo, oxymeli aut simplex, aut com-
positum: syrups acerosus simplex, aut com-
positus: hydrælæum, oleum cum melle, aut
cum aceto, omnia tepida. Efficaciū agunt
radices, semina, succi, atriplicis, melonum,
cucumeris, napi, bethonica, raphani, asari,
aspbodeli, nasturti, erucæ: & mulsa, aut
mulsum, cum aceto, aut oleo. Violentius,
agaricum Alpinum, scylla, bryonia, rapha-
nus

nus agrestis, sesamoides, folia lauri, cyclamen: laureola, genista, sambuci, & ebuli
 partes ferè omnes: esula, thapsia, Ricinum,
 colocynthis, nux vomica, narcisi bulbis,
 elaterium, Aes vstum, Chrysocolla, ellebo-
 rum album, et nigrum, neutrum hodie ad-
 mittendum: oxymeli scylliticum: hierapi-
 cra, omnia tepida. Purgant per aluum bile
 flauam, rhabarbarum, & diacrydion. Rha-
 barbarum quidem pōdere drachmæ unius
 cum semisse, si trita eius substātia assuma-
 tur: aut drachmarum trium, aut quatuor,
 si infundatur, nec purgans aliud addatur.
 Hoc castigatione non eget, sed spicardii,
 schanatho, cinnamomo vigorari creditur.
 Diacrydion ignēū est, acre, erodens, & vio-
 lentum. Datur ad grana decem, aut duo de-
 cim: & mastice, rosis, cinnamomo, tragacā-
 tha, & galanga frenatur. Composita ad bi-
 lem vacuandam hæc asseruantur: electarium
 è succo rosarum, electarium è psyllo, dia-
 māna, diaprunum laxatiuum, biera picra
 Galeni, danda à drachmis quatuor ad
 quinque & sex. Item pilulae ex rhabarba-
 ro, ex eupatorio, ex biera simplici, ultra
 drachmam: & pilulae ex fumaria, Indæ, ex
 lapide

Purgan
tia per
aluum.
Bilem.

lapide armeno, ex lapide lazulo, & quinq;
generibus myrobalanorum, ad scrupulos
Pituitā. duos, aut drachmam vnam. Pituitam eli-
ciunt, agaricus, pyrethrum, hermodactylus,
succus radicis iridis, turbith, colocynthis,
elaterium. Agaricus veterum ex Agaria,
aut Ponto, medicina familia vocabatur fla-
tus discutit, & vomitum sedat Dioscoridi,
Galen, Paulo, Auicenna. Delphinatum,
& Alpinus, quo hodie officina vntur,
vomitorius est, & flatulentus, & maiorem
dosim admittit. Castigatur mastice, & Ga-
laga, aut mēca: zingibere, aut sale gemmeo
vigoratur, ut crassam pituitam attenuet, et
educat. Ridiculi sunt qui trochiscatum ite-
rum infundunt in melle rosato, vel oxyme-
lite, existimantes sic efficacius purgare, quā
si puram substantiam assumpsissent. Nam
cum in trochiscos redigeretur, maceratione
in oxymelite, vel (ut hodiē fit) in vino in-
fusionis zingiberis, de vi purgatoria non
parum amisit, quod vel sola locione omni-
bus medicamentis accidere solet. Tuius
agunt qui simplicem & purum, recēter ad-
iectis frēnātibus, infundunt: & trochiscat
substantiam propinant. Pyretrum datur

Paulo

Paulo ad obolos nouem cū aqua. Hermo-
 dactylus officinarū eādem dosim admittit,
 haud verendus, quia mihius, quā scribatur,
 vires suas exerit: gaudet mastice, galāga, &
 aromatis. Succi radicis iridis drachmę due,
 tres, quatuor, cum oxymelite, mulsa, aut vi-
 no albo, valent plurimū. Turbith drachma
 vna satis facit. Venenosum est, sicut & colo-
 cynthis, & elaterium. Castigantur b&c ma-
 stice, tragacantha, zingibere, aromatis. Sed
 elatery satis sunt grana viginti: & colo-
 cynthis semidrachma. His alia addere
 potes phlegmagoga, non adeò usitata: cor-
 uicem radicis olea, corticem radicis cucu-
 meris agrestis, Cnicum, scordium cum mel-
 le, Chamapibyn in globulis, gummi in de-
 stillationibus oculorū, squamam cypriam
 cum aequali pondere terebinthina in glo-
 bulis, terebinthinam ipsam, styracis candi-
 di drachmam vnam cum aequali pondere
 terebinthina, aristolochias omnes, cyclami-
 num, radicem bryonia, hen, sarcocollam, sa-
 gapenum, bdellium, opoponacū, ammoniacum,
 ricinum: acris omnia mastice, rosis,
 tragacantha, zingibere, salegemmo, &
 aromatis castiganda. Adhibentur praece-
b&c

208 A. FERR. METH. MED.
hęc in decoctis, asarum, lauri folia virētia,
polypodium, st̄cas, genistę flos & semen,
aliaq; huiusmodi. Composita ad pituitam
hęc asseruantur, electarium indum maius,
benedicta laxatiua, diaphenicum, dicar-
thamum, danda à drachmis quatuor ad
quinque, & sex. Præterea catapotia seu pi-
lule assaieret, alefanging, hiera simplicis ad
scrupulos quatuor, & vltra: pilulae aurea,
cochie, aggregatiue, de agarico, ad drachmā
vnam: pilule lucis maiores, fætidę maiores,
arthriticę, ex hermodactylis maiores &
minores, ex oponaco, ex sagapeno, è sar-
cocolla, ex euphorbio, que vix drachmam
admittunt, ob vehementiam. Trochisci al-
bandal, pondere duorum, trium, aut qua-
tuor granorum, plerunque adduntur ad
acuenda cetera, que non satis efficacia vi-
debantur, catapotia. Atrum humorem edu-
cunt myrobalani indi, & tamarindi in de-
coctis potissimum, sed imbecilliter: sicut &
polypodium, fumaria, lupulus, buglossum
vtrunque, origanum, pulegium, partheniu.
Sena satis valet, à drachmis duabus ad tres
in infusione: nam substantia drachma una
cum semisse, satisfacit, castigatur aniso,
daucus,

Melan-
cholia.

dauco galanga, & similibus. Epithymum efficacius est, à drachmis quatuor ad sex. Gaudet aniso, et aromatis. Nec est quod re amur lapidem armenum, aut cyaneum, pōdere scrupulorum quatuor, lotos, & aromatis frānatos. nam non loti vebementiores sunt. Helleboro hodiè vii nō audemus, sed vinum helleborite Catonis praecepto parare licet. Quo nihil utilius ad melancholicos affectus, qui vinum admittunt, exceptari potest. Composita ad hunc humorem habent officinę, Trypheram persicam ultra vinciam dandam, diasenam quæ sine helleboro est, & confectionem hamech, à drachmis quatuor ad quinque, & sex: Hierā Logady, Hierā Ruffini à drachmis tribus ad quatuor: pilulas ex fumaria, pilulas lucis maiores, & minores, pilulas è quinq; generibus myrobalanorum, pilulas Indas, lapidis lazuli, lapidis armeni, ad drachmā unam. Serosos humores, & quam vocant Serosos aquam citrinam expurgant, brasīca marina, quæ & Soldanella, trita, à drachma una ad duas: succus radicis Iridis ad drachmas duas, tres quatuor, cum oxymelite, aut mulsa, aut cum vino albo: succus ra-

P dicis

dicis bryoniae, aut cyclamini, ad drachmas
duas, aut tres : turbith, ad drachmā unam:
elaterium, mezereum, euphorbium, à granis
decē, ad quindecim, & viginti, additis ma-
stice, rosis, tragacantha, aromatis. Decoquuntur
prater baccharis, ebulus, cotex me-
dianus sambuci, scylla. His addunt qua-
cunque pituitā educunt : & ex compositis,
trochiscois albandal à granis decem ad vi-
ginti, & pilulas mezerei, & de euphorbio,
ad scrupulos duos. Esse quædam qua san-
guinem expurgent ex historijs clarū est: sed
borum cum authoribus extinta est memo-
ria. Quanquam non desunt qui porrorum
capitatorum succo id effici contendant: nec
non mercuriali, & violacandida: & sylue-
stri malua, & saluia: quod verum non est.
Veratrū, scammonium, colocynthidem, ela-
terium, id præstare sape compertum est: sed
deleteria qualitate, non facultate purgato-
ria. Horum loco substituerunt medici bene-
ficia multa, qua sanguinem mūdare, & pu-
Sanguineum mū- riorem efficere dicuntur : Radices inquam,
dantia. & folia Centaurij utriusq; polypody sam-
buci, ebuli, capparum, Iridis, cucumeris fa-
tiui, peponum, boraginis, buglossæ, oxalidis,
oxyle-

oxylapathi, hippolapathi, atriplicis, altheæ,
 & Herbas capillares vocatas, & fumariæ,
 lupulum, agrimoniam, mercurialem, scabio-
 sam, eupatorium Mesue, absinthium, pule-
 gium, origanum, betonicam, hyssopum, hype-
 ricum, chamæpithim, heliotropium, thymū,
 cassutham, epithymum, senam: ziziphæ, my-
 xa, pruna, carycas, passulas, tamarindos, my-
 robalanos omnes: semina nigelle, cassuthæ,
 cnici, vrticæ, genista: flores lupuli, buglossæ,
 boraginis, violarum, anthos, stæcadis, geni-
 stræ, mali persicæ, sambuci. Et præter hæc cas-
 siam nigram, serum lactis: atque ex compo-
 sitis electarium catholicum, tripheram per-
 sicam, hieram picram, cōfectionem hamech,
 &c. Quæ omnia per indicationes hoc modo
 ducenda. Nam morbus omnis ex materia,
 purgationem requirit. Quæ si biliosa fue-
 rit, eligendum quod bilem flauam eliciat,
 medicamentum indicabit: si pituitosa, quod
 pituitam extrahat: si melancholica, quod
 atrum humorem educat: si serosa, quod se-
 rosas superfluitates, & quam vocant aquā
 citrinam, expurget. At sanguine abundante,
 vena sectionem tentare expedit. Quæ si no
 satisfecerit, catena quoque quæ sanguinem

P y mundare.

mundare, & depurare dicuntur, adhibere
licebit. Sed in vomitionis & inferioris pur-
gationis differentia, obseruandum quod ab
Hippocrate lib. 4. Aphorismorum dictū est.

Aph. 17 si quis febrem non habens abstineat à ci-
18. et. 20 bo, & cordis morsum, seu vertiginem pati-
tur, & oris amaritudinem sentit, purgatio-
ne indigere per superiora significat. Supra
præcordia dolores, purgatione per superiora
indigere demonstrant: quicunq; verò infe-
riora molestant, per inferiora. Non febrici-
tantibus si tormina acciderint, & genuum
grauitas, & lumborum dolor, purgari infe-
riùs oportere significatur. Medicari astate

Aph. 4. superiores ventres magis, hyeme verò infe-
6. 7. 8. 9 riores. Graciles (qui magna ex parte biliosi
sunt) & facile vomentes purgare superius,
cauentes hyemem. Vomētes verò difficiliter,
& mediocriter bene carnosos, per inferio-
ra, cauentes astatem. Tabidos verò, cauentes
ad superiores purgationes. Melancholicos
pleniùs inferiores, eadem ratione convaria-

Aph. 12 apponentes. Quorum alii intestinorum le-
& Gal. uitate laborant, hyberno iēpore suprà pur-
in cōm. gari, malū: etiam si acris, vel pituitosus bu-
mor intestinis adhæserit. Sola enim euomi
natura

natura apta sunt, quæ in ventriculo continentur. Eorum vero quæ continentur in intestinis, nihil potest per vomitus euacuari. Conuenit ergo humoribus in ventriculo cōtentis, quæ per superiora fit purgatio. Et magis si biliosi illi fuerint, & tēpus astiuū. Quoniam qui hoc tempore humor superabundat flava bilis est, & omnino tota natura animalis propter ambientem caliditatem magis ad superiora mouetur. Leuissima autē bilis est, & sponte sua sursum eleuatur, ut pote tenuissima, et mobilis. Pituitam etiam è ventriculo pellit hæc vacuatio, & hyeme confert plurimum. Præterea conuenit ijs qui cibis, & potibus se nimis impleuerūt. Verum non omnes ad vomendum sunt faciles: quod in primis hic considerandum. Nam qui thoracē angustum habent, molestiam in vomendo sustinent, & sapè ruptovase in deterius collabūtur. Qui ventriculum habent imbecillum, vomitionum lancinationibus, & cōvulsionibus insigne offenduntur. Quibus caput graue est, aut dolet, infesta est hæc vacuatio: nisi forte à prauis humoribus in ventriculo contenatis, vapores suos sursum dirigentibus, pro-

P ij cedat

cedat grauitas, & dolor. Tunc enim cōfert. Surditate affectis, & caligine oculorum laborantibus, thoracis pulmonisq; vitijs, captis doloribus, & vertigini quæ à venireculo non procedit, & dentibus imbecillis, est noxia. Alioqui cōsilium dedit Hippocrates:

Aph. 21 lib. 1. Quæ ducere oportet, quò maximè natura vergit, per loca conferentia eò ducere. Et Aph. 74. lib. 7. Corpora oportet ubi quis purgare voluerit fluida facere: & si supra, sistere aluum. si verò infra humectare. Verum à cibo vomitus adhiberi debet. qua de causa veteres cibis pinguibus & humidis ventriculum præparabant. His ad vomitionum & inferiorum vacuationum differentiam ita distinctis, purgationem uniuersaliter consideremus. Diximus iam ex affectu, & humore noxio indicari medicamenti delectum, quod proprium ac sibi familiarem humorem attrahat & expurget. Sic enim omnia rectè procedent, dum talia purgabuntur qualia purgari oportet. Quapropter dixit Hippocrates. si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt: si contraria, difficulter. Et Aph. 2. lib. 4. In medicationibus talia educere è corpore qualia & spōte prodeun

Aph. 25
lib. 1. &
Aph. 3.
lib. 4-

prodeuntia, vtile:qua verò contrario modo.
prodeunt, cohibere oportet. Dixerat autem Aph. 2.
lib. 1. In perturbationibus ventris, & vomi- & Gal.
tibus sponteinis, si talia purgentur qualia in cōm.
purgari oportet, cōferre. & leuiter ferri: sin
minūs, contrā. Sic & vasorum inanitionem,
si talis fiat qualis fieri debet, conferre, & be-
nē tolerari: si minūs, cōtrā. De qualitate eo-
rum que euacuantur agens. Adhortatur
autem semper ut que recte à natura sūnt,
etiam in artis operibus medicus imitetur:
sicut & hoc loco, à sponteinis euacuationi-
bus suam exorsus orationem. In quibus si
qualia oportet purgari, purgentur (hoc est
ea que corpus infestant) confert, & leuiter
ferunt. Quod si aliorum fiat spontina eu-
cuatio, & non eorum que corpora nostra
molestant, contrarium euenit. Neque enim
confert: & grauiter ferunt agrotantes. Eo-
dem modo si medicus moliatur aliquā face
re euacuationem, eorum esto que corpora
nostra molestā: quemadmodum & in alijs
locis humorem noxiū præcipit euacuari,
neque alterum illi in euacuatione præferri.
Si igitur pituita superabundet, hanc omni-
no oportet euacuari. Flava autem bile, vel

P iiiij atra

atra infestante, abstinentia est à pituita,
et bilis infestans euacuanda. Sic et si humor
sanguineus in corpore modum excesserit,
sanguinem euacuari oportet, sicuti et serosam
eius partem, si hæc fuerit superabundans. Hu-
morem autem superabundantem, ex colore debe-
mus coniectari, nisi aliqui forte in profun-
dū recesserint. Color enim similis efflorescit
humoribus si non regurgitarint. In ijs autem
qui retrocesserunt et non sunt aqua portio-
ne per totum corpus diffusi, oportet inspicere
regionem, et anni tempus, et etatem, et
morbos in quibus conueniat, aut non conve-
niat talis, vel talis humoris facere euacua-
tionem. Habet enim unusquisque humor in
corpore superexcedens, propria indicia. Sed
gratia perfectæ cognitionis inspicere oportet
tempus anni quod præsens est, et regionem
in qua degunt agrotantes, et eorum etatem,
et speciem agritudinis. Sint enim, si ita cō-
tigerit, flavae bilis in corpore abundantis in-
dicia. Simul cum ipsis inspiciendum erit si
tempus aestuum, et si ager in etatis vigore
consistit. Eodem modo et in pituita consi-
derandum, si adsit hyems, si regio frigida, si
homo senex. Et præter hæc omnia morbi spe-
cierum

etem inspicere oportet. Veluti quod tertiana
 (si ita coniigerit) fit à flaua bile modū exce-
 denie, quartana ab atra, quotidiana à pi-
 tinata, cancer ab atra bile, erysipelas à flaua,
 atque singulæ aliæ morborū species. Si enim
 hac omnia distinxerimus, firmius atque sta-
 bilius ad noxijs humoris euacuationem per-
 ueniemus. Deiectiones autem non multitu-
 dine sunt astimanda, sed si talia vacuentur Aph. 23.
 lib. 1.
 qualia vacuari oportet, & quod ager facilè
 toleret. Atque ubi usq; ad animi deliquiū
 expedit ducere, faciendum, si ager possit to-
 lerare. Quæ autem animi deliquia intelli-
 get Hippocrates, in venæ sectione diximus.
 Quod virium nos admonet, cùm dicitur,
 quod ager possit tolerare. Nam si forè in
 vacuando dissoluitur, à vacuacione desisten-
 dum, etiam si adhuc restent superuacua.
 Quapropter rectè Hippocrates dixit vacua Aph. 3.
 tiones que ad extremum ducunt, esse pericu-
 losas, licet alioqui necessariae videantur. Et lib. 1.
 Aphor. 51. lib. 2. Plurimum atque repente
 vacuare pericolosum. Quoniam omne ni-
 mis est naturæ inimicum: sed quod paula-
 tim fit, tutum est. Qua ratione eradicatiæ
 illæ medicina, quas barbari passim incul-

cant, excluduntur. Neque enim tutum est
una vice radicitus humores extirpare. Sed
nonnihil naturae relinquendum, quod ipsa
prius per vacuationem velut pondere sub-
leuata, postmodum elaboret, & vacuet. Ita
enim natura post venæ sectionem facere so-
let, ut reliquias materia quæ una vice edu-
ci tota non debuit, per alii profluvia, per
vomitiones, & spontinos sudores emittat.
Quæ si forte nō succedat, iterata vacua-
tione quod superest tuio extirpabitur. Quod
in purgationibus curiosius obseruari debet,
cum in nostra potestate non sit purgantis
medicamenti semel exhibiti vim cohibere.
Quod si ex eradicantibus extiterit, nolen-
tibus nobis tyrannidem in corpore exerce-
bit. In omnibus itaque, virium ratio habe-
da est, ne has magna vacuatione semel vsus
exhaurias, & per syncopen agrum ad mor-
tem deducas. De qua re copiosius Capite ter-
tio diximus. Succedit aër ambiens, qui si
calidissimus extiterit, purgationē hanc fa-
cile non admittit: veluti sub Cane & ante
Canem. Exusta enim tunc natura eam que
à medicamentis efficaciter purgantibus fit,
non fert acrimoniam. Quare plures purga-
ti hoc

*Apb. 5.
lib. 4. &*

*Gal. in
com.*

si hoc tempore incident in febres: & natu-
 ra ex æstu imbecilla, magis ex purgatione
 dissoluitur. Praua etiam euadit hæc pur-
 gatio, cùm calor aëris ambientis in partem
 trahat extrinsecam, contrariam ei ad quam
 medicina dicit humores. Verèda etiam ex-
 trema frigiditas, qua humores densando,
 & meatus constipando medicamenti vim
 retardat, & sapè cohabet. Quas aëris qua-
 litates, non solum in anni tempore, verùm
 etiam in loco habitationis, & præsentí cali-
 statu, & regione contemplari oportet. Sed
 ad purgationes accommodatissimum tempus
 esse dixit Hippocrates, vernum: in quo neq;
 calor adest qui corpora dissoluat, neque fi- Aph.
47.lib.6
 gus humores condensans, neque inæquali-
 tas qua vires distrahat, & perturbet. Aetas
 puerilis validam purgationē non sustinet:
 sed benefica medicamenta ut cunq; admit-
 tit. Sicut & senectus decrepita: non autem
 valida altera, qua vena sectionem, & pur-
 gationes agregè tolerat. Minùs tamen quā
 iuuenes, & adolescentes, & alij qui inter
 pueros & senes medij sunt. In quibus effi-
 caciōr hæc purgatio, quam morbus requi-
 rat, minimè verenda: habita etiam ratione
mor-

morborum qui singulis atatibus euenire solent. De quibus in primo libro egimus. Attendenda etiam consuetudo. Neque enim qui medicamentum nunquam assumpsit, purgationem facile tolerabit: neque qui singulis annis purgari consueverit, a medicamento impunè abstinebit. Neque tutum est unam medicamenti substantiam familiarem habere. In quo peccant qui nihil prater rhabarbarum, aut cassiam sani & agrotantes assumunt. Varianda est saltem formula, ut modo in bolo, modo in potionē sumantur, seruatis etiam infusionem, & decoctionū, aliarumque preparationum differentijs. Alioqui medicamentum assuetatione aut propter familiaritatem inefficax reddetur: aut si forte transire ad aliud necesse sit, molestiam in mutatione non parvam generabit Naturarum inspicias proprietates. Sunt enim qui rhabarbari ne odorem quidem ferre queant: sunt quibus agaricū tota natura aduersum est: sunt quibus diacrydion familiare. Quibus, quod natura maximè proprium erit, propinare ne verearis, etiam si in alijs corporibus malignam qualitatem id exerceat. Sexus uterque, pleniores has

purga

purgationes admittit : sed mulieres minūs,
ut pote molliores , & delicatores. Quæ si
grauidæ fuerint , ab his omnino arcendæ
sunt saltem primis & vltimis mensibus, ne
abortus fiat, ut monuit Hippocrates, dicens:
vero gerentes sunt medicandæ , si materia
turget, quarto mense, & usque ad septimū:
sed haec minūs. Iuniora autem , & seniora
vereri oportet. Dixit autem si materia tur-
get, & cogat accelerare. Nam cùm supera-
bundantes humores mouentur , & per to-
tum corpus deferuntur, nondum in aliqua
parte firmati : tunc ad eos expellendos na-
tura incitatur , & aliquo indiget manum
porrigente , & hunc humorum motum ad
alium deducente. Eos verò qui aliqua in
parte firmati sunt humores, nō oportet mo-
uere. An verò minuentibus blandisq; me-
dicamentis, primis, medys, & vltimis men-
sibus grauidæ tutò purgari possint , capite
quarto docuimus. Vite actio inquieta , la-
boriosa, & incōstans, valentibus purgatio-
nibus subyicienda non est. Quanum enim
otioso homini excrementorum quies conce-
dit , tantum laboribus & exercitijs detra-
hiur, ut noua detractione saltem validio-

Apb. I.

lib. 1. et

29.lib. 5

re,

re, inquieti non egeat. Otiosi, ut pote excrementosi, uberioris purgandi veniunt. Morbi longi efficaciores purgationes desiderat, ut pote duriore materia, qua medicamentis non facile erat, compacti. Quapropter diutius & efficacius attenuationes, & concoctiones in eis molimur, ut superueniens medicamentum, temperatiorem, nec adeo rebellem inueniat materiam. In acutis raro,

Aph. 24.lib. i nec nisi in principijs, medicinis purgantibus utimur, & hoc cum præmeditatione facimus. Satiusq; hodiè esse ducimus blandioribus medicamentis in his vti. In vigore tamen non purgamus. Quod, qua iudicatur & iudicata sunt integrè, neq; mouere, neque nouare aliquid siue medicamentis, siue aliter irritando, sed sinere, præcipiat Hippocrates, de acuis agens. Nam in longis tenaci materia prædiuis, & vigorē pluriū dierum habentibus, purgare circa iudicationes nihil prohibet, modo ne insimum vigorem, qui crism iam elaboret, incidas. Sed si iudicatio integrè facta non sit, in declinatione ea qua relinquuntur audacter purgabis, tam in acutis, quam in diutinis, ut recidivas prohibeas. Qua enim

Aph. 25.lib. i relin

relinquuntur in morbis, nisi vacuentur, reciduas facere solent. In morborum intermittentium accessionibus medicamentum purgans non dabis: sed expectabis diem quietis. Potiones & bolos hora quarta, aut quinta, aut sexta, mane exhibebis: catapotia vero, concocta cena, circa mediam noctem, cœnando à somno postquam vacuatio fieri cœperit. Exploranda etiam medicamentorum, quæ habueris ad manum, facultates: ne terminosis, & nauseabundis agaricum officinarum propines, quem flatulentum, & vomitorium esse intellexeris. Né ve diacrydion, colocynthidem, elaterium, turbith, quæque scribus his conflata sunt: ubi venarū apertio, aut erosio agrotantem infestauerit. Ad quorum exemplum cætera quoque usurpari debent, ne cum una facultate profint, altera difficiliores noxas pariant. Seligēda itaque maximè tuta remedia, aut ea ipsa quæ noxa non carent, modis omnibus castiganda, ac frananda, ne beneficiendo etiā aquæ noceant. Aromatis autem ita castigatur, ut nulla re magis naturam aduersus medicamentum vim noxiā pugnare existimes. Adhuc in morbis qui præcipites occasiones nō habent,

224 A. FERR. METH. MED.
habent, admittendos propitos astrorum in-
fluxus: de quibus alibi diximus. Sumendum
autem purgans medicamentū calidum: non
tepidum, aut frigidum. Quòd tepida omnia
vires exoluant: frigida verò solidas partes
offendant, & medicamenti potentiam in-
āetum citò deduci prohibeant. Calida verò,
vires (quaे in calido consistunt) recreant, &
medicamenti facultatem citò de potentia in-
āetum reducunt. Nauseam parit omne ferè
medicamentū. Quod ne euomatur, saccha-
rum rosatū tabulatum, aut cydoniati bu-
cellam superingeres: nares etiam obstrues,
ne odor in altum penetret: os vino odorato
collues: aut corticē citri, aliud ve quod me-
dicamenti saporem suavitate obscuret, mā-
dendum præbebis: Panem assūm aceto mā-
ceratum naribus admovebis: calidis pannis
ventriculum fouebis. Ad quaे etiam confe-
ret os ventriculi ante medicamēti sumptio-
nem masticino, & melino roborare: præfir-
tim si ventriculus anteà vomitionibus infe-
staretur. Sunt qui somnum post sumptum
forte medicamentum concedunt: sunt qui
prohibent. Mea quidem sententia satius est
vigilare: quòd somnus, dum medicamentum in

in corpore humores mouet, & vaporibus
partes omnes implentur, non sine labore sit:
Idemq; accidere soleat quod in febrium
accessionibus. In quibus mota sponte mate-
ria vniuersum corpus, & pricipue caput
vaporibus obruit. Quibus personū mul-
tiplicatis, laboriosè, ac cū maxima pertur-
batione se obdormisse & grifatentur. Quod
& à vaporibus medicamentii actione su-
statis accidisse tibi dicent, quicunque ab
eius assumptione dormierunt. In blandis
medicamentis alia est ratio. Cū enim tar-
dius operentur, tardius etiam vapores illos
mouent: ut interim dum nihil agunt, som-
no locus sit, qui ad fouendum, quod calore
natiuo disponatur medicamentum, pluri-
mū conferat. Ab epoto medicamento va-
lido, nihil dabitis: nisi os ventriculi sensile,
ac imbecillum sit, & simul medicamentum
acre, & rebemens. Ad contemperandam
enim acrimoniam, & tergendas medica-
menti portiunculas qua gula & stomacho
adhesisseni ptisana cremorem superingere-
bat Hippocrates. A calore, & frigore, &
vento cauendum. Absoluta vero purga-
tione, non copioso, sed mediocri, & boni

L succē

succi alimento, humido potius quam sicco, corpus reficiendum. At si tardius quam expectaretur, purgatio succedat, tunc motione & in ambulatione medicamentii vis accelerabitur, modo ea sit morbi natura, qua sine virium offensa illud patiatur. Quod in hellebore, vehementissimo remedio, facere consuluit Hippocrates Aph. 14. & 15. lib. 4. Si nihil omnino educatur, & medicamentum actione sua frustrari videatur, glandem suppones, vel clysterem mollientem iniicies. Sin contraria accidat, ut immodi-
ca purgatione vexetur ager, somnū, quie-

Aph. temq; adhibebis: vel cibum solidiorem in-
14. et 15. geres: cydoniatum, aliaq; adstringentia da-
lib. 4. bis: cateteraq; que ad alui profluvia desti-
nata sunt, in mediū adduces. Alioqui de-

Aph. 23. iectiones nō multitudine estimanda sunt,
lib. 1. sed si talia dejiciantur qualia conueniunt, & agri facile tolerant. Quod accidit, rbi
vixiosi, & qui corpus infestant, humores evacuantur, utiles autem in corpore reti-
nentur. Cuius rei signum est, quod agri fa-
cile tolerant. Nam si utilia educuntur, &
retinentur noxia, difficulter ferunt. Quo-
modo autem laudabilia excremēta digno-
sceremus,

sceremus, docuit Hippocrates in prædictiō-
nibus: compendiosius vero lib. 2. Aphoris-
morum dicens: in profluuiis alui, mutationes
excrementorū iuuāt, nisi ad mala mu-
tatio fiat. Nam mutationes illæ quæ muliis
formis variantur, exquisitiū corpus ex-
purgant, nisi adsint signa colliquationis,
aut putredinis: de quibus dixit in prædi-
ctionibus, ubi & pinguium, & fætidorum,
& male olentium meminit excrementorū.
Sed vacuationū quæ sponte naturæ fiunt,
& quæ medicamento ientantur, discrimen
aliud assignat libro 4. Deiectiones nigrae,
qualis est sanguis niger, sponte venientes, & Gal.
& cum febre, & sine febre, pessimæ: &
quanto colores magis praui fuerint plures,
peius. Cum medicamento vero, melius: &
quò plures colores fuerint, minus praui. Sic
quidem multi deiectionum colores sponte
evacuati, multarum atq; malarum disposi-
tionum sunt signa. A medicamento autem
ducti vim habente plures humorū species
evacuare, nihil absurdum significant. Ergo
cum ea que purgari oportebat, talia ac-
tanta, qualia ac quanta conueniebat, pur-
gata fuerint: lotorium, quod & medica-

Aph. 14
& Gal.
in cōm.

L y menti,

menti, & humorum reliquias abluit, &
abstergat, ante alium cibum exhibent no-
stri ieporis medici. Quod vel ex tenui iure
pulli saccharato, vel cicerum arietinorum
decocto parare solent. Nec desunt qui dy-
sterem abstensorium ex decocto bordei, &
melle rosato, vel saccharo sordido, injiciunt:
ut intestina à medicamentis, & noxijs hu-
moris reliquijs vindicent. Quod in acri-
bus, & erodentibus medicamentis lauda-
mus. Sic enim stomachi vellicationes, &
intestinorum ulcerationes per lotorium, &
clysterem prohibemus. Sed ne Galenus scri-
pulum moueat, qui toiles in inflammatio-
nibus, & omnibus morborum collectioni-
bus purgationes interdixit, & tamen ipse
in pleuritiide purgauit primo, & secundo,
& tertio, & quarto die: notandum firma-
tis in parte aliqua humoribus purgatio-
nem non deberi. Sed si partim firmati sint,
partim etiam adhuc aliunde ad partem
fluant (quod per initia in pleuritiide, &
omni inflammatione accidit) fluentibus ad-
huc humoribus purgationem viiliter ad-
hibemus: que firmatis, & in parte colle-
ctis inutilis dici potest. Neque ergo firma-
torum

torum, & in parte barentium humorum
gratia, sed aliunde ad partem fluentium
causa, purgatio in inflammationibus, cæ-
terisq; morborū collectionibus exhibetur.
Nam ubi nibil amplius influit, neque in-
fluxurum speratur, temerè adhibetur. Sed
& an ea in superiorum costarum, & pul-
monis affectibus, qui per arteriam expur-
gari debent, conueniat, merito dubitatur.
Verentur enim in his Hippocrates, & Ga-
lenus, & Paulus, alii ductiones, cum per
superiora materia educi debeat. Per supe-
riora autem ducere volentes, aluum sistere
debemus: ut præcepit Hippocrates aph. 74.
lib. 7. Atqui Galenus in pleuritide se pur-
gantibus medicamētis usum fatetur. Quod
fortasse fecit in eo qui sanguinis detrac-
nem recusauerat: aut in pleuritide qua in-
fernus, versus diaphragma, partes infesta-
bat. In qua, purgatione inferna vacuare
iubet Hippocrates. Verū cum nibil in me-
dicina perpetuum sit. sed pro indicationum
multitudine ac dignitate omnia varianda
sint, non mirum si aliquando in pulmonis
affectibus purgationi locus detur: vel ob
plenitudinem, vel cacoecyiam, vel nouos

Q iij humo-

*. viii.
acu.

humorum defluxus qui & vacuari, & per aluum auerti postulent. Quod tamen adeò frequens non est, ut ad coniungendam venæ sectioni purgationem nos semper inuitare debeat. Nam ferè sola venæ sectio ibi satisfacit. In dysenteria vero, ceterisq; aliis profluviis, & tenesmo, an purgabimus? Nā veteres in his de adstrictione multa dicentes, de purgatione ne verbum quidem fecerunt. Imo Galenus cùm vel circa sedem, intestina, aut ventrem, vel aliquam huic vicinam partem initium phlegmones sit, aluum deycere prohibet: longissimè à parte fluxione tentata auellere, ne aquam ad eam trahere præcipiens. Attrabi autem ad partem per quam sit vacuatio, inconfesso est. Quapropter neque in tenesmo (qui sedis phlegmone est) neq; in dysenteria, quæ intestina fluxione, ulceratione, necnon inflammatione pertentat, inferna hac purgatio conferre potest: Neque in ceteris aliis profluvijs, quæ ventrem, & intestina fistulazione molestant. Quod si fluentis humoris plenitudo adsit, vacuationem quidem requiret: sed per aliam partem, quæ aut renewllat, aut deriuat: non quæ ad locum afflum

etum attrahat. Et reuellere quidem poterit vomitus, atq; etiam superiorum venarum incisio: deriuare, quæcunque per vrinas materiam euocant. Sed deriuatio hac minor est quam ut plinitudini satisfacere pos sit. Quare aut vena sectione, aut vomitum vacuanda, tum auerienda materia. At vomitum non omnes tolerant: neq; in omnibus admittitur vena sectio: & tamen restat cui primùm mederi debeamus, fluentes humoris plenitudo. Quia permanente, morbus fieri nunquam desinet. Hac autem si neque vena sectione, neq; vomitu vacua vel licet, nulla alia via quam per aluū expurgare queas. Sic sanè non tam artis ordine, quam necessitate ad purgantia per aluū medicamenta peruenire fas est. Sed vitæda in his, quæcunq; pungentem & acrē vim possident: feligenda, quæ ad strictionem vi purgatrici coniunctam habeant, ut tamarindi, myrobalani, & Rhabarbarum neq; infusum, neq; torrefactum, sed tritum, & ut vocant, in substantia. In dysenteria, & tenesmo, tamarindi, & myrobalani magis conferunt: quoniam vna cum purgationis beneficio, non solum adstringunt, verum

Q iiij etiam

etiam pungentis atque ulcerantis materia
feruorem atque acrimoniam reprimunt, ac
extinguunt Rhubarbarum, meo quidam iu-
dicio, in dysenterico fluxu: torrere super-
uacaneum est. Quam enim morbus requi-
rit, naturalem & efficacem habet adstri-
ctionem, & exsiccationem, vi purgatrici cō-
iunctam. Præterea, in torrendo si modum
excesseris, nō solum remittes medicamentū,
verūmetiam purgatoria facultate penitus
destitues. Exhaauritur enim vi ignis illa fa-
cultas, nisi certo gradu cōfiteris: quod pau-
cis contingit. Cūmq; modum attigeris, vix
efficies (quod expertus sum, & vnicuique
experiri licet) quin medicamentum vſione
acrimoniam acquirat, præserim in parti-
bus exterioribus internis vix ignem sentie-
tibus. Acrimonia autem vellicantur inte-
stina, & ulcerationes, ac dolores augentur.
Tutiū itaque agetur si rhabarbarū ipsum
contritum, citra vſionem exhibueris. Cō-
stat enim substātia quadam terrea flypi-
ca, qua purgandi facultatem reprimat, in-
terdum etiam in totum prohibeat. Qua de
causa infundi præcipitur, ut abiecto post
expressionem terrestri & adstrictorio, vis
purga-

purgatoria in liquore manens propinetur.
Dantur autem purgantia medicamenta,
vomitoria quidem magna ex parte in po-
tu præcedente etiā victu humido, & quie-
te. Deiectoria alia, in bolo, in potu, in tabel-
lis, in pilulis, in forma opiatæ, in tragea seu
puluere. Sed epota celerius operantur, &
parua mora minùs officiunt. E capite ma-
gis trahunt catapotia. Cetera ad volupta-
tem (nisi opiatas excipias) excogitata sunt.
Sed de his satis. Supereft ut de ceteris va-
cuacionibus, quæ interdum vniuersales di-
cuntur, aliquid dicamus. Sunt enim hæ mē-
struæ purgationes, hæmorrhoides, vrinae
excretiones, sudores, & continuata inædia,
quæ tamen per accidens vacuat. Hæc inter
particulares vacuationes referuntur. Sed
interdum è toto corpore vacuant, idq; na-
tura magis, quàm artis impulsu. Nam raro
accidit ut mulieres extra suas purgationes,
per medicamenta ad tantum mensuū pro-
fluuium deducantur, ut vniuersum corpus
indè satis vacuatum dici possit. Quod &
de hæmorrhoidibus, & vrinae excretione
iudicare licet. Via decretoria, aut morbosæ
affectione id accidere sapè solet. In sudori-

Q v bas

234 A. FERR. METH. MED.
bus verò, & per motum decretoriū, & per
morbosas qualitates, & per medicamento-
rum efficaciam vniuersales vacuationes
spectare promptum est. Nam medicamentis
ad id idoneis hodiè vitimur, ligno Indico,
Chyna, Sarza parilla, & similibus, quibus
ab omnibus corporis partibus humor eli-
ciatur: serosus tamen & tenuis, non autem
crassior, qualis qui purgantibus medica-
mentis elicetur. Quod differentiam inter
hac & illa maximam constituit: ut purga-
tia verè generalia dici debeat: cetera vni-
uersalia quidem, sed si ad humoris naturā
respicias, longè inferiora, & quasi particu-
laria. In ceteris, particulares magis quam
vniuersales vacuationes facere dicuntur
tum menstruae purgationes, tū hemorrhoi-
des, tum urinæ excretiones, sudores, & in-
adia, ut capite nono docebitur.

De Reuulsione. CAP. VII.

REVELVNT, quæcunq; vacuat
vniuersaliter: sicut sanguinis detra-
ctio, & quæ medicamentis tentatur
purgatio. Verum cum non tam auersionis,
quam plenioris vacuacionis gratia susci-
pientia

piantur: meritò à reuulsione separata sunt.
vt simul intelligatur per vniuersales illas
vacuationes (quas primarias auersiones ap-
pellare licet) ad ceteras reuulsionū & deri-
uationum differentias viam parari. Neq;
enim licet cucurbitulis, scarificationibus, fri-
ctionibus, alysq; huiusmodi auersionē ten-
tare, priusquam vniuersum corpus vacua-
tum fuerit. Consequenter auersionibus lo-
cus datur. Sed deriuationem precedat re-
uulso, nisi & illa cum generali vacuatio-
ne coniuncta sit: vt cùm in pleuriide vena
brachij eiusdem lateris secatur. Nā sanguine
detracto vacuatur vniuersum corpus,
& simul per vicinam & propinquam par-
tem sit deriuatio fluentis materiae. Est enim
deriuatio, vacuatio ad latus propinquum.
Reuulso vero, ad partes longinquas: ser-
uata semper rectitudine, & communitate
cum parte affecta. De qua re speciaiim egi-
mus capite quinto libri primi. Succis ad-
huc influentibus debetur hac vacuatio.
Cuius veluti instrumenta sunt, vena seccio,
nō solū illa quæ pleniū vacuat, sed etiā
quæ minū detrabit, & tam particulares,
quā magnas venas amplexatur: vomitus:
purgatio

purgatio per aluum, & generalis illa de
qua dictum est, & particularis, quæ per ba
lanos, & clysteres operatur: cucurbitule: sca
rificationes: hirudines: vesicatoria: setones:
ulcera arte facta: Menstrua purgationes:
hemorrhoides: urinæ excretiones: sudores:
frictiones: fomenta calorifica: ligatura &
dolorifica: insensiles transpirationes. De vene
sectione quæ uniuersaliter vacuat, & sepè
simul reuellit, capite tertio diximus. Par
ticularis altera, interdum magnas venas, in
terdū particulares & exiguae, quales qua
in naribus, fronte, mento (quas partibus
posterioribus affectis, reuellendi ad ante
riores gratia, incidimus) amplexatur. Hu
ius generis sunt, & qua circa medium di
gitū sinistra manus à liene retrahit: quæq;
post aures sunt, ut altera affecta, è venis al
terius sanguinem mittendo, reuellas: et qua
in partibus inferioribus inciduntur, ut à
superioribus fiat retractio. De vomitu, &
uniuersali purgatione quæ medicamentis
per aluum ducetibus efficitur, proximè dictū
est: & de balanis facilioribus, et clysteribus
mollientibus capite secundo huius libri. Verū
haec mitiora sunt quā ut ex lōginquo tra
here

Vene se
ctio.

Vomi
tus, &
inferna
purga
tio.

bere possint: nisi forte auertendi vomitus
grassa adhibeantur. Itaq; acrioribus opus
est tum balanis, tum clysteribus, si efficacem
illam attractionem facere studes. Ad quod
opus balanos conficiunt melle, sale gemmeo,
& hiera picra, aut colocynthide, aut felle
taurino: vel radicibus bryoniae, aut cycla-
mini, felle taurino imbutis. Clysteres vero,
decocto foliorum cucumeris agrestis, lauri,
ruthae, betonicae, vrticæ, mercurialis, beta,
sambuci, cnici, polypodij quercini. In quo
dissoluuntur diaphenicum, confessio ha-
mech, benedicta laxatiua, mel anibosatum,
mercuriale, genistatum, cum oleis anethi,
ruthae sambuci, & similibus: addito etiam
sale gemmeo. Ita enim à capite retrahent.
Quod valentiū etiam facient, si colocyn-
thidem, turbith, ricinum, & similia addi-
deris. Cucurbitulas leues, hoc est sine scari-
ficatione, mammis apponimus, menses co-
bibere volentes: & hypochondrijs, sanguini-
ne è naribus supra modum fluente: & su-
pra umbilicum, vetero ad inferna collaben-
te: & infra umbilicum, vomitu infestantez
circa pubem in strangulatione veteri: & oc-
cipiti, partibus anterioribus affectis: & in-
guini-

Balanis
acres.Clysteres
acres.

Aph.

50.lib.5

Cucurbi

tulae.

guinibus, alis, & post aures, cum ab internis ad exteriora attractionem molimur. In quibus locis scarificatio (nisi venenosa ad sit qualitas) non adhibetur. In ceteris partibus, & leues, & cum scarificatione auertendi gratia, admouentur: prasertim scapulis, natibus, coxis, famori, cruribus. Leues attrahunt quidem, sed humorē attractum non vacuant, sed spiritum tantum, & flatus. Scarificatio vero, & attractum humorē vacuat, & nouum ex alto tanquam riuulo diducit. Confert plurimū oculis fluxione laborantibus, scapulis adhibita: & capiti, thoraci, & stomacho affectis, si cruribus etiam adhibeatur: & dorso, si natibus, aut coxis. In quibus vero aliam sanguinis detractionem veremur, in ys crura, tanquam ignobilia, scarificare iubet Galenus. Atque in pueris, in grauidis, in senibus, in morbo longo fractis, aut acuto prostratis, quando alio præsidio vti non licet, optimum est remedium, citra virium, aut caloris natiui iacturam vacuationem faciens. Hirudines quoque reuellunt, prasertim in mania, & cōfirmata in cerebro melancholia, si hemorrhoidibus applicentur.

Lib. de scarif.

Hirudi- ciens. Hirudines quoque reuellunt, prasertim in mania, & cōfirmata in cerebro melancholia, si hemorrhoidibus applicentur.

Quarum

Quarum exemplo nōnulli pediculos summitati virg& imposuerunt, vt factō irritamento, vrinam ex alto traherent. Ad simplices à parte affecta vacuationes, magis quām ad reuulsiones adhibentur biruidines. Quanquam, si quis eas post scarificationem, cucurbitularum loco apposuerit, haud pœnitendam auersionem fecisse videbitur. Harū r̄sum capite nono docebimus.

Vesicas, & ampullas excitāt erodentia medicamenta. Quæ sanè occipiti admota sufficienter auertiūt ab anterioribus, dūm ^{Vesica} _{toria.}

scia aperta serofum humorem effluere finimus. Id hodie cantharidibus, fermento & aceto concorporatis, faciunt medici: nulla ferè agri molestia. In his qui scarifications verentur, soleo ego post cucurbitularum appositionem, vesicatorio attractum humorem vacuare. Omnibus ferè partibus quibus & cucurbitulae, conuenit id remedy genus. Setonem in oculorum flussionibus occipiti apponimus: quem duobus aut tribus mensibus, purgata semper, quæ effluit, serositate, ferat ager. Facie vijs conuenit: ceteris quoque partibus accommodari potest, facta in contrarium

Seto.

Vlcera trarium retræctione Ferro, & igne, & cau-
 arte fa- sticis medicamentis (inter quæ primas tenet
 etæ. arsenicum sublimatum: sed & argentum vi-
 num sublimatum satis facit, cum vnguento
 populeo & lapide bæmatite admotum)
 vlcera excitamus: quæ diu aperta tenemus,
 ut per ea sponte fluens humor, superiorum
 locorum materiam vacuet, & reuellat. Sic
 capite affecto, humeris, brachijs, fæmori,
 aut tibijs inducta vlcera plurimum pro-
 fuisse compertum est. Quod & omnibus
 partibus superioribus conuenit, si in infe-
 rioribus vlcus excitetur. Nam inferioribus
 affectis, vlcus in superioribus nihil magnu-
 operatur. Menstrua à superioribus renel-
 lib. 50. lunt. Mulieri sanguinem vomenti, menses
 Aph. 32 superuenientes remedio sunt, ait Hippocra-
 tes. Quod etiam sanguinem spuentibus, &
 è naribus profluiujs confert: oculos etiā in-
 flammacos, & faciei ruborem iuuat, & co-
 lorem emendat. Quomodo autem, & qui-
 bus remedijs menses euocentur, capite nono
 Hemor- mōstrabitur: sicut & de hemorrhoidibus,
 rhoides. quæ ad auertendos sanguinis vomitus, spu-
 ta, & profluvia conducunt: præcipue vero
 maniam curant, & sanguinem melanco-
 licum

licum à capite & venis fluendo auertunt *Aph. ii.*
 & renes iuuant. Pleuritidi etiam, & pul- *& 21.*
 monum affectibus, & corporis vitys confe- *lib. 6.*
 runt, dicēte in Epidemīs Hippocrate, Qui-
 bus hæmorrhoides profluunt, ij neq; pleu- *lib. 6.*
 ritide, neque pulmonis inflammatione, ne- *sect. 3.*
 que phagedena, neque furunculis, neque
 terminib; neque lepra, neque vitiligini-
 bus albis corripiuntur. Statis autem, con-
 suetisque fluere temporibus, tum menses,
 tum hæmorrhoides aperienda: ne frustra
 ludas operam, dūm medicamentis naturam
 importunè cogis, & ab ordinatis consue-
 tisque muneribus ad inordinatos reuocare
 contendis. Quod citra corporis, & virium
 offensam fieri non potest. Vrina plerunque *Vrina*
 motu naturæ tanta erumpit, ut vniuersum *excretio*
 corpus vacuet, nec alys vacuationibus ullū
 relinquat locum. Quo modo plenissimè re-
 uellit. Sed particulariter hoc etiam agit vi
 medicamenti, cùm qui ad pectus, aut stoma-
 chum defluit humor ad vrina vias dedu-
 citur: & qui artus occupant dolores, hac va-
 cuatione sanantur. Iecoris gibba his quoq;
 ab obstructione liberantur. Nam caua, per
 aluum magis expurgari postulant. Que

R vrinas

Sudores. vrinas mouent, capite nono dicetur. Sudores, ab interioribus ad exteriora reuellunt, & plenissimè vacuant. De his etiam inter particulares vacuationes dicturi sumus capite nono: sicut & de frictionibus fomentis

Frictio- calorificis, & insensilibus transpirationibus, necnon de apophlegmatismis, errbinis,

Fomēta. alijsque particularibus vacuationibus: que

Transpi- interdum reuellere, interdum deriuare vi-

ratio. dentur. Reuellere quidem, cum contrarijs & longinquis partibus admota, fluxionem

Ligatu- auertunt: deriuare, cum ad partes propin-

re. quas quod influxit trahunt: prout capite

quinto libri primi ostensum est. Sed de li-

gaturis quid dicemus? Neque enim vacua-

re videntur. Et Scribonius, in utre, humore

per inferiorem ligaturam ad superna im-

pelli ostendit, & per superiorem ad infer-

na. Quod inutiles, immò noxias ligaturas

esse probat. Sed dolorificas has precipit Ga-

lenus, ut dolore (qui cucurbitula trahentis

rim habet) ad locum constrictū attrahant.

D E D E R I V A T I O N E.

C A P . V I I I .

Deriuare

DE R I V A R E tunc dicimur, cùm non fluentem materiam sed quæ iam modo influxit, nondum tamen firmiter impatta est, ad latus particule affectæ trahimus. Quod sèpè vniuersali vacuatio-ne sèpè etiam reuulsione facere videmur. Sed nihil prohibet idem & generalis vacuationis, & reuulsionis, atque etiam deriuationis subire naturam & nomen. Hoe tamen in pluribus distinctionem habet. Nā prater vniuersales venæ sectionis, & purgantium medicamentorum actiones, Apoplegmatismi è naribus, & auribus derivati: & errhina ab auribus, ore, & palato. ambo etiam è cerebro, nisi hoc vacuatione à parte affecta nomines. Horum materiam capite proximo tractabimus. Deriuat è synapite, venæ narium, & aurium apertæ: & eucurbitula post aures, aut occipiti affixæ & setones post aures: atque in his birudines, vesicatoria, & vlcera arte facta, modo quo in reuulsione diximus. Deriuat è petto & pulmone, proximi brachij vena aliqua incisa, sed precipue interna. Ex liene, dyster non adeò acris, & menses, atque haemorrhoides. Ex iecoris gibba, vrina & su-

R. ü dor:

dor: ex caua clyster, aut catharticum: ex v-
traque parte, menstrua, & hæmorrhoides.
Ex ventriculo & intestinis, urina, menses,
hæmorrhoides. De quibus capite quinto li-
bri primi satis egimus, ut repetitione opus
non sit. Tria tamen in deriuatione obser-
uanda sunt: Primum ut reuulsionem sem-
per præmittas: excepta ea, qua cum univer-
sali vacuatione vna fit. Nam quod pleniùs
euacuat, si etiam deriuat, pro duplii gra-
tia habendum est: si etiam reuellat, pro tri-
plici: si cum hoc à parte vacuet, pro qua-
druplici. Qua ratione vena sectio è bra-
chio lateris affecti, in pleuritide maximè co-
mendatur: quòd plenissimè vacuet: quòd
ab internis ad externa trahat: quòd ad par-
tem propinquā deriuet: quòd velut à parte
ipsa affecta vacuet, cuius rei signum est san-
guis, qui purulentus, & putris, educitur.
Alterum, ut fluentibus adhuc humoribus
non adhibeat, si solum, ac simpliciter de-
riuet. ne illis iuxta partem affectam pare-
tur aditus. Tertium, ut humoribus partem
ipsam iam obscientibus: sed nuper fluere
cessantibus admoueatur: non autē diu im-
pactis, & perinaciter hærentibus quibus
parti-

particularis, hoc est à parte affecta, vacua-
tio debetur. Semper autem ad latus affecta
particula, & in propinquuo, deriuatio faci-
enda: sicut reuulsio ad contraria, & longin-
qua. Sed reuulsionū multi modi adbiberi
possunt: Deriuationum unus, aut alter sapè
satisfacit. Harum instrumenta eadem ferè
qua reuulsionum esse possunt. Sed hanc ma-
teriam libro primo distinctè tractauimus,
sumpta occasione expositura situ ve partiū,
ac barum societate cum ceteris.

DE SIMPLICI A PARTE
affecta vacuatione. CAP. IX.

VI BI uniuersum corpus vacuatum
est, & reuulsionibus quod influebat
distractum, simul etiam deriuationi-
bus quod hærere videbatur, aliò traductū
est: confirmato iam atque inueterato mor-
bo, ipsaque restricta humorum fluxione, su-
perest coniunctam impactamque materiā à
particula affecta vacuare. Quod fit vel to-
picis digerentibus, trahenibus, & discu-
tientibus: vel cucurbitula, scarificationibus,
birudinibus, sectionibus, cauterijs, vel cau-
sice medicamentis: vel alij vacuationi-
bus

R. iij bus

bus singulis partibus per sua colatoria à natura destinatis, ut apophlegmatismis, & errbinis, sternutationibus, illachrimationibus, & aurium mundatione, in capitibus & cerebri malis: & tussi, & excretione, in pectoris & pulmonum affectibus: & vomitu, in stomachi vitijs: & alui ductione, in ventris, & caue hepatis, malis: & vrina excretioe, in simis hepatis, & renibus, & vesica affectis: atq; etiam haemorrhoidibus, in capitis, laterum, iecoris, lienis, & renum morbis: & menstruis, in veteri affectibus: & sudoribus, in yjs qui circa cuius sunt humoribus. Insensilem autem trāspiracionem iuuant topica discutientia: & praeer bac, balnea tum naturalia, tu artificialia: nec non exercitationes, & motus. Addunt in diem somnum, venerem. De quibus omnibus ordine dicendum. Caput & cerebrum vacuant apophlegmatismi, & errina: bæc tismi. quidem per nares, illi per palatum & os.

Apo-
phegma
Errina

Constant radicibus iridis, pyrethri, cyclamini, cucumeris agrestis, scrophulariae minoris, ellebori viriusque, zingibere, zedoaria, galanga, hyssopo, thymo, origano, pulegio, serpillo, folijs lauri virētibus, staphisagria, erica, nasturtio, synapi, pipere, carpe yjs, condiso,

diso, cariophyllis, nuce muscata, aloe, agarico, turbith, colocynthidis medulla per multum tempus in aceto cotta, aut per longum tempus in vino macerata, seminibus iuniperi, cumini, eruca, raphani, nigella, carthami, cardamomi, staphisagria, granis lauri, & granis paradisi: praterea ammoniacum, lacca, mastice, myrrha, castorio, salibus. Ex quibus apoplegmatismos solidiores melle aut cera in trochiscorum formam redactos, aut per sacculos his oppletos, parare licet: nec non gargarismos horum loco. Sed & errhina solidiora parua glandis oblonga forma. Nam liquidiora, constant succis melissa, maiorana, betae, brassicae, anagallidis, prassij, iridis, hedera, cyclamini, foliorum cucumeris agrestis, penicellae, eruca, thapsie: adiectis interdum chysocolla, nitro, sale gemmeo, & ammoniaco, sulphure, sapone, agarico, elaterio, castorio, euphorbio, pyrethro, alijsque apoplegmatismos constituentibus. spiritus autem in capite inclusi perluntur sternutatorij: quae pyrethrum, cumi-
 no, caryofillis, eruca, pipere, codiso, cum eu- tatoria.
 phorbi & ellebori portiunculis, compo- Aures
 nuntur. Aures expurgant succi, & decocta, purgantia

R iiiij apij.

apij, raphani, rutba, absinthij foliorū lauri & cucumeris agrestis, & sylvestris olei centaurij, porri, cepa, colocynthidis, amigdalorum amararum, nucleorum in persicis & oliuis inuentorū: oleum amigdalarū amararum ad id usitatum, oleum ex absinthio, oleum nardinum, laurinum, ex cucumere agresti, sambucinum, è spica, laterinum paucum cateris admixtum. Oculos lachrymationibus euacuant, fumaria, rutba, anagallis, apium, cepa, raphanus, acriaque omnia naribus admota. Pulmones expurgant, eligmata capite quito enumerata: & althea, tussilago sicca glycyrrhiza, capillus venae, buglossa, inula, brasica, hyssopum prassum, pulegium, serpillum, polium, scabiosa, pulmonaria, calamentum, origanum, iris: zizipha, myxa, vua passa, caryca, dastyli, carpesia, cappares, amigdale dulces & amarae, pinearum nuclei, pistacea, porrumb coctū, cepa cocta, mel saccharum, oleum amigdalum dulce, Aqua violarum, tussilaginis, capilli ueneris, hyssopi, prassy, scabiosæ, Inula: Syrupus violatus, de Iuiubis, de glycyrrhiza, oxymeli simplex, Syrupus de hyssopo, de prassio, & oxymeli scylliticum. Ade

de aromata, & flores violarum, anthos, bu-
glossi utriusque stacadi: & semina altheæ,
gossipij fænugræci: & diapenidium, diagra-
gantum frigidum & calidum, diarim sim-
plicem, & diairim Salomonis, diaprassiu,
aliptam muscatum, penidias, saccharum bu-
glossatum, boraginatum, anthosatum: Mel
violatum, rosatum, anthosatum: conseruas
violarum, capilliueris, buglossæ, boragi-
nis, anthos, scabiosæ, Inulae: & trochiscos è
violis, & è gallia muscata. Stomachum, Stoma-
vel spontina vomitione, vel leni vomitorio chū va-
ab infestantibus humoribus vindicare cuania.
promptum est. Sed si vomitum non facile
tolerat æger, abstergentibus primùm uti-
mur, ut oxymelite, cum menta, hyssopo, aro-
matis: deinde paratam materiam per aluū
deducemus clystere, vel medicamento. Ven-
trem, clysteribus, & medicamentis per aluū
purgantibus euacuamus. Lien propinquio-
res vias non habet. Iecoris caua, per alum
commodissime expurgantur: sicut & gib-
ba, per vrinas. Renum etiam, & viarum
vinalium propria est qua per vrinas fit
vacuatio. Vrinas autem ducunt, radices tu-
riones & folia asparagi, risci, graminis, fæ-

Ventrem
et lienē:
iecur &
renes va-
cu.

Vrinas
ducentia

R v nculi,

250 A. FERR. METH. MED.
niculi, petroselini, apij, capparis, saxifraga,
Iridis, eringij, satyrij, saxifrage, camapyo-
theos, Camedreos, althea, filicis: Et agrimo-
nia, millefolium, betonica, vrtica, Inula,
pimpinella, lupulus, capillares vocatae, &
aneithum, pulegium serpillum: grana halic-
acabi, semina apij, faniculi, petroselini,
ameos, dauci, amomi, carei, fraxini, aspara-
gi, hedera, vrtica, saxifrage, milij solis, in
niperi, raphani, peucedani, nasturtij, eruce,
Cicer. Et ex compositis, syrups acerosus co-
positus, oxymeli simplex, & compositum,
Mulsa, oxyfaccarum compositum, syrups
byzantinus, syrups capilli veneris, oxyme-
li scylliicum: diasatyrium, dialacca, dia-
curnuma. Adde mel, & aromata: quae ve-
hicula aliorum promptissima esse solent.
Sed in morbis calidis, contentus esto aspara-
gis, cichorio, adiantho, lupulo, filice, millefo-
lio, granis halicacabi, seminibus melonum
& cucumeris à cortice non mundatis, my-
xis, & ziziphis: & oxymelite simplici, aut
mulsa ex aquis cichorij, endiuia, asparagi,
adianthi, filicis, lupuli. His parantur apo-
zemata, & syrups, & zulapia, quibus lon-
gè ante cibum mane exhibitis, arenula, to-
phi,

pli, crassi humores, & putredines, è renibus,
 vesica, & meatibus vrinarijs expellan-
 tur. Horum autem ea natura est, ut si nihil
 in quod agant in renibus reperiatur, ex a-
 lys partibus colligant, & ad renes dedu-
 cant. Quia de causa renibus phlegmone la-
 borantibus ijs abstinemus: fluxionem vero 13. meib.
 alio transferimus. In declinatione tamen,
 erupta inflammatione, mitiora ex illis qua
 abstergant, & renes à putredine & sorde
 vindicent propinamus. Ad liberandas ob-
 structione gibbas iecinoris partes, præcipue
 conferunt, & ab utero, & ventre aggregè
 deriuant, & reuelunt. Vtrūque enim pre-
 stant. Ut erum menstruis purgationibus par-
 ticulari ac propria vacuatione liberamus: purg.
 que tamen ad uniuersum corpus spectat, cū Menses
 venas inaniat. Menstrua ducunt ferè qua mouēlia
 vrinas proritant sed peculiariter, Radices
 & folia Iridis, lily albi, Rubiae maioris,
 Asphodeli, centaurij vtriusque, aristolochie
 vtriusque, dictamni, eryngij, cyperi, Meti,
 petroselini, gentiana gariofilata, inula, va-
 lerianæ, costi, bryonia, cyclamini: Et hyppo-
 pum, arthemisia, sabinæ, matricaria, betho-
 nica, camedrys, Asarum, calametum, cassu-
 tha,

tha, serpillum, satureia : cappares, ficus in
oleo amygdalarum dulcium infusa . Semi-
na asparagi, juniperi, ameos, amomi, dauci,
peucedani, mei, nigella, petroselini, sileris.
Et ex compositis syrups byzantinus, è ca-
lamento, ex artemisia è prassio, Trochisci
de gallia muscata, trochisci de lacca, trochi-
sci de myrrha: Aurea alexandrina, atkana
sia, triphera magna sine opio, theriaca, mi-
thridatum, diacalamentum, diaconium, dia-
lacca, diacurcumma . Sed praestare dicuntur,
cassia lignea, cinnamomum, carpesia, cario-
phylli xylobalsamum galanga, calamus a-
romaticus, spica nardi, schizanthum crocum,
cateraque aromata, musco, ambra, sed potis
simum zibbeto, vtero familiari, condita.
Adde bezoum, ladanum, ammoniacum,
bdellium, laccam, myrrham, styracem, sag-
penum, oponacum . Ex his fiunt apo-
mata, syrapi, catapotia, boli, pulueres, atq;
ex his potiones cum aquis stillatis vel de-
coctis, necnon electaria liquidiora, trochisci.
Sæpè etiam suffimenta, & pessi, que vul-
ua, dormituris, & mane surgentibus adhi-
beantur. Näm catera horis matutinis lon-
gè ante cibum dari debent. Frustra autem,
nec

nec sine noxa, hæc alijs temporibus, quām
quibus menses fluere consueuerunt, admini-
strantur. Grauidis autem ea dare temera-
rium est, cum ad fatus conseruationem, &
alimoniam, magna naturæ prouidentia, re-
lineantur. Quod si mulieri in utero geren- Aph. 60
ti purgationes eant, impossibile est fatum lib. 5.
esse sanum, ait Hippocrates. Signa autem
grauidarum hæc dedit. Si mulieri cessent
purgationes, neque febris, neq; rigor super- Aph. 61
ueniat, & fastidia incident, iudica ipsam
in utero habere. Si volueris cognoscere an
conceperit mulier, cùm dormitura est, ei
aquam mulsam crudam potandam da: & Aph. 41
si alii tormenta patietur concepit, si minus,
non cocepit. Sed plenam cibis eam esse vult.
quòd vñā cum quiete, & mulsæ cruditate,
ad tormentum, quæ à flatibus proueniunt,
generationem id conducat. De menstruis
etiam plura dixit libro quinto. Suffitus aro- Aph. 28
matū muliebria dicit: sapienter ad alia
utilis esset, nisi capit is faceret grauitatem.
Mulieri menses decolores, nec per idem sem Aph. 36
per tempus venientes, purgationem indicat
esse necessariam. A qua ad mensum prouo-
cationem accedere licet. Si mulier quæ neq;
grauida

- Aph. 39 grauida est, neque peperit, lac habet: huic menstrua defecerunt. Si menstrua plura fiant, accidunt morbi: et si non fiant, ex utero morbi contingunt. Verum hic naturam habenda est ratio. Nam menstrua humidis mulieribus diutius durant, ut ait in epidemijs. Si autem prater consuetudinem, simul etiam prater naturam nimis fluant, siffradas sunt: ne aut conuulsiones, aut animi defectus ex inanitione accidunt, qui in fluxu muliebri peculiariter mali dicuntur Hippocrati lib. 5. aphorismorum. Refrigeratur immodica vacuatione uterus, unde flatu multitudo colligitur, qui suffocationes & dolores pariant. Hemorrhoides partim à vena causa partim à porta sanguinem faculentum excipientes, iecur, & lienem expurgant. Aperienda cum intumuerint, vel aspera frictione, vel admoto cyclamini succo, vel succo centaurij, anagallidis, raphani, folijs fucus, cappa, porro, staphisagria, succo cumeris agrestis, amigdalas amaris, lupinis amaris, alumine liquido, pipere, medulla colocynthidis in oleo, amigdalarum amarorum macerata, stercore columbino, felle buculo, nitro, aphanonitro, birudinibus, scalpel lo.

Hemor-
rhoides.

lo. Vniuerso corpori confert hæc vacuatio.
 baud temerè tentanda, nisi vena illæ iniu-
 muerint. Nam medicamentis hæc euocare
 promptum non est, nisi assiduo contactu.
 Neque verò id tutum. Quòd cùm acria illa
 sint, inflammatione partes quibus diutiùs
 beserint, infestent. Hirudines tamen admo-
 uere licet anno, venis illis non tumentibus.
 Quibus autem sponte profluent, & neque 6.epid.
 pleuritide, neque peripneumonia, neque seèt.3.
 phagedena, neque furunculis, neque termin-
 this, neque lepra, neque vitiliginibus corri-
 piuntur. Ab atra bile etiam liberant, eo 6.epid.
 quòd per eas simile profluat. Succedentes seèt.5.
 etiam melancholicis, & renum morbo la- Aph. II.
 borantibus, bonum significant. Insaniam lib.6.
 etiam soluunt, si insanientibus superuene- Aph. 25
 rint. Caveant autem qui cum hæc vacuatio
 ne sani esse consueuerunt, ne intempestiùè
 illas supprimant: dicente in epidemij Hip-
 pocrate. Mulii intempestiùè ab hemorrhoidi Secte 3.
 bus sanati, prædictis morbis mox correpti
 sunt qui fuerunt perniciosi. Et libro sexto
 aphorismorum, Adiuturnis sanato hæmor Aph. 12
 rhoidibus, si vna non seruatur, periculum
 est aquam inter cutem, vel tabem aduenire.

Videntur

Videntur enim datæ à natura in purgationem, non in morbum. Vitandum tamen immodicum harum profluuium: ne quod in omnium vacuationum excessu accidit, uniuersum corpus, & præcipue iecur refrigeratum, aquam inter cutem contrahat, & vi-
 ribus, atque alimento destituta partes contabescant. Sudores, & si uniuersaliter vacuant, tamen quia particulariter etiam cutis, & subiecta carnis virtutis destinati sunt, inter particulares vacuationes hic enumera-
 rantur. Si itaque vel scabies, vel humor poros obstruens, vel ulcera malemo rigerata in cute & subiecta carne extiterint, si nodi, si dolores in articulis, si pruritus per totam cutem: ad sudorem eliciendum nos conuer-
 temus. Sic enim discutietur, & dissipabitur quod circa cutem adhaeredit. Id autem pri-
 mū efficies vehementibus crebrisque mo-
 tionibus & exercitijs. Deinde frictionibus non mollibus, neque duris, sed mediocri-
 bus, & frequentibus: quas vel calidis ma-
 nibus, vel linteis calidis admouebis. Ter-
 tio, fomentis calorificis, humidis, & siccis:
 sed assiduis. Sicca, hordeo constant, & mi-
 lio, & furfure fricis, & in lineum vel la-
 neum

Sudores.

Per exer-
citatio-
nes

Per fri-
ctiones.

Per fo-
menta.

neum sacculum coniectis: Quibus & are-
nam, & salem, & lateres, &ra, ferrumque
interdum addimus. Humida, ipsam aqua
calida, vel decocto conueniente, aut oleo
madefactis, parari possunt: sed precipue
constant oleo calido, aut aqua calida, qui-
bus virem, aut vesiculum, aut vesicam im-
plexas. Humidiora sunt, qua lana, aut spon-
gia molli, in aquam calidam, vel decoctum
herbarum aliarumque rerum idonearum,
aut in oleum chamaelinum, anethinum,
sambucinum, & meliloti, lirinum immersis,
ad mouentur. Quarto, inunctionibus cutis:
ex oleo in quo inspersum fuerit vel chama-
melum aridum, tritumq;: vel calamintha;
vel seseli, pyretrum, anisum: vel nitrum to-
sum non omnino tenue: vel flos salis. Ad
quod etiam facit liquor cyrenaicus aqua
dilutus, & corpori infricatus. In lue vene-
rea, argentum viuum ceteris discutientibus
commiscemus, magno sudorum impetu, &
ad penitissima ingressu, non sine membroru-
tabe. Quinto suffitibus ex cinnabari in lue Per suffi-
venerea: aut pyrite, aut molari lapide, in tus.
tendonum scirrbis, affuso carentibus his
aceto, vel decocto ligni indici, vel aqua vi-

Per ini-
ctiones.

ni. De quibus diximus in Parthenopae.
Ad quorum exemplum ex mitioribus suffi-
tus parari possunt: ad sudorem in morbis
leuioribus excitandum utilissimi. Quomo-
do mulierculæ per arthemisæ, sabinae, &
thuris fumum in lecto iacentibus (eleuatis
tamen per circulos quosdam utrinq; ope-
rimentis) copiosum humorem eliciunt: ca-
pite extra operimeta à vapore libero. Sex-

to, Ceratis, & emplastris spina secundū hu-
ius longitudinem & latitudinem, nec non
plastra. brachijs, & tibijs admotis. Sic enim & in-
cedentibus, & quiescentibus sudor euoca-
tur in lue venerea, per ea quæ argentiū vi-
num, cinnabarim, & euphorbium recipiunt.
Quibus omissis, cateris quoque rarefacien-
tibus cerata & emplastra componere po-
tes: quæ dictis partiibus admota sufficienter
sudores eliciant in morbis leuioribus. Hac

Per ab- tamen vix adhibetur. Septimo loco veniunt
lutiones ablutiones cum aquis decoctionis mercurij
sublimati: de quibus in lue parthenopæ
cosiosè diximus. Verum his in scabie aliun-
dè contracta aliquando usus sum, fali-
successu: cum cateris remedys medici nihil
profecissent. Octavo loco consideranda que

ad

ad hanc intentionem ebibuntur. Videlicet Per epo-
calamintha cum mulsa: serpillum cum mul- ta.
sa: Liquor cyrenaicus ciceris magnitudine
epotus. Efficaciter autem ad id faciunt de-
coctum ligni Indici, quod guaiacum, & san-
dum appellant: Et chyna decoctum, graci-
loribus, & morbo extenuatis idoneum: Et
sarxa parilia, chyna viribus haud dissimi-
lis. Addunt radicem & cetera chyna diuer-
sam, et alibi demonstrauimus. Sed & tor-
mentillam cum cassia lignea, & schanan-
tho, ad id efficacem esse contendunt: nec non
radices cannarum nostratium, cum calamo
aromatico, & schanantho: & ramenta iu-
niperi, fraxini, citri, cupressi, iheredae, terebin-
thi, cedri, ebeni: & radices, atque herbas
multas, et aquas stillatas, de quibus in para-
thenopaea tractauimus. Nono loco sunt bal-
nea sicca, & humida. Sicca, laconica testudi Per bab-
ne, & fornice concamerato frequentia: in nea.
adibus priuatis, imitatione quadam, in cu-
pa parantur, & sub papilione: siccis vapo-
ribus è calidis lapidibus resultantibus. Hu-
mida: vel aquis naturalibus aetu quidem
humidis, sed facultate siccantibus, ut poterit
metallicis, & sulphurentis: vel aquis dulci-

bus arte in necessarium usum reductis, constiuitur. Vnde hac artificialia dicuntur: illa naturalia, quod sponte proueniant, ac naturaliter calida scaturiant. Balneum aquarum dulcium, tepidum humectat, & resoluto calido spiritu ac vapore refrigerat: calidum omnino calefacit: sed pro caliditatis gradibus intensius, vel remissius. Hoc etiam humectat, si in calido modu non excesserit. Balneorum naturalium alia est ratio. Omnia enim siccant, ut pote metallis imbuta. Quaedam vero purgant: ut quae sulphure, nitro, & are constant, Quaedam solum discutiunt aut urinas mouent, & lauacrum sudores eliciunt: nempe quae sulphuris & bituminis habent plurimum. Quae alumine, ferro, argento, & auro constant, non purgant, neque sudores mouent: nisi etiam nitro salibus, & are constant. Hac enim severè sunt que purgatorias aquas efficiunt. Balneis autem artificialibus adniscere licet decocta radicum, & herbarum seminum, et florum, aliarumq; rerum ad propositas indicationes spectantium: nec non vinum, transpi oleum, sales, & sulphuris, atque bituminis, ratio. & metallorum suas partes. Insensibili transpirationem

rationem promouent frictiones mediocres: exercitationes, & motus qui ad sudore non ducunt: balnea aquarum dulcium, quæ digerentium & euaporantium medicamentorum miscellas recipiunt: balnea natura-
lia, quæ aquis nitrofisis, sed magis sulphurulenta constabunt: Topycæ digerentia, unguenta inquam, linimenta, cerata, empla-
stra, cataplasma, epithemata, embrocha,
fomenta, suffitus, ablutiones, ex ijs quæ di-
scutiunt, digerunt, ac resoluunt. Quæ cum
vinis efficacia apparuerint, cucurbitulis,
scarificationibus, hirudinibus, sectionibus,
cauterijs, vel causticis medicamentis coniun-
tum, parique harentem humorem trabe-
re, & discutere, ac vacuare consilium est.
Discutiunt & resoluunt hac medicamina: Discu-
tientia.
Radices & folia Iridis, Inule, centaurij v-
triusque, lily albi: brasica, asphodeli, ditta-
nni, altheæ, faniculi, acori, costi, cucumberis
sylvestris, bryonia, sambuci, ebuli, aristolo-
chia vtriusque, valeriana, scyllæ, gentianæ:
Nec non absinthium, abrotонum, anethū,
salvia, rosmarinus, rutha, serpillum, cala-
mentum, nepeta, origanum, pulegium, thy-
mus, hyssopum, lauendula, ocytum, Maio-

rana, melilotum, stacas, Auenæ, betonica,
thymbra, daucus, chamælum, seseli, lolium,
sabina, artemisia: Farina seminis lini, fa-
nugreci, auenæ, lolij, erui, tritici, lupinorum,
hordei, cymini, anisi, carei, ligustici, fanicu-
li, dauci, grani tinctoriij, apij, viticis, iunipe-
ri, & baccarum lauri: Flores lily albi, an-
thos, saluia, iridis, chamæli, meliloti, sta-
cadi, lauendula, sambuci: Vinum, oleum ve-
sus, aqua vini, opoponacum, sagapenum, sty-
rax, myrrha, bdellium, lacca, ammoniacum,
terebinthina, pix sicca, resina omnis, thus
aceto acerrimo aut aqua vini subactu: asa-
fatida, sulphur, nitrum, chrysocolla, asphal-
thum, castorium, stercus omne, herinacei ter-
restris cutis. Adde aromata & species, ca-
ryophillos, cassiam ligneam, cinnamomum,
schananthum, nardum, calamum odoratum,
cyperum, cardamomum maius & minus,
galangam, zeduarium, doronicum, zingi-
ber, pyretrum, piper, nucem muscatam, &
macerem, xylobalsamum, lignum aloes, car-
pesia, crocum, muscum, ambram, zibbetum.
Cōposita verò huius scopi sunt, oleum cha-
mælinum, anethinum, sesaminum, sam-
bucinum, & meliloto, irinum, nardinum, ab-
sinthinum,

sintbinum, è menta, è croco, è styrace, è semi-
 ne lini, è floribus cheyrinis, è rutha, lauri-
 num, è piperibus, costinum, ex hyperico, è cu-
 cumere agresti, è terebinthina, laterinum,
 &c. Preterea vnguentum altheæ, resumpti-
 um, martiatum, Arogon, Agrippæ, artha-
 nitæ, Ceroneum, Oesypum. Et diachylon em-
 plastrum magnum, commune paruum, pra-
 sertim ireatum: emplastrum de meliloto: de
 mucillaginibus, de ranis, oxycroceū, de bac-
 cis lauri. Quibus præmitenda sunt molli-
 tie, ubi durities resolutioni resistent. Sed
 plurima ex illis etiam remolliunt: videlicet
 althea, lilyum, Chamælum, melilotum, fæ-
 nugrecum, linum, auena, lolium: opona-
 cum, styrax, sagapenum, lacca, terebinthina,
 bdellium. Et composita, ferè utrisque com-
 mixta sunt, nempe & mollientibus, & di-
 scutietibus. His addes maluam, buglossam,
 spinachiam, acanthum, violariam: amurcā
 olei, galbanum, ceram, axungias porci, gal-
 linearum, anseris, birci, vituli, bouis, cerui,
 horumq; medullas: & butyrum, passulas,
 ficos: oleum lumbricorum, sesamium, vulpi-
 num. Discutiunt etiam balnea aquarum
 nitrosarum & sulphurearum, aliaque ar-
 tificialia

Cucurbi tifcialia discutientibus parata. Cucurbitulae
 as in phrenitide, & letargo capiti apponimus, ad trahendam & discutiendam tu-
 moris materiam. Quod & in pleuritide,
 caterisq; inflammationibus faciebant ve-
 teres, cum factis reuulsionibus ac derina-
 tionibus, impacta particulae materia resolu-
 tioni obfistebat. Idem fiebat in colico affec-
 tu, & ventriculi, vel uteri dolore. Nam
 incantamenti instar, partibus his admota,
 flatus omnes, & dolores resoluunt. In infla-
 tionibus cerebri, laterum, & multarum

Scarifi - alium partium, scarificationibus quoque
 catio. usi sunt veteres, coniunctae materiae attrac-
 tioni ac resolutioni intendententes. Sed scarifi-
 catis locis imponenda sunt cucurbitulae, ut
 diducta cute subiectum humorem exugat.

Lib. de Ante scarificationem vero, partem vel la-
 scarif. uacro, vel per spongiam aqua calente im-
 & z. ad buta fouebat Galenus. Nos bodie primum
 Glauc. cucurbitulas leues, deinde scarificationem,
 & postremo cucurbitulas imponimus. Hu-
 moribus in profundo sitis maximè conue-
 niunt nec non in inflammationibus, scirrhis, glan-
 dulis, tensionibus: & humoribus propter
 crassitatem fortiter impactis, & tum resolu-
 gioni

tioni, tum suppurationi resistentibus. Quo
 casu profundioribus scarificationibus vti
 licet. A quibus, discutientia, vel suppuran-
 tia cataplasma, vnguenta, emplastra ad-
 mouere solemus. Canendum autem in pro-
 fundiore scarificatione, ne tendones, nervū
 ve aliquē attingas, aut vas aliquod ē quo
 sanguis nimis fluxurus sit, incidas. Vacua-
 ta hoc modo particula, detractisque cucur-
 bitulis, spongia, scarificata loca tergenda,
 & oleo rosato mulcenda. Hirudines, eum Hirudi-
 qui in profundo est, sanguinem non extra- nes.
 bunt sed tantum quo caro imbuta est, exiu- Gal de
 gunt. Vtimur eis pro cucurbitulis. Quare Hirud.
 cens captae sunt, diem unum afferari opor-
 tet, pauculo sanguine in pastum exhibito.
 Sic enim venenum earum omne exprimi-
 tur. In vsu autem pars cui admoueri de-
 bent nitro prius perfricetur, vngaturq; aut
 vngibus scalpatur. Promptius enim inua-
 dent, & carnem apprehendent. Injiciendæ
 autem sunt in aqua tepida vas purum, la-
 tiique oris: deinde spongia eas comprehen-
 dentes, viscositate abstensa, tandem manu
 applicabimus. Vbi autem inhaerint, insun-
 dendum particula oleum tepidum, ne ipsa
 refri-

refrigeretur. At si manibus admouenda sint, aut pedibus: ipsam partem aqua, cui insunt hirudines, immergere oportet. Quod si parum depascantur, forfice caudam prae-
cidito. Nam effluente semper ex eis sanguine, trahere non desinunt, donec aut salem,
aut cinerem ori ipsarum insperserimus. Vbi vero deciderint, cucurbita venenū euellen-
dum, aut saltem spongijs nouis fouendum.
Detrahimus autem eas ubi dimidiam vi-
tiosi sanguinis partem extractam coni-
mus, maiorem detractionem, & longiorem
illarum moram verentes. Siquidem parti-
cula tum à sanguisugis natura frigidis, tū
ab aere ambiente refrigeratur. Quibus suc-
cedens copiosa vacuatio, exanguem, & fri-
gidam omnino partem relinquit. Quod ne-
accidat, dimidia vacuacione contentus est
Galenus. Post levium cucurbitularum ap-
positionem scarificationum vicem supplēt.
Sectio in vacuanda, que in parte collecta
est, materia sapè locum habet. Tumorem ca-
nim cum maturuerit, ferro aperimus, &
pus emittimus. Venas etiam frontis, nariū,
& aurium incidimus, ubi caput patitur.
Sectis etiam mēti venis, lichenosos affectus,

Sectio.

qui

qui in eo inueterauerint sanamus. Et anginam, sectis qua sub lingua sunt, venis. Sectis etiam temporum venis & arterijs hemicraniam plerique curauerunt. Sed de sectione arteriarum consule Paulum & Aetius: qui quod Galenus in summa tradidit, ipsi in particularibus exercuerunt. Hamorrhoides tumentes, nec fluentes scalpello aprire frequens est. Sectione etiam calculus è vesica educitur: & varices sanantur: & putres, & superflua partes tolluntur. Quæ autem ferrum simplex non sanat, ignis sanat, ait Hippocrates. Itaque cauterio sapè ut cogimur, hoc est ignito & candente ferro, Cauteria vel cupro, vel auro: ad rumpendos abscessus, ad amputanda superflua, & putria consumenda, ad discutiendas & absumendas proterue materia reliquias. Quod in cephalaea, & hemicrania & vertigine, mania, epilepsia, caterisque cerebri & capitatis affectibus, qui medicamentis non cedunt, utiliter efficitur. Antiquos etiam, & rebelles aliarum partium affectus, hoc remedio sanare licet. Sed medicamentis prius tentanda curatio per longus iepus: ne forte quod medicamento blandius sanari potest, crudeli

Aph. 91. li remedio cures. Recte autem dixit Hippo
lib. 7. erates, Quocunque medicamentis non cu-
rantur, ferrum curat: quæ ferro non curan-
tur, ignis curat: quæ igne non curantur, ea
existimare oportet incurabilia. Ignis loco
Caustica substituuntur caustica medicamenta, in gra-
med. tiam eorum qui ferrum, & ignem nimis
verentur. Quanquam plurimarum partium
ea est composilio, ea structura, is situs, ut fer-
rum non admittat, caustica tamen illa tole-
ret. Adhibentur ad rumpendos abscessus,
ut pus emittatur: ad attrahendam, eandem
que discutiendam qua in alto insidebat,
materiam: ad consumenda corrupta, cario-
sa, & putria. Huius generis sunt, & vstum,
arugo, alum, vstum, cinis ferculina, thapsia,
sinapi, pyrethrum, chrysocolla, auripigmen-
tum, calx viva, cantharides, fax vini vsta,
vitriolum, mel anacardium, sal ammoniacus
puluis mercurij. Sed in aperienda vo-
mica fiduciam habeto in arsenico, vel mer-
curio sublimatis. Cetera vel contemperata,
vel simplicia, ad vesiculas inducendas, &
trahenda consumendaq; superflua satisfa-
ciunt. Verum illa in loco idoneo affixa, me-
dicamentis egent in circuicu repellentibus,
que

qua nouum influxū vel dolore per erosionē
excitato, vel vehementi attractione fieri
prohibeant. Cuiusmodi ex bolo armenia, et
aceto parantur. Sed refrigerantibus, & hu-
mores reprimentibus caustica illa frana-
da sunt, velut hodiē faciunt cum unguento
populeo, & lapide hematite: interdum etiā
cum opij granis aliquot, ne dolor tam exa-
ctè percipiatur. Butyro autem escharam mi-
tigant. In India, ex accidenti vacuat vniuer- In India.
sum corpus: sed peculiariter & primò ven-
triculum, & iecur, cùm cruda in his conti-
nebūtur. Nam calor natiuus, in quod agat
alimentum non habēs, crudos humores pri-
mum elaborat: à quibus ad ceteras super-
fluitates se confert: & ab his in puriores
succos agit, & tandem solidas partes inua-
dit. In India autem una est qua nihil pror-
sus cibi aut potus admittit: & in unū aut
alterū diem precipitur. Altera, cibos qui-
dem admittit, sed pauciores multò quām
pro consuetudine. Nam vel prandium assu-
mit, cenam non adhibet: vel in prandio &
cena paucissimis alimentis vtitur. De qua epid.
dixit Hippocrates sanitatis studium, est nō
satiari cibis. Plenitudinem vacuat in India;

- & cruditatibus, pituitosisque morbis libera-
rat. Peculiariter ventriculum grauatū sa-
nat. Qui angustas venas habēt, exigui sunt
sanguinis, nec longā in adiā ferunt, inquit
2. tēper. Galenus. Quibus late sunt, ijs copia sanguī-
nis est, & circa noxam cibo abstinent. Cor-
Aph. 61 poribus carnes habentibus humidas, famē
Lib. 7. adhibere cōuenit. Fames enim corpora sic-
cat. Senes facillimē iejunium ferunt: secun-
Aph. 13 do loco qui atatem consistentem habent:
lib. 1. minūs adolescentes: omnium minimē pue-
ri, præsertim qui inter ipsos sunt viuidio-
res. Qui crescunt plurimum habent calidi-
Aph. 14 innati, plurimo igitur egent alimento: alio-
quin corpus absumitur. Senibus verò pa-
rūm calidi innati inest: paucis propterea fo-
mitibus egent, quia à multis extinguntur.
Ventres hyeme, & vere calidissimi sunt, &
Aph. 15. somni longissimi: quare per ea tempora ali-
menta copiosiora sunt exhibenda. Etenim
tunc calor innatus plurimus est, vnde &
pluribus egent alimentis. Indicio sunt ate-
tes, & athletæ. Aestate, & autumno, cibos
Aph. 17 difficillimē ferunt: hyeme facillimē. Secun-
dum locum ver habet. In adiam autem bi-
lios, calidus inquam, siccisque temperatu-

vis aduersissimam, & febrium paratisimā
 caussam esse demonstrat Galenus libro de-
 cimo Methodi. Admonet autem Hippocra-
 tes, ubi fames, aut inedia, laborandum non
 esse: Exercitia, & vehementiores motus om-
 nes prohibēs: necnon sanguinis missione, Apb. 16.
 vomitum, purgationem, frictionem, forte-
 que omnem corporis alterationem. In tali- lib. 2. &
 bus siquidem motibus omnibus, ubi cibae
 defuturus sit, vires dissoluuntur, siue agro-
 tent, siue etiam sani sint homines. Vbiique
 vero Hippocrates magnum studium habet
 seruare fortem eam quæ regit animalia po-
 tentiam. Somnus statim post inediā, post
 matutinam inambulationem, post balneū, Somnus.
 sanguinis missione, purgationem, & om-
 nem aliam vacuationem, corpus exsiccat, et
 inedia modo per accidens vacuat. Vacua-
 tionibus enim illis, calido innato quod ela-
 boraret detractum est: cui superueniēs som-
 nus (qui sanè calorem ad interna reuocat,
 & auget) geminato calore quod supereſt
 depascitur, & abſumit. Obesis prodeſt:
 gracilibus & emaciatis obest qui post alias
 vacuationes adhibetur exſiccās, & per ac-
 cidens vacuans, somnus. Venus moderata, Venus.
 plenitu-

Aph. 16.
lib. 2. &
Gal.

plenitudinem vacuat, corpus vegetius, &
alacrius reddit. Itaq; ad vniuersi corporis
vacuationē confert. Sed particulariter va-
cua spermatica exonerat, & renum ferore
extinguit. Immoderata corpus ad tabē du-
cit. In omnibus autem particularibus va-
cuationibus tria praecipue attendēda sunt.
Primō ne corpori non vacuato adhibeantur.
Præmittenda enim semper vniuersalia
purgatio. Deinde ne influentibus, aut fluere
paratis adhuc humoribus admoueantur:
sed quiescentibus quando inquam malum
firmatum, aut inueteratum fuerit, ipsaque
restiterit humorum fluxio. Quod reuulsio-
nes, ac deriuationes prius factas supponit.
Nam si fluente adhuc humore adhibeantur,
ad partem affectam attrahent, & mor-
bum geminabunt. Neq; ergo in principio,
neque in augmento, sed vel in declinatio-
ne, vel consistente adhuc, verū inclinatio-
ni proximo morbo hæ administranda. Ter-
tio cauendum ne viribus non integris per-
tententur, præsertim sectiones, scarificatio-
nes, & cauteria: nec non sudores. In aedia ple-
Spoph. nioresq; alia vacuationes. Particulatim au-
& errhi tem apophlegmatismi in oris ulcerationi-
bus.
H.A.

bus vitandi: sicut & errhina, in nariū ero-
sionibus. Cumque hac adhibentur, os aqua
repida implendum, ne de mordetis medi-
camenti materia aliquid in fauces trāseat,
& erodat. Sternutatoria in veteri surdita-
te prosunt: in incompleta, & recenti, valen-
ti concussione materiam coaceruant, & ad
debilem particulam impellunt. Oculorum
affectionibus suspecta sunt, sicut & errhina.
qua licet ab oculis deriuēnt sua tamen acrī
monia (qua sensibiliter ad oculos perfer-
tur) nouam materiam ad hos attrahunt.

Qua aurium sordes expurgant, interdūm
attrahentibus iuuari postulant: quōd mate-
ria in profundo posita, paratum ad autēs
non habeat exitum. Quemadmodum verò
neque caput, sine toto corpore, purgare tutū
est: ita nec oculos, nec aures, nec nares, sine
capite. Prīus ergo apopblegmatismis;
aut errbinis caput expurgandum, quām
oculorum, narium, vel aurium curationem

aggregiaris. Quā pulmones expurgant,
crassiora esse debent, quām vt elui, & ef-
fluere sint propria. Ea supinus agit quām
diutissimē in ore tenebit, ac omnes qui illuc
sunt musculos relaxabit, remittetque: quō
T sensim

Sternu-
tatoria.Ocul-
ria.Auricū
Laria.Pulmo-
nica.

sensim paulatimque in arteriam defluant.
 Si quis liquidioribus viis malit, sciat ea dum
 per multa corporis membra intermedia tran-
 seunt, hebescere, & viribus valde diminu-
 tis ad partem affectam deferri: sicuti libro
 primo ostendimus, de situ partium capite
 vomito quinto agentes. De vomitoris capite sexto
 via. huius libri diximus: quae ad particulares
 stomachi vacuationes transferre promptius
 clysteres est. Clysteres intestina particulariter vacua-
 tes, petes ex capite secundo: neque enim hic
 acribus viendum est, sed mollientibus, &
 purgant blande tergentibus. Medicamenta ad hoc
 tiamed, opus eliges ex capite quarto: in quo de bla-
 dis & faciliter purgantibus agitur, qua-
 vix primas venas attingunt: quod ad par-
 ticularem ventris purgationem conductum.
 Nam valentiora medicamenta, non partem
 solam, sed uniuersum corpus expurgant. Ad
 iecoris caua, & licetem, clysteres paulo va-
 lentiores, nondum autem acres, adhibere
 oportet. Ad renes, & vesicam, meatuique
 Diure- urinarios, diureticis tunc solum utimur, cu
 tica. aut urina suppressio, aut calculus iunctus,
 aut tophi, aut sordes, & arenula mul-
 ta, molestiam attulerint. Vitandus alioqui
 diuretico-

diureticorum usus in renū affectibus. Usur-
pandus in expurganda iecoris gibba. Dan-
tur autem in potu, in puluere, in electario
liquido. Menses, consuetis fluere temporibus Mēstruē
mouemus mulieribus non grauidis per apo-
zemata, syrups, zulapia, potionibus alijs
ex pulueribus & aquis stillatis vel deco-
ctis, vel ex succis expressis, necnon pulueri-
bus siccis, electariis liquidis, interdum etiā
solidis. Per inferna verò suffimenter per sel-
lam perforatam adhibitis, & ricerinis cly-
steribus, seu injectionibus, & pessis, linimen-
tis, sed & cataplasmati & emplastris fo-
rinsecis admotis necnon balneis aut nati-
ralibus, aut alijs ad id artificiosè paratis.
Quæ omnia ex ijs quæ menstrua ducere na-
ta sunt, assumenda. Duplex autem in his
proponitur finis. Unus sanguinē attenua-
re, ut facilius fluat. Alter ora venarū apé-
rire, quod admotis potissimum efficitur. He-
morrhoides illitionibus, & cataplasmati
ex propria, & cōueniente materia, aperies,
necnon scalpello. cuius tamen frequēs usus
relaxationis, aut contractionis musculi cau-
sa esse potest. Hirudinibus admotis sanguini-
rem facientiū extrahere licet. Sudores ex- Sudorif-
eritationibus cæ.

Hemor-
rhoides.

ercitationibus mouere promptum est. Sed
parandū corporis ad exercitationes, pri-
mū excrementorū eductione : deinde etiā
frictionibus mediocribus, per manū circumactus
et cuncte celeres, nullo compressu
graues, qui floridum ruborem per totam cu-
tem inducant. Quod ubi acciderit, oleū in-
fundendum, & infriquandum nudis mani-
bus, que medium inter mollem durumque
modum seruent. Sic enim excrementsa cutis
extenuabuntur, & exigui meatus laxabun-
tur, per quos sudor motione excitatus libe-
rè erumpat. Crebra etiam frictione cum ma-
nibus calidis, aut cum linteis calidis sudor
elicitur : præserit si ab ea agrum in lecto
operimentis denud caleficeris. Quod & fo-
mentis humidis, & siccis, ut diximus, effici-
tur. Sed si tenuis pituita dolorem inferat,
sicca fomenta humidis præferenda. Inull-
ationibus alijs, & suffitibus ex rarefacien-
tibus compositis, sudor quoque excitatur.
Efficaciter, & plena totius corporis vacua-
tione, per ea que morbo parthenopæo dicata
sunt: Imbecilliis, sed commode, per alia
que ante relata sunt. Quod & de Ceratis,
emplastris, & ablutionibus indicare licet.
Vilissimis,

Viiliter, & haud vana fiducia ad id vti-
 mur decoctis ligni Indici, Chyna, Sarzapa-
 rilla, & similiūm: necnon balneis laconicis,
 & lauacris; interdum etiam thermis natu-
 ralibus. Transpirationem insensibilem ferè ^{Transpi}
 promouent quecunque sudoribus destina-
 tas sunt. Sed modum, si vis, in his adhibere
 potes, ne ad sudores impellant: contentus
 breuioris temporis applicatione. Sed topy-
 ca, qua per balitum digerant, ac discutiāt,
 nō nisi purgato vniuersaliter corpore, aliò-
 que traduētis, ac deriuatis humoribus, ad-
 mouenda sunt: nec nisi firmato, ac inuete-
 rato morbo. Præterquam in vocatis mem-
 brorum principalium emunctorijs, post au-
 res, sub alis, & in inguinibus. In quibus re-
 pellentibus vii fas non est: sed post genera-
 lia, statim ad resolutionem veniendum: in-
 terdum etiā ad attractionem, per cucurbitu-
 las potissimum. De ceteris satis egimus. Ne-
 que enim hic vniuersam medicinam com-
 pleti consilium est.

D E A B S V M E N D I S M O R B I
 reliquijs, & emēdāda mala qualitate par-
 tis affecte, atq; robore inducendo.

C A P. X.

T iy Qu

QVAE id prætent quadam calida
 sunt, quadam frigida, humida, secca,
 quadam à temperie non multum re-
 calida, cedunt. Calida ad hanc intentionem bac-
 ferè intus adhibentur: Radices peoniae, Iri-
 dis, galanga maioris & minoris, calami a-
 romatici, cyperi, pimpinellæ, angelicae, car-
 dopatij, doronici, vincetoxicæ, zeduarie, co-
 sti, zingiberis; spicanardi, schinanthe, men-
 ta, absinthium, salvia, hyssopum, maiora-
 na, melissa, ocyrum, folium: Anacardi in-
 apoplexia, & abolita memoria: carpesia, ca-
 ryophilli, nux muscata, carpobalsamum,
 fructus iuniperi: piper longum, album, ni-
 grum: palmule, cappares, vua passa, caryæ
 amygdale dulces, & amare, nux pontica,
 nux regia pinearum nuclei, pistacia. Cortex
 citri, cortex radicis capparis, cassia lignea,
 cinnamomū, macis. Lignum aloes, lignum
 balsami, glycyrrhiza, lignum sanctum. Se-
 mina fraxini, ocyti, peoniae, sileris, anisi,
 marathri, viticis, carci, amomi, dauci,
 ameos, petroselini, cumini, ligustici, gran-
 tinorum, baccæ lauri, semen cardamomi
 minoris, & maioris, & milij solis: Flores
 salviae, anthos, ocyti, croci: succus glycyr-
 rhiza,

rhize, ladanum, opobalsamum, lyciū, myrra, thus, lacca, Sal indus, sulphur in asthmate: Et ex animalibus blatta byzantia, cerebella passerum prolificis remedys, castorium, renes scincorum, sanguis hirci: sanguis leporis, anatis, anseris, gallinae: Mumia, muscus, ambra, zibbetum, mel, vinum, oleum, aqua vini: Et ex compositis diaprasium, diarris simplex & Salomonis, diacuminum, diacalamentum, diagalanga, diaconium, dialacca, rosata nouella falsò credita conferre calori & siccitati stomachi, cordis, hepatis pulmonis, Nam egregie calefacit: diacurcum, diatrimon pipereiū, diasatyriū, Tryphera magna sine opio, theriaca, mithridatiiū, aurea alexandrina, Athanasia: Cōserua acori, Inula, scabiosa, anthos, satyrij: & zingiber conditum, mel anthosatum, & genistatum; Trochisci è gallia muscata, è rhabarbaro, ex eupatorio, è lacca, ex absinthio, è capparibus, è ligno aloes. Quae sane humores attenuant, & concoquunt: simul etiam aperiunt, & abstergent, & parti robur inducunt. Leniunt, Diapenidion cum speciebus, diagragantum calidum, & alipecta muscata. Adstringunt verò, Miua aromatica

T iij Nicolai,

Nicolai, & Diacitonium compositum eiusdem, & conserua symphyti maioris. Ad roborandum peculiaria creduntur, Confessio de hyacintho, confessio alchermes, diacomeron, diambra, dianthos, plirisayticon, diamuscum dulce, electarium è gemmis, aromaticum rosatum, diamargaritum calidum, latifrons Galeni, Cortex citri saccharo conditus, nux muscata condita. Adde qua pituitam, & atrum humorem preparant simplicia, & composita, capite quinto relata. Ex his sunt potus cordiales: pulueres per se, vel cum vino, aut aquis electis, aut cū iure vivendis: & tabella, qua electaria solida numerantur, nec non electaria liquida, in forma opiatarum: & conserue, codita, mixtura ex pluribus, varijsque horum formulis. Tragemata etiam, qua dragetas appellant, ex aniso, cinnamomo, caryophyllis, cortice citri, seminibus fanichuli, abrotoni, santonici, absinthij, pruniae, & similibus. Horum usu morbi reliquias consumere, & malam qualitatem frigidam & humidam emendare licet, addito simul robore. Frigida vero, qua idem præstat in morbis calidis, sunt Radices cichorij, plataganis, nenufaris, planago.

tago ipsa sicca, & recens, myrti folia sicca et
 recētia, Pruna, tamarindi, punica, berberis,
 ribes: Sandalum citrinum, album, rubeum:
 Cortex granatorum, & tamaricis: semina
 melonum, cucurbitæ, cucumberis, citruli, endi-
 ua, cichorij, scariola, portulace, acetosa, plā-
 taginis, citri, rosarum, papaueris: flores ro-
 sarum, violarum, nenufaris, myrti, tamari-
 cis, balaustia. Succus citriorum, limonii, ro-
 sarum, acetosa, cydoniorum, granatorum,
 Acetum, Omphacium: acacia, hypochistis,
 sanguis draconis, caphora, memitha, opiu:—
 Gummi arabicum, tragacantha, succinum,
 Argentum, lapis hematites, corallium al-
 bum, & rubrum, hyacinthus, smaragdus,
 rubinus, granatus, sapphirus, sardius, lapis
 spongia, lapis iudaicus, vniones seu mar-
 garita: terra lemmnia, bolus armenia, terra
 cretica: Rasura eboris, os cordis cerui. sericū
 crudum. Composita hac etiam habentur in
 officinis: Diaphragmum frigidum, diapeni-
 dion sine speciebus, diapapauer, diacodiū,
 conserua rosarum, conserua nenufaris, con-
 serua violarum, saccharum rosatum tabu-
 latum: quæ leniunt, & simul fluxum cohi-
 bent. Adstringunt verò manifestè, diacito-

T v nium

nium simplex, diacorallium, Trochisci de
charabe, de terra sigillata, de bolo, de coral-
lyjs, de alchechengis, condita ex cydoniorū
succis, carne seminibus. Ad roborandum, et
simul alterandum peculiariter facere arbi-
trantur, Diamargaritum frigidum, & que
Manus Christi perlata vocatur, & Dia-
trias antalii: Trochiscos è camphora, è vio-
lis, è spodio: conseruas cichorijs, acetosa, cu-
curbitas conditas, lactucam conditam, pyra-
condita, cerasia acida condita saccbaro, Li-
mones conditos. Ex quibus potus cordiales,
pulueres, electaria solida & liquida, &
Mixtura ex pluribus, que mixta condita
appellant fieri possunt: necnon tragemata
ex seminibus. Omnia ad emendandam cali-
dam intemperiem, & extinguendas morbi
calidi reliquias efficacia. Sicut & que ad
bilem flauam parandam facere diximus ca-
pite quinto. Sed humida & sicca, ex pradi-
ctis calidis & frigidis seligenda, ut ad con-
trarias intemperies medelam paratam ba-
beamus. Humeant ex calidis buglossum,
Eantia, glycyrrhiza, manna, ruc passa, fucus, pine-
rum nuclei aqua calida temperari, conser-
ua buglossę, & boraginis. Ex frigidis semi-

na melonum, cucumberis, cucurbita, citruli,
bene mundata: tamarindi, viola, rosa recen-
tes, portulaca, lactuca, malua, melones, cucu-
meres, cucurbita, pruna, poma, persica: tra-
gacanthā humidis remollita: diapenidium,
diapapauer, diacodium: conserua violarū,
lactuca condita, cucurbita condita, conser-
ua rosarum recens. Cetera ferè exsiccant. Siccatia
Temperiem seruare dicuntur, zizipha, my-
xa, caro citri, flores buglossae, & boraginis, Tempe-
amylum, penidie saccharum, gummi ara-
bicū, cerebrum leporis, & coagulum eius-
dem, Aurum, myrobalani saccharo conditi,
mel violatum, & rosatum. Mixtis humo- Ad mix-
ribus destinata sunt, radices filicis, tormenta-
tis qua-
rillæ, asparagi: cortex radicis capparis, & litates.
medianus fraxini, capillares herbae, lupu-
lus, fumaria, millefolium, rostrum porcinū,
buglossa, borago, althea: semina asparagi,
bederae, fraxini, aliheræ: Flores chamomeli,
meliloti, lupuli, tamaricis: Lycium, ladanū,
masticæ. Quæq; tota substantia iuuat, vi-
scum querceanum, lapis iudaicus, & lapis
spongia, in calculo: & os cordis cerui, in
cardiacæ: Cranium humanū, in epilepsia:
mummia, in hemorrhagia: coagulum lepo-
ris,

ris, ad conceptionem: pulmo vulpis, in asth-
mate, & phthisi: lecur lupinum, ad hepati-
cos: hepar caprinum, in caligine oculorum:
sanguis hirci, ad calculū: cornu cerui, ebur,
cancrorum cinis, seta, cornu monocerotis. Et
ex compositis, diarodon abbatis, diatrias an-
talum, conserua radicis buglossa, conserua
capilli veneris, & ceterach. Quibus addere
potes quacunque bilem crassam preparat.
Haec sunt quæ morbis intrò adhiberi solent.

Topyca.

Extrinsicus vero discutientibus, & terisque
particularibus vacuationibus, quod super-
est materia educitur: alterantibus vero ma-
la qualitas castigatur parata semper in con-
trarium medela per illitiones, vnguenta, ca-
taplasmatata, cerata, emplastrata, epithemata,
embrochias, fomenta sacculos: cucufas & se-
micucuphas, & frontalia, in capitib⁹ affecti-
bus: per confricationes partis affecta cū pul-
ueribus, sicut fit in commissura capit⁹ coro-
nali, ad discutiendum id quod superest, &
siccandam particulam in humido exceden-
tem. Necnon lauacris aut totius corporis,
aut certarum partium: & pedum, & bra-
chiorum ablutionibus, quibus sèpè somniū
conciliamus: suffimentis idoneis: odoramen-

tia

tis in succis, in puluere, in orbiculis, in ser-
tis exhibitis: auricularibus clysteris: colly-
rijs: dētifricys: gargarismis in faucium mor-
bis: & errhinis in narium affectibus: pessis
in veteri malis: balanis, & clysteribus, que
in intestinorum ulcerationibus, inflamma-
tionibus, caterisque illorum affectibus, lo-
calium vicem subeunt. Quorum materiam
suppeditabit caput decimum tertium. Ergo
intus, & extrā, morbi reliquias absumere,
& partium affectarū intemperaturas emen-
dare licet per ea quae in summa diximus.

DE HOMERICA MEDICA-
tione. CAP. XI.

CVM neque victu, neq; vacuationi-
bus, neque alteratione morbus abole-
ri potest: sed restant veluti seminaria,
qua recidivas faciant, nec cateris remedij
extingui queant, ad appensiones, & physi-
cas alligationes qua obesse nullo modo pos-
sint se couertunt medici, multis experimen-
tis de his confirmati. Qua ratione Diosco-
rides ex Araneo lupo confricato, & linteo
lo illito, mox fronti aut temporibus impo-
sito remedium parauit ad tertianos circui-
ta.

sue:

tus: quod Manardus approbanit, & in profligandis antiquæ febris reliquijs usurpat. Et Galenus pœniæ miraculum retulit. Cuius radicem collo pueri appensam, comitiales accessiones prohibuisse affirmat: factio per detractionem experimento. Detracta enim radice, puer iterum conuulsus est.

6. simpl. Magna autem recentis radicis parte rursum med. ex collo eius suspensa, conuulsiones cessarunt. Quinetiam si compluribus linis, & maximè marinae purpura, collo viperæ injectis, illis viperam præfoces: itaque postea cuiuspiam collo obuincias, mirificè ait professe tum paritbmijs, tum omnibus ijs que

10. simp. in collo expullulant. Et miratum se dicit, quod stercus lupinum appensum euidenter iuuaret colieos. Faretur etiam Iaspidi viridi vim inesse, qua appensione & adbasu os

9. simpl. uentriculi roboret: & omphatitem suspensum iuuare morsos à viperâ: & per Hieracitem & Indicum appensione sola, profluētem ex hemorrhoidibus sanguinem sisti-

Trallia- Alexander Trallianus in artis operibus excellens, nullum remedij genus medico praetermittendum censuit. Itaque & coral- lib. I. lium, & Iaspidem cæruleum, & fuscum,

&

& lapillos qui dissectis birundinum pullis
 inueniuntur, & vermes è caprino capite
 incidentes pelle ouis nigra exceptos, iuxta
 oraculum Democrati redditum, comitiali-
 bus alligat, & appendit. Praterea etiam fron-
 tem asini, & clavum ex cruce, vel ex nau-
 gio confracto exemptum. Colicos verò fa- lib. io.
 nat, stercore lupino in canalem inclusō, da-
 to ad gestandum in brachio dextro, aut fœ-
 more, aut lumbis, per accessionem: & alli-
 gatorio ex corde alaudæ viuenti exempto,
 famori sinistro circumdato: necnon porci
 intestino recto, assumpta ex eo mammosa
 substantia, quam myrrha inuolutam ligata
 tamque in pelle lupina, aut canina gestan-
 dam præbet luna abeunie à Sole. Addit a-
 liud, quod ait valde efficax: rymbilici in-
 fantis nuper nati præcisi, paululum in ar-
 gentum, vel aurum includito, cum modico
 sale: qui gestat hoc alligatoriū, dolore pror
 sus non corripietur. Idem ex neruis onagri,
 apri, ciconiae, medicamentū naturale, admo lib. ii.
 dum celebre, & à multis (ut ait) cōprobatum
 exhibet podagricus. Et pedes, & manus pre-
 seruat neruis vulturis alligatis: & leporis
 talis articularios affectus alleviat, necnon
 curat

lib. 12.

Aetius.

cute vituli marini, & Magnete lapide, &
Aethite, & radice cotyledonis. Quotidiana-
nas etiam curat Aetite lapide corpori alli-
gato: necnon Araneo, linteolo illigato, &
sinistro brachio appenso. Quartanis vero
adhibet scarabaeum, lacertam viridem, re-
segmina vnguum, pilos ex gena birci ac-
ceptos. sanguinem menstruum primum a vir-
gine secretum, aliaque haud dignanda,
qua naturali contrarietate, & ratione ar-
chana deprehenduntur conferre mirabili-
ter. Multa huiusmodi habet Aetius, qua
longum esset recensere: sed quædam attinge-
mus, quæ propositæ medicationi fidem fa-
ciant. Magnetem lapidem detentum manu,
ebiragricorum ac podagricorum dolores se-
dare ait: necnon conuulsis opitulari. Ophi-
ten quoq; lapidem adalligatum ad vipe-
rarum morsus cōducere. De Hieracite etiā,
& Indico, similia Galeno refert. De Aeti-
te vero ita loquitur, Aetites lapis agitatus
sonitum edit, velut ex altero lapide pra-
gnans. Fatus vuluarum lubricarum retinet
sinistro brachio adalligatus. Verum tempo-
re partus adimendus est de brachio, & fa-
mori adalligandus: parietique pregnans ci-
trid

tra dolorem. Et paulò post Iaspidem viridem ad eadem quæ ex Galeno retulimus, pro amuleto suspendi, & alligari scribit. Fumosum vero magna tutela ad seruandas agrè parientes conferre dicit: hydropicis quoque accommodè alligari: ad alligatum maxima vulnera ab inflammatione, atque dolore tueri. Galactitem lapide appensum pro amuleto lac augere ait: & si vir in coitu candida fascia pedem dextrum ligaverit, masculum generaturum: si autem sinistrum colorata fascia circundederit femellam: & genitale cerui circumligatum famori, ad mentula facere cœctionē. De Hianna vero dixit seruari eius pellem, quā circumdent morsis à cane rabido. Nam proprietate naturæ prohibet ne incident in aqua timorē: eos vero qui iam inciderint, iuuat. & menti restituit. Nec prætereundum quod scripsit de Catulo. Admotum cuicunq; corporis parti morbi ad se trahere, sanatoq; agro, catulum emori. Itaque oportere hunc diligenter sepeliri. Sed redeamus ad Diosio idem, qui mirabile de Araneo lupo experimentum, nouissimè à doctissimo Manardo usurpatum propalauit. Addidit vero

vermiculos in capitulo dipsaci inuentas, in
aluta clausos, tum collo brachiove hominis
adalligatos, quartanas finire febres: quod
multis nostri cui empiricis probatum esse
audio. Eidem pes leporis herba, inguinum
inflammationes tollit: quod & facit ingui-
nalis vocata, decerpta sinistra manu, & fa-
mori alligata. Cirfy vero radicem religatā,
qua parte sentiantur, varicum dolores fini-
re ait, asseuerante id Andrea herbario. Ide
lepidi radicem collo appendit ad dentium
dolores: & plātaginis radicem ad strumas:
& Anagyrim in syluis frequētem, ad ac-
celerandos partus. Verū tamen à puer-
ario statim auferri iubet, & abiici. Refert e-
tiam Aspleniō silente luna nocte effossam,
sterilitatem inducere per se, & si cum mul-
liene corpori adalligetur. & Asparagi ra-
dicem nō solum epotam, sed & alligatam,
in fæminis sterilitatem, in maribus prolifici
seminis priuationem facere. Viticem in iti-
nu viator teneat. Onosmatis folia aborti-
ua esse pregnantibus, si super eam tantum
grauide ingrediantur. Plenus est huiuscæ-
modi remediorum Dioscorides: plenissimus
Plinius.

Plinius. Cuius tamen authoritatem prodicere non audeo, ne quid extra legitimos medicinæ professores adferre videar. Dixi de Galeno, de Dioscoride, Alexandro Tralliano, & Aetio, artis numinibus. Quibus autoribus amuletorum, quæ & alligantur, & admouentur, & gestantur, doctrina probata est: ut optimaratione fecisse videamur, quod ea quæ à methodo separata esse dicebatur, in methodum reduxerimus. Nec culpandi sumus quod in eis colligendis operam collocauimus. Nam id Galeni exemplo 6. simpl. fecimus, qui & ea approbauit, & plurima retulit, & de talibus se latius conscripturu promisit. Rationem tamen horum reddere volens, nihil prater partes quasdam insensibiles à rebus illis desfuentes, ac deinde per inspirationem attractas: aut aerem ab illis assidue mutatum, & alteratum, suspicari potuit. Rectius alibi, ad totius substantia proprietatem configuit. Cuius natura pluri- ma etiam in interioribus exhibentur, quæ prateriri non debent. Videlicet Iecur lupinum ad omnes Iocinoris intemperies: Cor & pulmo eritij, & vulpis, ad pulmonicos: & cordis cerui, cardiacis: hirundines, in an-

Vij gina:

292 A. FERR. METH. MED.
gina: Mummia, & ranarū cinis, in hemorrhagia: hepar caprinum, in oculorum affectibus: viscum quercinum, Cranium humanum, cuculli caro & cinis, iecur milui, cinis panni madefacti sanguine viri singulari certamine, vel aliter occisi, in vertiginoso, et comitiali omni affectu: ventriculus gallinae, stomaticis: intestinū rectum albi vulnus, & sterlus lupinum, colicis: lapis iudaicus, lapis spongia, sanguis hircinus, Troglodytes auicula, ad calculum: coagulum leporis, cerebella passerum, secūdina & mulieris enixa, ad conceptionem. Huius generis sunt & Mercuriales herbae, quarum mas ut mares gignantur facit: ut fæmina, fæmina. hoc contingere produnt, si à conceptu succus protinus bibatur in passo. Satyri quoque radicis pars inferior, & maior, mares gignit: superior, ac minor fæminas. Aristolochia oblonga à conceptu admota vuluis in carne bubula, mares figurat. Idem contingere putant si carnem vituli cum aristolochia in aspergunt edant mulieres circa conceptum. Mares etiam concipi vuluis leporum in cibis assumptis: hoc & testiculis eorum, & cogulo profici. Extat apud Plinium cōfessio, quæ

quò pulchri bonique gignantur liberi: è nudis pinear nucis tritis cum melle , myrrha, croco, vino palmeo, postea admixto Theom brotio, & lacte bibant generaturi, & à conceptu puerpera partum nutrientes Ita fieri excellentes animo , atque forma tradunt. Stellione cremato , ac laevigato, & oleo disso luto, Paulus magnum digitum dextri pedis inungit ad potenter exercendam venerem. Cancros ad rabidorum canum morfus omnes prædicant. Theriacas , ad venena . Sua etiam habent alexipharmacæ, singula venena quæ proprijs capitibus tradita sunt. Plura internorum amuletorum experientia habent Dioscorides, Plinius, Alexander Trallianus, Aetius, Chyrannus, Razes in libro de sexaginta animalibus , atq; omnes serè tum recentiores, tum veteres medici . A quibus quicquid horum est seligere , atque suo loco experiri licebit: addita etiam eorum quæ apibus, vespis, scorpionibus, viperis, ceterisque venenum ejaculantibus aduersantur, enumeratione. Verum hac utcunq; admittat increduli: verbis autem, & caræctheribus morbos abigi nūquam dabüt. Quod medicationis huius pars est. Constat enim

V iiij amule-

amuletis, carætherib⁹, & carmine. Quibus
 ego quartum genus addo, quod est veluti
 ex stratagemate. Amuleta alligata, gestata,
 admota, exhibita, suos authores habent,
 medicinæ primarios: atque horum testes,
 Caract- quotidianas, euidentesq; experientias: ut
 heres, & nullo modo infringi queant. Carætheres,
 carmina & carmina primum quidem reprobauit
 Galenus, & pro anilibus deliramentis ha-
 buit. Verum postea palinodiam cecinit in
 tractatu quem de Homerica medicatione
 inscripsit. Qui et si temporum iniuria inter-
 ceptus est, tamen citatur ab Alexandro
 Trallia Tralliano cum merita ac laudabili comen-
 nus cap. datione, his ferè verbis. Honestum est (in-
 4.lib.9. quit) morbum vincere, & omni machina
 agris succurrere. Nam diuinissimus Gale-
 nus qui ne esse quidem carmina putauit,
 longo post tempore, multoq; vsu plurimum
 ipsa posse deprehendit. Audi igitur verba
 ipsius qua de medica Homeri tractatione
 reliquit. Habent autem ea in huc modum,
 Nonnulli igitur putant incantationes anti-
 cularum fabulis esse persimiles, quemadmo-
 dum ego quoque diu existimauit. Temporis
 autem processu ab his qua euidenter appa-
 rent

rent, persuasus sum, vim in ipsis esse. Nam
in percussis à Scorpionibus adiumentū ex
eis sum expertus. Nec minus in ossibus gut-
turi infixis, quæ carmine statim expueban-
tur. Hæc Trallianus, verba Galeni referens.
Quibus manifestum euadit Galenum retræ
flasse reprehensiones illas suas, quas in
proposita materia aliquando ipse exercuis-
set. Inscriptis autem tractationem illam,
sive in operis exordio, sive in proprio quo-
dam capite, Homericam medicationē: quod
Homerus suppressum verbis sanguinem, &
mysterijs sanatos affectus prodiderit. Eum
nos imitati, totum hoc abscondita & pro-
digiosa curationis genus Homericum ap-
pellauimus. Quo Alexāder Trallianus fre-
quentissimè vtitur, ut legenti caput quar-
tum libri noni, & septimum duodecimi, &
ultimum decimi, & finem undecimi, appa-
rebit. In his enim calculosis, colicis, poda-
gricis, & febricitantibus prospexit non so-
lum alligationibus, verūmetiam caræthe-
ribus, & carmine: addita etiam testifica-
tione, quod sine his medicus complementū
ariis attingere non potest. Horum autē ex-
periētiā se habere certissimam assenerat:

V iiii

C

Aetius. & veterum præstantissimos huiusc med-
cationis authores citat. Aetius non veritus
est hærentes in gula, & tonsillis spinas, &
osicula carmine superflitioso incantare. O-
Etavianus in euporistis his quoq; vsus est.
Marcellus verò carmina passim inculcat.
Recentiores etiam ad sanguinis profluvia,
ad comitiales accessiones, ad partus difficult-
atem, ad febres intermitentes, & erraticas,
ad lumbricos, ad vulnera, fistulas, luxatio-
nes, & hernias non pauca inuenere. Quorū
experientiam cum ob oculos posita, & tot
illustrium virorū autoritate confirmata
videris, quid facies? Nam ijs quæ sensibus
exposita sūt contrauenire, sani hominis nō
est: Doctorū verò experientia infirmare, te-
merariū. Tu verò (dices) qui hac inculcas
quid sentis? Dicam liberè. Neque enim su-
perstitiosus homo sū, neque fabularū amās
sed veritatis studiosus. In quā cū toto ani-
mo, ac studio omni incubere, pdigiosas quo-
q; has curationes attingere volui, ne qua
parte in artis operibus deficerem. Deprehēdi
itaq; curationis huīus euētū nō ē caracte-
ribus, nō ex carmine pmanare. Sed tāta est
ipsi animi nostri, vt si qd honesti sibi psua-
serit,

serit, atque in ea p̄suasione firmiter perseue
 ravit, id ipsum quod concepit agat, & poten
 ter operetur: modo alterius in quem agit
 animum non habeat repugnantem, neque
 diffidentem. Nam si etiam fidentem & co
 adiuuantem habuerit, citius quod intendi
 tur perficietur. Si neque fidentem, neq; dif
 fidentem, nibilominis vis animi agentis ope
 rabitur. Id in dentium doloribus, in qui
 bus frequentissima est hæc medicatio, aper
 tè videre licet. Nam præcantator ita mouet
 non reluctantis agroti animum, ut dolor il
 lo submurmurante, vel cum carætheribus
 agente sensim extinguitur. Quod miracu
 lo non caret. At si forte æger diffidat, aut
 plane ridiculum existimet remedium, aut
 circumstantes habeat qui fidem eleuent, &
 remedium coram illo contemnant, præcan
 tanti vis nulla erit, quia persuasiōni sua re
 pugnantem habet alterius animum. Qui
 vero citra fidem ac persuasionem ad incan
 tandum accesserit, operam suam ludet: nisi
 forte tam stupidum alterius nanciscatur a
 nimum, qui simulatione se decipi non sen
 tiat. Non sunt ergo carmina, non sunt cara
 ñeres qui talia possunt, sed vis animi cœfi
inclusi
genui
admodum

V v dentis,

dentis, & cum patiente cōcordis: ut doctissi-
mē à poëta dictum sit,

Nos habitat, nō tartara, sed nec sydera celi,

Spiritus in nobis qui riget illa facit.

Verūm confidentia illa, ac firma persuasio
comparatur indoctis animis per opinionem
quam de carætheribus, & sacris verbis cō-
ceperunt. Doctis, & rerum intelligentiā ha-
bentibus, nihil opus est externis: sed cognita
vi animi, per eam miracula edere possunt,
qualia de Apollonio refert Philostratus,
cūm ab externis, mundanisque negotijs in
animi secessum se recepisset. Indoctus ergo
animus, hoc est sua potestatis & nature in-
scius, per externa illa confirmatus, morbos
curare poterit. Doctus verò, & sibi cōstans,
solo verbo sanabit: aut ut simul indoctum
animum afficiat, externa quoque assumet,
non solùm quæ vulgo probata dicuntur, ve-
rūmetiam alia quoq; à se inuēta, vel quæ
cunque illi ad manum, aut in mentem prō-
ptè venerint. Supereft ut de calliditate &
astutia, quæ veluti stratagema procedit,
dicamus. Hanc enim quartam Homerick
medicationis partem fecimus, ab amuleis,
carætheribus, & carminibus omnino di-
uersam

Veluti
strategie
mata.

uersam: naturalem ipsam, sed prudētia ma-
gis quam artis participem. Philodotus me-
dicus ei qui caput sibi amputatum crede-
bat, pileum imposuit plumbeum: quo gra-
uitatem sentiens ager, caput se recepisse pu-
tauit. Mulierem Melancholia laborantem
quidam hoc pæsto curauit. Cum putaret il-
la serpentem se deuorasse, vomitum medica-
mento citauit, atque in id quod reiectum
fuit, paruam bestiam per omnia imagina-
tioni illius similem latenter imposuit, per-
suasitq; serpentem illum fuisse qui in ven-
triculo molestiam inferebat. Alius qui se
flammis aduri imaginabatur, positis laten-
ter sub lecto ignibus, n̄sdemq; cum strepitu
& clamore sublatis, falsa persuasione libe-
ratus est. Maniacos, qui caco demonibus ob-
sideri videntur, ceremonijs, & idoneis pra-
sidis aqua lustrali propinatis, plerique cu-
rauerunt. Singultum repentina aliquo ter-
rore, aut metu sedari notum est. Podagricos
etiam & paralyticos subito aliquo incen-
dio, aut ruine, vel occisionis periculo, cura-
tos vidimus, & motionibus suis restitutos,
cum antea immobiles, & impotentes in stra-
to iacerent. Par modo ad afficiēdam ima-
ginationem,

ginationem, & confirmandam de utili re-
medio opinionem, quidam numeros adhi-
buerunt. Sicut Archigenes polygoni ramu-
los duos coronæ modo capiti affecto impo-
nens: cum tres etiam, & quatuor non mino-
ri virtute prædicti sint. Sic etiam Dioscori-
des Verbenacæ supinæ tertium à terra geni-
culum cum adiacentibus folijs, contra ter-
tianas dari scribit: & quartum, cōtra quar-
tanias. Dixit quoque Ante accessiones fe-
briū, cū vino pota quatuor heliotropij ma-
ioris semina, quartanas: tertianas verò, tria
finire febres. Quod & de trifolijs folijs, &
seminibus affirmauit. Creduntur etiā, eode
autore, plantaginis integræ radices tres in
vini cyathis tribus & pari aqua pota, ter-
tianas: quatuor verò, quartanas febres sol-
uere. Idem quadraginta diebus tum viro,
tum mulieri perpurgata, cratrogoni semen
potandum præbet ad masculi generationē.
Quod ad augendam agrotantis credulita-
tem effictum esse ex eo constat, quod & ter-
tianis quatuor & quinque heliotropij, &
trifolijs semina non minus sint profutura
quam tria: & quartanis sex, aut septem, nō
minus quam quatuor. Nam vim quādam
agentem

agentem numeris inesse mihi nondum persuasi. Itaque & agregia illa facta, & numeros, & concentus, & si opus sit, figuræ geometricas & caelestes, aliaque prudentiae, & recondite omnis discipline mysteria adhibebit, quicunque naturalibus, artisque præsidij vel affectus ipsos, vel agrotantis imaginationem reluctari deprehenderit.

D E I N S T A V R A T I O N E,
& consumptæ aut deperditæ substancialia reparatione, ac restitutione.

C A P. XII.

DVO capita habet hic scopus. Aut enim inanitione, indigentia, & siccitate laborantem reparat: Aut eos qui morbum iam euaserunt, ac secundum habitudinem sani sunt, restituit, & instaurat. Quorum illud ad therapeuticem, hoc ad analepticem pertinet. Curatur inanitio, siccitas, & deficietia, appositione, & additione, iuxta medicinæ definitionem ab Hippocrate in libro de flatibus assignatam. Appositiō vieti potissimum efficitur: sed & medicamenta, & balnea in subsidium aduocat. Vietus qui parum nutriat hic improbatur,

batur, licet concoquendi facilitate praestet:
 qui maximè nutriat, ut caro suilla, non ad-
 mititur, quòd concoctioni resistat. Itaque
 lac, & ptisanam hordei diligenter coctam,
 & alicam ptisanam ritu præparatam, & pa-
 nem purum curiosè in furno coctum, & tū
 fermenti, tum salis quod satis est habetem,
 & opsonium ex pescibus saxatilibus, aut
 ex albo iure asellum, eligit Galenus, præ-
 reua alas, testesque gallinacei, qui lacte sit
 altus: & perdices, oua, aliaque id genus,
 que ad plenum simpliciter victum spectare
 diximus. Quibus, ubi vel immodico sudo-
 re, vel alui fluxu, vel copiosa alia vacua-
 tione exhaeritut corpus, omphacium, acetum,
 succus cydoniorum, & medicamentorum
 adstringentium portiuncula adiiciuntur: si-
 mul etiam solidiore substantia, & potus
 parcitate retentioni prospicitur. Extrinse-
 cùs etiam que roborent, & adstringant
 admouentur. His verò balnea non adhibe-
 bimus: sed hecticis, & citra alium humoris
 effluxum siccitate, ac humidi consumptione
 laborantibus. Balnea autem ex aquis dul-
 cibus parabimus, inseremusque flores, &
 herbas, atque alia plurima que familiari-
 ter

Balnea.

ter humectare nata sunt, cauetes ab ijs que
malum odorem reddunt. A balneo, quod
temperatisimum esse oportet fritionem ea
adhibere conuenit, que ex eius calefaciat 7. metho.
dum corpus intumescat, prasertim si caloris
excessus siccitatis coniunctus non sit. sed ut
primum intumuerit, tunc est desistendum.
At intumescent corpora quadam magis,
quadam minus. In quo discrimine veren-
dum ne dum ad renutritionem hominem
prparas, etiam fritione illa vacues. Nam
qui gracilis est, postquam leuiter intumuit,
protinus digeritur. Itaque diligenter atten-
dendum est ne clam te elabatur propositus
temporis articulus. Siue igitur hominē qui
extrema gracilitate est, perfrices, sufficiat ti-
bi solus rubor: siue laues, satus esto medio-
cris calor. Si quid rurā peragas, resolues ho-
minem magis quam nutries. Vngendum ve-
ro post lauationē oleo est, ne videlicet plus
iusto digeratur, sed obstruantur exigua cue-
tis spiramenta. Idem protinus & siccitatis
remedium fuerit, & aduersus incommodū
quod ab aëre ambiente contingit, veluti
munitum. Lauabis autem bis, aut ter
hominē: & statim à lauacro lac dabis, aut
ptisa-

peisanam, aut aliquod ex predictis aientibus, & coctu facilibus. Modicum vero temporis inter primam & secundam lauacionem interuallum erit si quatuor, aut quinque & equinoctialium horarum spatium intersit, scilicet si tertio adhuc lauare paras. sin aliter, plurimum. Sanè tertio lauabis, si multis lauationibus fuit assuetus. Hi namque & delectantur, & iuuantur, si se lauent. Quineiam post quanque lauacionem hominem vngemus priusquam se vestiat: quippe conductit ad renutritionem id quoque, sicut & frictio. Hecticos, quia calorem siccitati coniunctum habent, à balneo illo
10. met. temperato in aquam frigidam demittere oportet: alioqui non iuuantur. Vbi autem extracti fuerint, primò unam, & deinde alteram sindonem superinjicies: sicque inuolutum ad lectum duces, & primum spongeis tergebis, deinde mollibus linteis, blandissima in omnibus contrectatione. Post hæc, pluiae nudos expones, & refrigerantibus humectantibusque inunges. Sepius die cibum offeres temperatum, non actu frigidum, potionem tamen frigidam. Motus velementiores, iram, venerem, medicamenta purgantibus

Medica
menta.

purgantia, & quicquid vires resoluere po-
test, ipsi interim vitabunt. Medicamenta
que siccis intemperaturis exhibentur sunt
syrupus violatus, de pomis, de cucurbita,
de portulaca herba, de papauere : diagra-
canthum frigidum, electariū resumptium,
diapenidion sine speciebus, diapapauer, pe-
nidiae, conserua violarū, conserua rosarum
ad huc recens, lactuca condita saccharo, cu-
curbita condita, cerasia condita, cucumeres
conditi: panes ex amylo, aqua rosata, & sac-
charo : quæq; nebule vocantur, ex eadem
materia: frigida hæc omnia, sicut & mal-
ua, lactuca, acetosa, spinacia, portulacea
decoctum, poma, persica, mora, pruna dul-
cia, tamarindi, melones, cucumeres, cucurbi-
tæ, citruli, atque horū semina mundata:
nam in corticibus aperiendi vis manet. Ad-
de flores violarum, & rosas recentes. Nam
nymphæ florem humidum esse non mihi
constat, sed Radicem & semen siccare com-
pertum est. His saltem in iusculis vti licet.
Si verò etiam temperatū calorem requiratis,
dabis buglossum utrunque, vuas passas, ca-
ucas, zizipha, myxa, pinearum nucleos a-
qua calida temperatos, pistacia similiter

X tem-

temperata, ut oleum deponat: nec non auel-
lanas, amygdalas dulces, myrobalanos sac-
charo conditos, placentas, tortas, mañas, pa-
stas regias ex ditis fructibus: Saccharatos
paruos panes ex amylo, cinamomo & aniso
conditos, additis interdum capi, perdicis, aut
phasiani pulpis: Conseruas buglossae, bora-
ginis, carnem citrii saccharo confectam, a-
liaque huiusmodi. Quorum omnium usum
ex particularibus indicationibus metiri o-
portet. Nam calidus morbus siccitati con-
iunctus, remedys eget cum humectatione re-
frigeratis: frigidus vero calefacientibus,
contraria semper medicatione. Quam regu-
lat proprium corporis temperamenum, quod
similibus seruari debet, ut sapè diximus.
Singulis partibus suas alimentorum sub-
stantias suggerere oportet: spiritus aëre, so-
lida membra solido nutrimento, carnosum
genus per eam rerum naturam que in me-
dio humidorum ac solidorum corporum est,
reparando. Quaratione etiam viribus pro-
spicitur. Aëris si temperatus non est, aut con-
trarius morbo eligendus: aut ita alterandus

Aph. 15 ut affectui resistat. Sed hyeme, ac vere, quia
lib. I. ventres natura calidissimi sunt, & somni-
lon-

longissimi, copiosiora alimenta exhibenda sunt & sanis, & agris, & instauratione e-
gentibus. Aestate, & Autumno, cibos dif-
ficillime ferunt: Hyemē, facillime: secūdum
locum ver habet. Potus verò per Hyemem
parcior, à vere ad astatem usque ad autum-
num gradatim plenior admittendus. In a-
tatibus, considerandum quod ab Hippocrate
diētū est. Senes facillimè ieunium ferunt:
Secundo loco qui statem consistentem ha-
bent: minùs adolescentes: omnium minimè
pueri, præsertim qui inter ipsos sunt viui-
dores. Nam qui crescunt, plurimum calidi
innati habent plurimo igitur egent alimē-
to, alioquin corpus absunitur. Senibus ve-
rò parū calidi innati inest, paucis propter-
ea fomitibus egent, quia à multis extingūn-
tur. Victum etiam humidū dixit maxime Aph. 16
conferre pueris, & alijs qui tali victu vti-
cōsueuerunt: Quas etatum proprietatis in
reficiendis agris, & renutriendo, obseruare
conuenit: ut pro singularum captu, alimēta
copiosiora, aut pauciora, & vel humidio-
ra, vel solidiora offerantur. Dixit Hippo-
crates de consuetudine, quod qua ex longo Aph.
tempore consueta sunt, & si deteriora sint, 50.li.2.

X ï insuetis

insuetis tamen minus molestare solent. Condonandum etiam ait, aliquid temporis, & regionis, & aetatis, & consuetudini. Neque vero offendenda est naturae proprietas, ad hanc & alias, alioqui salubria, bene, maleve

Aph. 58 se habens. Ad quam (ut videtur) resipies Hippocrates, dixit Paulus deteriorem potum, aut cibum, suauorem autem, melioribus quidem, sed minus suauibus preferendum. In sexus distinctione, prouidendum mulieribus uterum gerentibus: quas & melioris succi alimentis, & sappiis cibare debemus, ne aut fetus, aut mater, in aliquo deficiat. Ubi quis enim in duobus, quam in uno engendri: sed pro ventriculi capacitatem, quam comprimit fetus, singulis vicibus cibum offeremus, cauetes ne quod nimis. Diximus etiam pro vita actione negotiosa, laboriosa, otiosa, calida, frigida, humida, sicca, hunc scopum variari. In omnibus hoc etiam aduen-

Aph. 17 tendum est, quod ubi cibus prater naturam plus ingestus est, hic morbum facit. Pluri-

Aph. 51. minus etiam, atque reponere replere, periculosum: quoniam omne nimis est naturae inimicum. sed quod paulatim fit, tutum est, tum alias, tum quem ab altero ad alterum transitus

transitus fit. Immodicum enim non posse
concoqui nouimus: itaque eius usum cor-
rumpi necesse est, & magis cum in imbecil-
lam naturam inciderit, qualis quæ aut mor-
bo adhuc affligitur, aut nuper morbo, &
medicamentis afflita languescit, donec in-
tegrè sanitati restituatur. Sed quæ longo te-
pore extenuata sunt, lente reficere oportet: *Aph. 7.*
quæ verò breui, breuiter. Quod in restitu-
endis eis qui è longis, aut acuis morbis e-
merserunt differentiam constituit. Hos au-
tem resipientes, iudicationem præcessisse in-
dicamus. Alios verò qui ex inanitione, pe-
nuria, & siccitate laborat, per omnia mor-
bi tempora resiciendos intelligimus conue-
nientibus alimentis, & si opus sit, medica-
mentis alterantibus, & balneis. Sed ita, ut
gradatim ab ijs quæ à tenui victu (qui in
iudicatione proximè adhibebatur) defle-
tunt, ad ea quæ valentiùs hæreant, ac nu-
triant concendamus. Et si à morbo cibum *Aph. 8.*
assumens quis non corroboratur, pluri ali-
mento corpus vti significatur: quod si non
assumente cibum hoc accidat, scire oportet
quod indiget vacuatione. Eius autem qui *Aph. 31.*
ex aggritudine benè cibatur, nihil proficere
X iij corpus,

corpus, malum. Fit enim hoc vel ex potentia qua *corpus nutritur imbecillitate*, vel ex *malorum humorum superabundantia* nondum plenè *vacuata*, quæ *reciduas minet*. Itaque *hanc vacuare oportet*, prius

Aph. 9. quād ad renutritionem accedas: ne corpora impura nutriendo, magis ladas. Hac est ratio curandæ siccitatis, & deficientiæ: nec non restituendæ in ijs qui morbum iam euaserunt, consumptæ, aut deperditæ substantiæ.

Instaurā In qua recentiores suas operas collocarunt, tia recen ut doctissimis antiquorum inuētis aliquid eiorum. adderent. Nec infæliciter nauarunt, meo quidem iudicio sed tāquād pueri in collo

7. meth. gygantis, longius prospexerunt. Cum enim Galenus fateretur ibi maximè nutriendum,

quæq; in summo nutriant esse diceret glutinosi, crassiq; succi, ut pote quæ adhærere debeant, & firmiter adfigi, nō autē prætenuitate diffluere: suillam tamen, aliāque crassioris illius succi hac una ratione improbavit, quod non facile coquerentur insanis, minisque ab imbecilla natura confici possent. Nec verò quod facillimum conceperūt admittere voluit, cùm scilicet ipsum nequeat maximè esse nutriendis, quod hic desideratur,

sideratur. Cum igitur hæ indicationes ex
aduerso pugnant, monuit committendum
non esse, vt dum alterius excessui nimium
sis intentus, alterius omnino obliuiscaris:
sed vt vtriusq; memor, quo ad licet vtrum-
que misceas. Quod præceptum vbiique me-
moria teneri voluit. Restabat ergo vt poste-
ritas modū inueniret quo crassiora illa fa-
ciliis concoctionis redderentur, vt citra la-
borem plenè nutritarent. Id sanè destillatio-
nibus effecerunt, non suillas vt pote minùs
ad destillādum idoneas, sed testudinum car-
nes natura sua glutinosas, & crassi succi,
duplici vase in balneo maria, vel igne sicco
destillantes. Quo modo extrahitur succus, à
terrena & crassiore substantia (qua con-
coctioni resistebat) separatus: qui & ple-
nissimè alat, & facillimè concoquatur, &
per vniuersum corpus promptissimè distri-
buatur. Pari modo capos, perdices, turtu-
res, hædos, limaces destillant vase vitroo,
igne minimè fumoſo, lento primū, de-
inde paulatim adauerto, donec penitiores
succos educant. Sic sanè quod de alimen-
to vtile est propinant: quod faculen-
tum, crassum, atque inutile, in fundo vasis

X iiiij relin.

relinquunt. In quo imitantur naturam, que
in alendo quod faculentum est sequestrat,
& expellit: quod familiare, retinet, & in
eius quod ali debet substantiam conuertit.
Ostentat empirici aurum potabile, olim de
impostura suspectum, hodie satis frequens,
& expertum ad reparandas quæ collapse
sunt, corporis vires. Animi deliquia sanant
promptissime, aqua vini ad quintam quan-
dam effientiam iterata destillatione, ac cre-
bra circulatione perducta. Solida verò cor-
pora, & carnosum genus restituunt medici,
fucco ex carnibus veruecinis, è capo, è per-
dice, & similibus expresso; & sanguine tur-
turis calido & recenti, consumptis iuseculis,
gelatina, alijsq; huiusmodi. Ad volupta-
tem etiam parant placentas, mazasque ex
amygdalis, pineis, & saccharo: & saccha-
ratos paruos panes: & Nebulas vocatas:
conseruas, condita, de quibus ante diximus.
Pro mysterio habent instaurans quod ex
capo viuo discerpto, excoriato, ac minutissi-
mè inciso, contusis etiam ossibus paratur.
Quem cum aureis anulis, & catenis bul-
lire faciunt in phiala vitrea, igne balaeti
Maria, dupli vase. Sapè etiam gemmas,

5

& speeies cordiales adiiciunt. Extrahitur post longam, lentamq; decoctionem succus, ad reparandas vires idoneus, & abunde nutriend. Ex perdicibus, alijsq; boni succi alimentis similem decoctionem parare posse. Sed si aeger ad tantam imbecillitatem venerit, ut nihil per os assumere queat: aut in faucibus, aut gula morbus sit, qui cibo viam precludat: aut vomitu quacunque dederis reijciantur, quid ages? Clysteres nutrientes injicies: quos primù ex lacte, aut iure pulli nondum consumpto, aut cremore bordei, parabis. Quæ vbi videris rectè confici, pleniū nutrientium aliquid addere verearis, modo morbus id requirat: ad intestinorum tamen facultatem concoctricem semper attentus, quam facultati ventriculi simillimam, imbecilliorē tamen esse ex Galeno didiceris. Prius tamen quam huiusmodi clysteres admittas, alui excrementa eluere oportet, ne alimentis permixta venas vitiōsis succis impleant. Noui hominem gracilem, qui cum angina difficultima laboraret, triduum mansit sine cibo, & potu, ne quicquam per os assumere potens: sed solis clysteribus vitam sustentauit, quos ex de-

Clysteres
nutrien-
tes.

Odores. cōcto capitis veruecini, & iure capi familiares ei parabant. Vires etiā p aliquot dies tuemur odoribus. Aliūntque Democritum odore pomi vitā in aliquot dies, amicorum gratia, sibi prorogasse. Pr̄st̄t panis calidus vino odorifero, aut aqua vini immersus, & naribus admotus: quem si temporibus, & costis Cataplasmatis modo imposueris, vires aggregie restitues. Medici potionibus cordialibus ad id vtuntur: de quibus diximus capite decimo. Testatur Cœciliator Apponensis vitam moribundam se producere consueuisse compositione ex croco, & castorio, contusis, & vino commixtis: sensibusque eam exhibet, olfactu tamen magis quam potu profuturam. Depuratissima aqua vini cum speciebus cordialibus epota, mirabiliter id operatur. Loquela amissam restitues ad nota capiti pelui calefacta: immisso etiā intra os castorio, theriaca, croco, cum aqua vini: admotisque temporibus, & regioni cordis pane tosto vino madefacto. Eos verb qui ab acutis febribus colliquantibus in hecticas migrarunt nulla re melius reparabis quam lacte asinino, aut caprino cum saccharo mulio: aut cremore bordetum

cum lacte parato, & hydrosuccari potu.
Atque hoc de instaurazione sufficient.
Nam quod ad consumpta in vulneribus
substantia restitutionem attinet, capite se-
quenti, vñā cum ceteris chirurgiæ inten-
tionibus, explicabitur.

DE CHIRURGIA.

CAP. XIII.

CHIRURGIA nescio quo fato ē
doctorum manibus erpta, & à medi-
corum exercitatione separata, exter-
nos morbos sibi hodiè vendicat: cutis fadi-
tates, tumores præter naturam, luxationes,
fracturas, contractions, ulcera, contusiones,
vulnera curanda suscipit, manualesq; ope-
rations omnes per ferrum & ignem exer-
cit. Cutis faditates recentes quidem tergen- Cutis fa-
tibus emendat: veteres etiam discutientibus ditates,
resoluit, admixtis semper qua parti robur
inducant, adstringentibus. In tumoribus
præter naturam dum subtiliter omnia per-
quirit, à methodo recedit. Nam dum in- Tumo-
dicaciones ceteris affectibus communes, res præ-
tumoribus peculiares esse putat, artem per- ter natu-
peruerit: aliaque multa prætermisit ram.
necessa-

necessaria, quæ in genere posita, in particu-
laribus exerceri debent. Cuius generis sunt,
etatis, consuetudinis, temporis, regionis, a-
liorumq; considerationes, quarum nulla sit
apud eos mentio: quasi solæ à tumore, &
parte affecta indicationes satisfaciant. Sed
nec quæ à parte sumitur indicatio tumorib-
us magis est peculiaris quam vulneribus,
ulceribus, catenisq; huiusmodi affectibus.
Quod ad eorum quæ dicturi sumus, intel-
ligentiam præmisimus. In tumoribus sanan-
dis præcipuas duas habemus indicationes:
unam curatiuam, alteram prophylacticā.
Curatiua, ab affectu ipso sumitur, id quod
in tumorem præter naturam elatum est, va-
cuandum indicans. Prophylactica, fluentē
ad partem humorem auertere, atque aliò
transferre docet. Duobus his membris con-
tentis, tertium illud quod chirurgi secundo
loco constituunt, de dolore, aliave re per
quam fit attractio, vel mouetur fluxio, se-
danda, appendicem extraordinariam agno-
scimus. Auersiones facere docuimus capite
septimo, & octavo: peculiares etiam à parte
affecta vacuationes, capite nono. Postquam
ergo fluxionem auerurimus, ad alterum cu-
rationis

rationis membrum nos cōferemus, id quod
in parte collectum est vacantes, primum
quidem repellentibus, deinde adiectis gra-
datim discutientibus, & tandem pure di-
scutientibus. Sed si resolutioni resistat mate-
ria, pro discutientibus relaxantia, maturan-
tia, & concoquentia adhibere conuenit. A
quibus, cum tumor concoctus ac suppura-
tus fuerit ferro, aut igne, aut causticis me-
dicamentis aperiendus. Quod supereft, e-
misso pure, ulceris modo sanabitur. Vbi du-
ties adfiterit, pro repellentibus mollien-
tia usurpare praeceptum est: inde ad discu-
tientia, vel maturantia veniendū. In sum-
ma verò decem enumerantur quæ repellen-
tium usum prohibeant: materia in emun-
dorio: materia in quacunque parte tumo-
rem fecerit, venenosa: Crassa, dura, & ad
motum inepta: eadē tenax, & fortiter im-
pacta: tumor criticus: tumor à causa primi-
tiva: corpus phethoricum, & admodū ple-
num: corpus imbecillum, & viribus destitu-
tum: tumor iuxta principem aliquam par-
ticulam: dolor vehemens statim in tumoris
initio, cuius gratia non repellentibus, sed
mitigatorijs auxilijs vti cogimur. In ceteris

vcrō

verò vel discutientibus, vel relaxantibus et
suppurantibus, vel tantum mollientibus,
vtendum: interdum etiam attrahentibus,
vbi tenax & fortiter impæcta fuerit mate-
ria. In quibus ab imbecillioribus auspica-
ri, & paulatim ad valentiora transire con-
silmum est. Quæ omnia per indicationes du-
cenda à morbo, causa, & symptomate: à to-
tius corporis temperamento: sed præcipue à
parte affecta, considerata in sua temperatu-
ra cum reliquo corpore eadem, aut diuersa:
necnon in figura, situ, præstantia, sensus
acuitate vel hebetudine, prout hac capie
quinto primi libri explicata sunt. Nec omit-
tenda cetera quæ in ætate, consuetudine, se-
xu, vita, actione, naturarum proprietate, &
alijs considerata sunt. Quæ veluti locos cō-
munes curationum omnium haberi voluit

LUXA- Galenus. Luxationem curant, primò luxati-
tio. articuli, & suo loco moti in propriam ac
naturalem sedem reductione, lenii, ac mini-
mūm ut fieri potest, dolorifica contrecta-
tione. Secundo, eius quod repositum est re-
tentione, roboratione, ac firmatione, per
rosaceum, & stupas, & pannos multi-
plies ouorum candido perfusos, & fa-
scias

scias posca madentes, necnon per ferulas ex corio, vel papyro densa, cauentes & vehementi perfrictione. Tertio, preservando à dolore, & inflammatione potissimum per robورantia illa, & repellentia: nec non sanguinis missione, purgationibus, victus ratione, pro indicationibus.

Fracturarum curatio præcipua ac prima Fractu-
est ruitio: qua tamen ob affectarum par- re.
tium siccitatem sponte fieri non potest,
nisi fortasse in etate molli ac humida.
Quacunque enim concrescere ac coa-
lescere debent, omnino mollia ac hu-
mida sint naturaliter oportet. Qua
verò dura siccaque sunt, eorum diuisa
partes coire simul nequeunt, sed glu-
tinum aliquod, vinculum ve quo com-
missa maneant, requirunt. Itaque opus
est primùm repositione, ac in suum si-
tum reductione: deinde retineniibus me-
dicamentis, fascijs, diligaturis, ferulis,
alijsque instrumentis ab Hippocrate, A-
rabibus, & recentiorum turba exco-
gitatis: ancipiti in omnibus curatio-
ne, si fractura magna sit. Naturam
in omnibus opitulaniem habere oportet,

ut per idoneum victum, alimentum ad os
 deferatur crassius ac terrenum, quod spa-
 tium impleat, & dura siccaque fracti ossis
 extrema conglutinet, & liget. Quod porū
 Contra- & callum vocamus. Contractions inun-
 dationibus, fomentis, & balneis relaxanti-
 bus ac resoluentibus curare solent. Ulcerā
 verò, qua ulcera sunt, unam tantum habēt
 curandi intentionem, nempe desiccationem,
 eamq; mediocrem, ab ipsa humiditate indō-
 catam. Verū sordem promptè colligunt.
 Itaq; priùs terendum ulcus, quam desic-
 cetur, & ad cicatricem perducatur. Si prauis
 humores influant, repellentibus in circuitu
 vtendum. Si phlegmone adsit, ulcus ultimo
 curandum. Sed complicatorum affectuum
 curationem ex indicationum multiitudine,
 magnitudine, ac præstātia petendā docui-
 mus capite ultimo primi libri. Contusiones
 Cōtusio- recentes sanāt primū repellentibus, dein
 nes. de etiam discutientibus: nam in antiquis,
 repellentibus non vtuntur. Vulnera vñit
 vulnera postulant. Sed vñitionem impediunt con-
 sumptæ aut deperditæ carnis penuria, caro
 superflua, sordes, aut ora ulceris disiuncta,
 aut adhærentia eorum que extrinsecus in-
 ciderunt.

tiderunt. A postremis semper incobanda curatio. Itaque adhaerenia primo loco auferenda, veluti sagitta, spicula, tela, ossium vel ligni frustula, vitrum, acus, globuli ferrei, plumbi, quaque sunt huiusmodi. Frustula si tenuia sint, attrahentibus medicamentis parenti; si grandiora, vulneris dilatatione, & instrumentis ad id idoneis extrahi debent. que ad sagittarum, spiculorum, & globulorum extractionem magis excoxitata sunt, & inuenta. Distantia ora, si in molli parte sint, sutura adduces: maximeque si discessa auris imma est, ut Celsus ait, vel imus nasus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis, vel venter. Vix enim ijs pariibus deligatur vulnus admittiit. Si vero in carne vulnus est, hiatque, neque in unum oras facile attrahuntur, sutura quidem aliena est, imponenda vero fibula. que oras paulum tam contrahunt, quo minus lata postea ciatricis sit. Ferè autem fibula latius vulnus esse patiuntur. In simplici vulnere non ralde magno sola fascia orbiculatim circunda- ta diductas partes committes. At si magnus vulnus sit, adeò ut diductae partes in totū,

x

atque

atque exactè prædictæ deligatura committi
nequeant, futuris ipse adducentur. In cete-
ris, vinculis & deligatione utendum. Sor-
dem, & saniem medicamentis extergenti-
bus, & linamentis mundamus. Carnem su-
perfluam erodentibus absumimus, aut fer-
ro quicquid superfluum est, præcidimus.
Carnē instauramus sarcoticis. Quod super-
est, glutinantibus, & epuloticis efficitur.
In omnibus videndum an sanguinis mis-
sione opus sit, an corporis purgatione, an
ceteris auersionibus. Quod magnitudo mor-
bi indicat, vñā cum virium robore, etiam si
morbi natura repugnet. Ferrum adhibet
chirurgus in venarum & arteriarum se-
ctionibus, in aperiunda vomica, in trahen-
da hydropicorum aqua, in calculo per re-
fice sectionem extrahendo, in dentium era-
dicatione, & amputandis superfluis, in vul-
neris dilatatione, vt sagitta, vel globuli ex-
trahantur. Ignem etiam in aperienda vo-
mica, & in amputandis consumendisq; su-
perfluis, & in ulceribus auersionis vel va-
cuacionis gratia excitaudis. Verū cū re-
pellentium, discutientium, mollientium, re-
laxantium, suppurantium, attrahentium,
alio-

aliorumq; materiam chirurgicam suppedantium mentionem fecerimus, de re esse videtur illorum summam enumerationem exprimere, quæ peregrè proficiscentibus, aut alioqui districtis promptissimè usui esse pos sit. Repellit perpetuò quod frigidum est: & magis si terrena substàtia præditum id sit. Repel-
lentia.

Nam quod aqueum est feruores magis extinguit quam fluentes humores cohibeat, et repellat. Cuius generis sunt aqua frigida, posca, viola, ptisana bordei ex aqua, caseus molliculus recens infrigidatus, albumè oui, gummi arabicum & tragacantha aqua frigidis resoluta, vngula caballina virens, laetitia, cucumeris folia & fructus, cucurbita sativa, atque huius folia, auricula muris, psyllium, lenticula palustris, umbilicus veneris, portulaca, poma dulcia & insipida, vel mediocriter acetosa, persica, mora, poma amoris, fungi, hyoscyamus, mandragora pomum & folia, capita folia & semina papaveris, oleum violatum, oleum rosatum commune, oleum ex hyoscyamo, ex mandragora, ex papauere: pomata, vnguentum rotatum, vnguentum populeum. Cuius generis ferè sunt solanum, & semperiuu, nisi

Xij quod

quod modicè adstringunt, & in humido &
sicco medium quoddam tenet. Exsiccantis,
& adstringentis facultatis sunt, Rosarum
Adstrin capita, obelisci, semina, & aqua destillata:
gentia acetum, omphacium, trifolium acerosum, se-
frigida. lix, intyba gramen, vitis folia & capreoli,
lentiscus, rubus, plantago, bursa pastoris, la-
brum veneris, hepatica, parietaria, polygo-
num, folia quercus, cicuta, usnea, Nymphæ
radix semen & flos: folia & fructus sorbo-
rum, punicorum, cornorum, mespilorum, py-
rastrorum, cydoniorum, spinorum, oxyacan-
tha qua berberis dicitur, Rhus qui sumach
vocatur, acacia, hypocistis, membra que
glaucium esse dicitur, myrobalani omnes,
milium panicum, vua grana, vua acerba,
gallæ, ribes, cupressi fructus folia, & germi-
na: Lens, fructus omnes immaturi, balau-
stia: bolus armenia, terra lemnia, cerusa, ar-
gilla aceto maccrata, gypsum oxycrato ma-
ccratu, lapis specularis, marmor, cos, Iaspis,
hamatites, sapphirus, cristallus, corallium,
camphora, santali, ebur, cornua, plumbum,
stagnum, chalybs, pumex, libargyrum, la-
pis calaminaris, pompholix, antimonium,
argentum viuum, argentum: Oleum rosatu-

omphac-

emphacatum, oleum cydoniorum, myrtinū,
 lenticinum, nenufarinum: Ceratum Santa-
 linum, vnguentum infrigidans Galeni, un-
 guentum comitissæ, vnguentum album Ra-
 zis, vnguentum citrinum, vnguentum è ce-
 rusa, vnguentum album camphoratum, un-
 guentum pompholygis, vnguentum è lapi-
 de calaminari: emplastrum triapharmacū,
 emplastrum album coctū. Adde trochiscos
 è succino, è terra sigillata, è bolo armenia, è
 corallījs, è spodio, trochischo, ramich, halica
 cabi, è camphora: & cydoniatum. Adstrin- Adstrin-
 gendo calefaciunt, siccant, & repellunt, vi- gentia
 num austi rum, auellana, castanea, faba, ouï calida.
 luteum assūm, oryzā, oculi populi, absin-
 tium, mēta, caprifolium, salvia, vitex, sym-
 phytum, cyprus, Acorum, rhabararū, rha-
 ponticum, centaurium, hypericum, lignum
 indicum, quod sanctum & guaiacum appel-
 lant: ebenus, grana intorum, casia lignea,
 crocus, macis, cyperus, carpesia, gentiana, lau-
 rifolia, lignum aloës, lycium indicum, aloë,
 mummia, ladanum, mastiche, cortex thuris,
 flos erris, chrysocolla, erugo, arsenicum, vi-
 triolum, alum, salis genera omnia, Oleum
 mastichinum, absinthium, è menta, nardi-

num, costinum, populinum, cyprinum seu de
 alchanna, hypericinum, & emplastrum con
 tra rupturam. Citra manifestam caliditate
 idem præstat tæpsus barbatus, cauda equi
 ña, Hedera, peruinca, tormentilla, & quin
 gēria tē-
 perata. quinfoliij genera omnia: fructus cortex, fo
 lia, flores tamaricis: coriandrum, ebur vſti,
 cancri vſti, spongia, lana vſta, os cordis cer
 ui, os sepia, cornua vſta, coagulum leporis,
 ranarum cinis. Adde fascias, & conuenien
 tes deligaturas quæ sursum impellant, &
 partem à fluxione tueantur. Repellentibus
 autem in principijs inflammationum, alio
 rumque tumorum semper vitimur: exceptis
 decem illis casibus qui à nobis ante relati
 sunt. Sed pro humoris fluentis calida, vel
 frigida natura, contraria qualitatis repel
 lentia admouere oportet, in intenso, vel re
 missō gradu, prout res exiget. Totius corpo
 ris vacuationes, & auersiones præsupponit
 hoc remediorum genus. A quo, ad discuti
 enia gradatim ascendimus. Nam in aug
 entia. mento repellentibus discutientium tertia,
 aut quarta pars primū adiicitur: deinde
 etiam æquis partis miscentur: & tandem
 plus discutientium, repellentium minus ad
 ditur,

ditur, donec ad summum vigorem peruen-
tum sit. In quo, atque in declinatione, puris
discuientibus extendum, sic tamen ut à le-
uoribus incipiendo ad efficaciora gradum
facias. Discuiunt leniter, chamaelatum, me-
lilotum, fænum gracum, semen lini, adian-
tum, anethum, althea, farina, hordei, triti-
ci, lupinorum, orobi. Paolo valeniius, abro-
tonum, brassica, cappares, mercurialis, dau-
cas. Efficacius ruta, aristolochia, iris, aspho-
deli radix, bryoniae radix, radix cucumeris
agrestis, origanum, calamentum, chalbanū,
bdellium, nitrum, piper, styrax, sulphur, te-
rebinthina, stercus omne. Cetera capite no-
no relata sunt. In scirrhosis tumoribus, &
omni duritie repellentibus uti prohibitum
est: neque vero à discuientibus auspican-
dum, sed à mollientibus. Alioqui quod te-
nue est resolues: quod crassum, resoluta sub-
tili substantia, crassius efficies, & nisi caue-
ris lapidescere cuges. Mollientibus ergo re-
solutioni via parada est; nempe adipibus,
bucyro, medullis animalium, atriplice, mala-
ua, althea, cera, colophonia pice, resina om-
ni, styrace, opoponace, visco, ladano, chalba-
no, ammoniaco, bdellio, asypo, vnguento re-
sumptiuo,

Mollien-
tia.

sumptiuo, vnguento altheæ, emplastro &
 melilolo, oxycroceo, dyachylo magno, par-
 uo, communi. Accidit interdum ut mate-
 ria in profundo posita, vel parti fortiter
 hæres, & impacta resolutioni obfistat. Quo
 casu, non à mollientibus, sed ab ijs quæ ex
 Attra- alto trahunt, incipiendum. Quod etiam fa-
 hentia. ciendum in malis bubonibus, & pestifero
 omni tumore, & venenato ielu, & abscessi
 bus criticis, & materia veluti cuniculis in-
 clusa, & inherentibus ossium squamis spi-
 culis sagittis, & similibus. Attrahunt essen-
 tia quidem calida, & tenuium partium, di-
 etannus, anagallis, aristolochia, cyclamen,
 genista, nasturtium, lepidium, sinapi, dra-
 contium, struthium, titbymallus, ranuncu-
 lus, pyrethrum, thapsia, porrum, piper, pro-
 polis, pix, terebinthina, chalbanum, opopo-
 nax, sagapenum, ammoniacū, scoria argen-
 ti, sulphur, sandaracha græcorum, axun-
 gia retus & salsa, euphorbium recens, suc-
 cus cyrenaicus medicus, opobalsamum. Ad-
 uentitio calore id agunt, fermentum, psori-
 cum, cepa cocta, sterlus anserinum, gallina-
 ceum, columbinum, arietinum, humanum.
 Proprietate quadam magis quam qualita-
 tibus

tibus id agere videntur, radix arundinis
cum melle, radix oxyacantha, coagula, co-
blearum, & limacum carnes, alias per se,
alias cum testis suis tritæ: gleum scorpionū,
theriaca. Aegregiè verò trahunt cucurbitu-
la, è profundo: è superficie, birudines: coad-
iuvant, ligature dolorificæ, frictiones, ignis.
Pus etiam, urinas, calculos, quidam oris su-
etu attrahunt. Attrahunt humorem statim
aut resoluimus, aut si resolutioni obsistat,
ad suppurationē ducimus: suppuratum ve-
rò vel ferro, vel igne, vel causticis medica-
mentis aperimus, & pus emittimus. Quod
si cuniculosè impactum sit, aut alioqui tam
crassum, & hærens ut per hiatum facile ra-
cuari non possit, attrahentibus ipsum ad su-
perficiem trahes. Sed mitioribus ad hoc eō-
tentus eris: saltem putrefacientia, aut uren-
tia non admittes. Quibus tamen in non a-
perito tumore uti licet: sed ita ut tum cesses
quando locus rubore affici, & prurire ce-
perit ne etiam vescione aut ulcus facias, at-
que hic attrahentium modus esto. Ardore
extinguemus affusa aqua, vel aceto, vel ce-
rusa, aqua rosarum lota. Sed quæ suppurēt,
concoquant, & maturant, enumeremus. Ea

T v calore

Suppu-
rantia. calore corpori similia sunt, nec qualitate
 sed quantitate natuum calorem augent.
 Humida verò modicè substantia, partis cui
 admouentur, humiditatem non augent, sed
 tantum conseruat. Huius generis sunt aqua
 temperatè calida sapis affusa, butyrum, al
 thea, axungia porci, vituli, ariatis: fanum
 græcum, farina hordei cum oleo, oleum ip
 jum oliuarum, mastiche, semen lini, ficus,
 passula, ladanum, farina loli, farina tritici
 oleo incocta, panis salitus oleo incoctus, ca
 pita liliorum alborum, crocus, ihus pix, re
 fina omnis, styrax, castoriū, stacas, smyrniū,
 amomum, vitelli ouorum, radix bryoniae,
 oleum lirinum, crocinum, è castorio, è styrax
 ex euphorbio, Tetrapharmacum. Dum
 pus conficitur, dolores sunt ac febres, inquit
 Hippocrates. Confecto pure omnia sedatur.
 Verum si natura ipsa ve humoris putredo,
 foramen per quod pus emittatur non fecerit,
 arte iuuanda est: ne forte diutius intus
 manens putredinosa illa materia partes in
 ternas erodat, et corrumpat. Iaq; maturus
 Tumore iam tumor aut ferro, aut igne, aut medica
 aperien- mentis aperiri debet. Si verò etiā pestilens,
 tia. aut veneni particeps sit, non expectata mat
 uratione

turatione aperiēdus. In ferro, aut igne ad-
hibendo, caue ne quod vas insigne, nerū,
tendonem, vinculum, membranam, neruo-
sam ve aliam substantiam vulneres. Caute-
ria qua vocant frigida, & potentialia, mol-
ibus corporibus adhibentur, & ubi timi-
dulus ac meticulosus ager ferrum, & ignē
veretur. Mitiora, ys qui cute molli sunt, im-
ponenda, atq; ubi materia profunda non
non est: videlicet theriaca, vrtice semen vi-
no tritum, adeps ranae viridis arboreae, bras-
sica radices vſta, lac fculneum. Si profunda
sit materia, & densa cutis, vtendum fortio-
ribus: qualia sunt lac titlymalli, alliū, pyre-
thrum, sinapi, chrysocolla, nitrum, cinis fi-
culna, capitellum saponarium, cantharides,
es vſtum, vitriolum, calx viua, auripigmen-
tum, fæx vini aut aceti vſta, testaceorū cre-
matorum cinis, argentum viuum sublima-
tum, arsenicum sublimatum. Cō corporātur
vitellis ouorum, axungīs, terebinthina,
melle, butyro. Frānuntur lapide hematite,
corallīs, memitha, opio: et in ambitu admo-
uetur quod vocant defensium, ex terra ar-
menia & aceto, vel oui candido. Tantum
medicamenti apponendum, quantum ad fo-
ramen

ramen paruum, vel magnum faciendum sis erit. Si dolorem nimium excitet, diutius berere non posse: sed auferes, & dolore raseo mitigabis. Aperta vomica, si ne data amplius non sunt, ne longiore mora crustas efficiant: quod puris evulsionem impediret. Modus hic est, ut aperiant, non etiam fortiter adurant, & crustas duriores faciant. Quod postquam actum erit, erosam partem lenies butyro in folio brassicæ cataplasmati modo imposito. In inferiore, & declivi parte foramen inducendum, ut materia ex alio facilius effluat. Supereft vlcus modo factum curare primum extergentibus, dein de etiam sarcoticis, & tandem epuloticis, seu cicatricem inducentibus. Repurgant, & extergent, linteolum siccum, melicratum, mel Violatum, mel rosatum, mel mercuriale, mel purum saccharum sordidum, quod rubrum appellant, hordeum, farina fabarum, lupinorum, erui, cicerum: amygdalæ dulces, & amara, serum laetis, vinum purum, & mulsum, absinthium: marrubium, anagallis, apium, lignum sanctum, aqua vini, mel genistatum, iris, aristolochia, dracontium, terebinthina cum melle: necnon ynguentum apoflorum.

Tergen-
tia.

stolorum, & Aegyptiacum, que etiam eru-
 dunt. Acrius id agunt sales omnes, urina, le-
 xiuum, erugo lota & non lota, & ex cau-
 sticis nonnulla, quibus in fistulosis, & pra-
 uis ulceribus, & carnis excrescentia utimur.
 Expurgata sordide, & siccata per linteolos, et
 spongias sanie sarcoticis carne restituimus, Sarcoti-
 um delicit ethre, aloë, myrrha, sarcocolla, ea, que
 sanguine draconis, aristolochia, iride, ma- & in car-
 biche farina pistrinali, cortice pini panacis nantia-
 heraclij radice, anchusa, pimpinella, pibosel-
 la, lanceola, millefolio, verbena, pumice cre-
 mato, plumbo vesto & eloto farina lupino-
 rum & orobi, terebenthina, & colophonia
 cum ceteris. Huius generis sunt Terephar-
 macum, vnguentū fuscum Nicolai, vnguen-
 tum aureum Messiae, & plurima ex glutin-
 nantibus, & epuloticis. Instaurata carne,
 epuloticis, que cicatricem inducat, utimur:
 nisi carnis supercrescentia nos impeditat.
 Haec alumine vesto, aragine, are vesto, pulue-
 re mercuriali, ferro, vel igne absumimus.
 Deinde cicatricem inducimus galla imma- Cicatri-
 tura, myrti folijs & fructu, malicorio, aris sancta.
 squama, chalcitide, misy, aragine vesta lota-
 que, are vesto ac loto, cerusa, antimonio, testa
 seorum

ceorum vstorum cinere loto, lithargyro,
cadmia cremata, pompholyge, calce septies
elota, plumbo vsto: bolo armenia, spharage-
de, terraque omni elota: lamina plumbi stri-
ete superligata, loto prius cum aqua alumino-
sa vlcere: plantagine viraque, nymphæ,
rosis, balaustijs, santali, anetho vsto, cucur-
bita vsta, abrotono vsto, papyro vsta, coral-
lijs, vnguento albo Razis, vnguento capho-
rato, vnguento è cerusa, è pompholyge, è li-
thargyro, è lapide calaminari. Adde ad.
stringentia frigida, superius enumerata: et
quæcunque citra morsum desiccant, robo-
rant, & adstringunt: His sanè tunc utimur,
cum carne instauratum, ac propè iam plenū
vlus, nondum tamen adæquatum fuerit.
Quod etiam in vulneribus haud diuerso
ordine faciendum, nisi hac cruenta appa-
ruerint. In quibus, epuloticis glutinantia
primitiere oportet: consolidam inquam, e-
quisetum, pilosellam, plantaginem viraq;
cynoglossam, Pentaphyllum, bethonicam,
hypericum, pimpinellam, Centaurium vino
austero coctum: ulmi, sambuci, ebuli, teda,
pini, fraxini cortices, & folia: cupresi par-
tes omnes, quercus folia, sarcocollam, viscum,

Gluti-
nantia.

ter-

terebinthinam cum aqua vini, sanguinem
draconis, bolum armeniam, terram lemniam,
farinam pistrinalem volatilem, mastichē,
piceam siccām, aloēm lotam, Isatidē, hordeū
r̄stum, lūbricos terrestres, cochleas cū testis
contusas, spongias nouas, lanas succidas, vel
linteola aqua frigida, vel vino cōtrabente
imbuta: caseum recentem, & oxygalactinū,
aliquāq; huiusmodi. Sanatis hoc pācto tumo-
ribus, ulceribus, & vulneribus: fracturis e-
tūim, luxationibus, cæterisq; chirurgie sub-
iectis idoneam materiam cōparabimus ex
his quæ lōga serie à nobis enumerata sunt:
Quorum delectum, & r̄sum ex arte suppe-
diabunt loci illi communes in indicationi-
bus expositi, discurrendo per morbi naturā,
causas, & symptomata, per totius corporis
temperamentum, per partis affectā naturā,
figuram, situm, præstantium sentiendi faci-
litatem aut hebetudinem: per vires agro-
tantis, ambientem aërem, atatem consuetu-
dinem, naturarum proprietatem, sexum, vi-
te actionem: per morbi longitudinem, aut
breuitatem, per quatuor morbi tempora,
per coniunctas accessiones vel remissiones,
& ordinatas natura functiones, & medi-
camen-

camentorum facultates, & cali statum. In quo hoc saltem spectatur ne Luna sit in signo quod præsidet membro cui ferrum, aut ignem admouere conuenit. Finem hic futuri eramus, nisi occurrisserent anodyna, & narcotica: quorum in medicina & chirurgia frequens est usus, ad complendum terrium medici officium, quod diximus esse ut iucundè curat. Quæ verò maior iucunditas, quæ suauior voluptas agrotanti offerri potest, quam doloris extinctio? Trium generum sunt hæc medicamina. Quædam enim directè contra morbum pugnant. Quædam contra dolorem tantum, per resolutionem. Quædam sensus torporem inducunt, quæ narcotica appellant. Contra morbum pugnant contraria, calida, frigida, humida, sicca: præterea etiam plenitudo, & vacuatio. Itaque sàpè sanguinis detractione, sàpè alijs purgationibus, & alienationibus vñâ cum morbo eliditur dolor. Quo genere resolutiva plurima anodynæ dicuntur, licet à temperie valde recedant. Nam quæ propriè anodyna censentur temperatum calorem habent, saltem primū caloris gradum non excedunt. Cuius generis sunt

sunt oleum chamælinum, anethinum, è
semine lini, amygdalinum dulce, lumbrico-
num, sambucinu, vulpinum, è meliloto, oleu
m olivarium neque recens, neq; vetus, butyrū,
sypus, lanasuccida, vitellus oui, lac mulie-
bre, asinimum, caprinum, ouillum, axungia
porcina, vitulina gallina, anseris, cuniculi,
anguilla. Decoccum altheæ, malvae, viola-
rie, lily, seminis lini cum pedibus, intestinis,
& capite veruecis, vel hædi: syrax cū oleo:
casaplasma ex mica panis recentis, cum vi-
tellis ouorum, latte, croco, oleo rosato, viola-
to sambucino. Narcotica duorum generum
bitfacimus: quoniam pro doloris excessu, et
partis natura, sensus vel tantum remitten-
tus, vel omnino sopiaendus proponitur. Re-
mittunt sentiendi vim moderate frigida,
oleum violatum, rosatum, oui candidum,
aqua rosata, mucago è seminibus frigidis
extracta, succus foliorum aut fructuum cu-
tumeris, cucurbitæ, melonum, mucago semi-
nis psilij, oleum nenufarinum, succus lactu-
ca, portulaca: que iam ad stupore accedunt.
Narcotica verè sunt, oleum papaverinum,
ex hyoscyamo, ex mandragora, pomum ip-
sum mandragora, cicuta, solanum, semperiu-

Z uum,

338 A. FERR. METH. MED.
uum, vnguentum populeum: & quod in
summo stupefacit, opium. His chirurgus ve-
gente maxima necessitate extrinsecus vte-
tur: nouas fluxiones, aut virium resolutio-
nem ex dolore prohibere volens. Calefacie-
tibus autem, & concoctionib[us] ea frangabit, ne
pro sensu quem in præsens sopire intendit,
in futurum etiam sensum vitamque partis
extinguat: aut incrassata materia, ac densa-
ta cute difficultiorem affectum reddat. Hac
pro vniuersali doctrina sufficient . Aliam
enim qua in particularibus consistit exer-
citationem suo loco tractaturi sumus.

D E I N T E N T I O N V M C V-
ratiuarum vſu. CAP. XIII.

CVRANDI rationem omnē pau-
cis verbis comprehendit Hippocrates
in libro de flatibus, dicens medicinā
esse adiectionem, & subtractionem . Indi-
cans affectus omnes vel ex inanitione, &
deficiencia, qua adiectione egeat, pendere:
vel ex superabundantia, qua detractionem
requirat. Itaq; in curatiuis scopis confide-
randum qui ad adiectionem, qui que ad de-
tractionem conferant. Ad adiectionem fa-
ciunt

ciunt primus, qui in victu: & duodecimus,
qui in instaurazione versatur. Ceteri omnes
ad detractionem pertinent. Ex quibus ta-
men secundus, cum alii tantum excremen-
ta substrahat, in deficiencia sapè locum ha-
bet. Ut in hætica, in qua desiccata morbi
qualitate excrements sapissimè retenentur.
Morbos ergo ex plenitudine vel integra,
quam plethoram, vel vitiosa, quam caco-
chymiam appellant, curabimus primum vi-
tu non pleno sed extenuante. Deinde cly-
steribus, si alii excrements non excernantur.
Tertio sanguinis missione: si vires, & atas
ferant. Quarto blanda purgatione. Quin-
to corporis adhuc pleniùs purgandi, & hu-
morum pleniùs excernēdorum preparatio-
ne, præsertim si cacockymia curanda susci-
piatur. Sexto, pleniore purgatione, in caco-
chymia que vel incipiente morbo apparue-
rit, vel per morbi decursum adducta fuerit:
Veluti in putredinoso affectu, in quo ex ple-
thora in cacockymiam facilis est lapsus. Se-
ptimus scopus qui reuelliit, & octauus qui
deriuat, & nonus qui à parte vacuat, par-
ticularibus morborum collectionibus præci-
pue destinati sunt: ut pleuritidi, peripneu-

Inani-
tio defi-
cientia.Morbus
materia
lis.

moniq; iecoris inflātionibus, & omnibus
internis, & externis tumoribus pr̄ter natu-
rā, & ulceribus, alijsq; eiusmodi. Nā vbi to-
tum corpus agrotat, veluti in febribus, et si
venae sectione, purgantibus medicamentis,
& obſtructiones tollentibus, & aluum, &
vrinas ducentibus, & sudoribus, auertere
videmur, non tamen is simpliciter nobis est
scopus, sed purificans materiam ab uni-
uerso corpore, & nō particulariter, vacua-
re. Vnum autem idemq; remedij genus plu-
res scopos habere nihil prohibet. Verū ut
quò tendas certò ſcias, eorum distinctionem
cōpertam habere oportet. Tres postremi ſco-
pi in declinatione maximè locum habent:
videlicet reliquiarum consumptio, cū mala
qualitatis emendatione, ac roboratione cō-
iuncta: & Homerica medicatio, quibus pla-
cere videbitur: & consumpta, aut deperdi-
ta ſubſtantia reſtitutio, ac corporis instau-
ratio planè analeptica. Quæ in chirurgia
relata ſunt, ab hiis non multum variant.
Nam in tumoribus pr̄ter naturam, ulceri-
bus, fracturis, & vulneribus, inſtituto pri-
mū riētu, eductisq; alii excrementis, vel
ſanguinē miuitimus, vel purgamus, primū
faciliter,

faciliter, deinde etiam pleniū præmissa cor
 poris, & humorum preparatione. Inde ad
 reuulsiones, & deriuationes nos cōferimus,
 si res ferat. A parte autem ipsa vacuamus,
 repellentes, discutientes pus, & saniem ex-
 purgantes: carnem superfluam absumentes:
 sagittas, aculeos, cæteraq; infixæ extrahen-
 tes. Malas etiam qualitates alterantibus e-
 mendamus. Et carnem instaurando, conglu-
 timando, & cicatricem inducendo, duodeci-
 mum scopū in actum deducimus. Nam vn-
 decimum, ut pote innoxium, nullum morbi
 genus respuit. Atq; ita sanè in morbis ma-
 terialibus procedendū. Nam si qualitas so-
 la molesta est, victum simpliciter alterantē
 instituimus, neq; attenuationem, neq; deter- Nuda
intempe
ries.
 sionem requirentes: sed aut calefactionem,
 aut refrigerationem, aut humectationē, vel
 desiccationem, aut coniunctas duas qualita-
 tes, si intemperies composita sit. Simul etiā
 int̄ius & extra decimum scopū adhibemus,
 quo malam intemperiem contraria altera-
 tione castigemus. Homericam medicacionē
 nunquam nocitaram putamus. Secundum
 verò scopum, ubiunque alii excrementa
 retineri contigerit, locum habere palam est.

Z ij sic

Sic sanè communes affectibus omnibus habemus tres scopos, si in genere tantum considerentur. Primum, qui in vietu consistit: decimum, qui intemperiē emendat: & undecimum bomericum, planè innoxium, modo ne quid per os ingeratur. Secundus, & inanitioni, & redundantia communis est, si alui excrementa non excernantur, quod alui redundantiam supponit: sed qua reliqui corporis indigentiam, quam curare intendas, sapè comitetur. Atq; hæc quidem in genere. nā in specie vietus alijs tenuis, alijs plenus, alijs medius conuenit: isq; vel calidus, vel frigidus, vel humidus, vel siccus, & vel attenuans, abstergens, vel adstringens. Intemperies etiā vna est qua calidam, altera qua frigidam alterationem postulat. Cetera suis capitibus abundè explicata sunt.

Conclusio operis.

DO CVI MVS veram medendi Methodum vniuersalium esse: in particularibus autem exercitationem consistere. Vniuersalia autem illa sunt indicationes, & intentiones, seu scopi curatiui: que sanè

Sanè reciprocas habent directiones, ita vt
neq; indicatio sine intentione, neq; intention
sine indicatione rectè usurpari queat. Nam
siue calefactionis, siue refrigerationis, siue
deterioris, aut vacuationis sit indicatio,
non poterit compleri, nisi vel medicamentis,
vel virtutis ratione, vel venæ sectione tenta-
re propositum sit. Plures autem pro una
indicatione intentiones usurpare licet. Nā
victu, & sanguinis missione, & alteran-
tibus medicamentis refrigerationem moli-
mur: & vacuationem tum venæ sectione,
tum purgantibus medicamentis, nec non cly-
steribus, balanis, urina excretione, sudori-
bus, alijsq; huiusmodi. Intentiones etiā, seu
scopi curatiui sine indicationibus tuto ad-
hiberi non possunt. Neq; enim virtus rectè
institui potest, nisi naturam & morbi, &
agrotantis perspectam habeas, nec non vi-
res, atatem, consuetudinem, & cetera: ad
qua intentum esse oportet medicum, ut con-
trariam medicationem pro exigentia illorū
praescribat, adhibita ea moderatione, quam
ea qua similibus conseruanda sunt postulat.
de quibus egimus libro primo. Nā in secun-
do intentiones prosequuti sumus, eas cum

Z iiiij indicatio-

344 A. FERR. METH. MED.
indicationibus conferentes, ut reciproca il-
lorum doctrina, vera medendi Methodus
constare intelligeretur. Quam in vniuersa-
libus positā, in particularibus exercitatio-
nem habere certum est. De qua suo
loco dictū sumus; expo-
sita iam vniuer-
sali Metho-
dg,

F I N I S,

A V G E R I I F E R -
R E R I I T O L O S A T I S
C A S T I G A T I O N E S
P R A C T I C A E M E .
D I C I N A E .

P R A E F A T I O .

MULTA sunt in medicinae praxi reprobatione digna, quae nisi castigantur, futurum est ut rationalis omnis doctrina evanescat, & impostura illius loco substituatur. Quod eò magis vendendum est, quoniam plerique ex ijs qui eruditione & doctrina pollere videbantur, relicta vera medendi methodo, ad receptas longo tempore nostroru hominum nugas, quae pharmacopolis magis quam agrotanibus usui essent, se conuerterunt. Nec tam curarunt quid conducibile hominibus esset inquirere, quam quid placere illis videtur: ut ex obsequio gratiam, & emolumen- tum consequerentur. Quia impostura nulla in Rep. pestis maior exsurgere potest. Quid
Z v enim

enim superest, nisi ut vel pharmacopola
merces augendo, vel cum commilitonibus
nostris colludendo, & agrotantis delitjs
subscribendo nouam medicinam à studijs
nostris alienam introducamus? Laudant
Hippocratem, Galenum, Paulum, Aetium,
nec Arabes, aut practicos recentiores dedi-
gnantur: nihil tamen eorum quæ ab his se-
cundum artem tradita sunt obseruant, sed
veluti centones ex illis colligunt, quibus ad
vulgi persuasionem, & imposturam abu-
tantur. Quæ res multos excellentes viros
diu hærere fecit, antequām in practica me-
dicina scire aliquid vulgo viderentur. Ne-
que enim temerariis illorum actionibus,
vel stolidæ vulgi persuasiōni respondere vo-
lebant: sed virtuti, & doctrina, quam ex pu-
rissimis fontibus, & liberali educatione
hausyssent, satisfacere conabantur. His ego
pro veritatis studio fide, ac diligentia, que
mihi semper ante oculos posita sunt, suppe-
tias daturus, introductos per vagritiem aut
ignauia errores extirpare decreui. Quod, et
si authoritate nulla sum, tamē ratione me
effecturu spero: modo attentos eoru habeā
animos qui veritatē, nō fraudē sequuntur.

DE

DE AGARICO TROCHI-
scato. CAP. I.

POSTHABITIS elaterij, colocyn-
thidis, turpeti, ricini, euphorbij, acriū.
que aliorum præparationibus, agarico
ad pituitæ purgationem passim utuntur no-
stri temporis medici. Quod, & si Dioscori-
des, Galenus, Auicenna, adstringens esse di-
cant, & ruptis, conuulsis, dysentericis, san-
guinem reijcientibus, & cibum non conti-
nentibus in stomacho, ut est commanduca-
tum ac deglutitum nullo alio addito liquo
re, dari iubeant: tamen nobis hodiè vomiti-
num accersit, & flatus parit in ventriculo,
nulla adstrictionis relicta nota. Quæ diuer-
sus ex solo natali proficisci videtur. Suum
enim petebant veteres ex Agaria Sarma-
nia regione, vel ex Ponto: infirmum etiam
ex alijs locis. nostrum pharmacopole ex
Alpibus, & delphinatu trahunt: vomito-
num ipsum, & flatulentum, ut propterea
castigatione egeat. In qua adhibenda, errat
qui per zingiberis additionem vomitum
prohiberi putant. Nam ad flatulentiam ca-
sigandam id quidem prodesse poterit: ad
enim ventriculi adstrictionem, & confirma-
tionem,

tienem, planè nihil. Quod ex practicarum
scriptoribus nonnulli animaduerterunt, di-
centes zingiber addi, ut tenuitatem sua aga-
ricū penetrare faciat, & incisione, ad cras-
sa pituita eductionem iuuet: neque in te-
nuiore pituita eo opus esse. Videant ergo
quām longē à scopo aberrent, qui agaricū
cum vino infusionis zingiberis trochiscā-
tum, ut nauseam vitent, eligunt. Sed aiunt
se trochiscatum illud in oxymelite, vel melle
rosato ideo infundere. Quod est, ac si dice-
rent se errorem errore tueri. Neque enim o-
xymelite, neque melle rosato ventriculus à
subuersione liberatur: imò inter vomitoria
oxymeli etiam enumeratur. Respondent, se
hoc saltē efficere, ut agarici substantia, in
qua noxia vis manet, non propinetur: sed
tantum liquor, in quo per infusionem pur-
gatoria facultas hæserit. Sed si hoc molunt
tur, cur purum agaricum non assumunt,
quod cum zingibere galanga, & sale gem-
meo infundant? Sic enim maiorem habe-
bunt vim purgatoriam, quæ in trochiscato
per macerationem diminuta, in infusione
serum nouam alterationem, ac diminutio-
nem patitur. Quo miror eos tam stupidos
esse,

esse, ut trochiscati infusionem valentiorem
esse putent infusione simplicis & puri. Sed
trochiscati duæ habentur præcipua descri-
ptiones ferè similes, quas examinare, & cō-
ferre decet. Prima est Mesuæ capite proprio
de agarico iubentis trochiscos more cuiusdā
Galeni parare ex vino infusionis zingiberis,
in quo səpē maceretur puluis agarici,
ut infrænamentum vim zingiberis exugat.
Hac maceratione vim eius remitti necesse
est, magis quām lotione, quæ bonam purga-
toriæ facultatis portionem aufert, ut con-
stat ex Galeno, atque ipso Mesue. Quod
vitinam considerarent preparatores isti.
Agnoscerent enim se nihil aliud cum no-
na infusione agere, quām id quodiam infu-
sum ac maceratum est, iterum macerare, ac
infundere, debilitata semper medicamenti
natura, ut vix in ultima infusione purgato-
riæ facultatis quicquam relinquatur. Al-
teram, vel eādem simpliciorem descriptio-
nem officinæ nostræ habent, quam ad Me-
suum referunt. Constat autem puluere aga-
rici in vino infusionis zingiberis simplici-
ter, & non səpē temperato, & cum vino
ipso in trochiscos redacto. Quo pacto, quis
negabis

negabit agarici vim remitti , cum simplici
lotione medicamenta omnia debilitari co-
tingat? Debilitatum autem ita agaricum si
infundas, quem purgationis successum te co-
sequuturum speras? Siquidem infusione
rursus frangitur. Si autem, ut solent, in pan-
no ligatum decoixeris, trochiscatum magis
remittes. Itaque duplex error in agarico co-
mittitur. Primo, cum vomitoria illius facul-
tas zingibere castigari putatur: deinde cum
ex trochiscato adhuc infuso , aut decocto
purgatio maior speratur quam ex simplici
& puro. Quod temerariae credulitatis ge-
nus est: cum ne quidem idonea ex illo succe-
dat purgatio. Bis enim (ut Mesua sermone
vtar) perdidit animam, siue duplice infu-
sione: siue infusione , aut decoctione , que
post macerationem, aut lotionem adhibita
fuerit. Quod & si perspicuum est, & iam
sapè à nobis demonstratum , tamen à rece-
pto barbari seculi more recedere non au-
dient, sed auctoritate Mesua se tueri volūt.
quem tamen ab hoc semper abstinuisse con-
stat. Cui verbo si fidem adhibere nolunt, le-
gant compositiones omnes Mesua , legant
praxim, & totum opus medicinae illius, nus-
quam

quām reperient agarico trochiscato illum
vsum fuisse: sed agarico puro, nūc trito tan-
tum, nūc infuso, aut decocto, addito tamē,
ut solet, aliquo infrānante. Nec quod inter
simplicia ex aliorum sententia eius memi-
nit, persuadere debet trochiscatum plus ei
probari, cum usurpatione contrarium osten-
derit. Videant ergo mirabiles isti prepara-
tores quomodo in rei ciendo puro agarico,
& trochiscato substituendo, autoritate
Mesuē se tueri possint. Sed recipiamus tro-
chiscatum: ipsum sanè in infusionem adhi-
bitum non legent apud Mesuem, neq; apud
Auicennam, neq; apud alios meriti alicuius
autores. Itaque subsistant, & non à
veteri, sed à barbaro & incepto more rece-
dant: & agarici verum vsum discant, in
hunc modum. Cum per ipsum pituitam, a-
liosq; huic hæretes humores efficaciter pur-
gare intedes, substantiam eius tritam da-
to, sicut veteres omnes, aique Mesuem ip-
sum in antidotario, & opere pratico fecis-
se constat. Conferet tamen castigationis gra-
zia addere salis gemmei galanga, menta,
zingiberis suas partes, qua nauseam, &
flatus mitigent. At si mitius ipsum optaue-
ris,

ris, ut trochiscatum exhibeto, & quod stomachum roboret, & modice adstringat addio. nam neq; zingibere, neq; vino vomitus arceri potest. Tritum tamen hoc dabis, nondum autem infusum, aut decoctum, ne cum sciolis istis erres. Si, quod plerique faciunt, medicamenti substantiam suspectam habeas, & infusionem ut delicatiorem, sic salubriorem existimes, infunde purum agaricum in oxymelite simplici, vel scyllitico, vel in vino, aliove conueniente liquore, cu^m zingibere, menta, ceterisq; infranantibus. Sic enim castigato vomitu, ac flatu, purgationem experiere benignam, & copiosam satis, ut trochiscatai substantia nullo modo egeas. Si cui (ut sit) lasciuire placeat, trochiscato vii licebit iterum macerato, ac infuso, aut decocto: sed incidendi magis quam purgandi gratia, nisi delicatis, & mollibus naturis apparetur. Vix enim leuis inde sequitur pituitosi humoris expurgatio, nisi qui assumpserit tam lubrica aliо sit. Quod probabit qui solum, nec ceteris permixtum dederit. Duplex est enim probandorum medicamentorum modus. Unus cum solum, nec alijs catharticis adiunctum datur, ut propriam

priam eius facultatem explores. Alter, cum permixtum exhibetur, ut quid cum cæteris officiat, vel non efficiat intelligas. Sed vi- deas istos ineptiarum magistros primum omittere, & in altero imprudente se gerere. Consideranda vero pharmacopolarum astu tia qui se his contentionibus immiscuerunt, volentes trochiscatum ubique prescribi. Di gna auaritiae animis voluntate: ut cum purum & simplex adhibuerint, trochiscati à medico prescripti pretium reportent. Prescribat quantum, & quoties velit trochiscatum medicus, hoc (nisi forte in infusionibus, trituris, catapotijs) non apponet pharmaco pola, sed purum, & simplex. Interim rebus suis prouidebit, & medici prescriptum se compleuisse afferens, trochiscati quod non apposuerit, pretium exposcit. Singulis men- sis buisce urbis medici libras (quod mi- nimum) duodecim trochiscati siue in infu- sionibus siue in apozematis, alijsq; deco- his, siue in triiuris, catapotijs, aut electarijs, prescribunt: & tamen quotquot sunt hic pharmacopole, libras decem toto anno non parant. In quo fraus, & impostura illorum detegitur. In qua etiam connuent medici,

A A probis

probitatis & doctrina leges transgredientes. Sed quid opus est prescribere in decoctis agarici trochiscatt in panno ligati drachmas duas, tres, quatuor, cum agarici puri substantia magis conuenire videatur? Comonendi autem sunt tyrones, agaricum officinarum veterum agarico molestius, in purgando imbecillius esse: qua de causa maiore copia dari debet. Nam substantiae drachmae duæ, vix satisfaciunt: in infusione, drachmæ tres nihil ferè agunt, si solum, ac citra aliorum catharticorum adiunctionem apponatur. Quod cum experimentis didicerint, judicabunt etiam trochiscatim iorem dosim parandam.

D E R H A B A R B A R O T O R refacto. C A P. II.

IN aliis fluxu purgantia sua medicamenta non adhibebant veteres, quod quipollerent partium tenuitate, & acrimonia, & intestina roderent, & nouam materiam ad locum affectum traherent. Posterioras adstringendo purgantibus dotata, neque erosionem neque nouum influxum retur: quod per ea tantum adstrictoris facultatis,

cultatis, peracta purgatione, in ventre re-
linquatur, quantum attractionis in purga-
tione agebatur. Adstringendo purgant my-
robalani, absinthium, rhababarum. Quo-
rum adstrictionem, & desiccationem augen-
te volentes nostri cui medici, ad torrefac-
tionem se contulerunt: Rhababarumque
ad eam intentionem utraque natura, pur-
gatoria inquam, & adstrictoria, magis ido-
neum, elegerunt. Quod torrendo innocen-
tius fieri putant: cum tamen experientia co-
pet mediocriter torrefactum, vehementius,
O minore dosi purgare, quam integrum.
Et si maiorem adunctionem adhibueris, pur-
gatoria facultate penitus destituetur. Ita-
que, ne hic erres, satius est tritam rhabarba
in substantiam exhibere, quæ unâ cum fa-
miliari purgatione natuam suam adstric-
tionem imprimat. De qua re longiore ser-
monem contexere hic nolumus: quod idem
argumentum capite sexto libri secundi Me-
thodi nostra tractauerimus.

DE ABSINTHIO.

CAP. III.

AA VII . IN

IN absinthio dupliciter peccant recentiores. Primo, cum in poniici penuria, nostrum adhibere recusant: deinde, cum abrotonum, aut santonicum substituit. Absinthio maximè vitetur Galenus in ventriculis, & iecinoris affectibus, tanquam medicamento cum adstrictione, & robore, calefaciente, & extergente: quod partium illarum natura requirit. Ponicum autem prafert, ubi de robore potissimum cogitamus: quod in eo facultas adstringendi non parua sit. In ceteris omnibus, amara quidem qualitas est vehementissima: adstrictio vero aut planè obscura, aut prossus nulla gustu deprehenditur. Proinde (inquit) Ponticum ad iecinoris, & ventris phlegmonas eligi præstat. In ceteris autem affectibus, in quibus amara qualitate, magis quam adstrictoria facultate opus erit, nos fratre vii quid prohibebit? Nam & cetera multa qua adstrictionem adaugent familiariter, admiscere licet. Intingendum autem prius aqua feruenti, ne nidore offendat. Nec dubitan- dum hoc ipsum adstrictoriæ facultatis par- ticeps esse. Hanc enim omnibus absinthi ge- neribus communem facit Galenus lib. 6. simpl.

simpl. med. In nostrate autem gustu ea manifeste deprehenditur, licet non tam efficaciter quam in Pontico. Est etiam graueolentia, quæ nostrum inferius reddit. Hanc spicanardi, schinanthro, & similibus emendare conueniet: sicut & adstrictionem, roses, corallijs, & cydonio adaugere. Nec verò ferendi qui in ventriculi affectibus Abrotonum, aut Santonicum substituunt: quiq; syrupum absinthium commutant in Santonicum. Adstrictione enim, & robore inferius est Santonicum: & sicut abrotonum, ventriculo admodum infestum existit, ut docet Galenus, solū præterea inter hac absinthium, sed maximè Ponticum, stomacho gratum asserens.

DE CHYNA, ET APIO.

CAP. IIII.

Chynam, & Apion diuersas res esse, rā dicemq; nunc vocatam Apion esse chynam, & non Apion, peculiari tractatu ostendimus. Qui si in paucorum manu in eiderit, sermonis iteratione rationes ipsa denuò promulgari videbuntur. Itaque de his rursus acturi sumus, quod ad practi-

AA ij CR

& medicinæ castigationem, quæ hodiè in su-
doribus eliciendis magna ex parte versa-
tur, iure optimo referantur. Totum autem
hoc dubium rerum ipsarum collatione re-
solui dicebamus. Quod si, ut medicina leges
dictant, fecerimus, deprehendemus nullas
plantas minus inter se conuenire. Nam chy-
na magnis, rudibusq; ac in aequalibus fru-
stis, lignosa simul ac fungosa, foris autem
subrubra, intus subalba primum adferri ca-
pit: modo integra turbinata radice, palli-
dior & parua adfertur, cum ruboris remis-
sione, & obscuratione sub albedinis inter-
na. Visitur autem arida, & teredine, ac ca-
rie crosa. Apios radicem habet asphodelo-
similem, ad pyri (unde nomen habet) effi-
giem accendentem, rotundiorum tamen, intus
candidam, liquore plenam, foris vero ni-
gesciente coriice tectam, ut scripsit Dioscori-
des. In viribus alia est differentia. Nam A-
pios tota, aut succus eius, supra & infra
purgat: superior eius pars, vomitione bile,
pituitamq; extrahit: inferior, per aluum.
Quod præter Dioscoridem, notarunt Theo-
phrastus, Paulus, & Plinius. Chyna neque
supra, neque infra purgat: imò siccatur. &
Apio

Apio egere creditur ut aliū moueat. Qui
enim illius præparationem, & usum scri-
ptis mandauerunt, inter cetera iusserūt, ut
resistente alio & tōis huius (non selini, ut
quidam hallucinantur, cuius vis per aliū
purgatoria nulla est) portiuncula, cum chy-
na purgandi gratia, decoqueretur. Differūt
ergo vel ipsis Chynæ authoribus. Si enim
Apios decoctioni chynæ aliquando inseri-
tur, Chyna Apios non est. Nec obstat, quod
qua integræ hodiæ adfertur, turbine pyrum
quodammodo representat. Nam plurima
sunt qua pyrum referunt, qua tamen ab
apio toto genere discrepant. Præterea consi-
deranda est chynæ paruitas, qua differen-
tiæ magnam cum apio constituit. cuius ra-
dix longa describitur, præterea etiam succo
sa, & albissima: cum nihil horum ad Chy-
nam spectet, qua candida non est, sed rube-
dinis mixtione quadam subalbescit: foris
etiam rubescit, cum Apios nigrescat. Hæc a-
perte declarant Chynam, & Apion res &
delineatione, & facultatibus esse diuersas:
ut mirer doctos aliquot viros ex sola Chy-
na figura turbinata, & pyrum quodammo-
do referente, tanquam ex vnguibus Leonē,

A A iiiij Apion

Apion iudicasse, quasi nihil sit quod pyru
 referat, preter Apion. Vtiusque vis magna
 est sudores mouere, & siccare arthritidem,
 ulcera male morigerata, pustulas, & scabif.
 Sed in Chynæ præparatione, & vsu, qua-
 tuor castigatione digna mihi videntur. Pri-
 mum, quod assa ante quartum decimū diē
 non admittunt sed elixa tantum; cum ta-
 men statim ab initio hic siccandum sit; eli-
 xa vero desiccationi planè resistant. Alterū
 est, quod cydoniatum non solū permittunt,
 sed affatim etiam sumendum consulunt.
 Quo tamen sudores per adstrictionem co-
 bibere solemus, quod propositæ intentioni,
 qua est sudores è toto corpore citare, omni-
 no aduersatur. Tertium est, quod mel plus
 quam catena remedia per totum curationis
 decursum commendant. Quod tamen in bi-
 lem verti constat calidis siccisq; temperatu-
 ris. A quibus eximenda non sunt corpora
 hoc remedij genere siccata, & calefacta va-
 poroso sudoris spiritu. Quartum est, quod
 spretis artificio sis, usitatisq; clysteribus, sup-
 pressam aluum laxant aquis stillatitys ci-
 chory, & boraginis, cum oleo rosato, vel
 communi adiecto sale: credula nimium, &
 absur-

absurda superstitione, quasi in boraginis.
Cichorij destillationibus laxandi vis
maior insit, quam in decoctis. Apion chyne
modo parari vidimus. Nos hanc ad ligni
sancti prescriptum reduximus, sicuti & tor
mentillam, & radicem cannarum nostrar
ium, & ramenta Juniperi, quibus aliquan
do usi sumus. Chyna autem prescriptum hoc
est. Purgato vniuersaliter corpore, sumito
radicis chynae vncias vnguentuor, ut Chynae
tot curationis diebus inseruiant. Coquito prepara
singulis diebus vnciam unam tantum: ad-
monitus afferuatum decoctum aescere. Pri
die radicis partem illam per transuersum
in tenuissimas assulas incides. quas totum
diem infundes in aqua lib. ij. aut pluribus.
Die crastino addes aqua recentis libras de
cem, & coques in vase terreo nouo & am
plo ad tertia vel media partis consumptio
nem, intecto semper vase, ne vis aliqua cu
vapore exhalet. Tunc vas proximum igni
constitues, pannis rudibus inuolutu, ne de
coctum citius quam oporteat, refrigeretur.
Dabis agro aqua huius calida libra unam
bene mane: & post duas horas sudor erum
pis, modo aeger pannis adbuc cooperiatur.

A A v Deter-

Deterso sudore surgere permittitur non autem egredi ante septimum diem. Octavo, si velit, exire à prandio poterit, modo calidis tegumentis aduersus aëris & ventorū iniurias præmuniatur. Victus parcus, assatarum carnium r̄sus, mellitæ confectiones, aut saccharata, medicamenti vim augere creduntur. Utendum pullis gallinaceis, capis, cuniculis iunioribus, vitulina, & veruecina, assis, aut raro elixiis pane vero aut biscocto, aut alio furfuraceo, nec recenti. Conferunt ex saccharatis, aut mellitiis, conserua capilli veneris, primula veris, Ceterach, cichory: & mel rosatum, aut conserua rosarum ex melle, nuces etiam cōditæ, & mazæ ex amigdalæ, auellanis, pineis. Potus sit decoctum illud tepidum, aut calidum, nūquām autem frigidum. Quo & in cibatu, & interdiu r̄tetur, bibendo non sobriè sed quantum opus erit. Abstinebit à pescibus, à iuseculis, à lacticinijs, ab acetosis, salmisq; omnibus, ab oleribus, rino, & venere. Purgabitur in principio, medio, & fine. Ceteris diebus cum aliis supprimitur, addunt singulis chynæ infusionibus, & decoctionibus radicis &c. & semidrachnam. Quæ si nihil effec-
rit,

vit, clysteres admittunt. Consumpta verò
24. vniarum decoctione, insolantur, ac de-
siccantur prædictæ assula, quæ primam de-
coctionem sustinuerunt, & postea incidun-
tur in frusta adhuc minutiora, ac coquun-
tur ut prius, in lib. 12. aquæ ad tertia par-
tis consumptionem. Hac aqua rititur ager
otto decemve diebus post. 24. illos quibus
sudor procurabatur. His vero sudor nō ex-
pectatur, sed sola per remedy naturam ex-
siccatio. Extrinsecus fouentur ulcera, & lo-
ca dolentia linteis in primo aut secundo
decocto infusis. His ferè verbis huius prapa-
rationem alibi docuimus. quam tamen erro-
ribus purgatam exhibere voluimus.

DE FILICE. CAP. V.

FI L I C E M miror nonnullis suspectā
esse in hepaticis affectionibus, cum Ga-
lenus lib. VIII. Comp pharmac. loc.
Cap. VIII. inter auxilia primi meriti ab
Asclepiade conscripta hanc enumeret, &
addat quod controversiam dirimere posse.
his verbis Ceterū (inquit, tractans de ieci-
nore) ad visceris expurgationē, & meatū
spersionem, citra manifestam calefactionē,

ant

aut refrigerationem, optimum pharmacum filix est, pradominantem habens amaram qualitatem. Quod si adstrictionem desideres, huius quoq; participem eam facit lib. V I I I. simplic. medic: ut tum deterione, tū robore medicamentum sit verè hepaticum. quod Paulus, Aetius, & practici illustriores experimentis, & traditione cōfirmarūt. Ad lumbricos necandos remediū est tritū, & efficax: quo etiam ad subducendam aluum vñi sunt veteres, ut constat ex Dioscoride, Theopraso, Plinio. Et Scribonius LAR gus filicis radicem lotam, & rasam, atq; in minimas particulas concisam aceto condit, ut bilem deijciat. Non est ergò nouū, ut illi existimant, internorum affectuum remediū filix: sed ut veteribus cognitum, sic recentioribus ad multa usurpatum, in hepaticis affectionibus prærogatiuam quandam habere deprehenditur.

N Y M P H A E A E R A D I C I B V S,
& semine vtendum, non autem flore solo:
& frigidam & siccām esse illam totam, ne
que florem esse humidum.

C A P . VI.

NON

NON probant quod radicibus & se-
mine nymphæ in medicina utimur,
absurdum existimantes aliud præter
florem ex ea assumere. Sed vide quam pru-
denter:nam Dioscorides, Theophrastus, Ga-
lenus, Paulus, radicem & semen usurpant,
nulla floris ad medicinæ usus facta mēcio-
ne: & Aucenna radicis, & seminis, aquæ
meminit ac floris. Taxandi ergo illi potius
qui radicem & semen negligunt, & veteri-
bus præteritum florem tanti faciunt, ut to-
tius planta dignitatē in eum transferat.
Est etiam in facultatibus controuersia. Au-
cenna enim, & tota ferè Arabum familia
nymphæam frigidam humidam statuit. Ga-
lenus vero siccum facit, de frigiditate nibil
aperiè decernens, nisi quod ex viribus satie-
indicat eam quoq; frigidam esse. Quod ve-
ro sicta sit, apparet ex eo quod plagiis impo-
sita sanguinem fistit Theophrasto: & ven-
tris profluvia cohabet semen genitale fluēs
reinet, dysenterias iuuat, & muliebri pro-
fluvio medetur Galeno, Paulo, Aetio. quas
facultates Aucenna etiam agnoscit in ra-
dicibus, & semine, non autem in flore. Un-
de conciliandi eos occasionem sumpserunt
quidam

quidam viri docti, radicem & semen frigida & sicca dicentes, florem vero frigidum & humidum. Quanquam ex compotrys medicamentis, quibus admiscetur, facile est iudicare hunc non humidum, sed secum esse. Videntur enim mulierculæ aqua illius stillatitia tum sola, tum ceteris permixta, ad erugandam cutem, & poliendam faciem, quod citra abstersionem facultatem effici non potest: quæ non humiditatem, sed siccitatem potius arguit, Nec mirum florem abstersionum videri, cum tota planta ad albos, & alopecias usi sint veteres. Nec existimandum hos tam cœcos fuisse qui in rem tam faciliter & sensibus obuiæ distinctionem illam (si modo vera fuisse) in flore, seminibus, & radice non animaduertissent. Syrupum ex nymphæ floribus, non solum frigiditatis, verum etiam humiditatis ratione, in conciliando somno primas à syrupo papaverino obtinere aiunt. Verum cum solus, ac simplex reuocatur in usum, syrupo violaceo inferior deprehenditur. Id manifestè probat recentiores floris temperaturam, & usum non bene cognouisse.

PRACTICÆ MEDI. 367
DE ROSATA NOVELLA.
CAP. VI.

SIMPLICIVM aliorum verā na-
turam, & historiam, quæ nos ab errore
tueantur, expreſſerunt Leonicenus, Her-
molaus, Manardus, Ruellius, Fuchsius. A
quibus propositæ castigationis neq; mate-
riam, neq; colores mutuari voluimus: sed
quod ab illis silentio præteritum, aut non
satis explicatum est, & tamen castigationē
requirit, trattare decreuimus. Itaq; è simpli-
cibus paucula tantum attigimus, que non-
dum satis erant examinata: è compositis au-
tem, quæ omnino illi præterierunt, ante oculos
ponere statuimus. Inter quæ prima fese
offert Nicolai Rosata nouella, calidorum
drachmis sex & triginta constans integris,
cum rosarum drachmis decem, & minus.
Vincente plus quam quintuplo calidorum
excessu, si qualitatum gradus contemplatus
fuerit. Hanc tamen non veretur medicorū
turba fateri cōferre apprimē calorī, & sic-
titati stomachi, cordis, hepatis, & pulmōis:
necnon sitim compescere, vomitum sedare,
abscindere debilitatem stomachi, adstringe-
re laxa, cardiacis subuenire, sudore diapho-
reticum

reticum reprimere, ex chronica infirmitate
 debiles recreare. Quia ipsius antidotū natu-
 rā planissimè aduersantur: quam constat ea
 lidissimam tſſe, & lōgē plus ſiccitatis, quām
 humectationis habere, nec ad tātam adſtri-
 etionem idoneam deprehendi. Quod Pla-
 tearius, Nicolai commentator, in dubium
 reuocari audiuit, ſed ſtolida ſatisfactione
 mihi ſep̄e riſum mouit. Dixit enim: Quidā
 dicunt roſatām nouellām eſſe calidām, ſed
 meus pater dicit eam eſſe temperatām, &
 magis periuīnere ad frigiditatēm, quām ad
 caliditatēm. Quibus verbis ſe nō in rati-
 one, ſed in parentū fidē ſtare voluiſſe decla-
 rat. Nam vel ipſorum qua antidotū con-
 ſtituunt enumeratione, maniſteſtum euadit
 eam calidām eſſe, ac ſiccām. Conſtat enim ro-
 ſarum, ſacchari, & glycyrrhize ſingulorū
 drachmis ferē decem: & cinnamomi ſcrupu-
 lis octo ſuperadiētis duobus granis: &
 cyophyllorum, nardi, zingiberis, galange,
 nucis muſcatē, zedoaria, storacis, calamite,
 cardamomi, ſeminis apij ſingulorū granis
 viginti octo. Vbi, qua refrigerent, roſa tan-
 tum apponuntur: cetera omnia calefaciūnt.
 Ex humectantibus ſunt glycyrrhiza, &
 ſaccharum:

accharum:que & roscarum, & aliorū siccitatis vincuntur Itaq; inter calidas ac siccitas reponenda hæc compositio: non inter fidas humidas. Quare nec viscerum calori ac siccitati conferet, neq; sitim sedabit, neque vomitum cohibebit, quod credula nostra atas sibi persuasit: sed calefaciet, ac siccabit latem in primo gradu.

D I A R O D O N *ADVER'SVS*
noxas à calore contractas frustrà parari.

C A P. VIII.

DIARODON abbatis, Nicolai descriptione, frequenter adhibetur ad emendandam calidam ventriculi, & viscerum intemperiem. Quod ut à ratione alienum est, sic tolerari non debet: sed castigationem requirit, ut frigidis affectibus, nō autem calidis, quod in calido excedit accõmodetur. Contemperatur ea compositio calidorum ac frigidorum equis ferè portionibus. At si qualitatum excessus in singulis consideraueris, calida præpollere videbis, sarum inquam mastichen, spicam, cardamomum, glycyrrhizæ succum, crocū, lignum aloës, caryophillos, galliam muscatam, ani-

BB sum,

sum, faniculum, cinnamomum, rhabarbarum, Semen ocimi, saccharum candum, muscum. Quibus frigida contraposita sunt, tragacantha, gummi arabicum, de cuius tamē qualitate ambigitur: spodium ebore vsto constans, vstione autem frigiditatem aboleri aiunt: berberis, semina scariola, portulaea, cucurbita, citrulli, cucumberis, melonum, papaueris albi, margarita, os cordis cerui, rosa. Ambigunt, santalum album, & rubrum, & camphora. His ita commixtis, ac contemperatis, calidum potius quam frigidum emergit remedium. Quod iamen in calore moderationem eam seruat, quae frigidis ventriculi intemperaturis, coniunctas ie cinoris calefactiones habentibus, tutio offerri poscit. Neque enim ad notabilem caliditatis excessum ascendit: neq; verò, vt putat, refrigerat: sed temperate calefacit, & ventriculi cruditates emendat, flatusq; discuit, vt quotidiana experientia demonstrat.

CONFECTI ONE M ALCHER-
mes neque repudiandam, neque vulgari
more usurpandam.

C A P . I X .

HANS

HANC ob lapidem cyaneum multi
recusant, dicentes hunc venenū esse,
purgans per vomitum, & per aluum:
quod præ exigua quantitate facere non va-
lens, sedat magis quam iuuet. Nam medica-
menta huiuscmodi cum non purgant, re-
tinent in corpore, vel corrumpuntur, ac tan-
quam in venena vertuntur: vel concoctione
acciipiunt, talemq; producunt humore qua-
lem trahere nata erant, ut docet Galenus. 3. simpli.
Ex quo colligunt lapidem illum dum præ
 exigua quantitate in ea confectione nō pur-
gat, deleterium euadere, siue in corpore cor-
rumpatur, siue in humorē sibi familiarē
conuertatur. Addunt aurum ad ostentatio-
nem adduci, quod nec transmutetur, nec cō-
coqui possit: quedam etiam de constringen-
te serici facultate, & tintura rubore ad
trahendos spiritus adferunt, quæ meo iudic-
io, pro reipsa faciunt. Aurum licet nō con-
ficiatur, ego non contemno: expertus, si non
substantia, saltem qualitatis sua beneficium
in oris fatore, in cordis saltu, & ulceribus.
quæ auri numis, vel lamina à putredine, et
lacoëthia vindicari compertum est. Quod
vero de lapide cyaneo adferunt, verum non
BB y est.

est. Nam multis lotionibus malignam qualitatem depositus: aut ita remisit, ut beneficiorum aliorum temperatura ac mixtione non solum innoxius, verum etiam saluberrimus evaserit. Viperas, venenata animalia, in theriacam addimus: sed idoneis cocturis, & præparationibus innoxias reddimus, deinde salubrium aliorum confusione utilissimas efficimus. Quod haud dissimiloratione de cyaneo dici potest. Quemadmodum vero theriacam ob viperas, ad serpentinum morsus conferre dicimus: ita confectionem alchermes, ob lapidem cyaneum cum melancholia similitudinem quandam habentem, melancholicis affectibus (quorum gratia potissimum inuenta est) prodesse putamus. Neq; ergo obstat lapis aliqui noxius, quin confectione ex eo habeamus utilissimam, alterata lotionibus, & salubrium mixtione in melius permutata eius natura. Sed ea abutuntur nostri cui medici pleuriticis, peripneumonicis, hepaticis, febre acuta laboratibus, hecticis, dysentericis, passim ipsam exhibentes: cum non horum gratia veteribus parata sit, aut inuicta: sed ob melancholię potissimum, & syncopas, ut testatur

Satur Mesues. Confectio (inquit) ad cordis palpitationem, syncopen, desipientiam melancholicam, & tristitiam sine causa, mirificè roborans, ac exhilarans animam. Quod etiam illius materia demonstrat. Constat enim serico tincto ingrano, succo pomorum redolentium, aqua rosata, saccharo, ambra, ligno aloës, cinnamomo, lapide cyaneo, marginis folijs auri, & musco. Quæ febribus acutis non conueniunt, neq; hecticis, neque hepaticis, aut pulmonicis: sed melancholie, in qua & cordis tremores, & animi delicia, & merores absque manifesta causa cernuntur. Repentinis etiam animi defectibus conuenire videtur, & morbo fessis. Moribundis autem lapis cyaneus non confert: sed vel smaragdus, vel hyacinthus, aliaq; gemmae, quas substituere licet.

DE CERATO SANTALINO.

CAP. X.

CERATVM santalinum descriptū à Mesue, ad renum, & hepatis phlegmonas refrigeratione quadam conuenienter fatendum est. Verum solida siccitate, nisi parcioris adhibeatur, partes illas contra-

BB iij hit,

bit, indurat, & in scirrum deducit. Quod admonitione dignum mihi visum est, propter medicorum facilitatem, & lasciuiam in usurpando passim hoc remedio. De cuius temperatura qui iudicare voluerit, sciatur hoc constare rosis siccis, santalis rubris, albis, citrinis, bolo armenia, spadio, quod ebore vesto paratur, camphora: omnibus cera alba, & oleo rosato omphaelino exceptis. In quibus solidam siccitatem praevalere nemo non videt.

A Q V A M Q V A E P O T V I
datur febricitantibus, non esse diu coquendam.

C A P . X I .

MIRO R quid sibi velint nonnulli in aqua febricitantibus exhibeda, quam multum, diuq; coquere precepunt: Cum teste Galeno (quod & sensus probat) longa decoctione falsedinem, & tandem, ut caeca, amaritudinem acquirat. Vnde febrilem calorem non extingui sed au- geri potius contingit. Audies verò agrotan- tes ipsos de salsa illa, interdum etiam de ama- ra qualitate in aqua conqueri, cum in ius- culis, caterisq; alimētis nihil tale percipiāt.

Dintius

Diutius ergo cocta, ad subeundam amaritudo
dinem, & bilem augendam idonea depre-
henditur: nec refrigerij, aut humectationis
beneficium præstat, sed morbifica causa fo-
mes efficitur. Desinat itaq; & hoc errore
labefactare ariet, & perdere agrotantes:
sed aquam optimam exhibeant, quæ leui
decoctione cruditatem, et flatus depofuerit.
Aliam, quæ logiore decoctione saltam qua-
litatem affumpserit, reijciant. An verò &
illa febricitantibus conueniat, & quomo-
do suo loco dicetur. Neq; enim febricitati-
bus ea semper conuenit: neq; sine vehiculis
tutò exhiberi potest: cum mora, quam in
ventriculo longam trahit, priusquam in ve-
nas penetrarit, corrumpatur. Vehicula autē
illa sunt, vinum, acetum, mel, saccharum,
aromata. De quibus postea.

A Q V A M H O R D E I F L A-
tulentam esse, & suspectam: nec ea aperte
rsum Hippocratem, aut Galenum: sed Ara-
bes hanc finxisse ex pisana. CAP. XII.

NON rectè faciunt qui aquam hor-
dei in potu passim exhibent. Præter
id enim quod grati saporis non est.

BB iij flatus

flatus etiam gignit in ventriculo, & tardè descendit, & concoctionem retardat. Quod Auicennam minimè latuit, qui inflatiuam omnem hordei aquam esse dixit in tractatu simplicium. Et Dioscorides, hordeum. inquit, inflationes parit, & stomacho aduersatur. Quia de causa, Galenus ptisanam parare docens, præcipit coquendum diu hordeum, ut & quamplurimum intumescedo flatum deponat, & postea lento igne per multum otium in chylū reducatur. Quod in lib. de ptisana, & comment. in Hippocratem de ratione vietus in morbis acutis expressè demonstrauit. Et lib. i. aliment. sic paratus inquit, hordei tremor nec tormina gignit, nec in ventre exturgescit. si quidem inter coquendum in quam maximam potuit molle protumuit. Quod est, ac si diceret ptisanam quæ inter coquendum in quam maximam molem non protumuit, flatus reiine re, ob idq; tormina gignere, & exturgescere in ventriculo. Quas ob causas si flatuosa illa manet, quid censendum de leui hordei decoctione que tumorem illum, & multum coquendi otium experta non fuerit? Quod si hæc quoq; adhibeas, non potus amplius sed

sed cibi summā conficies. Potus autē aqua-
litatem seruare volens , efficere non potes
quin flatum retineas, dum tumorem illum
et multum coquendi otium (per quae potus
esse desinit) non admittis . Inflabit itaque
omnis aqua hordei qua potui dabitur , cū
ea per qua flatus abiguntur, & cruditas a-
boletur, non recipiat: sed in eo gradu persi-
stet qui Pisanae percoquendæ initium ad-
buc estimetur, etiam si hordeum ad latissi-
mam crepaturam perducatur . Abstinendū
itaque ab hoc potu Hippocrati & Galeno
nūcunq; cognitio nusquam tamen quod scia
approbato . Quod ex Galeni dubitationi-
bus manifestum euadit, cum forte in obscu-
ram, ancipitemq; huius mentionem incide-
rit apud Hippocratem. Arabibus autem fa-
miliare, ac frequens est remedium , ad no-
tendum magis quam ad iuuādum efficax:
siquidem & ipsis iudicibus cruditates , &
flatus adfert Nec est quod aliquis hos hac
in parte contrarios sed confusos potius exi-
simet. Nam laudes quas aquæ hordei non-
nunquam tribuunt, cum ipsis qua ab Hippo-
crate, & Galeno de pisana tradita sunt, co-
sentiantur: ut ex hoc manifeste appareat, illos

BB v per.

per aquam hordei modo simplicem potum, modo ptisanam, & cremorem eius intellectisse: huic commendationes suas illi inflandi noxas assignantes. Quicquid autem hi confundant, ac corrumpant nos qui prodesse distinctè volumus, reiecto infuso barbari seculi more, purissimā aquam calefactā, cui moderatè cottam, postea in frigido aere, vel nixe, aut in puteo (ut res exiget) refrigeratam, cum Hippocrate, & Galeno febricitib⁹ exhibeamus: reijciamusq; hordeatam illam, quæ palatum insuauitatem, et ventriculum cruditate, flatibusq; molestat.

NON SAPERE EOS QVI
credunt oxymelite febres accendi, ipsumq;
ratione mellis inflammari. Et ad delendas
febrium obstrunctiones nullum oxymelite
præstantius esse remedium.

C A P. XIII.

OX Y M E L I neq; refrigerat, neq;
calefacit: sed acetum, & aquam recipit, quibus mel inflamari prohibetur. Itaq; detergendi, & aperiendi beneficium, citra caliditatis noxam, præstat. Quo miror eruditis aliquot viris persuasum esse
oxymelite,

oxymelite, propter mel, febres accendi. Quod Galenus nunquam dabit, qui hoc uno remedio putridarum omnia genera efficaciter tolli posse credidit, ut nec coniunctentes, nec continuas, licet ardentes, excepterit. Cum enim doceret vacuato corpore delendas obstrunctiones, inhibendamq; putredinem, discurrit per singula que in febribus id praestare possunt. In alimenterorum quidem ratione ptisanam, & mulsa recensuit in pharmacorum, oxymeli, & quaecunque incoquere in mulsa licet, seu calamintiam, & hyssopum, & origanum, & serpillum, & irim, & apium. Verum hæc omnia (inquit VIII. Methodi) iusto sunt calidiora, ideoq; febres accidunt, ita utique ut vinum. Oxymerli vero solum nec febres accedit, & strenue deterget, sic ut ea que glutinosa crassaq; sunt dissoluat, & meatus obstructos liberet. Et lib. XI: Aqua mulsa quod ad crassos succos extenuandos, & glutinosos detergendos, & excretionem promouendam attinet, optimum planè medicamen fuerit in ijs Synochis quos habitus coarctatior, & putredo excitant. Quatenus vero calorem febris adauget,

get, est noxia. Vnde si hic immodicus sit, par-
cendum aquæ mulsa est, utendumq; pvisa-
næ cremore. Duo ergo recipit ad diffecanda
crassa, detergendaq; glutinosa idonea, que
non calefaciunt, & iuuant magnopere: Pii-
sanam ex alimentorum numero, & oxyme-
liè medicamentorum ordine. Hoc autè etat-
ibus naturisq; omnibus utilissimum esse
tradit alibi. & aceti diminutione salubri-
ter parari, ut neq; radat, neq; iusses excitet,
neq; neruosa lœdat. Porro inter mulsam, et
oxymeli, medio loco constituit apomeli, ar-
bitraturq; saccharum inter hæc numeran-
dum. Ex quo cum aqua hydroSaccharum,
& addito aceto oxySaccharum utiliter con-
fici potest, ad delendas febrium obstruc-
tiones & putredinem arcendam ceteris à Ga-
leno probatis correspödens, nec minus utile
quam palato conueniens, ac iucundum. Sac-
charum autem Galeni, à zuccaro nostro
non substantia, nec viribus, sed prepara-
tione, & artificio diuersum esse ostendimus
alibi.

D.E

DE SINISTRO APOZE-
matum v̄su in febribus continuis: quodque
magna temeritate, aut impostura, medici vi-
scerum obſtructiones paſſim hic obloquun-
tur, cum huiusmodi febres ex obſtructione
meatuum cuius ortum ducant.

C A P. X I I I .

SUPPONAM hic ubi vñ ex po-
spularibus medicis à prisca illa probita-
te, & medendi dexteritate degeneran-
tibus, nulla bonis viris facta iniuria, quos
pro salute humani generis, procul omni am-
bitione, & questu inuigilare certò scio. Pa-
nurgus ille, vt primùm continentis, aut con-
tinuæ febris curam hodiè arripit, pretermis-
sa diligentiore naturarum, morborum, cau-
sarum, & aliorum consideratione, statim se-
ad locos communes recipit, quibus rei me-
dicæ ignaro agrotanti persuadeat se rem-
acu tetigisse. Imprimisq; palpatis hypochondrijs,
proponuntur hepatis, & lienis obſtru-
ctiones, que putredinem, & febrem efficiat.
Id ager propter frequentes qui de obſtru-
ctionibus habentur sermones, facile recipit,
& tanquam intelligens benè de medici cō-
iectura indicat. Itaq; manus dat, & se totū
illi

illi credit. Medicus verò tanquam noua industria famam aucupans, & pharmaco-polæ propter expensas gratum faciens, nō oxy meli, Hippocratis, & Galeni facile ac familiare remedium, nec zulapia barbari seculiti medicis usurpata, sed recentia apozemata ad internas viscerum obstruktiones parat, neglectis interim cutis obstruktionibus, ac constipationibus, quæ impedita transpiratione putredinem excitant, & febrem accendunt. Id iam Panurgorum exemplo, tanquam experimento visum, inter medicos tādoctos quam indoctos, senes pariter ac iuuenes tanta solemnitate receptum est, ut saepere non videatur qui eodem cursu cum illis non cucurrit. Quanquam longè aberrant à scopo. Nam præter rem ad internas viscerum obstruktiones cōfugiunt, cum ad eas non referatur morbi causa: sed ad putredinem, quæ transpirabilium, fumosorum inquam, ac fuliginosorum excrementorū retentione excitatur. Retinentur autem ea cùm aut insensibiles cutis meatus, quos poros appellant, externa aliqua causa (ut frigore ambiente, natatione in aquis alumino sis, & similibus) constipantur, aut crasso len-

toq;

toq; humore obstruuntur. Nec alio sermo-
ne tractari febrium historiam leges apud
Galenum, neq; apud Auctenam, neq; apud
alios authores. Omnes vno ore putredino-
se febris causam putredinem esse aiunt: pu-
tredinem vero ad transpirabilium excremen-
torum retentionem referunt: retentionis ve-
ro & impeditæ transpirationis causam esse
dicant obstructionem & constipationem
meatum cutis. Nec viscerum obstructions
adducunt, nisi forte & hæ concursu quodā
affectionum ceteris causis coniunctæ fuerint.
Miror itaq; quid ad somniandā hanc sub-
tilitatem mouerit acutulos istos magistros
hepatis & splenis opilationes passim oblo-
quentes, & lascivia quadam palpantes hy-
pochondria in quo cunque etiam leuisimo
febris genere. Remedium autē quo ad præ-
sum suam intentionem vtuntur, fere vnu
est. Quippe omnes vna conspiratione apo-
remata illa ex radicibus rufci, graminis,
asparagi, herbis capillaribus tēperatis, inty-
bis, hepatica, seminibus frigidis cōponunt,
et semel aut bis in die quinq; (plus minus)
vncias vsque ad morbi iudicationem biben-
das exhibent, interiectis putidis quibusdā
clyste-

clysteribus, interdum etiam medicamentis
purgantibus: admotis vero cordi epithema-
tis refrigerantibus, & iecinori ceratis, reni-
bus vnguentis: Capite oxyrrhodino, vel frō-
tali, vel cucufa (sic enim vocant) cœu galea
recto: sœpè etiam ventre emplastrato, & pe-
ctore inuncto: armato inquam toto corpo-
re, ut contra venientibus hostibus fortissimè
resistat qui seipsum mouere vix potest ager.
Ridiculum est, imò miserandum hoc nebu-
lonum opus, qui tam iniqua conditione di-
lignantiam & artis suæ peritiam ostentant,
quasi multitudine remediorum euincatur
morbus, qui Hippocrate, Platone, & Gale-
no testibus, mollissimè tractari debeat. Si
moriatur ager, respondent amici (quod im-
postura alas addit) medicos officio suo per-
functos, nullumq; remedy genus fuisse pre-
termissum. At rectius diceretur multitudi-
ne obrutam fuisse naturam, quæ paucis con-
tentia sit, modo conuenientibus tempestiuè
adiuuetur. Naturæ enim minister, non ali-
ptes, nec pictor, aut plastes esse debet medi-
cus. Sed redeunt ad castigationē, dicamus
veteres secundum rationem egisse, qui va-
cuata multitudine crassos leniosque humo-
res

ves meatibus cutis infarctos attenuarent ac
detergent, de viscerum impedimentis ni-
bil solleciti, nisi forte coniunctione ac com-
mixtione affectuum tanquam parerga ac-
cesserint. Sublatis autem cutis obstructioni-
bus, libera redditur transpiratio, per quam
putredo cessat, & febris paulatim des-
tit. Desinant itaq; medici tam procliues es-
se ad aperienda viscera, neglectis interim
cutis obturationibus, ad quas febres putri-
das referri diximus. Nec singularibus illis
apozematis viscera irritent, sed in relaxan-
dis aperiendisq; cutis meatibus intenti sint.
Verum instabunt, ijsdem præsidijis cuti quo-
que prospici, cum tergentibus, aperientibus,
& obstrunctiones tollentibus utantur. Hu-
iusmodi enim esse afferūt radices graminis,
rusci, asparagi, capillares herbas, intybi ge-
nera, & semina frigida, præsertim maiora.
In qua re consideratione dignū est, an que
viscerum obstrunctiones tollunt, cutis mea-
tibus referandis satis esse possint. Nam ve-
teres in dictis radicibus herbis & semini-
bus vim illam extergendi & aperiendi co-
mouerunt, sed visceribus & meatibus vri-
narijs peculiarem. Ad cutem enim neq; his

neque alijs huius generis medicamentis &
sunt: sed mulsa, oxymelite, & apomelite tam
rum. quod illa, ut existimandum est, prius
quam ad cutem peruenirent aut deficerent,
aut minus potenter agerent quam longin-
qua obstructionis natura postularet: bac-
verò tum euidenti qualitate, tum familia-
ritate naturæ, quam habent cum substantia
corporis humani (sunt enim vel alimenta,
vel alimentis proxima) ad extremas quasi-
que particulas naturæ quodā amplexu suc-
cessiue defferrentur. Insunt præterea & his
ut familiaria, sic penetrantia vehicula, mel
et acetum, per quæ sicuti & per vinū (quod
tertiū est vehiculū) facile distribui, & per
vniuersum corpus promptissimè deferri om-
nia tum alimenta, tum medicamenta scribit
Gal: & constat experientia. Verùm hic di-
ligenter animaduertendum est, ne insuauia-
tas nature molestiam afferat, & vehiculum
impugnet. Nam sapè accidit ut ingratū na-
turæ sit remedium, & plus incommodi affe-
rat appetitum dejciendo, & ventriculum
subuertendo, quam cōmodi facultates suas
imprimendo: quas ne quidem integras im-
pertitur, cum à natura ob molestiam repul-
sam

sampatiatur, nec eō perduci posse, quō per
vehiculum dirigebatur. Itaq; veteres ē tan-
ta remediorū sylua, paucula ea quæ dixi-
mus selegerunt, & reuocarunt in vsum, que
suauitate naturam allicerent, & oblecta-
tione vires suas altius imprimerent, dū na-
turæ familiari amplexu disponerentur. In-
suavia enim respuit natura, quod in alimē
tis videre licet. In quibus etsi utilitatē spe-
ciemus, non voluptatem, quia tamen cibi
insuauitas (vt docet Gal.) magna ex parte
in causa est quo minus probè ipsa conficiantur,
condituras eas adhibere cogimus que
insuauitatem auferant. Quæ ratio, in fa-
miliari exemplo, nos satis admonet im-
probandum etiam apozematum illorum
vsum, licet condimento & vehiculo dulci,
saccharo inquā (quod mellis genus quoddā
est) prædita sint. Tot enim confusione rerū
insuavia, ac nauseabunda euadunt, vt ven-
ticulum subuertant, & appetitum & vi-
res deyiciant, familiareq; vehiculum illud
qualitatum excessu aut extinguant, aut ita
conficiant, vt repulsam à natura patiatur.
Propter ingratum aliorum saporem suauiti-
tē sacchari longè lateq; prepollenie. Itaq;
CC. 7 duplice

duplici nomine improbanda veniunt. Primum, quoniam prater rem ad idealendas viscera obstrunctiones (ad quas non refertur morbi causa, sed ad obturbationem & constipationem meatum cutis) parantur. Deinde quod licet vehiculo naturae familiariter praedita sint, caterorum tamen insuauitate hebetescant, & naturae molestiam inferendo, repellantur ab ea ne facultates suas alatius (veluti ad cutem) imprimant: praserit in febribus acutis, quae appetitum, & vires ita deyciunt, ut blandimentis recreari postulent. Quod si quis dixerit purgantium medicamentorum insuauitatem in his tolerari: huic respondeo; non ob eorum qualitatem, sed propter maius commodum quod ex deiectione spectatur, tolerari. Ea tamen si frequenter admittentur, non solum absidia deiectione, verumeria fastidiosa quailitate vires prosternerent, & mortem procudubio inferrent. Blandè enim acutis morbi tractari debent, qui nec primarum, nec secundarum, aut aliarum qualitatum molestias ferunt facile. Quod in dictorū apozematum administratione considerandum erat, sicut & iam in zulapīs animaduersum

sum est. quæ ideo præterita sunt, quod desil-
latarum aquarum mixtione temperantur,
quæ (ut aiunt) ventriculo ingratia sunt. At
nemo est qui non videat apozemata illæ
zulapijs istis ingratiiora, & molestiora esse.
Qua ergo ratione medici nostri zulapia
relegarunt, eadem nos, & digniore, apozemata
illa reycienda putamus. Addo tertium,
quod cum præcipue urinas moueant (huius
enim facultatis sunt radices illæ aperitiva,
diuretica idcirco vocatae, necnon capillares
herbae, & semina frigida, ut interim catena
omittam, ad quiduis ferè procliua) intem-
pestiuè adhibeantur in principio, vel au-
gmento febris (neq; enim alijs temporibus
à nostris adhibentur) cum tamen nūquam
nisi concocta materia, vel inclinante morbo
diuretica in his administrari debeant. Ac-
cedit, quod ridiculum est tanto labore, ac
sumptu insuaue, ac incertus parare
remediū, cum facilis decocto, & leuibus ex-
pensis, ea quæ à veteribus probata sunt, &
à recentioribus confirmata, liceat cum sum-
ma securitate, & voluptate non modica v-
surpare. Omisssis ergo huiusmodi apozematis,
vtendum mulsa, oxymelite, aut apome-

lite (quod, sicuti & saccharum, inter mul-
sam, & oxymeli medio loco reponit Gale-
nus.) remedys veteribus tritis, & è tanta
sylua selectis ad tenuandos, tergendosque
crassos, ac lentos qui cutem obstruunt, suc-
cos. Nec legas apud Hippocratem, aut Ga-
lenum (quem tamen de radicibus illis, her-
bis, & seminibus quod iustum est scripsisse
constat) aliud remedij genus ad delendas fe-
briū obstruktiones satisfaciēs, prater calida
quædā, q̄ in mulsa, aut oxymelite incoquā-
tur. quibus tamen in continuis, & bilio-
sis vti prohibent: sicuti & mulsa, quod fa-
cile inflammetur. Oxymeli verò solum reci-
pitur, ac commendatur, tanquam putredi-
ni resistens, crassitudinem attenuans, & len-
torem extergens, ad cutem etiam penetrans,
nec febres accendens. Interdum etiam mul-
sa cum conditione permittitur, quibus non
bilescit. Apomelite etiam, & saccharo vti
conceditur, cum inter mulsam, & oxymeli
ambigimus. Verū citra scrupulum oxyme-
li veteribus passim usurpatur, quod omnia
possit qua attenuando, tergendo, & pene-
trando requirantur in febribus. Nec nocu-
menta illa radendi intestina, & tusses mo-
uendi,

vendi, adeò verēda sunt, ut nos ab eius vſu
terrere debeant, cum detractione ponderis
aceti, & additione mellis salubriter parari
possit, vt neq; radat, neque tuffes molestas
excitet, neq; neruofas partes offendat. Oxy-
meliti adde mulsam, mitius illud efficies:
adde saccharum, aut hydrosaccharum, vti-
le simul ac delicatum reddes. Quod si cui
fortè in imbecillis nostri eui corporibus su-
spectum sit præsertim melancholicis, & mu-
lieribus, quarum vterus facile offenditur
aceto, in his mulsa vtendum consulo. Quæ
sibilescere videatur, paretur dilutissima ex
aquis eichorij, endiuia, scariola; vel mellis
loco, purissimum ac defæcatissimum saccha-
rum (si forè aliud melli proximum videa-
tur) cum aqua decoquatur: vt mulsa loco,
hydrosaccharum album, & minùs mordax
prabeatur. Quo nihil esse potest vtilius,
vbi oxymelitis usus suspectus fuerit, nec
mulsa vti licebit. Terget enim saccharum;
& inter mulsam, & oxymeli medium na-
turam sortitum est, vt docet Galenus lib. 8.
methodi. Dulcedinem autem vel aceti tan-
tillo mitigare licet: quo etiam dulcia om-
nia inflammari prohibentur. Non est autē

CC iijy quod

quod existimemus hoc, & oxymeli, refrigerandi gratia in febribus admitti. Frigida enim non sunt, neq; vero calida. Itaq; ad tollendas obstrukiones, tergendaq; gluino sa, crassaq; attenuanda, & putredine emendandam adhibentur. Quod citra caliditatis noxam celeriter efficiunt, nec febres augment.

SANGVINIS MISSIONEM
purgationi præmittendam: nec ferendos ul-
træ medicos prius purgantes, deinde venam
secantes. C A P. XV.

QVI purgationem venæ sectioni præ-
mittunt, videntur in Hippocratis, &
Galenī lectione parum diligētes ex-
titisse. Docet enim Hippocrates, aut quis-
quis tandem ille author fuit, libro quarto
de ratione virtutis in morbis acutis, hypo-
chondriorum inflammationes, septii trans-
uersi intensiones que à flatibus non proue-
niunt, orthopnæam siccām, iecoris dolores,
lienis grauitatē, ac reliquas inflammations,
item septii transuersi dolores, & morborū
collectiones solui non posse si quis primū
purgāte vii medicamento aggressus fuerit.

Nam

Nam vena sectio (inquit) in his præferenda venit: deinde clysteribus opus est, si rebet mens, & magnus fuerit morbus; si vero non, & postea medicamento opus sit, sanè id post sanguinis missione securè, & medio-criter porrigendum. Qui autem statim inter morbi initia inflammationes medicamento soluere conatur, non solum ab intensa, inflammataq; parte nihil adimunt, cum non cedat, obsequaturq; quæ adhuc cruda est, affectio: verum quoq; & que morbo repugnant, sanaq; sunt absunt, & totabefaciunt: ductoq; ad imbecillitatem corpore, morbus superior euadit: qui ubi corpus vicerit, remedium non habet. Quæ verba assumens Galenus, totius rei summā hac interpretatione complexus est. In tota, inquit, distictione prius ad sanguinis missione veniendum, deinde ad medicamentum præcipitur: non autem econtrariò, ut alii scribunt, assumendum medicamentum, deinde ad sanguinis detractionem deueniendum. Dixerat autem prius, in tumoribus præter naturam, atq; omnibus morborum collectionibus, ubi inquam vitiosi aliqui humores in partem aliquam confluunt, atq; in

ea aceruātur, ubi firmati sunt, nec turgentes,
aut transfluunt, interdicendam purgationē
priusquam sanguis mittatur. Et cōm.i.lib.
6.epid. aperiē decernit vena sectionē quam
purgationem prius esse moliendam, ubi v-
trunq; desideratur auxilium. Quod au-
thor libri de renūm affectibus validissimis
rationibus confirmauit. De quibus capite
quarto libri secundi methodi nostrae egi-
mus. Vbi etiam satisfactum est responsioni
eorum qui dicunt, veteres illos de eradica-
tione (qua illis frequens erat) purgatione,
non autem de minoratione qua blandis, et
vix primas venas excedentibus perficitur,
intellexisse. Casus tamen, in quibus licet
blanda illa minoratione anteire, nonnullos
expressimus. Quos, qui volet, ex dicto loco
petet. Neque enim repetitione molesti esse
volumus.

F L V E N T E A L V O, S A N-
guinem mittendum non esse.

C A P. XVI.

IN T E R frequentes qui à medicis com-
mittuntur errores & hic sanè connume-
rari potest. Neq; enim fluenie aluo, à
sanguin-

sanguinis missione abstinent: licet Hippocrates id prohibuisse videatur: in sanguine 4. Vict. mittendo aluum adstringere docens, postea acut. verò sanguinem mittere. Quod assumens Galenus in commentario, fluente, inquit, alio sanguinem non detrubes. Nam si post detractionem perseverat fluor, virtutē prosternit. Cuius primariam rationem nos habere consulit Hippocrates, certus dupli corporis vacuatione uno die facta, vires insigniter offendit.

FLVENTE ALVO NON
esse purgandum. CAP. XVI.

QVAE ratio vena sectionē à fluente alio separat, eadem omnino purgationem interdit. Neq; enim citra virium offensam medicamentum purgans dari potest, sicut nec sanguinis missio adhiberi. Ipse verò alii fluor, licet spontinus, & mitis, corpus semper imbecillius efficit: deterior verò euadit cum & præcesserit, & cōsequenter alteri noxa successerit. qui si capiosus extiterit, naturam euertet. Neque enim tot iniurijs par esse potest morbo affetum corpus. Quod Galenus libro primo

ad

ad Glauconem expressit his verbis. Sed nec, si cum alii profluvio febris accesserit, alia vacuatione est opus. Verum ipsum per se sufficit, etiam si non sit pro multitudinis ratione. Quicunque enim ab ijs, tanquam maiore inanitione egentibus, vel sanguinem ducere, vel vescire mouere ausi sunt, in grauia pericula precipitarunt. Quo sermone purgantibus medicamentis riti prohibet in omni ventris fluxu. Grauia autem illa pericula in vires, quae geminatis vacuationibus labefactantur, rejicare videatur.

ERRARE EOS QVI CIRCA
vnum cundemq; agrum, inediam, & venie
sectionem simul adhibent.

CAP. XVIII.

AD MONVIT Galenus indebitis, intempestiisq; vacuationibus plus ledi agrotantes, quam conuenientibus, & tempestiis adiuuari: ob viri resolutiones, quae vacuationibus illis succidunt. Indebitis autem, & intempestiis sunt & quae post inedias adhibentur. Quod Galenus in libro de venæ sectione contra Erasistratros Roma degentes expressit, minimè vationi

rationi consentaneum esse dicens, ut quia circa unum, eundemque agrum utraq; auxilia, nempe inediam, & vena sectionem, usurpet. Et inediæ post vena sectionem non solum frustra, verum etiam cum magno agrotantis damno & periculo adhiberi profiteretur. Nec obstat quod Hippocrates libro quarto de virtutu acutorum, post venæ sectionem, inediam precipit. Necque enim plurimum dierum inediam intelligit, sed aliquot horas post sanguinis detractionem abstinentia conset. Aliam autem nos hic intelligimus inediam quæ uno die aut pluribus, sine cibo omnino steterit, vel diu cum exiguo viatu perseverarit. In quibus neque purgationi sanguinis missione, neque purgationi locus esse debet.

VENÆ SECTIONEM MVL
lis sufficere, ut purgatione non egeant. Mul
lin etiam purgationem satis esse, ut vena
sectione torquendi non sint. Ideoque errare
eos qui in morbis acutis utrumque passim ad
hibent auxilium. CAP. XIX.

QVI medicinam hodiè fassitant, ut
febrem acutam curandam suscep-
runt, statim ab initio vel renæ secat,

& postridie corpus expurgant, vel minoratiuo primū v̄si, consequenter sanguinem ē vena detrahunt: alteram vacuationem rati non sufficere solam, ad perfectam mali curationem, sed necessitate quadam ad v̄trumq; remedium nos cogi. Quam medendi regulam tam enixē amplectuntur, tam obstinatē obseruant, et nulla alia arte aut methodo morbos solui posse credant: nec sapere eos existimant qui à tam communi (vt aiunt) practicandi forma diuertere conentur. Interim maximam antiquis iniuriam faciunt, Hippocrati in quām, Galeno, Paulō, quibus frequens est altero tantum præsidio, pacata curatione, morbos propulsare. Hippocrates enim libro secundo de ratione victus in morbis acutis, in pleuritide, cūm dolor supra septum transuersum extenditur, non purgat, sed sanguinem tantum detrahit: cūm infra dolor est, purgatione solavitur. Et libro quarto, in primo Ardore venam non secat, sed aut vomitu, aut clystere, aut purgatione mīti contentus est. In altero, subdit mittendum sanguinem, si magnus, & vehemens fuerit morbus, vna cum virium robore. Galenus in Methodo sola sangu-

sanguinis detractione febres continent, et
continuas sanat: nec purgationem adhibet,
praterquam ubi prauorum succorum abun-
dantia coniuncta fuerit. Quod & eruditæ
posteritas diligenter obseruauit. Imò sapè
accidit, ut post venæ sectionem purgans me-
dicamentum alioqui necessarium, propter
virium resolutionem, quam tū ex sanguini-
nis detractione, tum futura medicamenti
agitatione veremur, omittatur: substitua-
turq; tertio quoq; die clyster, iuxta Hippo-
cratis, & Galeni consilium. Interdum vi-
rium metu sanguinem non detrahimus, sed
purgamus tantum, licet morbi ratione ve-
næ sectioni locus sit. Radenda ergo de me-
dicorum chartis illa regula, quæ intemera-
ta constitutione sanguinis missione purga-
tionem adiunctam volunt, quasi alterum
sine altero inutile sit, aut inefficax censeri
debeat. Multis satis fuit inedia, multis spō-
taneus alui fluor, plurimis sanguinis detra-
ctio, non paucis sola purgatio vel medica-
mentis, vel substituta clysterum injectione
tentata. Quæ coiunctim adhibita vires re-
solunt, ut nec inediā sequi debeat sanguini-
nis detractione, nec alui fluorem vel bac, vel
purga-

purgatio comitari : vel sanguinis missione
purgatio coiungi, nisi urgente cacochyria,
& constante virium robore . Sed in discer-
nenda cacochyria non paucos cæcutire vi-
deo . Nam eos etiam qui dum bene valeret,
bono erant habitu , & victu euclymo vsi
fuerant , cum in morbos incidunt , abundan-
ti succorum prauitate laborare iudicant .

DE P R A V A V I C T U S R A-
tione in morbis acutis , cum in principio , tum
in augmento , & statu . Et cursim de pisa-
nia , piscibus , fructibus , ouis , turtribus , pul-
lis columbarum , aveniato , oryza , alica , cat-
nibus assis & elixis in febribus .

C A P . X X .

CVLP A carere non possunt medici
qui circa morborum acutorum initia
abstinentiam prædicant , & parcius
quam conueniat alunt agros : in statu vero
in quo tenuissimum ritu requirebat Hip-
pocrates , pleniore victu reuntur , contusarū
carnium expressionem , ius capi decoctione
consumpti . Instaurantia quedam ex duplo
ei vase , aliaq ; succulente substantie alime-
ta præbentes . Neq ; enim id ignorantia face-
re

revidetur (nisi asini prorsus sint) cum hu-
ijsce rei pleni sint medicorum libri; sed sce-
lerosa cautela, ut mulierculis, caterisque cir-
constantibus applaudant, & tanquam na-
ture amici digni iudicentur qui omnibus
præesse debeant. Non ergo quod ars practi-
pit, id faciunt: sed quod mulierculis de vir-
tute sollicitis, & robur ex cibo petentibus
gratū fore coniūcent. Quia impostura quid
esse potest perniciosius? Nam si ars ita exer-
enda est, frustra ex rationali doctrina, fru-
stra ex authoribus, frustra ex usu ipsa peti-
tur. Si muliercularum nos oportet esse man-
cipia, quid prodest tantam in liberalibus di-
sciplinis, in medicina studio, in exercitatio-
ne artis impendisse operam? Cur porius ab-
iectis cot laboribus, ex vulgi desyderijs, &
recepto more non querimus auxilium? Ra-
ffat iam medicina, & que regibus, & dijs
vulgi ferebatur accepta, in muliercularū &
vulgi secedat concilia: quando & ij penes
quos erat illius dignitas, bonos, & protec-
tio, antiquorum castra deserunt, & sponte
vulgi domicilia migrant. Horum qui pu-
lore afficiuntur aliquo excusant se, dicen-
ti cum Hippocrate, condonandum aliquid

consuetudini: quod verum est. Non tamen
indè sequitur plenius alèdum in statu quā
in principio, quod modo quo dixi ipsi fa-
ciunt: nec nostre etatis homines pleniore v-
ti cibo debere, quam veteres, quos constat
multo ac crassi alimenti cibo vsos fuisse.
Sed cur ad consuetudinem refugiunt, cum
ijs etiam qui per integrum valetudinē par-
cissimē cibantur, pleniorē victum in vigo-
re morbi instituant? Sunt qui leuiores &
tolerabiliores in paulò pleniore victu erro-
res esse dicāt: grauiores vero in tenuissimo,
atq; admodum exquisito victu, iuxta Hip-
pocratis aph. 5. lib. 1. Quod fatendum est:
& tamen distinctionem recipit. Verū tan-
tum abest ut paulò pleniorē quam exqui-
site tenuem admittant, ut quantum ager to-
lerare potest, plenum victum in vigore in-
stituant, cum succis carnium, cum iure capi-
ad summum decoeti, cum panata, ouis, alijs-
que huiusmodi, quibus sanus quisq; poten-
tissimē alatur. Constat autem agrotanii ob-
facultatum imbecillitatem, minus quam sa-
no alimenti præbendum: ut reprehensionē
vitare non possint qui tam succulenta sub-
stantia egrum in summo imbecillitatis posi-
sum

tum infaciunt, quæ homini sano cōtinua-
ta, & sapè (ut sit agrotantibus) ingesta, mo-
lestiam in coquendo, & alendo adferre
queat. Frustra ergo viriū robur ex alimen-
to quod tum natura sua languenti graue-
fit, tū copia offendat & opprimat, peccit.
Itaq; neq; virtutis, neq; consuetudinis ra-
tione in statu conferre potest: obesse autem
solet plurimum, tum quia mora, quam diu
trahit in ventriculo, antequam ab imbecil-
la natura superetur, corrumpitur: tum quia
distrahitur natura ad alteram nouam co-
ditionem, cum eo tempore vni humorum no-
riorum coctioni fortius vacet, & contra
symptomata pugnet acriter, haud ita mul-
to post evasurā si vicerit: vincere autem nō
poterit, si distrahatur. Accedit quod corpo-
re impura (qualia sunt quæ acutis, & pu-
redinosis morbis conflantur) quanto magis
nutries, tanto magis laedes, ut dixit Hip-
pocrates aph. 10. lib. 2. Has rationes veris-
simas esse sciunt mediocris etiam literatura
medici, & contra animi conscientiam quod
vires opprimit, quod naturam in forti pu-
gna à victoria distrahit, quod impuritate
iuget, & mortem accelerat se permittere nō

DD ij signo-

ignorant. Sed inquietant, vis ut muliercula,
& circumstantes amici nobis effodiant oca-
los, & agrum nos fame necasse clamitent?
Hac eorum summa est ratio, qua muliercu-
lis applaudendo malunt agros in perniciē
ducere, quam iusta reprehensione indoctas
ad ministrandam ritè salutem flectere. Un-
de homicidij crimen effugere non possunt.
Meminerint Hippocratis aph.lib.I.dicētis,
Quando morbus in suo vigore constiterit,
tunc vietu tenuissimo retendum est. Conie-
ctari autem oportet an ager cum vietu suf-
ficiat perdurare donec morbus consistat: &
nunquid prius ille deficiat, nec possit cum
victu perdurare: vel morbus antea deficiat,
vel hebetescat. Quibus igitur statim mor-
bus consistit, ijs statim tenuis vietus adhi-
bendus est: quibus vero posterius debet con-
sistere, ijs & in ipso consistendi tempore, &
parum ante illud cibus substrahendus,
prius vero r̄berius agendum, ut ager suffi-
ciat. Quod Galenus in expositione quarti
aphorismi lib.I. expressit his verbis. In om-
nibus morbis quibus maximus vigor, & in
dicatio primis quatuor diebus futura sit,
modo natura sit fortior, integrum inediam
seruare

seruare debemus. In quibus verò non ultra primam septimanam protrahantur. forte existente natura solo vtendum est melicratio. Solus autem & hic ipse vittus tenuissimus esset, non tamen in extremo. Quod si naturæ robori non satis fidamus, ptisanæ nemur succo. Rationabiliter autem huius- tenodi vittus tenuis diceretur: sicuti & qui per ptisanam hordeaceam non est quidem tenuis exquisitè, nisi omnino pauca as sumpta fuerit: non tamen propterea plenus, qualis qui fit per oua, & alicam, & pisces, atque alia huiuscemodi. Ex his appareat quanto risu excipiendi sint, qui pisces, & oua ad tenuem vittum periinere putant, que pleni vittus esse constat. His autem cum valentiora sint panis in succulento iure coctus, carnium benè alienum succus, & pul le aut capi consumptum ius, non solum ple no sed etiam plenissimo vittu vti videbi tur quicunq; hæc admittet, licet non adeo multa. Pauca autem non admittuntur, cū ter tia quaq; hora, sèpè etiā minoribus inter vallis, duarum aut trium unciarum haustu ingurgitetur anhelans, & imbecillus ager in summo etiam statu morbi, in quo tenuis-

DD ij simum

simum victum requirit Hippocrates. Is autem constat integra inedia, si vires ferant: aut solo melicrato, aut per paucum ptisana & succo: aut si robori non satis fidamus, ptisana copiosius, aut sapius exhibita. Quo tempore, si casus aliquis interuenerit robur naturae dissoluens, ex his etiam quae pleniū alunt, ptisana aliquid adiucere licebit. Verum in ptisana maximum errorem introduxerunt nostri temporis medici, qui pro victu tenui eam ex succulento iure carnium paratam offerunt. Quo modo ad plenum victū spectat. Ad tenuem enim ex aqua & bordeo tantum, more veterum parari debet. In morbis acutis multis nominibus excellere creditur Hippocrati, & Galeno: quod facile concoquatur, quod laudibilem succum gignat, quod facile distribuatur, quod refrigeret, attenuet, & abstergat. At ex iure carnium, non ita facilem admittit concoctionem, ac distributionem in imbecillo corpore, cum plenioris alimenti facta sit: nec ut ante refrigerat, ob calidi alimenti mixtionem: nec tenuat, aut terget, quoniam crassiorū partium euasit. Ideo reprehendendi medici qui tam licenter, & tam temerè probatissima

recep-

veterum remedia alterant, & corrumpunt.
 Et tamen sic pingui in pleno victu uti ni-
 bil probabet, licet minus quam alia huius
 generis nutrire videatur. Ut vero cetera
 persequar, Panatam ego ut in pleniori vi-
 ctu febricitantibus nonnunquam conferre Panata
 existimo, sic minimè continuandam iudico,
 quod nimis repletat, & saturitate quā ad-
 fert, coctionis difficultatem, & flatum pla-
 nè referat. Pisces optimos ob putredinis me-
 tum febricitantibus prohibere, atq; inte-
 rim prunis, & pyris, ceterisq; fructibus pu-
 tredini obnoxīs agrum alere ridiculū est.
 Hac enim excrementosa sunt, nec laudabile
 gignunt alimentum: quod ex piscibus salu-
 briter parare licet, vñā cum refrigerij bene-
 ficio. Oua, turture, pullos columbarum, ca-
 lidā esse dicunt, nec feribus conferre existi-
 mant. quæ inter cibos nulla ex parte dam-
 nandos sed veluti in symmetria omniisque
 excessus mediocritate consistentes enumerat
 Galenus lib. de eucb. & cacoch. Oua quidē
 sorbilia lib. 1. artis curat. ad Glauc. conce-
 dit in tertiana exquisita intermittēte, quæ
 ex calidissimo humore procedit. Sed & iu-
 nenes columbas, & oua febricitantibus eli-

Pisces.

Fructus

Oua.

Turture.

Colubæ.

Auena- git lib. 8. meth. Puls ex auena (auenatū ro-
tum. cant) febricitanibus & rtraq; qualitate ob-
est, calida inquam, ac sicca. Nam vitiū his
bumidum consulit Hippocrates: calido au-
tem febres accendi nemo ignorat. Quod au-
tem auena calida sit, & sicca, docet Gal.li.
VI. simpl. medicamentorum: & lib. 1. de ali-
mētis, quod & Dioscorides lib. I I. & Pan-
lus lib., & VII. scriptum reliquerunt. Ex
quibus etiam discitur huic facultatem ad-
stringentem inisse, qua diarrhaas, & ven-
tris profluvia fistat: unde febricitates, qui-
bus aperta alio esse conducibile est, lēdi con-

Oryza. tingat. Oryzam, & frumentacea quadam
crassioris succi & difficiles concoctionis mi-

Alica. voradmitti, neglecta interim alica ex rea,
quam speltam vocant, cuius iam frequens

Carnes mentio est apud Galenum. Carnes elix. omittunt medici, & assas passim in morbis

effla. acutis administrant, cum Galenus cōment.
I. in lib. Hippocratis de ratione vīctus in

morbis acutis, has prohibeat, & à rafra-
hominibus parari moneat. Aquæ potum
longo sermone damnauit Hippocrates: &
vel mulsum, vel oxymeli, vel vinum aquo-
sum bibendum consuluit. Quod in proxi-
mum caput reseruauimus. Aquæ

A QVÆ POTVM IN MOR
bis acutis esse noxiū: neq; eius vsum in fe
bribus imellexisse medicos quotidiana hu
ius potatione agros disperdentes. Vinū dari
febricitantibus. Decoctum cinnamomi non
conferre.

CAP. XXI.

QVÍ febricitantibus vino, & aqua
imerdicunt, & hydroSaccharū, aut
oxymeli horum loco propinant, re
hīs meo quidem iudicio agunt, quām qui
aut aqua pura, licet optima, cruditates &
flatus accersunt, aut vini ferocitate ignem
accendere non verentur. Et si horum alterū
recipiendum sit, præstat sanè vino dilutissi
mo vti, quām aquam in quotidiano & or
dinario potu familiarē habere. Nam aquā
multis de causis in morbis acutis damna
vit Hippocrates: quòd videlicet in peripneu
monia tūsim non sanet, nec in catēris sitim
sedet, sed amarescat, bilem etiam pariat in
bis qui suapte natura biliosi sunt: quòd hy
pochondrijs infesta sit, & vacuo ventricu
lo ingestā pessima, et biliosissima reddatur,
& vires maximē prosternat: quòd lienem,
& iecur, ubi phlegmone obſidentur, attol
li: quòd fluctuet, supernates, tardē trans
mittatur,

DD v

mittatur,

mitatur, ut pote frigida, & coctu difficultis,
neq; alium ducat, neq; vrinas moueat: at-
que ex eo quoq; vitiosa sit, quod stercoris
suapte natura expers sit. Hanc refrigeratis
pedibus (sicut in febrium algoribus) si quis
biberit grauiissimam, ac valde noxiham fu-
turam quoq; affirmat. His subscribens Ga-
lenus in commētario, hanc ideo tardē mea-
re, difficulter concoqui, ac agrē descendere
putat, quod neq; incidendi, neq; tergendī
vim habeat, ut que ex melle, & aceto com-
ponuntur. Et subdit, Hac quanquam opti-
ma sit, multo tamen tempore in ventriculo
manet, fluctuationes quoq; plurimum pa-
rit. Quo fit, ut cum bilius ventriculus fue-
rit, corrumpatur & illa. Præterea cum ex
ventriculo ad ieiunum agrē perueniat, nō
facile distribuitur, neq; in bepar, & minus
in renes, thoracem, & pulmonem. Quo fit,
ut neq; vrinas mouere nata sit, neq; spūi
ducere: imò neq; per totum corpus molitur
transpirationes. Id namq; substantia que
tenuium partium sit, opus est, calid&q;
frigide, & crassarum partium. Neq; præ-
rea sitim sedat, quod in amplis tum vēris,
tum intestinorum animalis instrumentis,
pluscu-

plusculo maneat tempore. Neq; prorsus imas
penetrat partes, neq; siccitatem humectat.
Quod autem non alat, antea est dictum: quo
sit ut neq; facultatem vitalem roborare pos
sit. Atq; ea est causa propter quam Hippo
crates ad mulsum, oxymeli, & vinum se co
contulit, in agris ab aqua abstinentis. Iā igi
tur eas ob causas nunquam ea quis utatur;
Hac Galenus. Consequenter vero referunt me
dicos quosdam bac vti, atq; etiam Hippo
cratem: sed hunc minus, alios magis. Atque
hos non ratio, sed proprius error ad id fa
ciendum induxit, cum mulsa, oxymelite, &
vino secundum rationem vti nescirent. Nā
& mulsum, & oxymeli, & vinum preser
vum aquosum, tempore administrata sum
me laudat Hippocrates: modum etiā addit,
cum aquosa, & dilutissima noxa carere scri
bit. Aquam vero non veretur in morbis
quibus timemus ne vel caput vehementer
fruetur, vel mens tentetur. Tunc enim vel
quam, vel vinum aquosum, & haudqua
quam odorum exhibet, deinde paulū aqua
superbibere consulit, ne vini potentia tam
facile caput & mentem attingat. Seni vero
acuto morbo laborans vinum aquosum
quotidie

quotidiè porrigebat Galenus, sed vini minimum aquæ insillans, ut modica esset vini representatio, quæ duntaxat aquæ sinceritatem tolleret, excitaret tamen eam, et ad facilem distributionem traheret. Ex qua verborum serie manifestè apparet Hippocratem, & Galenum suspectum habuisse in morbis acutis aquæ puræ, licet optimæ, potum, praterquam ubi vel capitis, vel mentis timeretur oblaſio. In quibus ne vino quidem semper abſinuerūt. Frustrâ autem ad refrigerationem, & internæ ſitif extinctionem illa quotidie utimur, cu in biliosis naturis, & calidis morbis vertatur inabilem: nec epota, uel foris admota apta fit humectare ſolidas animalis particulas, ut docet Galenus cōment. aph. 13 lib. 4. Biliosos etiam aquæ potu ladi plurimum dixit comment. 3. in lib. de fracturis. Et comment. 3. in Hippocratem de ratione vīctus in morbis acutis. Aqua, inquit, languentibus ſic ſupinat ſtomachum, ut ſubuersum ſibi eſſe existiment. Mulfam autem, & vinum humectare magis quam aquam ſcribit eodem commentario: quod de vino aquoſo, & dilute poſtea exprimit. Quid ergo, inquires, ſibi

bi vult Galenus commentario illo primo
afferēs aquam febris naturā aduersissimā,
corpus tum refrigerantem, tum humectan-
tem? & dum ibi, atq; in methodo, & arte
curativa ad Glauconem exiollit frigidæ a-
qua potū in febribus continuis? frigidam
in his adhibet Galenus non solum potētia,
sed & actu talem. Vnde eam siue calefactā
siue decoctam, in aëre, in puteo, aut scaturi-
gine aquarum, vel in niue refrigerare do-
cet, nisi alioqui frigida actu sit. Hanc non
alimentarij potus gratia, sed remedij causa
affatim bibendam consulit, ut copia humo-
ris frigidi obruatur ignis. Talis in cibatu
non requiritur: sed longè à pastu apparen-
tibus in lotio concoctionis signis, constante
robore, concurrentibus etiam multis alijs
circumstantijs aliquotiens admittitur tanta
quanta ab ægro inspirando hauriri poterit.
Quæ enim affatim, atq; ad laborantis usq;
satietatem bibitur, sanationis occasio effici-
tur, inquit Galenus. Ex quo manifestum e-
nudit frigidæ aquæ potum distribuendæ a-
limonia grata veteribus non admitti, sed
remedij causa consuli, nō omnibus, sed qui-
bus nulla internarum partium lesio futura
simetur,

timetur, ut in libris methodi abundè expli-
catum est. Ea autè non tñ qualitate, quām
copia, refrigerat, & humectat febrili cali-
ditate, ac siccitate affectum corpus. Nec ve-
rò tanta copia sepius ingerenda est: ne (quod
multis salubre consilium excedentiibus ac-
cidit) calorem natuum vna cum febrili suf-
foces, & extinguis. Quotidiani ergo potius
locum tenere non potest aqua, siue refrigeran-
te, siue siim sedare animus sit: cum qualita-
te sua biliosos morbos refrigerare nequeat,
sed mora quam trahit in ventriculo alte-
retur, & vertatur in bilem: nec assumpta,
vel foris admota, humectare possit solidas
animalis particulas. Ad alimenii vero di-
stributionem prorsus inepia depreheditur,
cum fluctuet, & innatet in ventriculo, &
tardè descendat. Nec simpliciter ut potius
sedanda sitis gratia adhibetur in morbis
acutis sed ut frigidum actu remedium: in
quo copia adhuc suppleat id quod in qua-
litate deest. Nam qualitas vicunq; ad refri-
gerationem, & superficiaria sitis sedationē
confert, prasertim in sanis quibus natura
modicè fuerit alterata. At in interno febris
calore, qui ignis speciem gerit, opus est re-
medio

medio extinguis propemodum incen-
dys satisfaciens, nimirum plurima aqua
frigida, qua copia ignis qualitatem vincat.
Atq; hac vna ratione febricitantibus con-
ferre existimatur, cum ceteris conditionibus
evidentes noxas præstet, fluctuando, innan-
tando, concoctioni resistendo, hypochœdria
inflando, tarde meando, mora etiam alte-
tationem subeundo, qua in bilem vertatur.
Verum vbi ardor inquietat hominem, ad
id quod magis urget intentionem dirigen-
tes, aquam frigidam affatim propinamus,
maius ex ferveris extinctione expectantes
commodum, quam ex icteris noxis incomodo-
rum. Quod tamen (ne decipiatur) non sem-
per, neq; omnibus, sed robustis, & benè co-
quentibus, nec viscerum obstruktione, aut
plegmone, aliōve interno tumore laboran-
tibus, materia iam concoctionem recipiēt;
uno tantum, aut altero die, faciendum con-
sulit Galenus. Hæc autem si in quotidiano,
& ordinario potu non confert, quid in fe-
bribus acutis bibendum dabimus? Mulsam
inquam, eamq; dilutiōrē, ne inflammetur:
vel vinū aut suapte natura aquosum, aut
qua dilutum: vel oxymeli aestate quidem
frigidum,

frigidum, byeme verò calidum, si ijs que ab Hippocrate, & Galeno in libris de ratione victus in morbis acutis tradita sunt, consent serimus. Quoniam verò Galenus mulsam, & vinum interdum veretur, oxymeli usur pabimus vel acetosum si res postulet, vel paulum aceti recipiens, tantum videlicet ut gustanti dūtaxat sensum moueat. Sic enim cura noxam debita præstabit auxilia, ut multis in locis testatur Galenus, & Hippocrates lib. 2. de ratione victus in morbis acutis. Quod si alias ob causas omittendum videatur, hydrofacch aro tutò rti licebit: & si mellis ratione tantum suspectum sit, oxy faccharum utiliter substituetur. Quibus si ardor non quiescat, sed sitis adhuc infestat hominem, apparentibus concoctionis signis frigidam affatim potādam dabis: ubi præ fertium frigidae potionē per integrā valetus dinem assuetus fuerit. Huic etiam ob consuetudinem frigida per totū morbi decursum rti permittitur. Condonandum enim aliquid consuetudini: quoniam ut recte ait Hippocrates aph. 50. lib. 2. Quæ ex longo tempore consueta sunt, et si deteriora sunt, insuetis minus molestare solent. Et parū de-
terior

terior cibus aut potus, suauior autem melioribus quidē, sed minus suauibus est præferendus, apb. 38. lib. 2. Ergo si ex consuetudine aquæ potum familiarem non habet, neq; singularem in ea suauitatem perseniat, cetera verò minus conuenire videantur, vinum dilutissimum propinare ne reveraris: ad mentis tamen oblationem, & capitis grauitatem attentus, ut supradictum est: nec non ad visceris alicuius inflammationem, aut ardenter febrem cum morbo crudō. In his enim magnas ac propemodū incurabiles ex vini potu noxas veretur Genus in arte curativa ad Glauconē. Deco-
tum cinnamomi, licet pauci, & in maxima quantitate aquæ, non probo: quod neq; si dum sedet, neq; refrigeret, sed aromaticā qualitate, licet exigua, caput tentet. Aquā verò hordei vitandam docuimus capite duodecimo.

IN ACCESSIONIBVS NON
temper abstinendum. CAP. XXII.

DO C V I T Hippocrates in accessionibus abstinendum: quod tunc cibum dare nocuum sit. Itaq; obseruare ius-
EE sis

sit febrium accessiones, ut neq; cùm adsunt,
neq; cùm vētūr& sunt sorbiūones exhibeas:
sed cùm iam finitā sunt, aut conqueuerūt,
& quīm maximē ab initio distare viden-
tur. Quod Galenus in quois affectu, aus
corpore, non recipit, distinctionem adhibet:
Minimē cibans eos qui putredine humorū
laborant, si corpore sint valido, nec culpan-
do temperamento. Graciles verò, aliosq;
omnes qui ex calida & sicca iniemperatur
in febres labuntur, inclinatibus accessioni-
bus, interdum etiam ipfis incipientibus, ci-
bare docet: præsertim si à solis calore, velfa-
tigatione, labore, inedia noxiam contraxe-
rint, præcesserintq; vigilia, solicitude, ira,
tristitia, aliaq; id genus que corpus exsic-
cant, & vites prosterunt. Huiusmodi cor-
poribus inediā non tantum noxiā, ve-
rūmetiam, si quicquām aliud, planè perni-
ciosam esse dicit, & magis cùm in febres &
cutas inciderint. Quod argumentum latius
tractauimus capite 13. libri primi Methodi
nostræ, à particularibus morborū accessioni-
bus indicationem exponētes. E quo loco,
cetera que ad hanc castigationem faciunt-
petere promptum est.

EPL

EPITHEMATA CORDIALIA
in febribus putridis ante declinationem
non esse admouenda.

CAP. XXIII.

EPITHEMATA cordialia, que nostri temporis medici parant ex rosis, nymphæa, cichorio, corallys, ebore, margaritis, fragmentis lapidum pretiosorum, osse cordis cerui, semine oxalidis, sanitatis, camphora, aceto, aquis endiuia, roseum, oxalidis, nymphæa, ceterisq; refrigerantiibus ac siccantibus, admixta tantum calidorum, ut pote granorum tinctiorum, beenij, croci, aquæ buglossæ, & similium portuncula: tantum abest ut profint, ut cutem densando, constipando que meatus per quos sumosa fuliginosaq; excrementa transpirarente reconueniebat, obsint plurimum, siue per morbi initia, siue per incrementa siue in statu admoueantur. Constat enim meatuū ob�ipatione transpirationē impediri: transpiratione autem impedita putredinem excitari: hanc verò facile consequitur febris. Quæ si iam genita est, nouis putredinis fermentibus, adactis etiam traspirationis impedimentis exacerbatur, & sequior efficitur.

EE ij

Quod

Quod cum videret paulo acutiores aliqui,
nec facile à tam inueterato errore medicos
dimoueri posse putarent, permiserunt in sta-
tu, quod per morbi initia, & incremēta te-
merē alijs usurparent. Quanquam nec in sta-
tu id facere conueniat (causos, & pestilen-
tias excipiam) quod tunc natura cum mor-
bo pugnam aggrediatur, & ad crīsim pro-
peret, siue per sudores, siue per insensibilem
transpirationem, siue per alium vacuandū
modum. Quo tempore si repellentia, & con-
stipantia huiuscmodi remedia apponas, na-
turam à motu suo reuocabis, prohibebisq;
curationem, imò sāpē mortem accerses, repel-
lendo atroces, & fuliginosos vapores, quos
natura in grauissima pugna foras trudere
conabatur. Cor febrilis caloris sedes est: hūc
(quem scis esse putredinosum) eleuacione,
ac depressione pellere à se, ac dissipare con-
tendit. Tu in forti pugna adstringentibus
contraueniens, & quod discuti opus eras
prohibens, ac repellens, quid aliud quam
mortem solenni medicatione operaris? Pa-
rendum ergo Hippocrate in statu quiete-
rem imperanti, & qua iudicantur medica-
mentis non solum purgantibus, verūmetū
alijs

alijs quibuscunq; irritamentis mouere probibenti. Inclinante autem morbo si quid imperfectè iudicatum est, licet mouere reme dijs efficacibus. Quo tempore si febrilis calor adhuc perseverat, proderit vii epithematis refrigerantibus, quæ relictam intemperiem extinguant, & cor ad pristinam naturalemq; temperaturam roborando reducant. Atq; hac quidem in synochis, & continuis, quæ astuantem, pestilentemve qualitatem præse non ferunt. In astuantibus enim, quas causos appellat, cogimur sapè neglectis putredinis & obstructionum noxis, ad ardoris extinctionem nos totos conuertere. Quod tamen per interna tutius quam per externa efficitur. In pestilentia vero, nō solum in statu, verisimetiam per initia cor adstringentibus roborare, ac repellentibus à venenatis halibus tueri consilium est. In his ergo saluberrimus erit epithematum Iesus, qui in ceteris febribus nisi in declinatione, locum habere non potuit. Cauendum autem in dijadicandis febribus, ne decipiatur: existimantes febres eas quæ populariter grassari solent, ardores, & causos esse, cū sapè neq; intolerabilem illum astum habent.

beant, neq; tertianos circuitus seruent, quos ad ardores, hoc est tertianas continuas spe-
tare inconfesso est.

DE PVTIDIS CLYSTERIBVS.

CAP. XXIII.

CLYSTERES quo sex malua, althea, mercuriali, violaria, acantho, beta, cicla, parietaria, prunis, Semine lini, & fenugreci, parant, & communes vo-
cant, male olere satis constat. Quo nidore
uterus mulieribus commoueri solet. Viris
etiam graueolentia nonnullis caput rentat,
nonnullis os ventriculi afficit, quibusdam
etiam spiritus, & humores corrumpit. Ea
enim est fateniuum natura, ut coquinata
suae qualitatis vim per vniuersum corpus
celeriter deferant. Quo miror nostra profes-
sionis homines, ab antiqua medendi puri-
tate non solùm methodo, sed & materia
deflectentes, eorum qua ipsi tractant, impur-
itate non offendit. Rectius prisa illa atas
mulsa & oleo contenta fuit: nec aliam ad
communes suos clysteres materiam, que alii
faces elueret, adhibebant Hippocrates &
Galenus, perentes (ut existimandum est) tū
aliorum

aliorum fatorem, tum crassiorem humoris qui per sedem iniicitur, substantiam ad fæces eluendas minùs idoneam. Neque enim crassis tam facile eluuntur fæces, quam liquidis. Ad quæ respexisse mihi videntur veteres illi sapientia professores: in omnibus, quæ utiles cum minori noxa actiones adferrent præferentes. Pinguibus injectiōnibus illos quoq; v̄sos non negamus: Verūm alio fine, nec frequēti, & communi illa usurpatione, et medicorum vulgus hodiè facit.

D E C L Y S T E R I B V S P I N- guibus in dysenteria.

C A P. X X V.

IN fluxu dysenterico statim ab initio, clysteres ex decocto capitis veruecini mulii exhibent. Quo ulcera fædescere dubium non est. Itaq; pro benefico remedio fædum experientur nocumentum, quod ad cacoëthian, & nomas planè ducat. Satiū effet eos ab abstergentibus auspicari, & paulatim ad adstringentia, & glutinaria gradum facere. Nam pinguibus illis, ulceris cu-

randi gratia non vitimur: sed symptomā-

EE iij tis,

424 A. FERR. CASTIGA,
tis, hoc est doloris causa. Quod Galenus li-
bro 12. meth. expressit his verbis. In dysen-
tericorum deiectionibus, ubi vehementer
rodunt, vel tragi succum, vel hircinum se-
uum, vel rosaceum ceratum per inferius in-
dimus. Quibus utique praesidys ipsa exulce-
ratio intestinorum non sanatur, maxime si
putrescens aliquid habeant: sed vires inte-
rim conquiescent. Atque id est contra symptoma
instare, morbo ad id tempus negle-
cto. Quo sermone non solum reprehendun-
tur qui pure pinguibus utuntur, verume-
tiam qui sauum hircinum, ubi dolor non
infestat, cateris admiscent: simul etiam ad-
monemur pinguis illa ad ulceris sanatio-
nem non facere, sed tantum mitiganda
acrimoniae gratia admitti. Sauum autem
illud hircinum, aut caprinum, quod Ara-
bes putarunt, non siccari sermo ille decla-
rat.

DE ADSTRINGENTIBVS
in dysenteria citra calidorum mixtionem
non temere exhibendis.

CAP. XXVI.

IN

IN omni ventris fluxu vñà cum excre-
mentis caloris natiui effluit plurimum.
Vnde ventriculum refrigerari, & facul-
tatem huius concoctricem labefactari con-
tingit. Nec dubitandum in dysenteria, quin
crebra refrigerantium clysterum iniectione
per intestinorum continuitatem, ventricu-
lus quoq; impensis refrigeretur. Quod &
flatuum multitudo, & cruda excrementa
declarant. Hoc autem malum adaugēt qui
potiones, catapotia, electaria, mixturas ex
ijs quæ refrigerando adstringūt concinnat,
& passim exhibent dysentericis: non aduer-
tentis, quod diminutum assiduo fluxu ven-
triculi calorem extinguit, & concoctionem
corrumpunt. Itaque & fluxum augeri, &
animans perire necesse est, deficiente calore,
& in partibus nutrimento, quod in vetricu-
lo primùm elaborari non potuit. Neq; ergo
frigida illa dysentericis temerè exhibenda:
nec nisi calefacentibus, & concoctorijs ca-
stigata. Quod veteres illos sapientiae pro-
fessores in dysentericis suis medicamentis
fecisse constat. In quibus, adstringentibus
vel mentham, vel absinthiu, vel hyssopum,
vel anethum, vel feniculū, vel anisum, vel
daucum,

daucum, vel apium, vel nardum, vel cinnamomum, vel casiam, vel crocum, vel thus, vel myrrham, vel mastichem, vel piper, vel castorium, vel rheonponicum, vel lasarum, vel aloëm, vel coustum, vel irim, vel iuniperi baccas, vel vinum, vel quid simile adiunxerunt, quod natuum calorem frigidis extingui prohiberet.

*ARTVM DELIGATIONES,
ac constrictiones in sanguinis profluvio suspectas esse.* CAP. XXVII.

LI GATVRÆ dolorifica, quatenus dolorem inferunt attrahere videotur: quatenus constringunt, sanguinis eruptiones irritant. Quod Scribonius Largus ex Asclepiade traduxit his ferè verbis: *Ad sanguinis eruptionem siue ex arterijs, siue à pulmone, vel pectore, vel alia parte ea fuerit, oportet retare artus constringere: quod plerique medicorum faciunt, ignorantes quod incitatur sanguinis eruptio musculorum compressione.* Quandoquidem omnis constrictio in utranque partem exiget aquæ subiectam materiam: sicut utrem si quis medium laqueo constringeret, animaduertet

uertet in viramque partem excludere subiectum liquorem. Et si super foratus casu fuerit, incitatione ei aculabitur quod in eo erit. Eadem ergo ratione cum sanguis eruptus est, qui constringunt, vi magna artus exprimentes, sanguinem venis subiectum cogunt magis erumpi per vulnus. Huius rei argumentum est, si quis super laqueum percussit venam in brachio, animaduertet a quæ incitari sanguinem ex ea parte, quam ex inferiore loco, cum percussa est vena. Et hoc perse quidem si non viderant medici, meritò essent culpandi, quod negligentes in ancipiiti casu hominum essent. Cum præseruimus Asclepiadis etiam pluribus vissit argumentis in hac re: neque ei quisquam contradixit. Quis enim aduersus veritatem hiscere potest? Proinde magis sunt custodiendi qui pollicentur saluis custodiam unius cuiusque se facturos. Tam inertes autem, & negligentes necessaria quidem ad conservandam vitam humanam, qua per aliorum laborem reperta sunt studeant scire. Merito itaque manifestè quidam iugulantur, gene re quodam incitata eruptione sanguinis ab eiusmodi hominum imprudentia. Hac scribonius,

bonius, aperta demonstratione subiectum constrictio*n*i humorem hinc & indē dilatari, & consequenter ad venam apertam impelli probans. Quod verum est, si iuxta partem affectam ligaturas adhibueris. Itaque fluente è pulmone, aut naribus sanguine, brachia deligare tutum non est: tibias, & crura constringere nihil prohibet, noxā illam impediente longa distantia. Satiū ergo est fortes has ligaturas reuellendi, quād deriuandi gratia adhibere. Reuulsionem autem ad contraria, & longinquā tentabimus, subiecti humoris regurgitacionem ad remotam partem minimè verentes. Verūm ligaturas illas non constrictione, sed dolore qui ex constrictione resultat, reuellere sciendum est.

DE PROMISCVIS ERRO-
ribus. C A P. XXVIII.

SVNT & alijs infiniti propemodum errores, in quibus medicorum vulgus passim delinquit. Quos singulatim si quis persequi velit, in amplum volumē res ipsa deducetur. Satis sit eos qui veluti pestis, in medio populi grassantur, indicasse:

de

de quibus non solum indocti, verum etiam
alijs non pauci doctrina, & experientia ti-
tulos sibi arrogantes, accusari possint. Pro-
miscuè in ceteris agitur: veluti cum acori
cum calamo aromatico, vel cum galanga
confundunt: cum ziziphæ & myxa faciunt
hepatica: cum pyra febricitantibus utilia
iudicant: cum buglossæ radicem crassò, tena-
cì, latoq; succo præditā apozematis aperien-
tibus inserūt: cù semina frigida maiora nūc
diuretica, nunc humida, & impinguantia
esse tradunt: cum apozemata laxatiua in
febribus continuis tribus, aut quatuor die-
bus propinant: cum mille herbarum fascicu-
los in aqua bordei incoqui præcipiunt: cum
in febribus acutis spinam vnguentio refri-
gerant illinunt: aliaque multa præter ra-
tionem inducunt, quæ periculo non vacat.
Nam qui spinam putrida laboranti refri-
gerante inungit, materiam quæ foras pelli
debet, repellit, & in interiora detrudit: cuiē
etiam densatam, vel obstructam neua refrig-
eratione cōdensat, & trāspirationis mea-
tus præcludit. Sic sanè putredo augetur, &
febris vehementior efficitur: simul etiā re-
solutioni materia, & sudoribus via præclu-
ditur.

ditur. Qui verò magnam herbarum, radicem, seminum, florum, & fructuum quantitatem in aqua hordei perfectè decoctis, inco qui præcipiunt, planè desipiunt. Num hordeum perfectè decoctum prisana est, solidioremque habet cōsistentiam quam ut tot uerū mixtionē admittat. At si leuius ipsum decoixeris, flatulētā aquā efficiet, simul etiā decoctū illud promiscuū, ad subeundam citiō corruptionem reddet idoneum. Qui verò in acutis apozemata laxatiua cōtinuat, vires enervant, & à vera medendi ratione planè deuiant: que ab iniicio materiam minuere, deinde que obstruant crassa incidere, lentaq; tergere, & obstruktiones ipsas aperire iubet. In seminibus frigidis si quid diureticum est, id srmē in corticibus cōsistit, non autem in medullis, quas humectare, & nutritre constat. Buglossa radix ad alia quidem viilis sit, ad aperiendas obstruktiones planè est inutilis, immo noxia, ob succi tenacitatem, lentorem, & crassitatem: Quia etiā apozemata promptissimè corrumpi continet. Pyra ad strictionem habent, quam febres omnes putridæ recusant, ut pote que ex obstruktione ortum ducant. Zizipha, & myxa

myxa improbarunt Graci, & Arabes: quo
miror recētioribus adeò probari in pulmo-
nis, & iecinoris affectibus. Acorum autem
à galanga & calamo aromatico diuersum
esse docuimus alibi. Cetera docti, in-
doctique passim sibi ad libi-
tum effingunt, que
longum esset
recense-
re.

FINIS.

Castigationum practicæ medi-
cinæ Capita.

De Agarico trochiscato.

Cap.1.pag.347.

De rhabarbaro torrefacto.

Cap.2.pag.354.

De absinthio. Cap.3.p.355.

De Chyna, & Apio.

Cap.4.pag.357.

De filice. Cap.5.pag.363.

Nymphææ radicibus, & semine
vtendum: non autem flore solo.

& frigidam ac sicciam esse illa
totam, neque florem esse humi-
dum. Cap.6.pag.364.

De rosata nouella. Cap.7.p.367.

Diarodon, aduersus noxas à calore

com-

contractas frustrà parari.

Cap. 8. pag. 369.

Confectionem alchermes neque
repudiandam, neq; vulgari mo-
re usurpandam. Cap. 9. p. 370.

De cerato santalino. Cap. 10. p. 373
Aquam quæ potui datur febrici-
tantibus, non esse diu coquendā.

Cap. 11. pag. 374.

Aquam hordei flatulentam esse,
et suspectā: nec ea aperte vsum
Hippocratem, aut Galenum: sed
Arabes hanc finxisse ex ptisa-
na.

Cap. 12. p. 375.

Non sapere eos qui credunt oxy-
melite febres accendi, ipsumque
ratione mellis inflamari. Et ad
delendas febrium obstrunctiones

FF nullum

nullum oxymelite præstantius
esse remedium. Cap.13.p.378.

De sinistro apozematum vſu in
febribus continuis : quodq; ma-
gna temeritate , aut impostura,
medici viscerum obſtructions
paſſim h̄ic obloquuntur,cum hu-
ijsmodi febres ex obſtructione
meatuum cutis ortum ducant.

Cap.14.pag.381.

Sanguinis miſionem purgationi
præmittendam:nec ferendos ul-
tra medicos priuīs purgantes, de-
inde vena ſecātes. Ca.15.p.392.

Fluente alio, ſanguinem mittendū
non eſſe. Cap.16.p.394.

Fluente alio, non eſſe purgandum.

Cap.17.pag.395.

Errare

Errare eos qui circa unum eundemque agrum, in eam, & venæ sectionem simul adhibent.

Cap. 18. pag. 396.

Venæ sectionē multis sufficere, ut purgatione non egeant: Multis etiam purgationem satis esse, ut venæ sectione torquēdi nō sint. Ideoq; errore eos qui in morbis acutis vtrunq; passim adhibent auxilium.

Cap. 19. p. 397.

De prava victus ratione in morbis acutis, cūm in principio, tūm in augmento, & statu. Et cursum de ptisana, piscibus, fructibus, ouis, turturibus, pullis columbarum, auenato, Oryza, alia, carnibus assis & elixis infe

FF ij bribus.

bribus. Cap.20.pag.400.

Aqua potum in morbis acutis
esse noxium, neque eius usum
in febribus intellexisse medicos
quotidiana huius potatione ex-
gros disperdentes. Vinum dari
febricitantibus. Decoctum cin-
namomi non conferre.

Cap.21.pag.409.

In accessionibus non semper absti-
nendum. Cap.22.pag.417.

Epithemata cordalia in febribus
putridis ante declinationem non
esse admouenda. Cap.23.p.419.
De putidis clysteribus.

Cap.24.pag.422.

De clysteribus pinguibus in dysen-
teria. Cap.25.pag.423.

De

*De adstringentibus in dysenteria
citra calidorum mixtionem non
temerè exhibendis.*

Cap. 26. pag. 424.

*Artuum deligationes ac constri-
ctiones in sanguinis profluvio
suspectas esse. Cap. 27. p. 426.*

De promiscuis erroribus.

Cap. 28. pag. 428.

FINIS.

FF ij

CORVINVS MALE-
zius Aemilianensis
Lectori.

Multis nominibus diues, felixq; Tolosu
Creditur, aū spicys iuris, sanctoq; Senatu,
Et cerere, & Baccho, glasto, rapidoq; Garumna.
Ditior ipsa tamen medico censebitur vno
Qui vitam patriæ viuens, moriensq; relinquet,
Nec patietur eam immortali laude carere.
Felix illa quidem, Musisq; & Apolline digna
Quæ fouet in gremio genitum de Pallade partum
Ferrerium medicum nulli probitate secundum,
Præstantem ingenio, doctrina, atq; arte medendi.

Typographus

Lectori.

ET SI errata quæ in excu-
dendo exciderūt, sunt perexi-
gua, & nullius ferè momenti : ta-
men ut authori satisfaceremus,
plura quam res exigit, subscripsi-
mus. Neque enim inuersus apex,
vel supposititia in capsulis nostris
litera, vel omissus semel aut bis
caractēr qui facile intelligi possit,
tantam correctionem meretur. Ve-
rūm curiositati authoris hoc con-
donandum. Cuius præsentia, dum
hæc imprimerentur, frui non li-
cuit, propter occupationes quæ
FF iij medicis

medicis in magnis vrbibus sunt
aspiduæ, nec patiuntur tantillam
horæ moram, quam correctioni
impendant, & estate potissimum. Tu
castigatione nostra fruere, &
lege

- Pag. 24. lin. 21. procatarticam
26. lin. 10. κακονθητι
28. lin. 25. leniri
34. lin. 22. in hoc statu
44. lin. 6. νοτε³
48. lin. 8. hemorrhoides
49. lin. 13. topicis, & pag. III. 246. 261.
277. 284.
50. lin. 26. paristhmia
52. lin. 23. siphones
53. lin. 3. Sunt autem nasalia, pessi, &c.
lin. 5. adaptata.
57. lin. 19. premuntur
59. lin. 7. hypocistis. lin. 19. betonica. ar-
temisia. lin. 20. mentha. lin. 21. hyppo-
sum. lin. 23. Chamæpithys

- Pag. 69. lin. 5. cali
78. lin. 17. vere
85. lin. 15. Zephyrus. lin. 16. Corus. lin. 19.
Mitylene.
96. lin. 23. inediam, & pag. 105. 114. 116.
117. 119. 172. 233. 234. 246. 269. 270.
272.
105. lin. 17. commodissime
117. lin. 5. marasmum
124. lin. 5. colocynthidem. lin. 26. con-
densent
129. lin. 15. stachadem, lin. 16. oicum, &
pag. 198. 201. 278.
130. lin. 4. sinapi. & pag. 193. & 246.
131. lin. 14. à Campo Maiore.
133. lin. 23. signis
134. lin. 23. Canis
143. lin. 5. sollicitos
153. lin. 21. vitioso?
155. lin. 20. carica, & pag. 305.
161. lin. 17. chamamel. & pag. 197. 199.
162. lin. 15. & 16. polypodium
163. lin. 2. epithymi
172. lin. 3. inuitant. lin. 20. etas
175. lin. 12. lipothymia
182. lin. 15. trætum

Pag. 193. lin. 2. serpyllum. & pag. 379.

198. lin. 5. Caryophyllata. linea. 9.
Scille

201. lin. 20. aromatis

205. lin. 7. Scilliticum

214. lin. 4. ventriculo

237. lin. 10. betonica, & pag. 251. &

334. Ib. lin. 26. partibus capitis

247. lin. 1. caryophyllis. & lin. 18. Chry-
socolla.

248. lin. 3. 5. 19. 21. amygdal. & pag.
254.

250. lin. 2 eryng.

251. lin. 25. chamadrys

255. lin. 11. phagedæna

258. lin. 22. copiosè

267. lin. 25. longum tempus

268. lin. 26. Circuitu

286. lin. 3 paoniae. lin. 14. paristhmyjs.

288. lin. 11. arcana

290. lin. 1. inuentos

292. lin. 23. inaffatam

293. lin. 24. caratteribus, & pag. 294.

295. 295. 297. 298.

310. lin. 15. gigantis

312. lin. 24. catenia

- Pag. 315. lin. 25. peruerit
317. lin. 21. plethoricum
320. lin. 8. pone in margine. vlcera.
322. lin. 14. Ferrum, in margine, & lin.
21. Ignis.
326. lin. 6. quinquefolij. lin. 25. partibus
327. lin. 9. daucus
331. lin. 9. tam profunda
333. lin. 14. terebinth.
335. lin. 19. præstantiam. lin. 26. naturæ
336. lin. 9. curet.
352. lin. 10. Scillitico
360. lin. 26. credula
368. lin. 4. effe
369. lin. 1. saccharum. lin. 3. frigidas. lin.
7. siccabit in secundo, aut &c. lin. 26.
caryophyllös.
373. lin. 17. hyacinthus
379. lin. 11. recensuit
382. lin. 14. solennitate
385. lin. 3. soliciti
386. lin. 1. vſiſunt
412. lin. 21. Aqua

FINIS.

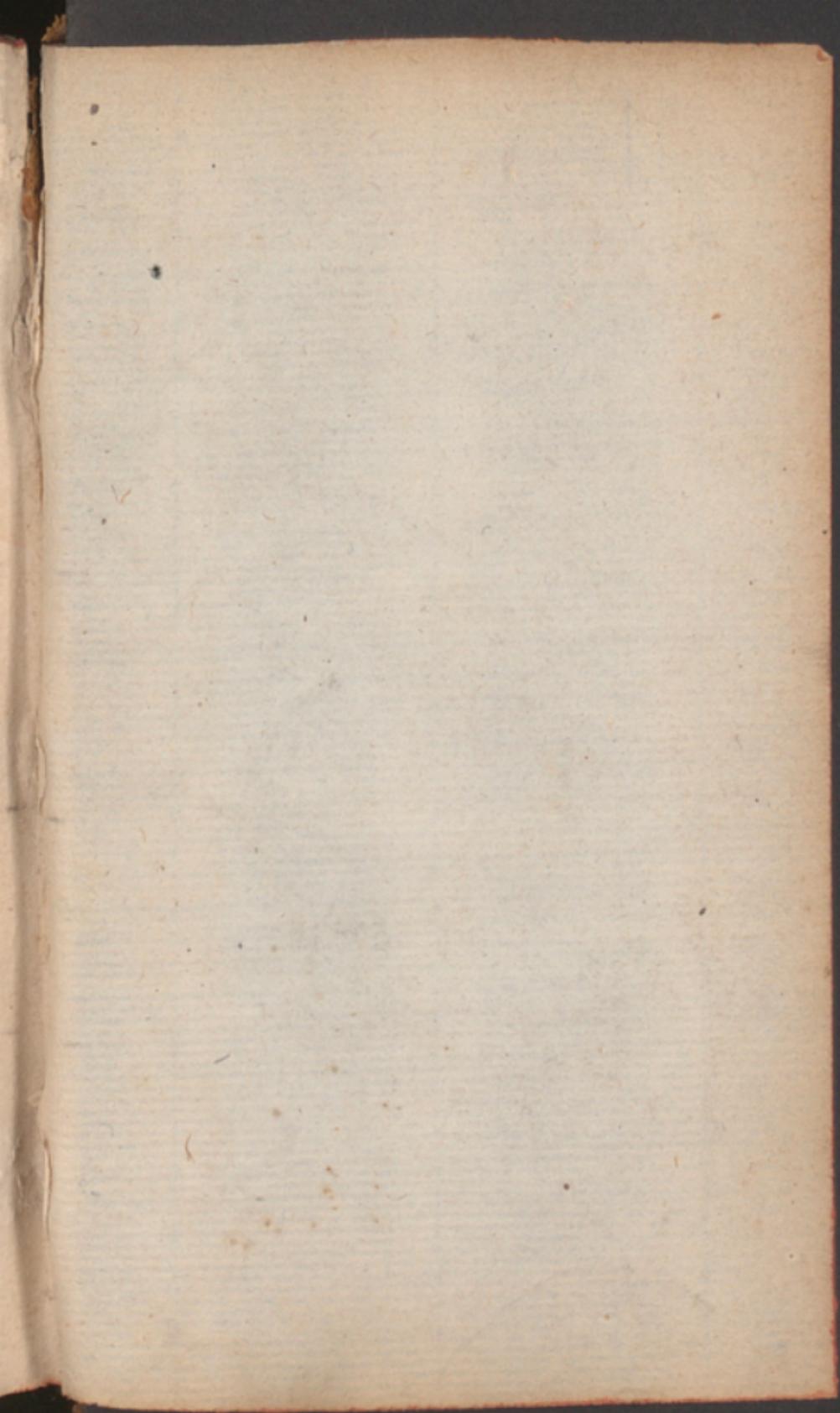

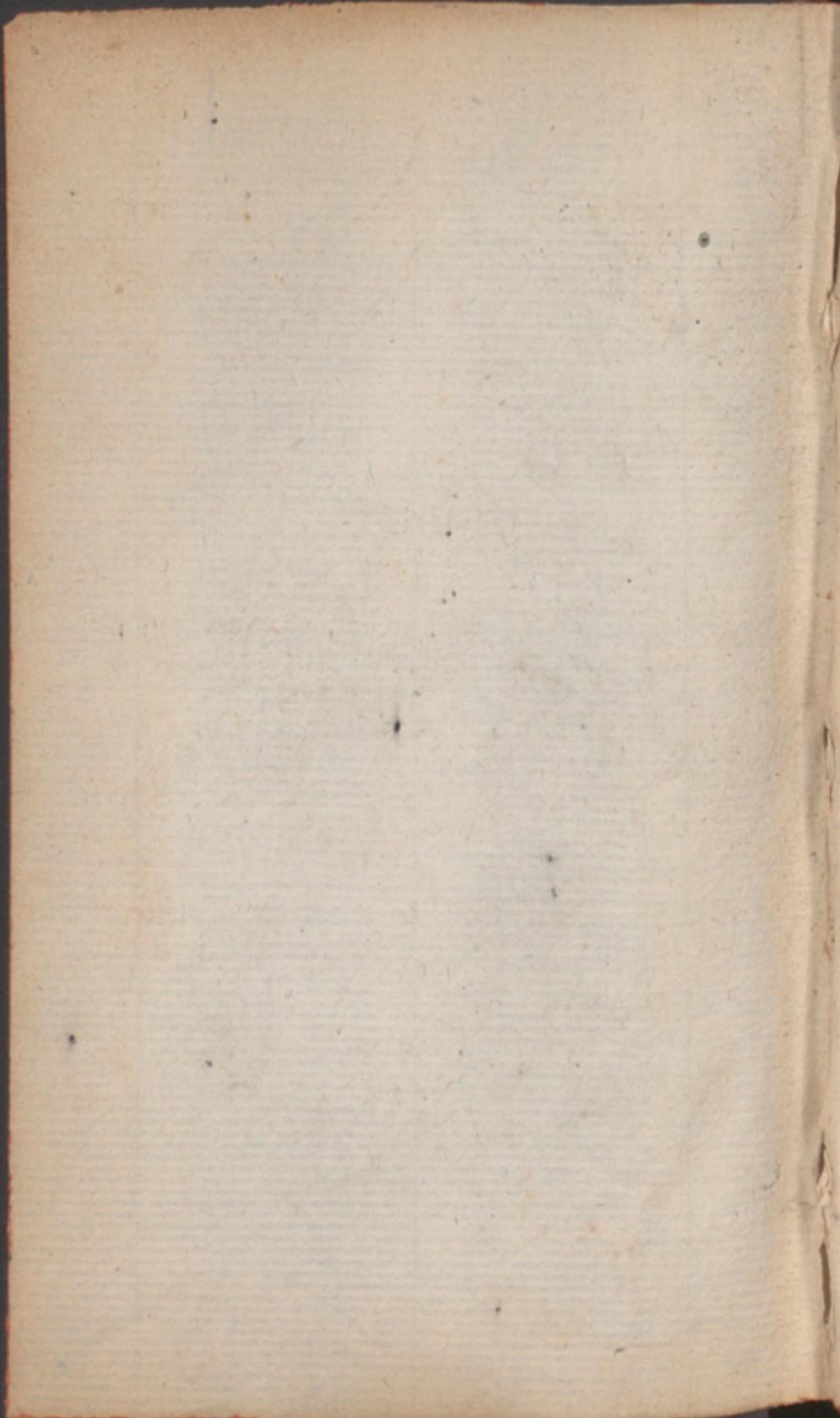
Tolosæ,

Apud Guidonem Bou-
deuillæum Academiæ
Typographum
Idib. Iulij.

1557.

45

